UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 04 20 10 017 7

DR 451 N8
Nuṭḳi, Süleymān
Muṣavver muḥārebāt-ı baḥrīye-'i 'Os̱mānīye

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

533

10/329

مصور

محاربات بحریهٔ عثمانیه

مؤلفی

بحریه فن قومیسیونی اعضاسندن قول اغاسی

سلیمان نطقی

(معارف نظارت جلیله‌سنك رخصتیله)

— ایلك دفعه اوله‌رق —

(بحریه) مطبعه‌سنده طبع وتمثیل قلنمشدر .

استانبول

سنه ۱۳۰۷

Nutḳī, Süleymān

محاربات بحریهٔ عثمانیه

مؤلفی

بحریه فن قومیسیونی اعضاسندن قول اغاسی

Muṣavver muḥārebāt-ı baḥrīye-'i 'Os̱mānīye

سلیمان نطقی

معارف نظارت جلیله‌سنك ٤٥٠ نومرولی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر .

ــ ایلك دفعه اوله‌رق ــ

(بحریه) مطبعه‌سنده طبع وتمثیل قلنمشدر .

استانبول

سنه ١٣٠٧

DR
451
N8

مطبعهٔ خیریه

هر حقی محفوظدر

LIBRARY
NOV 24 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

افادهٔ مخصوصه

بعدادای ماوجب علینا ، دولت ابدمدت عثمانیه تاریخ عسکریسنك قسم بحریسی ، من الاول لایق اولدیغی برصورتده تقید و اهتمام ایله آیروجه ضبط وقید اولنمامش ، وقایع عمومیه میاننده بولنانلر دخی تعبیرات فنیه ایله توضیح وتفسیر ایدیله‌مدیکندن ، الیوم مطالعه‌لرندن ، انشا آت بحریه وحرکات حربیهٔ سالفه‌یه دائر برفکر اجمالی المق غایت مشکل بولنمشدر .

مع هذا حضرت فاتح دورندنبرو موجودیتی تصدیق اولنان عثمانلی بحریه‌سنه دائر (تحفة الکبار فی اسفار البحار) ایله (خریطهٔ قپودانان دریا) نام ایکی کتابدن بشقه شمدی‌یه قدر براثر طبع اولنمامش وبونلرك ایسه نواقصیله مقصده عدم کفایه‌سندن مشاهیر سالفهٔ بحریه‌مزك ابراز ایتدکلری شجاعت ومعرفت زیر پردهٔ خفاده قالمشیدی .

وقتاکه : سلطان الانام وخلیفة الاسلام السلطان ابن السلطان السلطان الغازی (عبد الحمید خان ثانی) ابن السلطان (عبدالمجید خان) الغازی ادام‌الله سریر سلطنته ووفور شوکته الی‌اخر الدوارن افندمز حضرتلری ، عساکر نصرت مأثر عثمانیه‌لرینك قوماندەسنی ید مؤیدهٔ جلادت وشوکتلرینه آلدقلری روز مسعدتبروزده ، هرفردیکیدن اکتساب فیض ومعرفتله ، پرشوق وغیرت ، ایفای وظیفهٔ عبودیته مسارعت ایتدکلرندن ، بوعاجز کمبضاعه دخی برخدمت ناچیز عرض وتقدیم ایتمك املیله ، سیواستپول محاربه‌سنه قدر وقوعبولان محاربات بحریهٔ عثمانیه‌یی علی قدر الاستطاعه جمع وتحریره ابتدار ایلدم .

اشبو کتابه درج اولنان وقایع متسلسلهٔ تاریخیه ، الده بولنان ترکجه وانکلیزجه مختلف کتابلردن جمع اولندیغندن ، تاریخلرینك بعضیلری هجریٔ قمری وبعضیلری میلادی اوله‌رق بولنمش ، وقایع تاریخیهٔ بحریه‌مزك اوروپادول بحریه‌سی وقایع تاریخیه‌سنه تطبیقنده سهولت اولمق ایچون ، (آمیل لاقوان) جداولیله تحویل اولنه‌رق هر وقعه‌نك تاریخلری ، هم هجریٔ قمری وهم ده میلادی اوله‌رق ایکی صورتله ده کوسترلمشدر .

تاریخ خصوصیمزه بدأایتمزدن‌اول ، تشبثات بحریهٔ نوع بشرك نه‌صورتله ابتدا ایتدیکنی ، وعثمانلولری دول بحریه‌یه طانتدیران کلیبولینك ضبطی تاریخنه قدر بوتشبثات وانشا آت بحریه‌نك نه‌درجه‌لره ایصال ایدیله بیلمش اولدیغنی ، اجمالاً بیان ایچون برمقدمه تحریر قلندی .

مع مافیه وقایع تاریخیه‌نك رسمله تصویرنده‌کی اهمیت درکار ایدوکنه بناءً وقایع مشهوره‌یی وفن معماریٔ اسلافی مصور تدارك اولنان اون قطعه رسم دخی وضع اولندی .

امید وارمکه ، اقتدارمله متناسب اولمیان جرأت واقعه‌م ، بواثرك نواقصنی اکمال ایچون ، ارباب فضل وکماله شوق وغیرت ویرر .

سلیمان نطقی

مُقَدِّمَه

نوع بشرك تشبثات بحریه‌سنك مبدئی ، اجسام سابحه‌نك صو اوزرنده سیر ایچون استعماله باشلادیغنك تاریخی ، هنوز کشف اولنه‌مامشدر . اجسامك خواص سبحیه‌سنه دائر اولان معلومات ، انهارك برساحلندن دیکر ساحلنه کچمك ایچون صالار استعماله لزوم حس اولندقدن صکره واقع اولان تجربه‌لر اعانه‌سیله علی التدریج استحصال اولندیغنه ، وبو تجارب نقلیاتی تسهیل ایدوب ، صنعت ومعرفتك انضمامی دخی اصلاح و ترقیلرینی دعوت ایتدیکنه ، یقین حاصل اولمشدر . چوق وقتلر برقاچ پارچه آغاجدن مرکب اولدقجه واسع صالار قوللانیلوب ، مرور زمان ایله جسیم آغاج کوده‌لرینك سطح خارجیسی قباجه یونیلوب وایچرولری اویله‌رق ، اعمال ایدیلان (قانولر) استعماله باشلانمشدر .

نوع بشرك سعادت حالی ، ترقیات مدنیه‌یی ، متکفل اولان اصول معماری نیجه عصرلر غایت قبا برحالده دوام ایلدیککندن ، برکوچك تکنه انشا ایده‌بیلمك درجه‌سنده‌کی ترقی آز زمانده حاصل اوله‌مامش ، و تایرلیلرك مشهور دونمالری ، برچوق عصرلر انشا آت بحریه‌یه صرف ایدیلان مساعینك وقوعه کتوردیکی اصلاحات ثمره‌سی اولدیغنه شبهه قالمامشدر . فن معماری واصل کمال اولنجه‌یه قدر ، اسلافمزك صو اوزرنده سیر وسفر ایچون تصادف ایتدکاری مشکلات فراموش اولنمش ونقایص بحریه‌نك اکمال واصلاحی جهتنه مصروف اولان غیرت فوق العاده‌لری بحقٍ تقدیر اولنه‌مامقده بولنمشدر .

اعصار قدیمه‌ده سیر سفائن عملیاتی دخی بالطبع اصول معماری‌نك نقصانی درجه‌سنده اولوب ، برینك اصلاح وترقیسی دیکرینك دخی متناظراً ترقی ورجحانی دعوتله ، هرایکیسی دخی لزوم واهمیتلریله متناسب برصورتده ترقی ایلمشلردر . بناءً علیه ، فن معماریٔ بحری وعملیات سیرسفاینه دائر واقع اولان ترقی ، تایرلیلرك خصوصات بحریه‌یه صرف همتله ، تجارت بحریه سایه‌سنده کسب ثروت وسعادت ایتدکلری ایامده ابتدا ایلدیکی آشکاردر . بوقدیم شهره منسوب اولان کمیلرك اجناسی ، صورت انشالری ، لایقیله معلوم دکلسه‌ده ، اشیای تجاریه حموله‌سیله اوزون سفرلر اجرا ایتدکاری معلوم اولدیغندن ، بوخدماتی ایفا ایده‌بیله‌جك جسامت وقوتده کمیلر بنا ایتدکاری ظاهردر .

قدیم مصریلرك دخی هندستان ایله تجارتلری مروی ایسه‌ده ، امتعهٔ تجاریه هندستانك سواحل غربیه‌سندن بحراً جزیرة العربه کتوریلوب ، بورادن دخی براً کاربانلر ایله مصره نقل اولندیغی محتملدر . الحاصل ، بحر هندده اجرا ایدیلان سفرلر کرك بالذات مصریلر و کرك اجنبی کمیجیلر واسطه‌سیله اجرا اولنمش اولسون ، الك قدیم برزمانده وقوعبولدیغی اکلاشلمقده‌دره . مع مافیه ، اشبو هندستان سفرلری

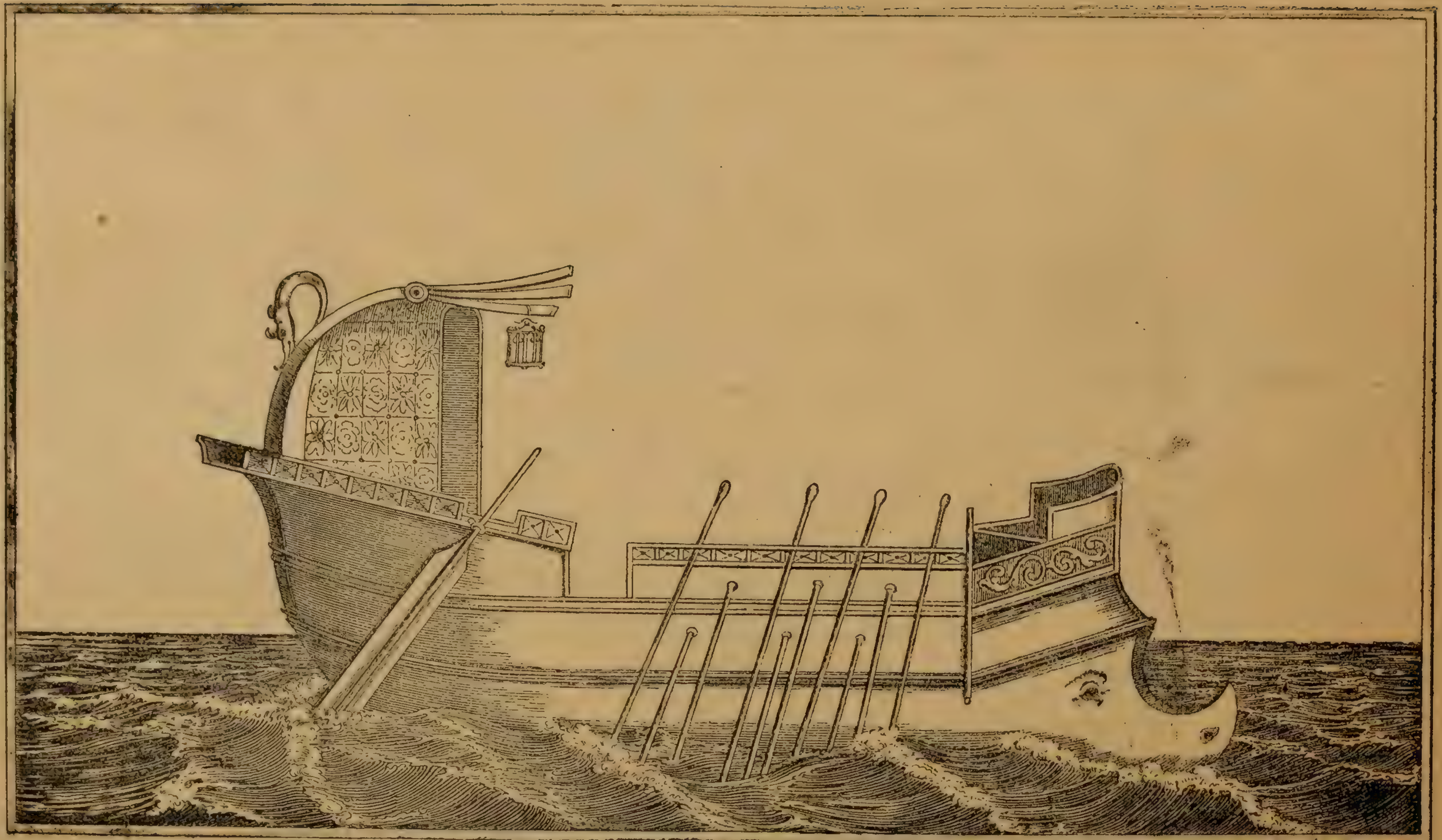

بافوس

مصر کمیلریله اجرا اولنمش اولسیدی ، امتعهٔ تجاریه چول و بریباندن عبارت اولان جزیرة العرب قطعه‌سی ایچندن براً نقل اولنمغه حاجت مس ایتمیوب ، بحراحمرده مصره اڭ یقین اولان سواحله قدر بحراً کتوریله بیلمسنڭ امکانی دلالتیله ، اسفار مذکوره‌نڭ اجنبی کمیلربله اجرا ایدلمش اولدیغنه قناعت حاصل اولمقده‌در . اهالیٔ مصریه‌نڭ ثروتجه پك زیاده ترقی ایتدکلری عصرده بیله مشاق سفریهٔ بحریه‌دن اجتناب و محصولات محلیه‌لرینی سفائن اجنبیه ایله سواحل بحرسفیده نقل ایله اکتفا ایتدکلری احتماله قریب اولوب ، فنیکه‌لیلرڭ ایسه ملل قدیمه بیننده اسفار بحریه وتشبثات تجاریه ایله تمیز ایلدکلری مثبتدر .

اطه‌لی تایرلیلرڭ ینه بو نامده اولان شهری ، اقوام متجاوره‌نڭ جارسوسی اولوب ، صنعت ، تجارت و ثروتیله کسب شهرت و (التون شهر) و (ام السفاین)ناملرینه ارائه استحقاق ایتمشیدی . شهرت وعظمتی محضا تجارت بحریه سایه‌سنده حاصل اولان بو عالی شهر ، پك چوق عصرلر پایدار اوله‌رق ، نهایت رقیبلرڭ پای تخریبی التنده یرله یکسان اولدی ! .

فنیکه‌لیلرڭ اسفار بحریه‌لری دخی باشلیجه تجارت بحریه مقصدیله تأسس ایدوب ، آز زمانده افریقانڭ سواحل شمالیه ، اوروپانڭ سواحل جنوبیه ، وغربیه‌سنڭ منافع تجاریه‌سی ، تایرلیلردن بونلره انتقال ایتمشیدی . فنیکه‌لیلر براً اقالیم شرقیه ایله تجارت ایدن بر الشأم اقوام داخلیه‌سنی تحت تابعیته آلوب هندستانڭ منافع تجاریه‌سنی دخی کندولره حصر ایتدکلری مرویدر . فنیکه‌لیلر تجارت بحریه‌یی بوسبتون کندولرینه حصر ایله ، اقوام سائره‌نڭ رقابتنه میدان ویرمامك ایچون کمال درجه احتیاط اوزره حرکت ایدرك ، کمیلرینڭ اصول ونظامات مرعیه‌لرینی ، سفر ایتدکلری لیمانلری ، مکتوم طوتارلر ، ود کزده تصادف ایتدکلری کمیلری جاسوس عد ایدوب باتیرمق وباتمق ایچون اوزرلرینه قطعی برصورتده هجوم ایلر ایدی .

مورخین متأخرین فنیکه‌لیلرڭ جسیم کمیلرینی ایکی‌یه تقسیم ایدوب ، برینڭ مدور وعریض کمیلر یعنی (غولی) ، دیکرینڭ اوزون کمیلر یعنی (غالی) ، یاخود (تریرم) ، نامیله یاد اولندقلرینی بیان ، صف حرب تشکیلنده غولیلر یکدیکرینه قریب اوله‌رق جناحینده ومقدمة الجیشده ودمدارده بولنوب ، غالیلرڭ دخی مرکزی تقویه ایتدیکنی اتیان ایدرلر .

قدیم کمیلرڭ ، اسملرندن مسمالرینڭ جنس وجسامتلری فرق وتمیز اولنه مامقده‌در . واقعا (تریرم) اوچ صره ویا اوچ قات کورکلی معناسنی افهام ایتمکده ایسه‌ده بو کورکلرڭ نوجهله ترتیب واستعمال اولندیغنی اکلایوب ایضاح ایتمك مشکلدر . بو خصوصه دائر اکثر مورخلر بیان ملاحظه‌دن کیرو طورمدقلری حالده ینه حقیقته وصول ممکن اوله‌مامشدر .

مورخین متقدمیندن بعضیلری ، فنیکه‌لیلرڭ بریتانیا اطه‌لرینه وقلای المق اوزره سجلیا اطه‌سنه قدر سیر وسفر ایتدکلرینی ولاجل التجاره بحر سفید وسیاه لیمانلرینڭ اکثریسنه آمد شدلری صحیح الوقوع

اولدیغنی وسبته‌دن طیشارو ، قادیسدن ایلرو ، اوزون سفرلر اجراسیله جنوب طرفلرینه دخی عزیمت ایلدکلرینی اثبات ایتمشلردر .

فنیکه‌لیلر بحر احمرده الاذ (Elath) کبی ایشه‌الویریشلی بر لیمانه مالك اولدقدن صکره بوراده انشا ایتدکلری کمیلر ایله هندستان وجزایر بحر محیط وافریقا ساحللرینه سیروسفره باشلایوب ، سواحل مذکوره‌نك امتعهٔ تجاریه‌سنی الاذده جمع ایله ، ثروت وسعادته نائل اولدیلر . نیجه عصرلر جسیم دونمالر ممالك بعیده‌یه آمد وشدده دوام ، وجلب ایدیلان ذیقیمت طاشلر ومعدنلر وامتعهٔ متنوعهٔ تجاریه‌دن متحصل منافع عظیمه ایله ، مملکتی احیایه خدمت ایتدیلر . اشبو تشبثات بحریه حضرت داود وسلیمان (ع . م) زمان نبوت وسلطنتلرینه مصادف اولوب ، بوعصرده حکومت اسرائیلیه‌نك ثروت وعظمتله کسب شهرتلری ، اشبو تجارت بحریه سایه‌سنده حاصل اولدیغی اکلاشلمقده ، واسفار مذکوره‌نك تایرلیلر ایله برلکده اجرا اولنمش اولدیغی دخی قوم مذکورك حضرت داود وسلیمان (ع . م) ده معلوم واسملرینك مذکور اولمسیله تحقق ایتمکده‌در .

طرسوسدن بحر احمره اوچ سنه ظرفنده اجرای سیر وسفر ایدوب طرشیش کمیلری دیو یاد اولنان سفائن تجاریه ، زمانك الك جسیم ومتین برصورتده اعمال اولنان کمیلری ایدی .

قدمای مورخیندن (هرودوت) و (پلینی) لك روایتلرینه نظراً ، بحر احمر کمیجیلری اسفار بعیده‌یه جرأت ایدوب حتی مصر قراللرندن (ناچو) لك ایام سلطنتنده فنیکه‌لیلر اوچ سنه ظرفنده افریقا قطعه‌سنی دولاشه‌رق بحر احمردن بحر سفیده کلمشلردر . قارتاجینالیلر تجهیز ایتدکلری ایکی فرقه دونمادن برینی بحر محیط اطلاسیدن شماله و دیکرینی جنوبه کوندروب ، شمال فرقه‌سی بریتانیا اطه‌لرینه ، جنوب فرقه‌سی قناریه اطه‌لرینه قدر سیر وسیاحت ایلمشلردر .

بوزمانه قدر ترتیب اولنان دونمالر تجارت و کشفیات مقصدیله وجوده کلوب ، بونك هرایکیسی دخی حصول ثروت وسعادته خادم اولدیغی حالده ، صکره‌لری فنیکه‌لیلردکز خرسزلغیله اشتهار ایدوب ، قارتاجینا کبی فنیکه مهاجرلرینه وسائر دوستلرینه متعلق اولانلردن ماعدا معمور شهرلری ، ودکزده تصادف ایتدکلری کمیلری ، یغما وتخریبه باشلامشلردر . بوحرکتلری انجق منافع تجاریه‌لرینه اقوام سائره‌نك مشارکتنی منع مقصدینه مستند اولدیغی وارستهٔ ارتیابدر .

یونانیلره کلنجه ، کمی انشاسنه دائر اکتساب معلومات وتجربه‌یه رقیبانه برصورتده سعی وغیرت ایدوب ، آز زمانده حکومت متجاوره‌یه رجحان حاصل ایلدیلر .

بوکوچك ملتك ممالك مختلفه ایله انوست واختلاطی ، وقوف ومعلوماتنی توسیع ، اخلاقنی تهذیب ایدوب ارض اوزرنده‌کی ملتلر بیننده قدر ومزیتلرینی ترفیع ایلدی . سلاح استعمالنده‌کی مهارت فوق العاده‌لریله تشکیل ایتدکلری دونمالری محاربات بحریه‌ده استخدامه دخی اظهار قابلیت ایتدکلری اساطیر واشعار یونانیه‌ده محرردر .

قبل‌المیلاد ۱۲۳٦ سنه‌سنده (جاسون) نام ذاتك بحر سیاهه سفری برحكایهٔ مخیله عد اولنمش ایسه‌ده، یونانیلرك قوت و شهرت بحریه‌لرینی تصویر ایدن بو سفرك وقوعی خیالدن زیاده حقیقته مقروندر، حتی بو سفرده و نمایی تشكیل ایدن كمیلرك الك جسیمی اولان آرغو نامنده‌كی كمیدن كنایه اوله‌رق (آرغوناتیق) سفری دیو شهرت بولمشدر . اوعصره نسبة بویله برسفرك موفقیتله ختام پذیر اولسی پك زیاده اهمیتی حائزدر ، بو سفر ایچون (چیرون) نام هیئتشناس طرفندن برسما و بر سیر خریطه‌سی ترسیم قلنمش ایدی‌كه مؤخراً سر (آیزق نیوتون) بو سما خریطه‌سی یاردمیله اعصار متقدمه‌نك سلسلهٔ وقایعنك تواریخنده‌كی خطایی تصحیح ایتدی .

یونانیلرك ، همجوار اولان ممالكی یغما وتخریب ، وقوت بحریه‌لری كندولرینه مساوی اولان حكومات بحریه ایله محاربه ومقاتله ایتدكلری، آثارعتیقه دلالتیله‌ده ثابتدر . علی‌الخصوص ، ایرانیلرایله وقوعه‌كلان (سلامیس) محاربهٔ بحریه‌سی ، و (سجلیا) ساحلنده سراقوزه شهری پیشكاهنده ، متعاقباً (اشكیروش) جزیره‌سی جوارنده‌كی محاربه‌لری ، ترقیات بحریه‌لرینی تقدیر ایتدیره‌جك دلائل تاریخیه‌دندر .

بیوك اسكندر زماننه قدر یونانیلرك دونمالری یالكز محاربه ایچون استخدام اولندیغی حالده ، اسكندر سكز آی قدر (تایری) محاصره ایتدیكی اثناده بوكوچك شهرك قوت وعظمتی تجارت بحریه سایه‌سنده حاصل‌اولدیغنه قانع اوله‌رق، سفاین یونانیه‌یی تجارت بحریه خصوصنده استخدامه باشلایوب تجارت بحریه‌یی سطوت عسكریه‌سیله برلشدیردی . مصری فتح ایدوب شرق وغربك منافع تجاریه‌سنه صاحب اولمق فكریله اسكندریه شهرینی بنا ایله ، اقالیم مذكوره‌نك تجارتنی تحت انحصاره آله‌رق ، تایریلرك انقراضنه سبب اولدی .

یونان كمیلری علی‌العموم غالی نامیله یاد اولنوب وسعت وجسامتلری مجهز اولدقلری كوركلرك مقدار وصورت ترتیبیله تقدیر اولنور ایدی .

شویله‌كه : بر وایكی صره كوركله چكیلانلره بیرمه (Bireme) واوچ صره كوركله چكیلانلره تریرمه (Trireme) وقس‌علی هذه هپترمه (Hepteteme) نامی ویریلور ایدی . فقط حالیاً اشبو غالیلرك تقسیمات داخلیه‌لرینی وكوركارینك وكوركجیلره مخصوص اولان اوتوراقلرك صورت ترتیب ووضعیتنی تعیین ایتمك ممكن دكلدر . بوخصوصه دائر پك چوق تدقیقات اجرا ومختلف رأیلر اتیان ایدلمش ایسه‌ده حقیقته ظفر میسر اولمامشدر . انجق صره‌لرده بولنان كوركار ایشلدكاری وقت طوپاچلری یكدیكرینه تماس ایتمیوب سربست حركت ایتملریچون بری دیكرینك مابیننه موضوع اولدیغی فرض وتخمین ایدلمشدر .

اشبو تخمینه نظراً ، كوركارك مقداری غالیلرك مقدار طولانی تقدیره مدار اوله بیلور ایسه‌ده ، اقسام وتفرعات سائره‌سنجه هیچ برمعلومات اعطا ایدیله‌مامكده‌در . یونانیلر بیننده علوم وصنایعك ترقیسی ایامنده كمیلرك تقسیمات داخلیه‌لرینك دخی تنظیم و اصلاح ایدلدیكنه شبهه اولنه‌مز ایسه‌ده ، الیوم بو ترقینك

درجه‌سنی تقدیر غیر ممکن اولوب انجق فن معماریسنك دخی فنون سائره عصرنده تعلیم وتدریس اولندیغی اکلاشلمقده‌در .

روما ایمپراطورلغی برقاچ عصر فنون بحریه وانشائیه‌یی نظر اعتباره المیوب کیجیلکله عمر کذار اولانلری سلك عسکری‌یه دخالت شرفندن محروم سفیللردن عد ایدرلر ایدی ! قوهٔ بریه‌لرینی مرتبهٔ قصوایه ایصال وملل مختلفه‌یی تحت تابعیتلرینه ادخال ایدوب صکره قارتاجینالیلره کلدکده قوهٔ بحریه‌جه اولان نقصانلرینی حس ایتدیلر . قارتاجینا شهرینی تأسیس ایدن فنیکه مهاجرلری تجارت بحریه‌ده تایرلیلره تقلید ایدوب آز زمانده اکتساب ثروت وعظمتله روما لیلره رقابت ایده‌جك درجه‌ده تزیید قوت ایتمشلر ایدی . تایرلیلرك دکزلره حاکم اولدقلری ایامده قارتاجینا دونانمالری دخی بحر سفیدك هر جهتنده اعلای شان وشهرت ایدوب تایرلیلردن صکره برنجی اولمشلر ایدی .

روماليلر فنون بحریه‌یه دائر معلومات ابتدائیه‌یی دخی اکتساب ایتدکاری ، وفقط جهانکیر اولمق آرزوسنده بولنان برملتك قوهٔ بریه‌سی نسبتنده برقوهٔ کافیهٔ بحریه‌یه مالك اولمسی لزومنی درك وتفرس ایلدکلری بر زمانده ، روما ساحلنده قره‌یه دوشن بر قارتاجینا کمیسی مودل اتخاذ ایله انشا آت بحریه‌یه ابتدأ ایتدکلری مرویدر .

(بارچیت) نام مورخك روما تاریخنده بروجه زیر برقیده تصادف اولنور « روماليلر ایله تارانتین حکومتی بیننده منعقد معاهده احکامنجه ، روما دونانمالری نیجه زمانلر حدود معین خارجنده سیر وسفردن منع ایدلمش اولدیغندن ، دونانمانك بر وقوعات ناکهظهورده حرکته مهیا برحالده بولنمامسیله افراد بحریه‌نك معلومات وتجربه‌لرینی تسهیل ایدن اسفار وتجارت بحریه ایله عدم الفت واشتغاللری یوزندن تحدث ایدن موانع ومشکلات برخیلی وقتلر رقیبلرینه تفوقلرینی تأخیر وتعویقه سبب اولمشیدی . نهایت روما قوهٔ بریه‌سنه جسیم دونانمالر دخی انضمام ایتدکده فتوحات عظیمه وجوده کتوریلوب قارتاجینا ، سراقوزه ، وسائر حکومات بحریه‌نك سطوت بحریه‌لری روماليلره توارث ایلدی . توسیع ممالك امرنده براً اظهار ایتدکاری قوت وسطوت نسبتنده بحراً دخی اکتساب شهرته کمال درجه غیرت ایدوب ، رقیبلرینه مقابلةً سوق ایتدکاری قوهٔ بریهٔ مخوفه‌لرینه جسیم دونانمالر ترفیق ایتدیلر ، وقوعه کلان محاربات‌ده دونانمالرك برسرعت ومهارت فوق العاده ایله ترتیب وتجهیزی وموقع حربه سوقی خصوصنده جمله ملتلره تفوق ایلدیلر . »

روما دونانمالرینی تشکیل ایدن سفاین باشلیجه غالیلردن عبارت ایدیسه‌ده صورت اعمال وتقسیمات داخلیه‌لرنده اصلاحات کثیره وجوده کتورلمش ایدی . بیرمه ، تریرمه ، کونکورمه (quinqureme) علی العموم استعمال اولنان اجناس سفایندن ایدی . اقطار جهانك قسم اعظمی علی الخصوص مصر الکاسی روماليلر طرفندن ضبط اولنوب ثمرتك منافع تجاریه‌سی دخی ید غالبانه‌لرینه کچدکده ، بحر محیط

هندیده سیر وسفره الویریشلی قوت وجسامتده کمیلر انشا ایتدکلری تحقق ایتمشدر .

(پلینی) نام مؤرخك روایتنه کوره ، میلادك اللنجی سنه سنده بحر محیط هندیده وزان اولان موسم روزکارلری (هپالوس) نامنده برکمیجی طرفندن کشف اولنه رق رومالیلره اخبار ایدلدکده جنوب روزکارلریله بحر احمردن هندستانه عزیمت وشماله تبدلنده عودت ایتمکه باشلامشلر ایدی .

رومالیلر تحت تابعیتلرینه آلدقلری ملل واقوامی کندی طبیعتلرنده مرکوز اولان چالیشغانلغه آلشدیروب ، تجارت وسائر درلو خدماته سوق ایدرك ثروت وسعادتلرینی تزیید ایتدکلرندن ، بوحرکت مردانه سایه سنده هندستان تجارتی منافعنك دخی اسکندریه اهالیسنه انتقال ایتدیکی محققدر .

ملل قدیمه دن بریتانیا اطه لرینی ابتدا استیلا ایدنلر (سیزار) ك تحت قوماندهسنده کی روما دونتماسی واردولری ایدی .

بوندن چوق عصر اول بریتانیا اهالیسی اطه لیلره مخصوص برجرأت اضطرارکارانه ایله اسفار بحریه یه تشبث وممالك شمالیه یه آمد وشد ایدرك منافع تجاریه ایله تنفع ایدرلر ، اجرای سفر ایتدکلری ممالك اهالیسی دخی لاجل التجاره بریتانیا اطه لرینه کلورلر ایدیسه ده اجنبیلرك داخل جزیره یه دخوللری ممنوع ایدی . دری ایله مستور بریتانیا قایقلری باشلیجه نهرلرده صید ماهی ایچون قوللانیلوب بونلردن دها جسیم کمیلر انشا ایتدکلری معلوم دکلسه ده ، اعصار قدیمه ده قنالك حاکم اولانلرك بریتانیا اطه لرینه دخی مالك اولدقلری وقایع تاریخیه ایله ثابت اولدیغی دلالتیله بریتانیالیلرك علی الدوام برقوهٔ بحریهٔ کافیه یه مالك اولدقلری استدلال اولنمقده در . فقط بریتانیالیلرك بحراً شهرت وقوت کسب ایتملری رومالیلرك استیلاسی تاریخندن ابتدا ایتمشدر .

شویله که : اوچنجی عصر اواخرنده روما ایمپراطورلرندن (مکسمیان) ملل شمالیه نك بریتانیا اطه لرینه اولان تسلطاتنه مقابله ایتمك ایچون جسیم بر دونتما تجهیز واصحاب درایت ورویتدن (قروسیوس) نام جنرال قوماندهسنه تودیع ودونتمای مذکور ایچون (بلوغنه) یی موقف تعیین ایلدی . آز زمان صکره (قروسیوس) اموال غنایمی خزینهٔ ایمپراطوری یه تسلیم واعطادن استنکاف ایله امنیتی سوء استعمال ایتدیکندن اعدامنه حکم اولنمش ایدی ؛ فقط قروسیوس ایمپراطورك قرارندن خبردار اولدقده معیتنده کی دونتما ایله قنالی مرور ایدوب بالمحاربه جزیرهٔ مذکوره مستحفظلرینك برقسمنی قتل ومتباقیسنی فراره مجبور ایدرك مستقلاً بریتانیا صندالیٔ حکومتنه قعود ایلدی . وموقعنده بقاسنی تأمین ایچون قوهٔ بحریه سنك تنظیم وتنسیقنه اهتمام ایتمکله بوایامده بریتانیا دونتمالری بحر محیط اطلاسیده سیر وسیاحتله افریقانك سواحل غربیه سنه قدر عزیمت وفوق العاده کسب قوت وشهرت ایتدیلر .

دردنجی عصر اوائلنده برمحاربهٔ داخلیه ظهوریله ایکی جسیم قوهٔ بحریه نك مصادمه لری عقبنده روما دولت معظمه سنك شوکت بحریه سی دخی محو ومنقرض اولدی . شویله که : (روزیموس) نام مورخك

قولنه کوره ۳۲۳ سنهٔ میلادیه‌سنده روما ایمپراطورلرندن (قسطنطین) ، اوکی قرنداشی (لوسنیوس)ه مدافعه ایچون بهری اوتوز کورکلی ایکیوز پاره حرب کمیسیله جسامتلری غیر معین ایکی بیك نقلیه سفاینندن مرکب بردونما چیقاردیغی کبی (لوسنیوس) دخی سکسانی (مصر) سکسانی (فنیکه) التمشی (آیونیه) و (دوربه) اوتوزی (قبریس) یکرمیسی (قوریه) اوتوزی (بسینیه) و الایسی افریقالولر طرفندن مجهز اوچیوز اللی پاره کمیدن عبارت بردونما احضار ایلمشیدی .

بووقعه‌دن صکره روماليلرك تشبثات فوق العاده‌سی ، مصرده‌کی دیکیلی طاشی بحراً رومایه نقل ایچون برجسیم کمی انشا ایتملری ایدی . مصری استیلا ایدن اقوام بوطاشك جسامت فوق العاده ونادره‌سنه رعايةً تخریبندن اجتناب ایله حالی اوزره ترك ایتمش اولدقلرندن ، نهایت روماده (هیلیوپولس) ده شمس معبدی پیشکاهنه رکز اولندی . بو آثار عتیقه ونادره‌نك رومایه نقلی قسطنطینك علو افکارینه دالدر !

اشبو طاشك طولی ۱۱۵ قدم و ثقلتی ۱۵۰۰ طونه اولدیغندن بو جسم ثقیلی رومایه نقله صالح برسفینه‌نك ۱۳۰ یاخود ۱۵۰ قدم طولنده و لااقل ۸۰۰ یاخود ۱۰۰۰ طونولاته جسامتده بولنمسی مقتضی اولدیغی کبی بوجسامتده بولنان برطاشی سفینه‌یه وضع ایچون لازم کلان آلات جر اثقالیه‌نك ترتیب وانشاسی دخی اهمیت فوق العاده‌یی جامعدر .

دردنجی عصر اواخرنده (واندالر) محاربات بریه وبحریه‌ده اظهار قوت ومکنتله (۴۳۹) سنهٔ میلادیه‌سنده اسپانیایی فتح ایتدکدن صکره افریقایه بالعبور قارتاجینایی ضبط و رومایه هجومه تصدی ایتدیلر . بو اثناده روما شرق ایمپراطوری اولان (سودوسیوس) و واندالرك شرندن روما غرب ایمپراطورلغنی محافظه ایچون ۱۲۰۰ پاره کمیدن مرکب بر دونما تجهیز وارسال ایلمشیدی ، نهایت(۴۵۵) سال میلادیسنده سجلیا اطه‌سنك جنوب طرفنده واقع اولان خونریزانه برمحاربه ده روما شرق وغرب ایمپراطورلقلرینك متحد دونماسی دخی محو وپریشان اولدی .

رومانك بواضمحلالنده آدریاتیق دکزی سواحل شمالیه‌سنده واقع جزائر صغیره‌یه هجرت ایدن (وتی) نام رئیس ، تجارت بحریه‌یه تمسکله ونديك حکومتنی تشکیل ایلدی . بو تاریخدن صکره جنوه وسائر بعض ایتالیا حکومتلرندن بشقه ملل واقوام بیننده خصوصات بحریه اهال ایدلمکله عربلر بحر سفیده حاکم اولمشلر ایدی . بو قوم نجیبك شهرت و مکنت بحریه‌لری نیچه عصرلر دوام ایدوب ، فن معماریٔ بحری وعملیات سیر وسفائنده فوق العاده برصورتده ترقی واصلاحات وجوده کتوردلر . (۶۶۸) و (۷۱۶) میلادی سنه‌لرنده استانبولی آبلوقه‌یه آلان دونمالردن برنجیسی ۱۸۰۰ کمیدن مرکب اولوب ، بونلردن یکرمیسنك یوز محارب استعیاب ایده‌جك وسعتده وسائرلرینك دها صغیر برجسامتده بولندیغی مرویدر . بو ایکی دونما دخی او مشهور « لاینطفی روم آتشی » ایله پریشان ایدیلوب استانبولك تماماً ضبطی ممکن اوله‌مامش وبو بوزغونلق ایسه عربلرك سعی و ثباتنی تقویه و تزیید ایتدیکندن ، ارض اوزرنده

« اعلاء كلمة الله » ايدن قوهٔ بريه‌لريله متناظر برقوهٔ جسيمهٔ بحريه‌يه مالكيتلرينى تأمين ايلمشدر .

چوق عصرلر بحرسفيد ، هند ، چينك تجارت بحريه‌سنه مستقلاً صاحب اولوب ، بوقطعهٔ معموره‌نك منافع تجاريه‌سنى كندى دونمالرينه حصر ايتمشلردر .

سكزنجى عصر اواسطنده اوروپا ملل واقوامى بيننده اولديغى كبى بريتانيا اطه‌لرنده ساكن ساقسونلر دخى حسن سلوك مليلرندن بسبتون انحراف ايدوب ، شهرت بحريه‌لرينى ضايع ايتديلر . حالبوكه انكلتره قنالنه حاكم اولان اقوام بحريه‌نك بريتانيا اطه‌لرينه صاحب اولمسى الجا آت طبيعيه دن اولديغندن ، اوروپا ساحلنده ساكن دانيمارقه ، نوروچيا ، نورمانديالولر قناله حاكم اولوب بريتانيا اطه‌لرينه تسلطه باشلادقلرندن ، بومجبوريتله بريتانيالولر يكيدن خصوصات بحريه‌يه تشبث ايلمشلر ايدى .

بو اثناده انشا اولنان برغالى‌يه دائر (سوترات) ك انكلتره تاريخنده اعطا ايلديكى ايضاحات بروجه زير تحرير قلندى :

« سكزنجى عصر نهايتنده بنا اولنان ساقسون كميلرينك اشكالى موزه خانه‌لرده محفوظدر . بوجسيم فلكه‌لر ، عصر حاضرده اعمال اولنديغى وجه اوزره بندرمه تحته‌لى اوله‌رق محكم و قوى بر صورتده انشا ايدلمش ، باشى قيچى يوكسك اولوب ، باش طرفنه قباجه برحيوان تصويرى وضع اولنمشدر . حاوى اولديغى بر ديركنك شاپقه‌سى برقره‌قوش وياصليب وياخود بوكبى بررسمله زينتلنمش ، مذكور ديركه آچيلان يلكنك صورت ترتيب واعمالى انجق پوپا هوا ايله قوللانيله بيله‌جكنى ايما ايتمكده بولنمشدر . قيچ طرفنده موضوع وپالاسى عريض بويانه كوركى دومن مقامنده قوللانلديغى شكلنه نظراً آكلاشلمقده‌در . »

بالاده ذكر اولنان ملل بحريه‌نك بريتانياليلره روا كورد كلرى جور وظلم (٨٧١) سنهٔ ميلاديه‌سنه قدر دوام ايدوب ، بوتاريخده جلوس ايدن (آلفرد) كندى پلانى اوزره اوزون ، آز صوچكر ، كوپشته‌لرى يوكسك ، ممكن اولديغى قدر سرعتلى ، بر طاقم كميلر انشا وطائفه‌لرينى جسور ساقسونلردن وضابطلرينى مجرب فريزلنديلردن ترتيب ايليه‌رك ، مملكتك محافظه‌سيچون سيار براستحكام تاسيس وتدارك ايلدى .

٢٣٣ سنهٔ هجريه و ٨٤٨ سنهٔ ميلاديه‌سنده عربلر ، روما الكاسنى وسجليا اطه‌سنى استيلا قصديله امثالى نامسبوق جسيم بر دونما تجهيز ايلديلر ايسه‌ده حين عزيمتده بر بيوك فورطنه‌يه تصادفله جمله‌سى پريشان اوله‌رق موفقيت حاصل اوله‌مدى .

(٥٨٦) ﻫ [*] (١١٩٠) م [*] سنه‌سنده ريچارد قوردليون انكلتره صندالئ قراليسنه قعود ايتدكده ، جسيم بردونما تجهيز ايله اهل صليبه معاونت ايچون بر الشامه متوجهاً حركت ايلدى . بو دونما ٩ جسيم ١٥٠ صغير سفاين حربيه ايله ، دونماى مذكورك ارزاق ومهماتنى نقله مخصوص ٣٠ غالى ودها برطاقم مراكب بحريه‌دن مركب ايدى .

[*] (ﻫ) سال هجرى و (م) سال ميلادى يه علامت اوله‌رق وضع اولنشدر .

بوعصرده محاربهٔ صلیبیه یه عزیمت ایدن اوروپالیلر برقاچ عصردنبرو تجارت بحریه ایله اشتغال ایدوب نائل ثروت وسامان اولمش اولان و رقیبلریله خونریزانه محاربه‌لر ایدرك منافع تجاریه‌لرینی تأمین ایلمش بولنان وندیك ، جنوه ، پیسالیلردن کمیلر استکرا ایتمکه مجبور بولنمشلر ایدی .

انکلیزلرك اشبو بحر سفید سفرلری سیر سفاین خصوصاتجه بعض اصلاحاتدن و جنوه ، وندیك ، وعربلرك انشا آت بحریه‌لرینه دائر اخذ معلوماتدن بشقه هیچ برفائده‌یی مفید اولمدی .

ریچاردك تحت قوماندا سنده اولان دونما ایله قبریسدن عکایه حین عزیمتده تصادف ایتدیکی غایت جسیم کمی ، عربلرك فن معماریٔ بحریده اولان ترقیلرینی اظهاره کافی ایدی .

انکلیزلر ، بوکمی یی ضبط ایتمك ایچون فوت فرصت ایتمیوب هجوم ایلدیلر ایسه ده عربلر دلیرانه وبهادرانه مقابله ایدوب ، مرتفع کوپشته‌لری اوزرندن انکلیز کمیلرینك آلچق کوکرته‌لرینه انداخت ایتدکلری اوق وال خمبره‌لرندن کوز آچق ممکن اوله‌مازایدی . سفینهٔ مذکوره قوماندانی (امیر یعقوب) بتون انکلیز دونماسنه مقابله ممکن اوله‌میه‌جغنی اکلادقده ، کیمسنی بالطه‌لر ایله دلوب باتیرمه‌لرینی طائفه‌لرینه امر ایتدی ، فقط کمی باتمزدن اول انکلیزلر درون سفینه‌یه دخول ایدوب جموله‌سندن بر مقدارینی تخلیصه موفق اولدیلر .

صلاح الدین ایوبی اردولرینه مخصوص آلات و مهمات حربیه‌دن عبارت اولان بوحموله میاننده ، اك زیاده حیرتی موجب اولان طوپراقدن معمول سملی ال خمبره‌لری ایدی ، که ، بونلرك تأثیراتی التیامی ناقابل یاره‌لر آچدیغی ، عکا جوارنده واقع اولان محارباتده تجربه ایدلمش ایدی .

دلاوران عرب ، مماتی انکلیزلره اسیر اولمغه ترجیح ایتدکلرندن پك آزی اله کچمش وبونلر دخی انکلیزلر طرفندن قتل اولنوب ، انجق رؤسادن برقاچی فدیهٔ نجاة مقابلنده اعاده اولنمشدر .

بوکونکی کوردیکمز ثروت وسامان وانتظام احوال نوع بشر هپ تجارت بحریه‌نك توسیع وترقیسی سایه‌سنده حصول ، وسیر سفائن خصوصاتنده‌کی سهولت ، وحضورامنیت ایسه مقناطیسك پوصله‌لرده استعمالندن صکره وجود بولدیغی آشکاردر .

پوصله‌نك ۱۳۰۲ و ۱۳۰۳ سنه‌لری مابیننده ناپولیده امالفی قریه‌سنده (فلاویه غیویه) نامنده برذات طرفندن اختراع ایدلدیکنی اوروپالیلر ادعا ایتمکده ایسه‌لرده ، بوندن چوق عصر اول چینلولر وعربلر خصوص مذکوره دائر معلومات مفصله اعطا ایتمش اولدقلرندن ، معلومات مذکوره‌یی ایلك دفعه اوروپالیلره نقل ایدن فلاویه غیویه‌نك ملل مذکوره بیننده موجد طانمش اوله‌جغنه شبهه یوقدر .

مقناطیس طبیعینك خاصه‌سی ، میلاددن اوچ عصر مقدم چینلولره معلوم ایدیسه‌ده ، بشنجی عصرده تیسین خاندانك حکومتی اثناسنده سیر سفائن خصوصاتیله اشتغاله باشلانجه‌یه قدر پوصله‌ده استعمالی تأخره اوغرامشدر .

امیر یعقوب محاربه‌سی

چینلولرك معلومات و کشفیات بحریه‌لری عربلره انتقال ایتدکده ، بر درجه دها اکمال وتعمیم اولنمشدر. شویله‌که: (تیتلر) ك تاریخ عمومیسنده مفصلاً نقل و بیان قلندیغی اوزره اون اوچنجی عصر اوائلنده ، عرب محررلرندن (بیلاق) نام ذاتك پوصله‌یه دائر اعطا ایتدیکی معلومات قرائت اولنور ایسه ، عربلرك خصوص مذکوره دائر درجهٔ وقوف ومعلوماتلری آکلاشیله‌جغندن بروجه زیر عیناً تحریر قلندی :

« ای بر الشام ساحلنده سیر وسیاحت ایدن کیجیلر ! هوا قراکاق و بولانق اولوبده ، جهت مطلوبه سیر ایچون دوچار مشکلات اولور ایسه‌کز ، بر برینه آیقری بغلنمش و برینك درونه برپارچه مقناطیس تیموری وضع اولنمش ایکی پارچه قامشی ، درونی صو ایله مملو وروزکاردن لاجل المحافظه اوزری مسدود ، برقاب درونه یواشجه وضع ایدیکز . بعده براوفاق مقناطیس طبیعی یقلاشدیره‌رق ، وقابی صالالایه‌رق ، حرکته کتوردکده ، الکزده‌کی مقناطیس طبیعی‌یی کیرویه آلور ایسه‌کز ، صودرونده‌کی قامش تدریجاً بروضعیتده طورر ، که درونده مقناطیس بولنان قامشك نهایتلری شمال و جنوبی ارائه ایدر ، اشته بوکا نظراً جهت سیر تعیین اولنور . »

بو تعریف اوزره اعمال اولنان پوصله ، برخیلی وقتلر ملل شرقیه کیمیجیلری بیننده صو پوصله‌سی نامیله استعمال اولنمشدر . بو آلتك ایجادندن مقدم ، انکین دکزلرده طریق سیرك تعیینی ، انجق کواکبك رؤیتنه متوقف ایدی ، بونك صحت واصابتی ایسه مطلوب درجه‌ده اولمدیغندن سواحلی کوزدن غائب ایتمك مهالك عظیمه‌یی جالب اولور و بوکا بناءً اعصار قدیمه کیمیلرینك انکینه چیقمسی دوچار اولنان برفورطنه‌نك شدت زور واجباریله روزکارك اوکنه دوشه‌رك دالغه‌لرك سوقنه تابع اولمق ایله واقع اولور ایدی . ساحلدن براز آچلدقده ، کیمیجیلرك وجهنده آثار محزونیت پیدا اولور وبتبتون نظردن غائب ایدیلور ایسه (هومر) ك « فضای نامتناهیٔ سما نا محدود عمان ! دکز قوشلری دخی نیچه سنه‌لرده ایدر سنی طیران » مألنده‌کی بیتی تغنی اولنه‌رق ، اوهام وقورونتی ازدیاد بولور ایدی .

(بارچت) نام مؤرخ ، بحریه پوصله‌لرینك اون دردنجی عصر اوائلنده اختراع اولندیغنه قانع اولمش ایسه‌ده ، مقناطیس طبیعینك پوصله‌لره تطبیق و استعمالی ، اون برنجی عصر اواخرنده وقوعه کلدیکی متفق علیه در .

تجارت بحریه‌نك روحی اولان پوصله‌نك ایجادیله استعمالنه اعتماد حاصل اولدقده ، کیمیجیلر بلاخوف وحذر ایصسز ، نشانسز بحرك مرحمتنه عرض تسلیمیت ایتدیلر ، بو تشبث غیورانه ممالك بعیده‌نك موارداث تجاریه‌سنی تسهیل ایتمکله نوع بشر اقالیم مختلفه‌نك محصولاتندن حصه مند منفعت اولدیلر .

انکلیزلر ایله فرانسزلر بیننده ایلك دفعه واقع اولان مشهور دکز محاربه‌سی ، قرال (جون) ك ایام سلطنتنده ایدی . شویله‌که : فرانسه قرالی (فلیب) انکلتره‌یی استیلا ایتمك اوزره ۱۷۰۰ پاره کمیدن مرکب بردونما احضار ایلمش ایدی . فلیك ، انکلتره علیهنده‌کی حرکت خصمانه‌سی پاپا طرفندن منع

اولندیسه‌ده قرال مشار الیه بومداخله‌دن بسبتون غضبه كلوب عسكرینی داغتمه‌دن انكلیزلرك متفق اولان (فلاندر) ممالكنی تخریب ایتدی ، قرال جون ایسه متفق علیهنده وقوعه كلان بوشدتدن زیاده‌حدتلنه‌رك فرانسزلر علیهنه جسیم بردونتما سوق ایتدی ، (دانون) نام محلده لنكر انداز اولان فرانسزلراوزرینه بغتةً هجوم ایدوب غلبهٔ كاملەیه نائل اولدی . فرانسزلردن ارزاق و مهمات یوكلی اوچیوز كمی ضبط اولنوب انكلتره‌یه كوندرلدی ، متباقیسی دخی خراب و غرق اولدی .

اون اوچنجی عصرده ، ونديك حكومتی اولدقجه جسامتلی كمیلر بنا ایلدی . بونلردن بری ۱۲۵ قدم طولنده و ۱۱۰ طائفه ایله اداره اولنور جسامتده (سانتاماریا) نام كمی ایدی .

(بانستن بارغوس) ك روایتنه نظراً ، بوعصرده جنوه‌لیلر طرفندن بنا اولنان ایكی جسیم كمی ، بحر محیط اطلاسینك سواحل غربیه‌سنی كشف وتحری ایچون دكزه چیقوب ، بردها عودت ایتمامشلردر .

اون دردنجی عصر اواسطنده ، عربلرك جسیم كمیلر انشاسنده‌كی قدرت و مهارتلری ، بحر سفید سواحلنده بولنان حكومات بحریه‌یه تعمیم اولندی . علی الخصوص اندلس حكومت اسلامیه‌سنك فن معماریٔ بحری‌یه دائر اولان معلومات اساسیه‌سی اسپانیوللره توارث ایتدیكندن ، جسیم كمیلر انشا ایتدیلر ، قتالونیالیلر ایكی واوچ قاتلی كمیلر انشاسیله شهرت بولدیلر . (۱۳۳٤) سنه‌سنده محاربه‌ده ، وامتعهٔ تجاریه نقلنده ، قوللانلمق اوزره درت كمی بنا ایتمشلرایدی‌كه طائفه‌لرندن ماعدا ۱۹۸۰ نفر استیعاب ایدر ایدی ؛ درونلری تجار حموله‌سی ، آت ، طائفهٔ اناث ، اقامتنه مخصوص قسملره تقسیم‌اولنمش ایدی ، سفائن مذكوره‌نك اون جنوه غالیسیله نیچه كونلر محاربه‌دن صكره ضبط ایدلمش اولدقلری (مكفرسون) نام محررك آثارنده مذكوردر .

هندستانده انشا قلنان سفاین تجاریه‌نك دخی اوچیوز نفر یولجی ایله بش التی بیك چوال (بوبر) تحمیل ایتدكلری و درونلری تجارك اقامتنه مخصوص قمره و بولمه‌لره منقسم بولندیغی منقولدر . فرقتین طرزنده ایكی كوكرته‌لی اولان بوهند كمیلری ، اوستو یو ایله قلفات ایدیلوب صو كسمندن آشاغیلری یاغ وكرج مخلوطیله طلا اولنور وبوتركیك برمدت معینه ظرفنده تجدیدینه اهتمام قلنور ایدی .

(۱۳٤۰) سنه‌سنده فرانسه قرالی التنجی (فلیب) ایله انكلتره قرالی (ادوار) بیننده‌كی مجادلاتك نتیجه‌سی اولان محاربهٔ بحریه فرانسزلر ایله انكلیزلرك محاربات متوالیه‌لرینك مبدئی اولمش ایدی .

فرانسزلرك جسیم دونتماسی انكلیزلرك قره‌یه عسكر دوكمه‌سنه مانع اولمق ایچون (سولیه) یه لنكر انداز اولمشلر ایدی .

ادوار اون كونده دونتمانك نواقصنی اكمال ایله دكزه چیقوب مرسای مذكوری آبلوقه‌یه آلتنه الدی . فرانسزلرك ٤۰۰ كمیسنه مقابل انكلیزلر آنجق ۲٤۰ كمی تجهیز ایده‌بیلمشلر ایدی . اشبو دونتما سفاینك هر بری ۱۰۰ نفر استیعابنه كافی جسامتده بولندقلری فرض وتخمین اولنمشدر .

طرفين محاربه‌يه طوتشدقده برفرقه فلنمك دونناسى انكليزلره امداد ايتديكندن فرانسزلر دوچار مغلوبيت اولنغله كميلرينك برقسمى غرق وتلف و ٢٣٠ قطعه‌سى اغتنام ايلدى .

انكليز كميلرى قپودانلرينك اساميسى بومحاربه‌يه قدر مقيد اولميوب بوتاريخدن صكره مضبوطدر .

(١٣٥٠) سنه‌سنده انكليز سفاين تجاريه‌سنه تسلط ايدن اسپانياليلر ايله وقوعه كلان محاربه‌لرنده اسپانياليلر مغلوب اوله‌رق (قراق) ناميله بنام اولان سفن حربيهٔ جسيمه‌دن يكرمى درت عددى انكليزلرك يد غالبانه‌سنه كچمشدر . غالون جنسندن اولان انكليز سفاين حربيهٔ جسيمه‌سنك انشاسنده اشبو اسپانيا قراقلرينك نمونه اتخاذ اولنديغى مرويدر . بوندن صكره انكليزلر ، فرانسزلر ، اسپانيوللر وسائر دول شماليه بيننده على التوالى وقوعه كلان محاربات سائقه‌سيله فن معمارئ بحريده ترقيات عظيمه وجوده كلمشدر .

اون دردنجى عصرده اوروپا حكومات صغيره‌سندن اولان پورتكيزليلر موقع جغرافيلرى اقتضاسنجه تجارت بحريه‌نك لزوم واهميتنى بالتقدير اوزون سفرلره جرأت و بوسايه‌ده تزييد قوت وثروت ايتديلر . پورتكيز قرالى برنجى جونك اوغلى (پرنس هنرى) (سنت وينست) برونى جوارنده واقع (شعراس) شهرنده ايلك اون برمكتب بحريه ، بررصدخانه بنا وفنون وصنايع بحريه‌نك ترقيسنه كمال درجه اعتنا ايله آز زمانده علوم هيئتى تدريس و دكزده تعيين موقع ايچون خريطه‌لر ترسيم ايتديردى . پورتكيزليلرك اراضئ مجهوله‌يى كشف ايچون اجرا ايتدكلرى اسفار بحريه پك قولايلقله منفعت بخش اولمديسه ده على التدريج افريقا وآمريقا و هندستانده مالك اولدقلرى اراضئ جسيمه ومعموره‌يه مهاجرلر ارساليله ثروت بينهايه و منافع عظيمه‌يه نائل اولديلر .

(١٤١٠) م سنه‌سنده هنرينك تحت قوماندا‌سنده دكزه چيقان دوننما افريقا سواحل غربيه‌سندن اكثر محللرى و ماديره اطه‌لرينى كشف ايلدى . بوسفرلردن مقصد افريقا ساحلنى دولاشه‌رق هندستان قطعهٔ جسيمه‌سنك ابواب تجارتنى كشاد ايتمك ايدى . بومقصدك حصولنه هنرينك عمرى وفا ايتميوب ١٤٧٣ سنه‌سنده وفات ايتديسه‌ده ايكنجى جون بوتشبثات بحريه‌نك نتيجهٔ قطعيه‌سنك استحصالنى مقدس بروظيفه عد ايلدى . مشاراليهك اوان سلطنتنده پورتكيزليلر (بوجادور) و (ورده) بورونلرينى عبور ايدوب (سنه غال) نهرينه قدر وصول بولمشلر ومتعاقباً واقع اولان سفرلرده (ازور) اطه‌لرينى كشف ايدوب (نان) برونى كورنجه‌يه قدر ايلرولمشلر ايدى؛ (١٤٨٣) سنهٔ ميلاديه‌سنده (پارسولومودياز) ك دلالتيله چيقان دوننما افريقانك منتهاى جنوبيسنه واصل اولديغى حالده تصادف ايتدكلرى شديد فورطنه ايلرو كچملرينه مانع اولديغندن موقع مذكوره (فورطنه برونى) نامنى ويرمشلر ايدى . عودتلرنده قرال جون كشف اولنان فورطنه برونى دخى عبوره كميجيلرينى تشويق وتشجيع ايچون (كوزل اميد) برونى ناميله توسيم اولنمسنى امر ايلدى .

١٩٤٩ سنه‌سنده (وسقو دوغما) اميد برونى دولاشوب ، عرب برقلاغوزك دلالتيله ، ١٤٩٨ سنه‌سى

مایسنك یکرمی ایکنجی کونی مالابار ساحلنده قالکوته لیمانته تیمورلدی . ایشته بوندن صکره الکای جسیمك منافع تجاریه‌سی پورتکیزلیلرك یدینه کچدی . بو سفرلر اثناسنده اون اوچ کمیدن مرکب بر دونما تصادفاً برازلیا ساحللرینه قدر کیدوب اجرای کشفیات ایلدی .

اون دردنجی عصر اواخرنده ، وقوعه کلان تشبثات جسورانه (قلومبه‌نك) مشهور بحریه سفری ایدی . (مورقوپولو) سلسله‌سندن جنوه‌لی بر کمیجی اولان (قرستوف قلومب) فنون بحریه‌نك تفرعاتنی تحصیل ایله ، اون درت یاشنده دکزه چیقمش ایدی . (١٤٦٧) سنه‌سنده ازلانده اطه‌لرینك احوالنه کسب وقوف ایچون شماله سیاحتله بوز اطه‌لری حرکتنه مانع اولنجه‌یه قدر ایلرولمشیدی ؛ عودتنده پورتکیزه کلوب ارضك کرویتنی بیان و بحر محیط اطلاسیده جهت غربه سیر اولندیغی حالده ، افریقا سواحلنی دولاشمقسزین ، هندستانه عزیمت اولنه بیله‌جکنی ادعا ایلدی . بوخصوصده کندوسنه معاونت اولنمسنی ابتدا وطنداشلری اولان جنوه‌لیلردن ، بعده پورتکیزلیلردن ، انکلیزلردن ، اسپانیالیلردن ، استدعا ایتدیسه‌ده سمع اعتباره آلنمدیغندن ، نیچه سنه‌لر بحر محیط غربیده واقع اطه‌لره سیاحتله خریطه‌لرینی اکماله سعی وغیرت ایلدی . نهایت ١٤٩٢ سنه‌سی قرستوف قلومبك مطلوبی اسپانیا حکومتی طرفندن اسعاف اولنوب تحت قوماندا‌سنه و یریلان اوچ کمی ایله اغستوسك اوچنجی کونی دکزه چیقارلدی . سفاین مذکوره‌دن ایکیسی غایت کوچك وحالیاً سواحلده سیر و سفر ایدن کمیلر جسامتنده اولوب ، دونمانك مجموع طائفه‌سی ١٢٠ نفردن عبارت اولدیغی حالده بونلرك دخی بعضلری جبراً ادخال اولنمش متهم و محکوملردن ایدی . قناریه اطه‌لرنده توقفله آرمه طولدیرمق ، صو آلمق کبی ترتیباتدن صکره ایلولك التنجی کونی جهت غربه متوجهاً وجناب حقه متوکلاً سیره باشلادیلر . طائفه‌لرك خوف ودهشتی اودرجه‌لرده ایدی ، که خشنودیلرینی دعوتله سفره دوامه ارضا ایتمك ایچون ، تدبیرلر و چاره‌لر ایجاد واختراعنه مستعد برذکای هزوری‌یه لزوم حقیقی حس اولنیور ایدی . قلومبه ایسه ، بومعرفتی مع زیادة حائز اولدیغی حالده پك چوق مشکلات وتصعیباته دوچار اولمشیدی . تشرین اولك اون برنجی اخشامی ، ساحلك قربیتنه مختلف علامتلر ظاهر اولوب قلومبو ساعت اونده کوردیکی ایشیغی رفقاسنه ارائه ایلدی . بوآتش برقاچ دفعه‌لر غائب وظاهر اولدیغندن ساحلك قریب اولدیغنه اعتماد قوی حاصل اولمشیدی . تشرین اولك اون ایکنجی کونی صباحی ، باش طرفدن ساحل کورنمکله برطوپ آتیله‌رق اعلان مسرت اولندی ؛ واصل اولدقلری بوجزیره اسپانیا قرالی نامنه استملاك اولنوب (سان سالوادور) نامیله توسیم قلندی ، متعاقباً دها بر طاقم اطه‌لر کشف ایدلدی ایسه‌ده ، اصل امریقا قطعه‌سی بوسفرده بولنه‌مامشیدی .

قلومبو ، اوچ آی قدر بورالرده اکلنوب ١٤٩٣ سنه‌سی مارتك اون بشنجی کونی اسپانیایه عودت ایلدی ، قلومبونك شهرتی پك چابك آوروپایه منتشر اولوب ، ممالك بعیده ومجهوله‌یه دائر استحصال معلومات آرزوسی ازدیاد بولمشیدی . ١٤٩٣ سنه‌سی ایلولنده اون یدی کمی و ١٥٠٠ طائفه ایله اجرا ایتدیکی ایکنجی سفردن

١٤٩٧ سنه‌سنده خزائن مالا نهایه ایله عودت ایلدی ١٤٩٨ سنه‌سنده وقوعه کلان نهایتکی سفرنده آمریقا قطعه‌سنی کشف ایله ، اووقته قدر عمان خفاده قالمش اولان بوقطعهٔ جسیمه‌نك حائز اولدیغی عطایای قدرتدن ، عالم انسانیتی حصه‌مند منفعت ایتدیسه‌ده ، رقیبلرك تزویراتنه هدف اولوب زنجیر بند اولدیغی حالده اسپانیایه کتورلدی !

١٤٩٩ سنه‌سنده ، اسپانیادولتی خدمتنده بولنان فیلورانسه‌لی (آمریقوس - واستاسپوس) نام مهندس آمریقای جنوبی ساحلنده بعض کشفیات اجراسیله تنظیم ایتدیکی خریطه‌لرده قطعهٔ مذکوره‌یی کندی اسمنه نسبتله آمریقا تسمیه ایلدی .

سیر سفائن خصوصاتنده وقوعه کلان بومرتبه جرأت ، فن معماریٔ بحرینك اصلاحی لزومنی تقدیره وسیله اولدیغندن ، آز زمانده حکومات بحریه بیننده درجات متفاوته‌ده ترقی واصلاحات اجرا قلندی .

١٤٩٢ سنه‌سنه طوغری وندیك وجنوه کبی تجارت حامیسی اولان حکومتلر ١٥٠٠ و ٢٠٠٠ طونولاته جسامتنده غالیلر ، قارکلر بنا ایتمکه باشلامشلر ایدی .

بوعصرده عثمانلولرك دخی غایت جسیم وآغر طوپلرایله مجهز حرب کمیلری بنا ایتدکلری آوروپا تاریخلرنده محرردر .

(٩٠٤) ه و (١٤٩٩) م سنه‌سنده قوت وترقیات بحریه‌لری عالمك تحت تصدیقنده بولنان وندیك ، جنوه ، اسپانیا وسائرآوروپاحکومات بحریه‌سنك متحد دوننماریله عثمانلولر بیننده وقوعه کلوب (٩٠٧) ه و (١٥٠٢) م سنه‌سنه قدر دوام ایدن ونهایت عثمانلولرك مظفریاتیله نتیجه پذیر اولان محاربات بحریه ، وقوعات جسیمهٔ تاریخیه‌دن بولنمغله عثمانلولرك سطوت ومکنت بحریه‌لرینه معیار عد اولنمشدر . محاربات مذکوره‌نك تفصیلاتی محلنده تحریر وبیان قلنه‌جقدر .

اون بشنجی عصر اوائلنده ، بحر سفید حکومات بحریه‌سی ، انشا ایتدکاری سفائن حربیهٔ جسیمه‌ده فوق‌العاده اصلاحات اجرا ایتدیلر . طوپ استعمالیچون بوردہ‌لرینه لومبارلر آچدیلر ، ابتدا اعمال اولنان طوپ لومبارلری مدور وهمان طوپلرك قطرنده کشاد اولندیغندن ارتفاع وانحطاط ویره‌مدکلری کبی هیچ برطرفه دریسه دخی اولنمزلردی ، نهایت برفرانسز مهندسی طرفندن اصلاح و شمدیکی شکله ارجاع اولندی . بواصلاحاتدن صکره بحر سفید حکومات بحریه‌سی طرفندن انشا قلنان کمیلر علی العموم غالی ، غالون ، غالیس ، نامیله اوچ جنسه آیریلور ایدی . بونلرك بربرندن فرقی بروجه زیر تعریف اولنور :

غالون ایله غالیسی شکلاً بربرینه مشابه ایدیسه‌ده ، غالونك بورده‌سی دها یوکسك و عریض و غالیسیدن قصیر ایدی ، غالون و غالیسی آغر طوپلر چکن سفن حربیهٔ جسیمه‌دن اولدقلرندن غالیلرك تشکیل ایتدیکی صف حربك ایلروسنده بولنورلر ایدی . اوچ صره اوزرینه مرتب کورکلری

بیننه طوپلر موضوع اولدیغی کبی باش وقیچلرینه دخی غالیلر مثللو طوپلر تعبیه ایدلمشیدی .

(٩٧٩) ه و (١٥٧١) م سنه‌سنده عثمانلولر ایله آوروپا دول متحده‌سی بیننده ، اینه بختی جوارنده وقوعبولان محاربه‌ده موجود اولان وندیك غالونلرینك اکثریسنك سکزر عدد (دمی قانون) دینلان اوتوز لبره‌لك طوپلر ایله مجهز بولندقلری محرردر .

(٩٦٦) ه و (١٥٨٨) م سنه‌سنده اسپانیالولر طرفندن بهری اللی طوپ چکر درت غالون انشا قلندیغی اکثر آثارده ذکر اولنمشدر . بویله جسیم غالونلر استعماله باشلاندیغی اثناده کورك یرینه یلکن استعماله مجبوریت حاصل اولوب بوخصوصده دخی وندیك و جنوه‌لیلر جمله‌یه تفوق ایتمشلردر .

طوپجیلق ترقی ایتدکجه طوپ استعمال ایدن سفائنك عرض و ارتفاعلری تزاید ایتمش واسپانیالولرك (لایغلب آرمادا) نامیله شهرت بولان دونماسفائنی عصر مذکورك ترقیات بحریه‌سنه نمونه اتخاذ اولنمشدر .

اون دردنجی عصر نهایتلرینه قدر عثمانلولرك بنا ایتدکلری سفائن ، علی‌العموم چکدیری نامیله یاد اولنوب ، جسامتلری حاوی اولدقلری کورکلرك مقداریله تفریق و تقدیر اولنور ایدی .

اون بشنجی عصرده عثمانلو سفائن حربیه‌سنك جنس وجسامتلرینه دائر کاتب چلبینك (تحفة الکبار فی اسفار البحار) نام تألیفنده اعطا قلنان معلومات بروجه زیر تحریر وبیان قلندی . شویله‌که : اوندن اون یدی چفته‌یه قدر کورکله چکیلانلره (فرقته) واون سکز ایله اون طقوز چفته‌لره (پرکنده) دنیلوب ، کورکلرندن هربری اوچ نفرله چکیلور ایدی . یکرمیدن یکرمی‌درت چفته‌یه قدر اولانلر(قالیطه) ویکرمی بش چفته اولور ایسه (قادرغه) نامیله یاد اولنوب کورکلری دردر نفرله کشیده اولنور و ٣٣٠ نفرله اداره قلنورلرایدی ، بوجنس کمیلرك علی‌الاکثر طولی ١٢٠ قدم عرضی ١٦ قدم اولوب تیچنك صو سطحندن ارتفاعی ١٣ قدم باشنك ارتفاعی ٨ قدم ایدی ، ٣٠ قیه‌لك مرمی آتار اوچ بیوك و درت کوچك طوپله مجهز ایدیلر .

یکرمی آلتیدن اوتوز چفته‌یه قدراولانلره (باشترده) دنیلوب ، هربر کورکی انجق آلتی ویا یدی نفرله کشیده اولنور و ٦٠٠ موجودله اداره قلنور ایدی ؛ فقط دونما قپودانلرینك رکوبنه مخصوص اولانلرك مرتباتی ٨٠٠ نفری بولوردی . سفائن مذکوره براز دها عریض ویوکسك اولورایسه (ماغونه) نامیله تفریق اولنورایدی . باشترده وماغونه‌لرك طولی تقریباً ١٥٠ قدم ، قیچنك صوخطندن ارتفاعی ١٥ قدم ، باشنك ارتفاعی ٩ قدمدر ؛ مجهزاولدقلری ٢٤ طوپك باش وقیچ طرفه موضوع اون ایکیسی ، قرق‌قیه‌لك مرمی انداخت ایدوب ، بورده‌لرنده ، کورکلر بیننه موضوع دیگر اون ایکیسیله صاقولته انداخت ایدیلور ایدی . مؤخراً برطاقم ایکی قاتلی کمیلر دها انشا اولنوب (کوکه) نامیله بنام اولمشلر ایدی که ، سفائن مذکوره وندیك غالونلرینه و اسپانیا قارکلرینه مماثل ومشابه ایدیلر ؛ تقریباً ١٨٠ قدم طولنده و ٤٦ قدم عرضنده ٢٥ چفته کورکله چکیلور ، ایکیبك نفر استیعاب ایده بیلور ایدی ؛ آلتلی اوستلی

ایکی بطریه‌لری اولوب هر بر بطریه‌ده سنجاق ، اسکله قیچ وباش لومبارلرنده سکز عدد بیوك طوپ موجود ایدی ، سائر لومبارلرینه دخی متعدد کوچك طوپلر تعبیه اولنوب ، قسم تحتانیسی کورکه حصر اولنمشدی .

اون بشنجی عصرده بحر سفیدده وقوعبولان محاربات بحریه‌ده مستخدم سفائن حربیه‌نك جنس وجسامتلرینه دائر (سر - ادوارد - قریسی) نام مؤلفك عثمانلو تاریخنده مجملاً اعطا قلنان معلومات بروجه زیر ترجمه وتحریر اولندی :

« اون بشنجی عصرده بحر سفید حکومات بحریه‌سنك استخدام ایتدیکی سفائن حربیه علی العموم غالی ، غالون ، غالیس ، نامیله اوچ صنفه آیریلور ایدی . اسپانیالیلرك انکلیزلره قارشو تجهیز ایتدکاری لایغلب آرمادا نامیله مشتهر دونمانك اکثری سفائنی غالون وغالیس جنسندن ایدی .

سفائن مذکوره ۱۵۰۰ دن ۲۰۰۰ طونولاته جسامتده ایکی کوکرته‌لی اولوب ، باش وقیچ قصاره‌لری درونده موضوع آغر طوپلر ایله مجهز ایدیلرکه ، بونلره اسپانیالیلر (قارك) تسمیه ایدرلر ایدی . بهری یدی نفرله کشیده اولنور ایکی صره کورکی حاوی ایدیسه‌لرده ، آغر وجسیم اولدقلرندن حرکتلری باشلیجه یلکنه متوقف ایدی . محاربات بحریه‌ده اهمیت مخصوصه‌یی حائز اولان بو جسیم کمیلردن بشقه موجود اولان غالیلر خفیف وسریع السیر ایدیلر .

عصر مذکورده وقوعه کلان محاربات بحریه تاریخی لایقیله تدقیق اولنور ایسه طوپجیلغه دائر اولان معلوماتك پك دون درجه‌ده بولندیغی ، وبو جسیم کمیلرك مرمیاتنك خفیف غالیلره بیله پك جزئی خسار ایراث ایتدیکی آکلاشیلور .

اون بشنجی واون التنجی عصرده ، وندیك ، جنوه ، بارسلونا ، قارتاجینا ، مالطه ، تونس ، جزایر ، استانبول ، قپودانلری کشفیات واسفار بحریه‌لرینی عموماً کورکله اداره‌یه الویریشلی خفیف وسریع غالیلر ایله اجرا ایدرلر ایدی ؛ بونلر کوپشته‌لری آلچق ، صولری آز ، باشلری کسکین وطار ، ونهایت ۱۶۵ قدم طولنده ۳۲ قدم عرضنده بنا اولندقلرندن ، حرکتلری سریع ، اداره‌لری سهیل ایدی . باشلری اصول قدیمه اوزره بر تیمور تیغ ایله مجهز ، وتکنه‌لری سیاهله ملون اولدیغندن ، عربلر (غراب) یعنی قارغه نامیله یاد ایتمشلر ایدی .

غالون وغالیس جنسندن اولان سفائنك ، قیچ وباش طرفنده مرتفع وواسع برر قصاره موجود وآلابانداری شبقه‌لر ایله مسدود ومحفوظ اولدیغندن ، حین محاربه‌ده درونده سپرلنیلور ایدی ، قیچ قصاره‌سندن ایکی اوچ بصامق ایندکده باش قصاره‌سنه قدر کوکرته دوشنمش ، واطرافی کوپشته واوزری فوقانی کوکرته ایله ستر ایدیلوب ، درونه طوپلر یرلشدیرلمشیدی . باش قصاره‌سی درونه ، امورغه استقامتنه انداخت ایتمك اوزره بر بیوك طوپ وضع اولندیغی کبی بوچاپده ایکی ویاخود درت عدد دخی

بورده لومبارلرینه تعبیه ایدلمشیدی . کورکجیلر فورسه تعبیر اولنان حرب اسیرلرندن عبارت اولوب ، بر آیاقلرندن یالی کوتوکنه زنجیر بند اولدقلری حالده ، واردیانلرك قرباجیله تحریك وتعجیل اولنورلر ایدی . غالیلر یکرمی آلتی چفته ودها آز کورکله مجهز اولوب ، وندیك غالیلرینه عثمانلو ماغونه‌لرینك بر کورکی بش آلتی فورسه ایله اداره اولنور ایدیسه ده عثمانلولرك فرقته وغرلانغجلرینك ؛ عربلرك ، یفان وسیلئی نامیله مشهور خفیف تکنه‌لرینك ، کورکلری ایکی واوچ نفرله کشیده اولنور ایدی .

عثمانلولرده کثیر الاستعمال اولان سفائن وندیکلیلرك « غالرس - باتردس » دیدکلری باشترده‌لر ایله ، ماغونه ، فرقته ، غرلانغجلر ایدی ، غالیـنر پرووه وغراندی دیرکلریله مرتب اولوب ، اقتضاسنده قالدیروب برر لاتین یلکن کشاد ایدرلرایدی ؛ فقط بوخفیف تکنه‌لر آز صو چکدیکی کبی دوشکسز اعمال اولندیغندن انجق خفیف روزکار و راکد دکزده یلکنله اداره اولنه بیلورلر وسریع السیر اولدقلری کبی نهرلره واطه‌لر اره‌لرینه دخی دخوله الویریشلی بولندقلرندن سائرلره ترجیح قلنورلر ایدی . »

شهزاده غازی سلیمان پاشا

عثمانلولرك تشبثات بحریه‌لرینك مبدئی شهزادهٔ عالی نژاد غازی سلیمان پاشانك چناق قلعه بوغازندن صاللر ایله روم ایلی ساحلنه عبوری زمانیدر .

تاریخ عالمك وقایع مهمه‌سندن اولان بو تشبث بهادرانه (۸۵۷) ﻫ و (۱۳۵۶) م سنه‌سنده وقوعه کلمشدر . غازیٔ مشار الیه بر کیجه ظرفنده معلومات وشجاعتلرینه اعتماد ایتدیکی آجه بك ، غازی فاضل ، اورانوس بك ، حاجی ایل بك کبی دلاوران ایله آیدنجق (Abydos) نام محلدن روم ایلی یه کچوب چیمنك (Tzympe) قلعه‌سنی ضبط ایتدی . بو نقلیاتده قوللانیلان مراکب بحریه ، صریملر ایله یکدیکرینه ربط اولنمش اغاج کوده‌لرندن مشکل ایکی صالدن عبارت ایدی .

(۸٦۰) ﻫ و (۱۳۵۷) م سنه‌سنده چیمنك قلعه‌سنده تحشد ایدن ۷۰۰۰ عثمانلو دلاورانیله بحر سفید بوغازینك مفتاحی و آوروپانك معبری اولان کلیبولی شهر مستحکمی محاصره و ضبط اولنه‌رق دول بحریه‌یه ارائهٔ سطوت اولندی .

بر سنه صکره غازی سلیمان پاشا شکارده آتدن دوشوب ارتحال دار بقا ایتمکله ، پدری اورخان غازینك ارادهٔ کرامتعاده‌لریله بولایرده دفن اولندی .

بو وقعهٔ کدر آمیزی متعاقب التمش کمیدن عبارت اولان ونديك دونمه‌سنك بر فرقه‌سی کلیبولی طرفنه و دیکر فرقه‌سی معارض کورفزنده سیدی قواغی نام محله ، اون بیك نفر چیقاروب ، یرلیلرك دخی التحاقیله بر قوهٔ جسیمه حاصل اولمش ایسه‌ده ، عثمانلولرك برنجی حمله‌سنده پریشان وتلفات کثیره ایله عودته شتابان اولدیلر .

بو تاریخدن ابو الفتح سلطان محمد خان دورینه قدر عثمانلولرك بحراً جدی بر تشبثلری ، انجق مرمره دکزی سواحلنده واقع شهرلر بیننده قایقلر ایله آمدوشد ایدرك ، دکزله کسب انوست وکلیبولی ترسانه‌سنده دخی بو تشبثات ایله متناسب بر صورتده انشا آت بحریه‌یه مداومت ایتملری ایدی .

ابو الفتح سلطان محمد خان غازی

(۷۵۵) ﻫ و (۱۴۵۱) م سنه‌سنده ابو الفتح سلطان محمد خان تخت عالی بخت عثمانی یه جلوس ایتدکده ، فنون وتجارب بحریه‌ده‌کی کمالاری ، اسفار تجاریه‌ده‌کی استفاده‌لری نسبتنده ترقی بولمش اولان

اسپانیا ، جنوه ، وندیك واطه لیارك دكزلره حاكمیتی ؛ ممالك شاهانه‌نك توسیع وتأمیننه و علی‌الخصوص استانبولك فتحنه مانع مستقل اولدیغنی تقدیر بیوروب ، كلیبولی ترسانه‌سـنك توسیعنه و دولتك شهرت و عظمت بریه‌سـیله متناسب برقوهٔ بحریه تأسیس و تداركنه تشـبث بیوردیلر . آز زمانده ۳۰۰ پاره كمیدن عبارت بردونتما ترتیب وتجهیز اولندیسه‌ده نورسیده عثمانلو كمیجیلرینك معلومات وتجارب بحریه‌ده‌كی نقصانلری ، چوق سنه‌لر استخدام ایله اكمال اولنه‌جنی بر امر طبیعی اولدیغندن ، استانبول ایله معاملات تجاریه‌ده بولنان آراغون ، قتلان ، وندیك ، جنوه ، سفائن تجاریه ومعاونه‌سـنك استانبوله عزیمتلرینه برسد قوی چكیله‌مامشدی ؛ فقط یلدیرم بایزید دورنده قره دكز بوغازینه بنا اولنان اناطولی حصاری مقابلنه ، روم ایلی حصارینی بنا بیورملری قره دكز بوغازینه حاكمیتی تأمین ایلدی . قلعهٔ مذكوره بنا اولندقدن صكره لاجل التجاره بحر سیاهه عزیمت صددنده بولنان وندیكلیلر بركمی غائب ایتمینجه رسوم موضوعه‌نك اعطاسـنه موافقت كوسترمامشلر ایدی .

(۸۵۷)ه و (۱٤۵۲) م سنه‌سنده استانبولك محاصره‌سنده غلطه‌دن استانبول ساحلنه زنجیر كریله‌رك لیمان مذكور سد ایدلدیكندن بالطه اوغلی سلیمان بكك قومانداسنده‌كی ۳۲۰ پاره كمیدن عبارت اولان دونتما آخور قپودن اسكداره ممتد اولمق اوزره نصف دائره شكلنده لنكر انداز اولمشلر ایدی .

نیسان نهایتلرینه مصادف بركون ایدی كه ، نیجه عصرلردنبرو دنیایه حاكم اولان روما ایمپراطورلغنك آثارباقیه‌سنی حاوی‌اولان استانبول شهرینك صوك خرابیتنی انظاره عرض ایچون ، آفتاب جهانتاب افقدن خلیجه ارتفاعلنمشیدی . بواثناده استانبوله ایصال معاونت مقصدیله درت جنوه وبرساقز قورصان كمیسنك اسن لدوس روزكاریله كلكده اولدقلری كورلدی ؛ وقوعه‌كله‌جك دكز محاربه‌سنی تماشا ایچون استانبول خلقی قلعه برجلرینه ، عثمانلولر ساحللره طوپلانمشلرایدی . عثمانلو كمیجیلری دشمنلری قدر تجربه ومعلومات بحریه‌یی حائز اولمدقلری كبی هبوب ایدن لدوس روزكاری دخی دشمنه مساعد اولدیغندن ، كمال سرعتله واقع اولان مهاجمه‌لرینه مدافعه ممكن اوله‌مدی ؛ بحری مناوره‌ده غایت ماهر اولان قورصانلر ، روزكاری قوللانوب رامپه‌یه میـدان و یرمزلر ولاینقطع طوپ آتشـیله عثمانلولر اوزرینه مایع محرق (لاینطفی روم آتشی) صاچارلر ایدی . فاتح عالیجاه ساحلدن بوحالی مشاهده ایتدكده ، برآتشپارهٔ غضب كسیلوب و راكب اولدیغی خیلانی دكزه سوروب عثمانلولری رامپه‌یه تشجیع ایلدی ؛ فقط یلكن اوزرینه قالقان كمیلر روزكارك مخالفتی سببیله اداره ایده‌میه‌رك تیمورلی اولان كمیلر اوزرینه و ساحللره دوشدكلرندن ، بوقاریشقلقدن بالاستفاده دشمن كمیلری لیمانه دخول ایتدی .

بو موفقیتسزلك اوزرینه عثمانلولرده ابتدا قپودان عنواننی قزانان بالطه اوغلی سلیمان بك ، پادشاهك غضبنی دعوت ایلدی . حضرت پادشاه ایشـه الویریشلی اولان كمیلردن ۳۰ قطعه‌سنی یاغلی قزاقلر اوزرنده بشكطاشدن خاصكویه ایندیره‌رك خلیجده برقوهٔ بحریه تدارك ایتدی . لیمانك اك طار محلی اولان حالیجی

اوغلنده اعمال ایتدیردیکی جسیم صاللر اوزرینه محاصره طوپلری تعبیه ایدوب ، ایوانسرایی تحت تضییقه آلدی . (جوستینیانی) نام جنوه‌لی آدمیرالك قومانداسی آلتنده اولان دشمن دونماسی ایکی دفعه عثمانلیلر اوزرینه هجوم ایدوب خونریزانه محاربه‌لر وقوعبولدیسه‌ده هردفعه‌سنده برکمی غائب ایدرك رجعت ایلدیلر . احداث اولنان صاللری احراق ایتمك خصوصنده‌کی تشبثلری دخی پادشاهك تیقظی سایه‌سنده ثمره بخش اوله‌مدی .

نهایت ۱٤٥۳ سنه‌سی مایسنك یکرمی‌طقوزنجی و ۸٥۷ سنهٔ هجریه‌سی جمادی الاولیسنك یکرمنجی صالی کونی استانبول برجلرینه ابتدا لوای عثمانی‌یی رکز ایله اعلای شان ایدن مجاهدلر خلیج مهاجمه قولنده‌کی کیجیلر ایدی !

تاریخ بحریٔ عثمانی‌یه بردور جدید کشاد ایدن بوفتح جلیلی متعاقب ونديکلیلر یدنده بولنان (اینوز) قلعه‌سیله (بساديرك) و (طاشوز) جزیره‌لرینك ضبطی ایچون (خاص یونس) نام قپودانك دونما سفری موفقیتله نتیجه‌لندی .

(۸٦٥)ه و(۱٤٦۰) م سنه‌سنده جنویزلیلردن اماصره قلعه‌سی ، اسفندیار اوغللرندن سینوب لیمانی، روما شرق ایمپراطورلغی پرنسلرندن (داوید-قومنه نوس) یدندن‌طربزون شهری ضبط اولنه‌رق سواحل مذکوره‌نك منافع تجاریه‌سی عثمانلولره انتقال ایتدی .

سینوب ضبطنده ، قزاقده بولنان ۱۱۲ طونه جسامتنده‌کی کمی عثمانلولرك یدنده بولنانلردن جسیم وصورت اعمال وانشاجه آنلره فائق‌اولدیغندن عثمانلیلرچشم تیقظلرینی کشاد ایتمکله نمونه اتخاذ اولنوب ، آز زمانده فن معماریٔ بحریه‌ده ترقیات عظیمه وجوده کتورلدی . شویله‌که : حضرت پادشاه طربزون سفرندن استانبوله عودتلرنده ، یالی کوشکی ساحلنده ۳۷۰ طونه جسامتده برکمی بنا ایتدیردیسه‌ده ، دریایه حین نزولنده موازنتنی غائب ایدوب باتدیغندن بوده اکمال تجربه‌یه خدمت ایلدی ؛ متعاقباً شمدیکی ترسانه‌نك زندان اوکنده یعنی حالاً (جامع آلتی) دنیلان محلده ، انشا قلنانلر بو محذوردن دخی سالم اولدقلری حالده دکزه ایندیرلمشیدی .

(۸۷۹) ه و (۱٤۷٥) م سنه‌سنه قدر ونديکلیلر یدنده بولنان (مدللو) (اغریبوز) (لمنی) ودها برطاقم اطه‌لرك ضبطی وسنهٔ مذکوره‌ده جسیم بر دونما ایله بحر سیاهه چیقان کدك احمد پاشانك کفه وآزاق قلعه‌لرینی‌جنوه‌لیلردن استردادی ایله بحر مذکورك منافع تجاریه‌سنك بسبتون عثمانلولره حصری ، حضرت فاتحك تشبثات بحریه‌سنده‌کی موفقیاتی جمله‌سندندر .

اهل صلیبك برفرقهٔ ممتازه‌سندن اولان سنت جون بکاری (۱۳۱۱) سنهٔ میلادیه‌سنده قدسدن طرداولندقلری ایامده ردوس‌جزیره‌سنده تمکن ایدوب، عملیات وانشا آت بحریه‌یی مرتبهٔ کمالده بولندیرمغه حصر دقت وصرف سعی وغیرت ایتدکلرندن ، بودوره قدر بقالرینی تأمین ایلمشلر ایدی ، بو اوانده

اناطولی ساحللرینه وعثمانلو سفائن تجاریه‌سنه علی الدوام واقع اولان تسلطلرینه نهایت ویرمك اوزره مسیح پاشا ١٦٠ کمیدن عبارت بر دونما ایله‌اردوی همایونی مستصحباً جزیرهٔ مذکوره‌یه اعزام اولندی . جزیرهٔ مذکوره حاکمی (پیتر - دو - اوبوسون) مدافعه‌ده قصوراتمدیسه‌ده (١٤٨٠) م سنه‌سی حزیرانك یکرمی سکزنجی و (٨٨٥) ﻫ سنه‌سی ربیع الاخرینك اون طقوزنجی چهارشنبه کونی واقع اولان مهاجمهٔ قطعیه‌ده عثمانلو دلاورلری بعض برجلره ظفر بولمشلر ایدی ؛ فقط مسیح پاشا طرفندن ، بو یله برزمانده ، عسکرك اموال غنایمه ال اوزاتماملری حقنده صدورایدن امر ، عسکرك انکسار شوق ورغبتی ونهایت رجعتلرینی موجب اولدیغندن ، جزیرهٔ مذکوره‌نك فتحی یارم عصر دها دوچار تأخر اولدی . عودتده بودروم قلعه‌سنك ضبطیچون دخی خیلی اوغراشلدیسه‌ده ، موفقیت حاصل اولمدیغندن ، مسیح پاشا کلیبولی‌یه نفی ایله مجازات اولندی .

ردوسده عدم موفقیتله نتیجه‌لنان مهاجمهٔ عمومیه‌نك اجراسی کونی ، آولونیه والیسی قپودان کدك احمد پاشا دخی ایتالیا شبه جزیره‌سنك سواحل جنوبیه‌سنه عسکر دوکوب (اوترانتو) قلعه‌سنی تحت محاصره‌یه الدی . (١٤٨٠) م اغستوسنك اون برنجی و (٨٨٥) ﻫ جمادی الاخرینك دردنجی جمعه کونی براً و بحراً هجوم ایدوب ضبط ایتدی . بو وقعهٔ مشهوره ده پاپالق مقامنده قائم بولنان دردنجی (سکتوس) خوف عظیمه دوچار اولوب ، پاشای مشار الیهك ایکنجی هجومنده همان رومایی ترك ایله آلپا طاغلرینه قدر فراره حاضرلنمشیدی .

حیفاکه ! ابو الفتح جنتمکان ردوس وایتالیا سفرلریچون یکیدن تدارکاته تشبث و بالنفس عزیمتی تصمیم بیورمشلر ایکن ، عمرلری وفا ایتمیوب (١٤٨١) م مایسك اوچنجی و (٨٨٦) ﻫ ربیع الاولنك دردنجی پنجشنبه کونی وفات ایلدیکندن وبواثناده پاپا دردنجی سکتوس دخی اسپانیا وسائرحکومات بحریه‌دن استمداد ایتدیکندن ، احمد پاشا قلعهٔ مذکوره‌یی ترك ایله عودته شتاب ایلدی .

هنرورلك ، بهادرلق ، ومتانت خارقة العاده‌نك تمثال‌مشخصی‌اولان‌حضرت پادشاه عثمانلو بحریه‌سنك مؤسس حقیقیسی اولدیغی‌حالده اوان سلطنتنده وقوعه کتوردیکی ترقیات وفتوحات بحریه‌سیله آرشپل ، مرمره ، وبحر سیاهه حاکمیتی رقیبلرینه تصدیق ایتدیردی .

عهد سلطان بایزید ثانی

بایزید ثانی تخت عالیٔ عثمانی یه قعود ایدوب شهزاده جم غائله‌سنی برطرف ایتدکدن صکره ونديکليلره حدینی بیلدیرمکی تصمیم ایلدی . بو مهم بحریه سفریچون ترتیبات وتجهیزات بحریه‌یه ابتدار ایلیوب ، (یانی) نام وندیکلو معمارك ید مهارتیله ایکی جسیم کمی بنا ایتدیره‌رك بونلره (کوکه) نامی ویرمشلر ایدی . هر بری ١٨٠ قدم طولنده اولوب ، طائفه‌سندن بشقه ایکیبیك محارب استیعاب ایده بیلورایدی . برینی دونما قپودانی (کمال) رئیسك ودیکری (براق) رئیسك رکوبنه تخصیص ایلدلدی .

کمال رئیس محاربه سی

(٩٠٤) ه (١٤٩٩) م شوال اواخرنده، ونديكليلرى موره شبه جزيره‌سى سواحلنده واقع قلاع مستحكمه‌دن طرد ايتمك اوزره ، براً پادشاه كارآزما ايله اردوى همايون ، بحراً داود پاشا سردار و كمال رئيس قوماندار اوله‌رق دونمای مهابتقرون، استانبولدن حركت ايلدى . كمال رئيسك تحت قوماندانسنده اولان دونما بيوك، كوچك ٣٠٠ قطعه كميدن عبارت ايدى . ونديكليلر ٤٦ غالى و ٥٠ غالون و ٤٠ نقليه سفاينندن مركب اولان دونمالرينك، ازهرجهت عثمانلو قوهٔ بحريه‌سنه فائق اولديغنه اعتماد ايتمشلر ايدى .

(آنطونى ـ قريمانى) نام آدميرالك تحت قوماندەسنده اولان بوجسيم دونمايه بعض اوروپا حكومات بحريه‌سى دونمالرى دخى التحاق ايدرك تقويت بولمش اولديغندن ، (سابيانجه) جوارنده (متون) نام قلعه پيشگاهنده تيمورليوب عثمانلولرك ورودينه منتظر اولمشلر ايدى .

عثمانلو دونمالرى ، هوالرك مخالفتى سببيله اوچ آيده انجق (سابيانجه) يه تيمورلديلر . بو قدر مدت دكزلرده چالقانمق ، هوانك هر حالنه كوره اكتساب معلومات وتجربه‌يه خدمت ايتديكى كبى ٢٠٠٠٠ نفردن متجاوز اولان افراد بحريه ، دكزك مزاحم ومتاعبنه جسماً و طبعاً آليشه‌رق تسليميتله طبيعتلنمشلر وبومصائبدن متولد غضب وحدتى قارشولرينه چيقاجق دشمنه حصروتعليق ايلمشلرايدى .

كمال رئيس (سابيانجه) ده صوآلمق ايچون يكرمى كون توقف ايتديكى مدتجه دشمنك احوالنى كشف ايدوب، دسترس اولديغى معلوماتى اينه بختى قلعه‌سى جوارنده چتالجه (لواديه) اووه‌سنده بولنان حضرت پادشاهه عرض ايله حركات حربيه‌يه ابتدار ايلدى . شويله كه : ونديك دونماسى سابيانجه‌نك آلتى ميل شمالنده واقع متون ليماننده لنكر انداز اوله‌رق، ساحلره چيقيلوب صو المق استدكجه ، منع صددنده بولندقلرندن مقابله بالمثله اتباعاً قره‌غول محاربه‌لرى باشلاديغنى؛ وبر محاربهٔ قطعيه‌ايچون مساعدهٔ شهنشاهيلرينى استحصال ايتمك اوزره حلوميجه (قتاقولو) يه متوجهاً حركت ايلديكنى اعلام ايدوب، محل مذكوره مواصلتنده هرسك اوغلى احمد پاشايى موجود معيتيله كميلره آلدى .

كمال رئيس ، پادشاهك برقولى ايدى ، سلطان بايزيده شهزاده‌لكى اثنامنده كويكوسنان پاشا طرفندن تقديم اولنوب، اظهار ايتديكى خصائل بركزيده واطوار پسنديده‌سندن ناشى (كمال) اسميله تلقيب ايدلمشيدى . كنجلك عمرى معيت شاهانه‌ده كذار ايدوب، (٨٨٩) ه (١٤٨٤) م سنه‌سنده قپودانلقله ممتازاولمش و (٨٩٢) ه و(١٤٨٦) م سنه‌سنده اندلسليلرك دولت عليهٔ عثمانيه‌دن استمدادنده، ارسال اولنان دونمايه قوماندار اولوب بتون بحر سفيد ساحللرينى وعلى الخصوص اسپانيالولر يدنده‌كى شهر وقلعه‌لرى تارومار ايدرك اوروپا مالك مختلفه‌سنك قلبلرينه ، زائل اولماز برخوف ودهشت القا ايلمشيدى .

الحاصل ، شهرت بحريه‌سى اوروپاده داستان اولان (كمال) رئيس بودفعه (برّاق) وسائر امراى عسكريه ايله بالمشاوره اينه بختى كورفزينه كيرمزدن اول دشمن دونماسيله چارپشمغه قرار ويرمكله ،

خيلو ميچدن قيامنده دكزه آچيلمشيدى ؛ حصر اطه‌سنه تقرب ايتدكده افقده دشمن دوننماسى مشاهده اولندى . خفيف بر روزكارله آن بآن تقربده ايديلر ، عثمانلولر ايكى پروه خطلى اوزره آلديقه اورصه هم يوكسلور وهم ياقلاشورلر ايدى ، نهايت طوپ منزلنه كيريلوب آتشه باشلاندى . قبريس حاكمى (لورادانو) معيتى فرقه‌سيله ، براق رئيس فرقه‌سنه ، كمال رئيس فرقه‌سى ظنيله تطى بر هجوم كوستردى : مهاجملردن عثمانلو دوننماسنك طوپ آتشنه هدف اولان اوچ كمى چوق سوروميوب غرق اولديسه‌ده ، ايكى جسيم (غالون) براق رئيسك راكب اولديغى (كوكه) يه سنجاق اسكله رامپه اولوب قانجه‌لامشلر ايدى . محاربه فرط غضب وشدتله قزشدى ! عثمانلولر آتدقلرى مشتعل اوقلر ايله دشمنك يلكنلرينى طوتشديرديلر ؛ بو اثناده (لورادانو) يه امداده كلان دشمن كميلرندن برى ضبط وايكيسى طوتشديريلوب ، امداد طريقلرى سد اولنديغندن ، بوورطه‌ده (لورادانو) نك معدوميتى دشمن دوننماسنك پريشانلغنى موجب اولمغله قريمانى فراره شتاب ايتدى .

نه چاره كه (براق) رئيسك كميسنده‌كى مجاهدين دشمن كميلرينه كيروب ، خونريزانه بر محاربه‌يه طوتشمش اولدقلرندن ، مومى اليه كميسنى دشمن كميلرندن آيرمغه مقتدر اوله‌ميوب ، جمله‌سى برلكده برهوا اولمشلردر .

مذكور (كوكه) ده‌كى ٢٠٠٠ بهادردن ٧٠٠ نفرى دكزدن طوپلانوب ، براق رئيس ، يكى شهر فرقهٔ عسكريه‌سى قوماندانى كمال بك وقره‌حسن ونيچه دلاورلر شربت شهادتى نوش ايتديلر .

ونديك آدميرالى ، بعده اينه بختى كورفزى آغزنده تيمورليوب ، داغلمش اولان كميلرينى طوپلايه‌رق ، طالنلرينى بردها تجربه ايتمك اوزره محاربه‌يه حاضرلنمشيدى . عثمانلو دوننماسى دخى عقبلرندن كلوب بوغاز قلعه‌لرينك ودشمن دوننماسنك آتشنه التفات ايتميه‌رك ، قانلى بر محاربه ايله كورفزه بالدخول اينه بختى (لپانتو) قلعه‌سى پيشكاهنه واصل اولديلر . ونديك قپودانلرندن بعضلرى قلعهٔ مذكوره جوارنده لنكر انداز اولان عثمانلو دوننماسنه بردها هجوم ايتمك راينده بولنديلر ايسه‌ده (قريمانى) تكرار محاربه‌يه طوتشمق ونديك دوننماسنك بسبتون محوينه سبب اوله‌جغنى بيلديكندن (ونديك) ه عودته مسارعت كوستردى ؛ مواصلتنده زنجير بند اوله‌رق مجلس كبير حضورنده محاكمه ايديلوب ، رتبه‌سنك رفعيله مؤبداً (قلاسو) اطه‌سنه نفينه حكم اولندى . بوندن صكره قريمانينك يرينه (تراويسانو) دوننما آدميرالى تعيين قلندى .

حضرت پادشاه اينه‌بختى قلعه‌سنى تحت محاصره‌يه آلوب تسليم اولملرينى تكليف ايتدكده قلعه‌محافظى عثمانلو دوننماسى كورفزه كيروب بحراً طريق مواردهلرينى قطع ايدر ايسه همان قلعه‌يى تسليم ايده‌جكنى بيان ايتمشيدى ؛ بودفعه دوننماى همايونك كمال سطوتله كلوب قلعه پيشكاهنه تيمورلديكنى كوردكده ، مقدمكى شروط اوزرينه تسليمه مجبور اولدى . دوننماى همايونك موسم شتايى بورالرده كچورمسى

و (پره‌وزه) بکی مصطفی بکك دخی ٤٠ کمی بنا ایدرك دونتمانك نقصانی اکمال ایلمسی اراده اولنمشیدی. وندیکلیلر موسم شتاده دخی تسلطدن فارغ اولمیوب علی الخصوص (پره‌وزه) ده انشا اولنان کمیلردن بعضیلرینی قیزاقده ایکن یاقمشلر ایدی.

(٩٠٥) ﻫ (١٥٠٠) م سنه‌سی بهارنده حضرت پادشاه جسیم بر اردو ایله براً، دونتمای همایون بحراً، متون قلعه‌سی اوکنه کلوب تحت محاصره‌یه آلدیلر، وندیك قوماندانی (تراویسانو) تحت قوماندهسنده اولان دونتما ایله عثمانلولر اوزرینه بالهجوم برقاچ دفعه خونریزانه محاربه‌لر وقوعبولدیسه‌ده وندیکلولر چوق کمیلر ضایع ایتمش وبونلر میاننده ایکی بیوك کمیلری دخی ضبط اولنمشیدی؛ برسیسلی کیجه‌ده درت قطعه دشمن کمیسی آبلوقه خطندن کچمش وحموله‌لرینی قره‌یه چیقارمقده اولدقلری برزمانده خبرآلنوب بحراً بالهجوم ضبط اولنمش ایسه‌ده، ذات شاهانه کیجیلرك بوغفلتلرندن طولایی پرغضب اولوب براً وبحراً هجوم اولنمسی اراده بیورمشلردر. دشمن، کمیلردن چیقان مهمات وارزاقی نقل ایتمك مشغولیتنده ایکن براً وبحراً هجوم اولنوب قلعه ضبط اولنمش وفقط هجوم اثناسنده عظیم برحریق ظهور ایتمکله شهر ویران برحالده اله کیرمشدر.

(قرون) و (ناوارین) قلعه‌لری دخی بلا مدافعه تسلیمه رضا کوستردکدن صکره وندیك آدمیرالی (تراویسانو) صوك مأیوسیتله ناوارینه هجوم ایدوب ضبط ایلدیسه ده، کمال رئیس ٣٠ پاره قدرغه ایله دشمن دونتماسنی لیمان مذکورده صیقشدیروب، ایلك هجومده سکز پاره تکنه‌لرینی ضبط ایتدیکندن عظیم پریشانلق ایچنده قلعه‌یی ترك ایله فراره شتاب ایتدی.

بوداهیهٔ عظیمه‌نك وقوعی اوزرینه وندیك آدمیرالی (تراویسانو) خسته‌لنوب آلام واکدار ایچنده ترك حیات ایتدی. وندیکلیلرك مقهوریت عظیمه‌یه دوچار اولدقلری بوزمانده، ناپولی حکومتنه ظفربولان و (کید) لقبیله مشهور اولان اسپانیا آدمیرالی (غونسالوو) ٣٠ کمی ایله امداده کلوب تکرار وندیك کمیجیلرینی جسارتلندیردی. (٩٠٧) ﻫ (١٥٠١) م تشرین اولنده، شتانك ورودندن بالاستفاده (کفالونیا) و (دراج) ی ضبط ایدوب بوغازه قدرکله‌رك مداویه عسکردوکوب قلعه‌سنه ظفر بولدیسه‌ده، کمال رئیسی، تحت قوماندهسنده‌کی دونتما ایله هرسك اوغلی احمد پاشایی وآناطولی والیسی سنان پاشایی موجود معیتلریله بالاستصحاب قارشولرینه چیقدی، برنجی حمله‌ده مدللو قلعه‌سی استرداد اولندیغندن دشمنك بقیة السیوفی فراره شتاب ایتمش وبومحاربهٔ قطعیه اوزرینه وندیکلیلر صلحه طالب اولمش ایدی.

(٩٠٩) ﻫ (١٥٠٢) م سنه‌سنده دراج وکفالونیا اعاده اولنوب، (سنت ماورو) جزیره‌سی بیطرف قالمق اوزره مصالحه عقد اولنمشدر.

سلطان ذیشان بایزید ثانی دورنده، وقوعه کلان اشبو محاربات بحریه، عثمانلولرك بحراً دخی اوروپا دول بحریه‌سنه فائقیتنی اثبات وعمومك قلبنه زائل اولماز برخوف القا ایلمشدر.

سلطان سلیم ثانی دورنده، ونديکليلر مصالحه اوزره بولنوب باشلیجه بروقعهٔ بحریه ظهوره کلمامش وردوسك فتحی ایچون ترسانه‌ده وقوعه کلان تدارکات و تجهیزات دخی پادشاه کشور کشانك صوك کونلرینه تصادف ایتدیکندن برکونه اجراآت حیز حصوله چیقمامشدر .

دور سلطان سلیمان خان قانونی

سلطان سلیمان قانونی (٩٢٦) ه (١٥٢٠) م سنه‌سنده تخت عالئ عثمانی‌یه جلوس ایتدکده، ابتدا خصوصات بحریه‌یی نظر دقته آلوب ، اهانت وحرکات تعدی کارانه‌سی ثابت اولان قپودان جعفر بکی اعدام ایله امثالنی ترهیب ایلدی . یایلاق مصطفی پاشانی قپودانلق منصبیله سرفراز بیوره‌رق کمال سرعتله دونمانك نواقصنك اکمالنی اراده بیوردی .

(٩٢٨) ه (١٥٢٢) م سنه‌سنده ده (ردوس) جزیره‌سنك فتحی ایچون ٣٠٠ سفائن حربیه ٤٠٠ نقلیه‌دن مرکب برجسیم دونما احضار ووزیر ثانی مصطفی پاشا سردار تعیین قلنه‌رق ، حزیرانك اون آلتنجی کونی ، جزیرهٔ مذکوره‌یه ارسال اولندی . قپودان پاشا دخی تحت قوماندەسنده اولان کمیلرله کلیبولیده دونمای همایونه التحاق ایتدی . پادشاه جلادتسمیر ١٠٠,٠٠٠ کشیلك براردو ایله براً حرکت ایدوب مرمریسده دونمایه ملاقی اوله‌جق ایدی . دونمای همایونه اردونك ارزاق ومهماتندن بشقه اون بیك نفر تحمیل و ارکاب اولنمشیدی .

بو اوانده ردوس جزیره‌سی حاکمی سنت جون بکلرندن (ویلیه‌ر — دوله‌سایل — آدم) نام فرانسزلی ایدی، قلعهٔ مذکوره‌ده ٥,٠٠٠ عساکر منتظمه ٦٠٠ قدر سنت جون بکلرندن بشقه، بتون جزیره خلقی تسلیح و تنسیق اولنه‌رق برقوهٔ جسیمه وجوده کتیرلمش وافراد بحریه‌دن متشکل برفرقهٔ ممتازه بوقوته انضمام ایدوب اسباب مدافعه تکمیل ایدلمشیدی .

فاتح ایامنده‌کی محاصره‌دن صکره استحکاماتك تعمیر وتجدیدینه صرف همت ایدیلوب ، ایکنجی برخط مدافعه اولمق اوزره ایچ دیوار تأسیس وقلعه خندقلری تعمیق وتوسیع اولنمش اولدیغندن ، عصر سابقه نسبتاً احوال بسبتون تحول ایتمکله ، ضبطی خصوصنده مشکلات آرتمشیدی .

(٩٢٨) ه شعبانك اوچنجی (١٥٢٢) م حزیرانك یکرمی سکزنجی کونی دونمای همایون ردوسه مواصلتله (جم باغچه‌سی) دیو بنام اولان محل پیشکاهنده لنکر انداز اقامت اولدی .

قره محمود نام قپودان برفرقه دونما ایله ردوسه جوار اولان (هلکه) نام جزیرهٔ مستحکمك ضبطنه کوندرلدی .

سردار دونمانك برقسمنی بوغاز محافظه‌سنده ترك ایدرك اوچیوز پاره قدرغه وقالیته ایله شهرك

اوكنه بالعبور شدتلی بر محاربه‌دن صكره اوكوز برونی ـ قلاسوس منديره‌كنك جنوبنده در ـ ليمانينه دخول ايتديلر ؛ ايرتسی كونی دونمادہ‌كی عسكر قلمكلر ايله برصورت منتظمه‌ده قره‌يه چيقاريلوب ، مواقع مناسبه‌يه محاصره طوپلری تعبيه ايدلمكه مباشرت اولندی .

رمضانك اوچنجی وايلولك يكرمی آلتنجی كونی ، حضرت پادشاه جزيره‌يه عبور ايدوب ماه رمضانك سكزنجی واغستوسك برنجی كونی ، محاصره طوپلرينه آتش ويرلدی . (دوله سايل ـ آدم) ك ورفقاسنك ثبات ومتانتی و (جبرائل ـ مارتی‌غو) نام قنديه‌لی مهندسك فن حربده‌كی مهارتی سايه‌سنده محاصره مدتی بش ماه قدر امتداد ايتدی .

ايلول اوائلنده قلعه‌نك برجهتی رخنه دار اولوب ، جوارنده‌كی طابيه دخی ابطال اولنديغندن ، درت دفعه شدتله هجوم ايدلديسه ده موفقيت حاصل اوله‌مدی ؛ تشرين اولك اون ايكنجی ، تشرين ثانينك يكرمی اوچنجی ، واوتوزنجی ، كونلرنده وقوعه كلان اوچ بيوك قانلی هجومده دخی عثمانلولر رجعته مجبور اولمشلر ايدی .

دونمای همايونه ايراث خسار ومضاردن خالی اولميان عرب قله‌سی بحراً طوپه طوتيلوب طوپ آتشی كورلتديرلدكدن صكره خونريزانه مهاجمه‌لر وقوعبولديسه ده تكه بكی بالی بك وآولونيه بكی علی بك كبی نيجه نيجه نامدارلر شهيد اولوب يد ضبطه آلمق ممكن اوله‌مدی . بوندن صكره چار جهتدن لغملر حفرينه ابتدار اولنه‌رق دائراً مادار تعبيه ايديلان محاصره طوپلری طوپراق سپرلريله معاً برصورت منتظمه‌ده ايلرو يوريديله‌رك خندقی قدر تقرب اولنمشيدی . بوزمانه قدر هيچ بريرده ، قلعه محاصره‌سنده ، وقوعيافته اولميوب نامعلوم بولنمش وحالياً فن حربك قواعد اساسيه‌سندن معدود اولمش اولان بو ، وبوكا مماثل ، نيجه حركات جسيمهٔ حربيه بومحاصره‌ده عثمانلولر طرفندن ايجاد و اختراع ايدلدی .

عثمانلولر ، كمال سرعت وغيرتله كيجه كوندز چاليشوب ، جسيم طوپلری طپراق سپرلريله برابر خندق باشنه قدر يوريدوب ، چار جهتدن هجوم ايدرك ، برنجی خط مدافعه‌يی ضبط ايتدكده ، پادشاه مراحم اكتناه مدافعلره تسليم اولملرينی بردها تكليف ايلدی ؛ دشمن غايتله زبون وبر طرفدن امداد ورودی غير مأمول اولديغندن ، مال و جانلری امين اولمق و ايستدكلری محله عزيمتلرينه مساعده اولنمق شرطيله قلعه‌يی تسليمه مجبور اولديلر .

(٩٢٩) ﻫ صفرينك آلتنجی (١٥٢٢) م كانون اولك يكرمی بشنجی پنجشنبه كونی ، ذات شاهانه شرطنامه‌يی امضاليوب ، مظفريات جليله‌لرينی معاملات لطفكارانه‌لريله تابناك بيورديلر . (سنت جون) بكلرينه سلاحلرينی واشيای ذاتيه‌لرينی آله‌رق ، كندی غاليلريله عزيمتلرينه مساعدهٔ شاهانه ارزان بيورلدی ؛ جزيره سكنه‌سی ، اجرای آيين ومذهبلرنده سربست اولمق وبش‌سنه تكاليف اميريه‌دن معفو طوتلمق كبی مساعدات عدالتغاياته تشكراً تابعيت عثمانيه‌يی قبول ايتديلر .

(سنت جون) بکلری کانون ثانیده مالطه‌یه واصل اولدیلر. بو اثناده فرانسه قرالی برنجی (فرانسیس) ایله جرمانیا ایمپراطوری (بشنجی چارلس) ك مجادلات مستمره‌لری سیئه‌سیله پریشان حال اولان آوروپا اهالیسی ، سنت جون بکلرینك ردوسدن طردینه واقف اولدقده ، ماتملری اشتداد ایتدی. بونك اوزرینه (بشنجی چارلس) سنت جون بیوایه‌لرینه ، اسلاملرله محاربه‌یه دوام ایتملری شرطیله مالطه جزیره‌سنی اعطا ایلمشیدی .

مقدمجه (هلکه) جزیره‌سی فتحنه عزیمتی بیان اولنان محمود رئیس برنجی هجومده جزیرهٔ مذکوره قلعه‌سنی ضبط و بونك جوارنده‌کی (اینجیرلی) جزیره‌سنی دخی ممالك شاهانه اعدادینه ضم ایلدیسه‌ده غازیٔ مشار الیه بو محاربه‌ده شربت شهادتی نوش ایلمشیدی !

ردوسك فتحندن صکره (تحتالو) و (استانکوی) جزیره‌لریله (بودروم) قلعه‌سی دخی سطوت عثمانیه‌یه تاب آور مقاومت اوله‌میوب عرض اطاعت و انقیاد ایتدیلر .

سلطان سلیمانك اجداد عظامی ، دونمای همایونك تقویه و تکثیرینه دقت کامله و خزائن عظیمه صرف و مملکته برقوهٔ جسیمه ترك ایتدکاری کبی پادشاه جهانکیر دخی بونلری حسن استعمال و ازهر جهت اصلاح بیوردیلر .

بو عصرده بارباروسلرك ظهوری عثمانلو بحریه‌سنك اعتلاسنه خدمت ایتدیکندن ترجمهٔ حاللرینك مجملاً تحریرینه لزوم کورلدی :

بارباروسلرك باباسی آچه اووه‌سندن بر سپاهی ایدی . مدللونك فتحنده اردوی همایون ایله کلوب جزیرهٔ مذکوره‌ده تمکن ایتمش و اسحق ، اوروج ، خضر ، الیاس اسملرنده درت اوغلی دنیایه کلمشدر . بونلردن اسحق مدللوده ساکن اولوب تجارتله مشغول ایدی . دیکر اوچی اسفار بحریه‌نك منافع کثیره‌سندن تنفعله تلذذ ایدوب ، (سلطان بایزید) دورنده حضر سلانیك و موره ساحللرینه ، اوروج ایله الیاس دخی متحداً مصر و بر الشام سواحلنه لاجل التجاره سفره دوام ایتمکده ایدیلر ؛ بو عصرده قورصانلرك تسلطات متمادیه‌لرندن بحریه سفرلرنده امنیت مفقود اولوب ، وقوعی ملحوظ اولان دشمنه مدافعه ایچون سفائن تجاریه‌نك ده لوازمات حربیه ایله تجهیزی ضروری ایدی .

سلطان بایزید ایامنده الیاس ایله اوروج مصره عزیمتلری اثناسنده ردوس قورصانلرینه تصادفله وقوعه کلان محاربه‌ده الیاس شهید و اوروج اسیر اولمش و بو ایامده قرمان حاکمی اولان (شهزاده قورقود) ك اعمال نفوذیله اسارتدن تخلیص کریبان ایتدکده ، انطالیه‌ده شهزاده‌دن بالاستیذان ردوس قورصانلرندن اخذ ثار ایچون اون سکز اوتوراق برکمی ایله تکرار دکزه چیقمشدر .

(سلطان سلیم) خان جلوسنده ، شهزاده قورقود اختفا ایتمکله سفائن تجاریه‌نك برمدت سواحل

شاهانه‌یه آمد وشدی منع اولندیغندن اوروج وحضر رئیسلر ، بحر سفیدك غرب طرفنه توجیه سکان عزیمت ایدوب جربه اطه‌سنده برلشدیلر . بو ایامده تونسده بنی حفصدن محمد حاکم ایدی .

اوروج وحضر رئیسلر ، حاکم مشار الیه‌ه مراجعتله (خلق الواد) قلعه‌سی کندولرینه تخصیص ایدلدیکی حالده مال غنائمك خمسنی تونس خزینه‌سنه تسلیم ایده‌جکلرینی انها ایدرك ، موافقتلرینی استحصال ایتدیلر . بوندن صکره اوروج ایله حضر تونس سلطانی محمدك انضمام رأییله جسورانه وبختیارانه برصورتله آوروپا ساحللرنده قورصانلغه باشلادیلر . مدللوده ساکن اسحق نام برادرلرینك دخی التحاقیله آز زمانده کمیلرینی تکثیر وآفریقای شمالی ساحلنده (جیجل) ، (جزایر) ، (شرشل) ، (تنس) ، (تلمسان) و (بجایه) شهرلرینی ضبط ایدوب هر برینه حاکم اولدیلر .

تلمسانده ، اسپانیالولرله تلمسانلیلرك قوای متحده‌سی ، اسحق ایله اوروجی التی آی محاصره وتضییق ایدوب نهایت اسحق ایله اوروج برادرلر شهید اولمش وحضر ممالك متوحه‌یه یالکز باشنه حاکم قالمشدر .

ایشته دور سلطان سلیمده باباروس (حضر) [*] همشیره زاده سی محیی الدین رئیس ایله حضور شاهانه‌یه تقدیم هدایا وعرض عبودیت ایتمکله ، کندولرینه ایکی قدرغه ایله خلع فاخره و مرصع تلیج وجزایر بکلر بکلکی پایه‌سی احسان اولنمش ایدی . حضر بوندن صکره دخی علی النوالی اسپانیالولر وعربان مشایخی ایله محارباته دوام ایدوب ، جزایر لیمانی آغزنده ، اون درت سنه‌دنبر واسپانیالولرك تحت تملکنده قالمش اولان جزیرهٔ مستحکمی ضبط ایلدی ؛ جزیرهٔ مذکوره‌نك استردادینه کلان اسپانیا دونماسنی پریشان ایدوب ، اکثریسنی ید اغتنامه آلدی‌که ، بومغلوبیت اجنبی تاریخلرنده اسپانیالیلرك ضایعات جسیمه‌سی صره‌سنده تحریر اولنمشدر .

متعاقباً اسپانیاده کرفتار اذی وجفا اولان یتمش بیك قدر اندلسلیلری جزایره نقل ایدوب هم دینداشلرینی دشمنك ید انتقامندن تخلیص و هم ده افریقا قوهٔ اسلامیه‌سنی تزیید ایلدی .

مشار الیه ، اوروپا حکومات بحریه‌سی وجزایر اهالیسی ایله جریان ایدن وقوعات جسیمهٔ حربیه‌سنی برتفصیل قانون سلطان سلیمانه تقدیم ایتدکده ، مظهر التفات شهنشاهی اوله‌رق ، بوندن بویله عثمانلولرك متفق اولان فرانسه ساحللرینه وکمیلرینه معاملهٔ دوستانه اجرا ایدوب ؛ جرمانیا امپراطوری بشنجی شارلسك امریله حرکت ایدن جنوه‌لی اندریادوریایه ، حدینك بیلدیرلمسی اراده بیورلمش ایدی . مشار الیه ارادهٔ پادشاهی‌یی آلدقده ، اندریادوریانك (جربه) اطه‌سی جوارنده بولندیغنی استخبار ایدوب همان دکزه چیقارق مشهور قورصان (سنان) ایله برلشوب دشمنی بالتعقیب بتون جنوه ساحللرینی تالان واحراق بالنار ایلمشدر .

---

[*] مشار الیهی اوروپا تاریخلری ایکنجی باربار وسه دیو تلقیب ایتمشلردر ، برنجیسی تلمسانده شهید اولان (اوروج) در قرمزی صقاللی اولملرندن کنایه اوله‌رق باربار وسه دینلمشدر .

اندریادوریا دخی یونانستان ساحلنه کچوب قرونی ضبط ایلدیکندن ، حضرت پادشاه ایتالیا واسپانیالولر ایله محاربات بحریه دوام ایلمك ؛ وبشنجی چارلسك آدمیرالی جنوه‌لی اندریادوریانك جسارتنی کسر ایتمك ، خصوصلرینی مشاوره ایتمك ایچون حضر بکی استانهٔ علیه‌یه دعوت ایلمشدر .

بارباروسه ، خادم حسن بکی جزایرده وکیل براقوب (٩٤٠) ھ (١٥٣٣) م سنه‌سی اون پاره کمی ایله استانبوله متوجهاً بادبان کشای عزیمت اولدی . بوغازه وصولنده طرف پادشاهیدن بالاستیذان استانبوله دخول ایدوب آت میداننده قپودان احمد بك قوناغی اقامتلرینه تخصیص اولندی . ایرتسی کونی معیتنده‌کی سفائن قپودانلریله حضور حضرت پادشاهی‌یه مشول شرفنه نائل اولهرق التفات بیغایات شهنشاهی‌یه مظهر اولدیلر ومساعدهٔ پادشاهی ایله براً حلبه عزیمت ایدوب وزیر اعظم ابراهیم پاشا ایله دخی ملاقات ایتدیلر .

بارباروسه‌نك هرتشبثی دین مبینه خیرلی اولمسی حسبیله طرف پادشاهیدن خیرالدین نامیله توسیم وعهده‌لرینه قپودان پاشالق توجیه قلندی ، اوقیش قپودان پاشای جدیدك نظارتی تحتنده انشاآته دوام اولنوب بهارده جزایره متعلق سفائن دخی داخل اولدیغی حالده سکسان درت پاره کمیدن مرکب بردونما تجهیز واحضار ایدلدی .

(٩٤٠) ھ (١٥٣٤) م سنه‌سی بهارنده قپودان پاشا دونمای همایون ایله دکزه چیقوب اسپانیا وایتالیاسواحلنده و (بلاریق) جزیره‌سنده واقع (ریغیو) (سترارو) (سپرلونغه) (فوندی) یی غارات وتاراج ایلدی .

تونس اهالیسی دخی بنی حفص جبارلرینك دست جور و ظلمندن تخلیص ایتمك منویٔ ضمیری اولمغله ، سلطان سلیمان قانونی‌یه عرض ایله استحصال مساعده ایتمش اولدیغندن ، بوسفرده همان هجوم ایدرك اهالینك موافقتیله شهره کیردی ؛ فقط تونس حکومتندن محروم اولان منلاحسن (بشنجی چارلس) دن استمداد ایتمکله ، مشار الیه ایمپراطور دخی سلطان سلیمانك بغداد سفرنده بولنمسنی فرصت اتخاذ ایدوب جسیم بردونما ویکرمی بش بیك کشیلك براردو ایله بالذات تونسه کچوب ، اوتوز ایکی کون محاصره ونیجه قانلی محاربه‌لردن صکره (٩٤١) ھ ذالحجه‌نك اون دردنجی (١٥٣٥) م حزیرانك اون آلتنجی چهارشنبه کونی (خلق الواد) قلعه‌سنی ضبط ایلدی . بوراده منلاحسن عونه‌سیله دخی برلشوب تونس شهرینه یوریدی . خیرالدین پاشا تونس شهری خارجنده دخی نیجه زمانلر دوکوشوب دشمن ایوجه زبون اولمش اولدیغی برزمانده شهر مذکوره قائممقام تعیین ایتدیکی جعفر نام مهتدی تونس حبسخانه‌لرنده بولنان دردبیك قدر اسرایی تسلیح ایدوب محافظ اولان افراد جزئیه‌یه غلبه ایدرك شهری ضبط وعصیان ایتدیکندن ، خیرالدین پاشای غازی بودرلو بر خائنلکله شهرك الدن چیقدیغنی خبر الدقده ، معیتنده قلان ایکیوز قدر کمیجی ایله شهردن التجایدن اهالی‌یی مستصحباً بجایه‌یه چکلدی . بشنجی چارلس شهره کیروب

محاربات بحریهٔ عثمانیه صحفیه ١٦

بار باروس

منلا حسنی مقامنه اقعاد ایلدی. بووقعه‌ده، تونسده قلان اهالی خرستیانلر طرفندن قتل عام اولنمشیدی. بشنجی چارلس سلطان حسنك موافقتیله خلق الواد قلعه‌سنه درتبیك كزیده عسكر ترك ایدرك عودت ایلدی.

خیرالدین پاشا مقدما دونمانك اون بش كمیدن عبارت برفرقه‌سنی، مؤتمن قپودانلرندن برینك — چوق تحری اولندیسه‌ده اسمی معلوم اوله‌مدی — تحت قوماندەسنده (بجایه) یه براقش و قپودان مومی الیه بشنجی چارلسك تحت قوماندەسنده دول متحده دونماسنك تونسه ورودندن خبردار اولدقده، خیرالدین پاشانك تعلیماتنه توفیقاً سفائن مذكوره‌یی بجایه جوارنده واقع (آدوس) نهری درونته آلوب باتیرمش و نهر مذكور منصبنه دخی استحكاملر انشاسیله محافظه‌لرینه اهتمام ایلمش ایدی. خیرالدین پاشا مواصلتی عقبنده سفائن مذكوره‌یی دونادوب، جزایره عزیمتله اهالی‌یی بالتطمین لیمان مذكورده مراد قپودان تحت امرنده‌كی طقوز كمی ایله سائر جزایر قورصانلرینه مخصوص اولان سكزكمی‌یی بالاستصحاب، اوتوز ایكی كمیدن عبارت بردونما ایله دكزه چیقوب بركون ظرفنده (منورقه) پیشكاهنه تیورلدی. بشنجی چارلسك تحت قوماندەسنده‌كی دونمانك برفرقه‌سی اشبو جزیره‌ده تجهیز ایدلمش وبونلردن بش قطعه‌سی هنوز عودت ایلمش بولندیغندن، مجاهدین اسلامیه طرفندن ضبط اولندی. متعاقباً جزیرهٔ مذكوره‌یه عسكر دوكەرك قلعه وشهرلری ضبط ایدلمش وبشبیك یدییوز نفر اهالی رهن مقامنده زنجیر اسارته چكیلوب جزایره كتورلمشدر. خیرالدین پاشانك بارقهٔ شهاب آسا اظهار ایتدیكی بوسرعت دشمنه وله وحیرت ویرمشیدی!

بواوانده حضرت پادشاه بغداد سفرندن عودت بیورمغله، خیرالدین پاشا خاكپای شاهانه‌یه یوزسورمك اوزره درسعادته كلدی. مواصلتلرنده التفات بیغایاته نائلیتله همان دونمای همایونك اكمال تجهیزاتیله دكزه چیقارلمسنه ارادهٔ شهنشاهی شرف صدور بیورلدی.

خیرالدین پاشا (٩٤٣) ﻫ ربیع الاخرنده (١٥٣٦) م ایلولنده اوتوز قطعه سریع قدرغه ایله دكزه چیقوب ایتالیا سواحلنی اوارق اجرای كشفیات ایله استانبوله عودت ایتدی.

(٩٤٣) ﻫ ذالحجه سنه‌نك ایكنجی (١٥٣٧) م مایسنك اون ایكنجی جمعه ایرتسی كونی ٢٨٠ پاره سفائن حربیه ونقلیه‌دن مركب اولان دونمایه خیرالدین پاشا قپودان ولطفی پاشا سردار اوله‌رق دكزه چیقارلدی، (٩٤٤) ﻫ صفرینك بشنجی و (١٥٣٧) م تموزینك اون دردنجی جمعه ایرتسی كونی حضرت پادشاه دخی براً حركت بیوروب (آولونیه) یه بالمواصله دونمای همایونه ملاقی اولدی. دونمای همایونك برفرقه‌سی لطفی پاشا قوماندەسنده ایتالیا سواحلنی اورمغه كوندرلدیكی كبی غازی خیرالدین پاشا دخی اردوی همایونك ارزاق ومهماتنی حاملاً مصردن كلان سفائن نقلیه‌یی (آرشپل) ده قارشولیوب اولونیه‌یه ایصاله مأمور اولمشیدی.

بایزید ثانی دورنده عقد اولنوب بودوره قدر مرعی الاحكام اولان معاهده‌یی، بودفعه وندیكلیلر

نقض ایدوب، اسپانیا وایتالیا حکومات بحریه سنه تقلیداً بشنجی چارلسك داخل دائرهٔ اتفاقی اولەرق (قورفو)ده جسیم بردونما جمع ایتمش و (آندریا دوریا) ایله محل مذکورده برلشمکی قرارلشدیرمشلر ایدی. بواثناده کلیبولی ترسانه کتخداسی علی رئیس اون ایکی قدرغه ایله اولونیه‌یه عزیمت ایتمکده ایکن وندیك کورفزی مدخلنده یعنی (سپیانجه) اوزرلرنده (آندریا دوریا) نك تحت قوماندەسنده اولان بیوك بردونمایه تصادف ایتدی. هنوز شمس غروب ایدوب اشعهٔ منتشرەسی الڭ مرتفع یلکنلره عکس ایتمکده‌ایدی؛ اندریا دوریا، دونما سفائنی علی چلبی دونماسنك هربرکیسنه هجومه تفریق وتعیین ایتدکده، بهرکمی‌یه اون دشمن کمیسی اصابت ایتمشیدی. هرطرفده خونریزانه برمحاربه باشلادی.

عثمانلولر دشمنك چوقلغنه باقمیوب ناموسلریله اولنجه‌یه‌قدر دوکوشمکه قرار و یردیلر، بومحاربه‌ده اون ایکی کمی جملةً محو اولوب پك چوق بهادرلر شهید اولدی! دشمنك تلفاتی دخی آزدکلدی، علی‌الخصوص اندریا دوریا یارەلنمشیدی. پریشان برحالده قورفویه کلوب وندیکلیلرایله برلشدیلر. بوخبر کدورت اثر سمع پادشاهی‌یه واصل اولدقده استیضاح کیفیت معرضنده مأمور مخصوصی حاملاً قورفویه برکمی کوندرلدیسەده بونلر دخی دوچار حقارت اولدیغندن وندیکلیلره اعلان حرب اولندی. حالبوکه دشمن دونماسی جزیرهٔ مذکوره قلاعنی بالتحکیم فرار ایتمش اولدیغندن اردوی همایون اطه‌یه نقل اولنوب بحراً وبراً تحت محاصرەیه آلندی، قرق اوچ کون شدتله تضییق اولنوب ضبطی قریب اولمش ایکن ایاس پاشانك اغفال‌واصراری اوزرینه محاصرەدن فراغ‌ایله استانبوله عودت اولنمسی حقنده ارادهٔ پادشاهی صدور ایتدی. فقط خیرالدین‌پاشا التمش‌پاره قدرغه انتخابیله وندیکلیلردن اخذثارایچون دکزه چیقوب ارشپلده وندیکلیلر یدنده‌بولنان اطه‌لردن (چوقه)، (مرتد)، (باره)، (نقشه)، (انابولی)، (قستل‌نووه) یی قانلی محاربه‌لر ایله ضبط ووندیکلیلری طرد ایدوب اهالیدن مأمورلر انتخاب وتعیین‌ایله ویرکولر تخصیص ایلدی، اموال بینهایهٔ کرانبها ایله استانبوله عودتنده ذات حضرت پادشاهی طرفندن خدمات مردانه‌لری تقدیر والتفات بیغایات ایله تلطیف اولندی.

موسم بهار حلولنده، دونمای همایوندن حاضربولنان کمیلرله خیرالدین پاشانك دکزه چیقمسی ودونمای همایونك‌دخی نواقصی برآن‌اقدم اکمال‌اولنه‌رق‌معیت‌قپودانی‌یه ارسال‌اولنمسی مقتضای ارادهٔ پادشاهیدن اولمغله، خیرالدین‌پاشاقرق‌کمی احضار وهربرینی مجرب ومقتدر قپودانلرادارەسنه احاله ایلدی؛ اوجیبك یکیچری، وقوجه ایلی بکی عنی بك، تکه‌بکی خرم بك، صیدابکی علی بك، علائیه بکی مصطفی‌بك، معیتلری‌افرادیله دونمای همایونه ارکاب اولنه‌رق بحرسفیده متوجهاً حرکت ایلدی.

(٩٤٥) ه محرمنك طقوزنجی و (١٥٣٨) م حزیرانك یدنجی جمعه کونی (اشکتوز) جزایرینه مواصلته‌بورادەکی قورصان یووالرینی داغیدوب اوجیبك سکزیوز اسیر الەرق فورسەلری تزیید ایتدی. بواثناده استانبولدن طقسان پاره کمی‌ورود ایتمش ویکرمی‌پاره کمی‌ایله دخی مشهور لونداتدن صالح‌رئیس کلوب دونمای همایونه ملاقی اولمش ایدی.

قپودان پاشا، بورادن قیام ایتمزدن مقدم عموماً کمیلری معاینه ایتدکده، استانبولدن ورود ایدن کمیلرك اون ایکیسی ایشه الویرشلی بولنمامغله، ارزاق ومهمات ومرتباتندن برقسمنی سفائن سائره‌یه توزیع ایدرك مذکور کمیلری اعاده ایلدی. قیام اولنوب (اشکپولوز) ه یاقلاشدقده یتمش پاره قایقدن مرکب ارشپل قورصانلری دونمای همایونه ملحق اولدیلر. جزیرهٔ مذکوره‌ده تیمورلندکده اهالیسی استیمان ایتمکله لطف ایله معامله ایدیلوب، سنوی ویرکوی مخصصارینی ویرمك شرطیله کندی انتخاب کرده‌لری اولان مأمورلر دولت طرفندن دخی قبول وتصدیق اولندی.

پاشای مشارالیه بوراده دونمادن برفرقه افراز ایدوب صالح رئیس قوماندەسیله اطه‌لرك محافظه‌سنه براقدی، متباقیسیله (استندیل)، (اندیره)، (میقونوز)، شیره اطه‌لرینی ضبط وونديكليلری طردایدوب اهالیسنی تبعیت عثمانیه‌یه ادخال ایلدی. بعده کریده عزیمت ایتدیسه‌ده (حانیه)، (قندیه)، (رسمو)، ودها بوکبی ونديكليلر یدنده بولنان قلاع مستحکمه‌یی ضبط ایچون اضاعهٔ وقت اولنمق مناسب اولمدیغندن محال ومزارع سائره‌سنی یغما وتخریب ایدوب، برهفته ظرفنده دائراً مادار اطرافنی طولاشه‌رق چند قطعه سفینه واون بشبیکه قریب اسیر واموال بینهایه‌یه دسترس اولدی؛ بونلر جملةً استانبوله ارسال اولنه‌رق (کرپه)، (قاشوت)، (استانپالیا) ده دخی براز توقفله استانکویه مواصلت اولندی؛ بوراده برمعاینهٔ عمومیه دها اجراسیله کورکجیلرك ومرتبات سائره‌نك نقصانی اسرادن واناطولی ولایات شاهانه‌سندن ورود ایدن بهادرلردن اکمال وکمیلر یاغلنوب سائر تجهیزاتلری اتمام ایدلدی.

کورفز محاربهٔ مشهوره‌سی

درنمای همایون استانکویدن قیام ایدوب آغریبوزه کلدکده صالح رئیس فرقه‌سیله برلشدی، ذخیره‌وصو آله‌رق وآغرکمیلری صویوب لیان مذکورده براقه‌رق جزایر سبعه‌یه متوجهاً یوله چیقلدی؛ متونه تیمورلدکده دول متحده دونماسنك پره‌وزه اوکنده بالتجمع مهاجمات متوالیه ایله قلعه‌یی تحت تضییقه الدیغی استخبار اولنمسنه بناءً صالح رئیس تحت قوماندەسنده اولان فرقه ایله لاجل الکشف ایلرویه کوندرلدی، مشارالیه (زانطه) جوارنده اوزاقدن برفرقه دشمن کمیلری مشاهده ایدوب عقبلرنجه (پاقسو) اطه‌لرینه قدر یوکسلوب، مهابتله تموج ایدن رایت فوزآیت عثمانی‌یی ارائه ایلدکده، دشمن دونماسی پره‌وزه‌یی ترك ایله قورفویه رجعت ایتمشلر ایدی.

خیرالدین پاشا، حلومیجدن صوآلدقدنصکره (کفالونیه) یه عسکر دوکه‌رك ونديكليلره ارائهٔ سطوتله پره‌وزه لیماننه مواصلت وصالح رئیس ایله ملاقات ایتدی، وقت فوت ایتمیوب قلعه‌یی تعمیر وارزاق ومهماتنی تکمیل ایله محافظه‌سنه دونمای همایوندن عسکر تعیین ایلدی، قورفو کورفزنده جمع اولمش اولان دشمن

دونمانسنك احوال وحركاتنه دائر اجرای كشفیات ایدوب ، استحصال ایتدیكی معلوماتی بغداد سفرنده بولنان سلطان سلیمان قانونی‌یه عرض واعلام ایلدی .

(٩٤٥) ه جمادی الاولیسنك غره‌سنده (١٥٣٨) م ایلولك یكرمی بشنجی چهارشنبه كونی دشمن دونماسی پره‌وزه پیشكاهنه كلوب درت میل قدر بعید اولان (سنت ماورو) لیمانی اوكنه لنكرانداز اولمشیدی؛ اندریا دوریانك تحت قوماندهسنده اولان بوجسیم دونما اللی ایكی پاره ایمپراطوره، یتمش پاره وندیكه، اوتوز پاره پاپایه، اون پاره مالطه قورصانلرینه، سكسان پاره اسپانیایه ودها برطاقم حكومات بحریه‌یه مخصوص اوچیوز كمیدن متشكل اولوب، بونلردن اكثریسی ایسه عصر مذكورك فن معماریٔ بحریده‌كی ترقیاتنه برنمونه عد اولنان غالون وقاركلردن عبارت ایدی . عثمانلی دونماسی ایسه بیوك كچوك یوز قرق پاره كمیدن مركب ودشمنلرینه نظراً غایت ضعیف وقلیل ایدیسه‌ده، امراایله رئیسلر بالمشاوره متوكلاً علی‌اه محاربه‌یه قرار ویرمشلر ایدی .

دشمن كیجه اثناسنده قره‌یه عسكر دوكمك وپره‌وزه لیماننده لنكر انداز اولان دونمای همایونی احراق بالنار ایلمك قصدیله هجومدن خالی دكل ایدیسه‌ده مراد اغا ایله كوكلی فرقهٔ بحریه‌سندن طورغود، كوزلجه محمد، صادق، نام رئیسلر تحت قوماندهلرنده اولان كمیلرایله لیماندن چیقوب دشمنی مخذولاً كیرویه پوسكورتمكده ایدیلر؛ فقط ایكی كون صكره برقاچ پاره غالیلری بوغازه كلوب اورصه‌الاباده دوره‌رق انداخت ایتدكلری طوپلرایله عثمانلولری اغضاب ایتدكلرندن، خیرالدین پاشا همان دونمانك حركتنی معلن (طبل ونقاره‌سنی) چالدیروب وسنجاقلرینی كشیده ایدوب لیماندن طیشارویه چیقمش، وسكز میل آچیقده دشمنه مقابل صف حرب تشكیل ایتمشیدی. عقبنده، خیرالدین پاشا طرفندن اولنان براشارتله طوپ منزلنه كیرن سفائنك كافه‌سی بردن باش طرفلرنده بولنان اوچر طوپه آتش ویروب دشمنه هجوم ایتدیلر . دشمن دونماسی دخی شدتله طوپ آتشنه دوام ایتمكده ایدی . خیرالدین پاشا، هجوم ایچون تفریق ایتدیكی قرق كمیدن عبارت برفرقه ایله غروبدن اول دشمنك قلبكاهنه هجوم ایدوب شدتلی طوپ آتشیله ایكی‌یه بولمكله، دوشمن كمیلرینك حركته مقتدر اولنلری كمال پریشانی ایچنده هربری برطرفه فراره شتاب ایتدیلر، كیجه‌نك ورودی دخی دشمن ایچون برفرصت ایدی ، فقط عثمانلیلر آرقه‌لرینی براقیوب تعقیبه دوام ایتدیلر . جمادی الاولینك دردنجی وایلولك یكرمی سكزنجی كونی صباحلین دونمای همایون (ایاماورو) نك ارقه‌سنه دولاشمش و(انجیر لیمانی) اچیقلرنده تكرار دشمن كمیلرینه چاتمش ایدی؛ اوزرلرینه وارلدقده هوانك سكونی سببیله دشمن فراره دخی چاره بوله‌میوب صف حرب تشكیلیله طوپ آتشنه ابتدار ایلدی .

عصر مذكور فن حرب بحریسی اقتضاسنجه، غالون وقاركلر كبی سفائن حربیهٔ جسیمه ایلروده‌كی صف حربده بولنوب، سفائن صغیره بونلرك كیروسنده تحفظله فرصت دوشدكجه مراد ایتدكلری جهته هجوم ایدرلر ایدی ؛ اندریادوریا دخی بوتشكیلات سایه‌سنده بروقت عثمانلیلره مقاومت ایده‌بیلمشیدی

حالبوکه غالون وقارکارك سرعتی واداره‌لری غایت بطی وعسرتلی اولدیغی کبی جسیم طوپلرینك مترلی دخی عثمانلولرك هردرلو مانوره اجراسنه صالح اولان خفیف قدر غه‌لرینك مجهز اولدقلری طوپلرك مترلندن آزاولدیغی اجلدن، بورا کد هواده عثمانلولرك مؤثر آتشی التنده متحیر قالمشلر ایدی . اندریا دوریا وندیك جنرالی ایله معاً معیتلرنده‌کی غالیلرایله حال اضمحلاله کرفتاراولان غالون وقارکارلرنی خلاص ایتمك اوزره حرکت ایدوب ایلرولدیلر ایسه‌ده، خیرالدین پاشا همان برفرقه دونما ایله قارشولرینه چیقه‌رق حرکته میدان ویرمدیکندن ، رجعتله غالونلرك کیروسنه سپر آلمغه مجبوریت کورمشلر ایدی، بردفعه دخی نهایت اندریا دوریا عثمانلو دونماسنی غالونلرایله کندی فرقه‌سی اره‌سنه المق قصدیله برقطعی هجوم دها ایلدیسه‌ده خیرالدین پاشا وقت مرهوننده حرکتله قارشولیوب رجعته مجبور ایتمش وآرتق ارقه‌سنی براقیوب مزدحم وغیرمنتظم برحالده بولنان غالونلرك صف حربی ایکی‌یه بولوب بونلرك کیروسنه تحفظ ایدن غالیلره صالدرمش ایدی .

خیرالدین پاشا، بوهجومده دشمن غالونلرینك تشکیل ایتدیکی صف حربی یاروب دیکر طرفه کچه‌رك سفائن خفیفه‌دن اولان غالیلرك اوزرینه بغتةً هجوم ایتدکده ، آندریا دوریا شمدی‌یه قدر موقع اجرایه قونمامش اولان بوبهادرانه مناوره دن متحیر اولوب، حرکته صالح قدرغه‌لریله فراره قدم باصدیسه‌ده سفائن جسیمه‌نك کافه‌سی میدان محاربه‌ده قالمغله ضبط اولنمش ایدی . بونلرك اکثریسی غرق وتلف اولمش ومتباقیسنه دخی آتش ویرلمکله تابصباح یانوب محو اولمشدر .

خیرالدین پاشانك قوتی دشمنه نسبتاً غایت دون اولدیغی حالده دونمای همایون مرتباتنك فنون ملاحیه وتجارب بحریه‌ده‌کی مهارت کامله‌سیله اظهار ایتدکاری حرکت فداکارانه وجسورانه‌لری مظفریتلرینی تأمین ایلدی ؛ علی‌الخصوص برشدتلی هجوم ایله صف حربی ایکی‌یه بولدرك دشمنك ارقه‌سنه کچوب حرکته ومناوره اجراسنه صالح غالونلری دخی مهلك طوپ آتشیله هر طرفدن تحت تضییقه المق بوزمانه قدر موقع اجرایه چیقمامش برمناوره اولدیغی حالده، خیرالدین پاشا معلومات وتجارب بحریه‌سی یاردمیله اختراع ایتدیکی برمناوره سائقه‌سیله بوعظیم بردونمایی بوزمش ومؤخراً انکلتره آدمیراللرندن (رودنی) و (سنت ونیسنت) ، (نلسون) کبی مشاهیرك نائل اولدقلری مظفریات هپ بو مناوره‌یی بالتقلید حسن استعمال ایتملری سایه‌سنده وجوده کلدیکی اوروپا تاریخلرینك تحت تصدیقنده بولنمشدر .

بو محاربهٔ مشهوره‌یه عثمانلی تاریخلرنده کورفز محاربه‌سی واوروپا تاریخلرنده پروزه محاربه‌سی نامی ویرلمش وبو مغلوبیتدن صکره وندیکلیلر اوچیوز بیك التون تضمینات حربیه اعطاسیله تکرار عقد مصالحه‌یه راغب اولمشدر . ایشته خیرالدین پاشایه بومظفریت جلیله اوزرینه غازیلك عنوانی ویرلمشدر .

(٩٤٨) ﻫ (١٥٤١) م سنه‌سنده بشنجی چارلس پره‌وزه بوزغونلغنك آجیسنی چیقارمق ایچون ایتالیا واسپانیا حکومات بحریه‌سنك یوز قطعه سفائن حربیه وبومقدار سفائن نقلیه‌سیله جزایره کچه‌رك اللی بیك

پياده، درت بيك سوارى چيقاروب الكاى مذكورك استيلاسنه تشبث ايلمشيدى . بو ايامده جزاير بكلر بكى قائممقامى اولان خادم حسن اغا دخى موجود معيتيله دشمنى قارشوليوب، فرصت دوشدكجه هجوم ايدرك وعلى الخصوص بر كيجه باصقينيله شاشيرده‌رق، ايوجه زده‌لديكى كبى؛ ورودلرينك بشنجى كيجه‌سى غايت شديد بر فورطنه ظهور ايله ارزاق ومهمات حربيه‌يى حامل اولان غالونلردن وسائر سفائندن يوز اللى پاره غالونلرى قره‌يه اوروب غرق وتلف اولديغندن، وديكر طرفدن حسن اغا قوتنى ارتيروب شدتله تضييق ايتديكندن وبو حينده جسيم بر دونما ايله خيرالدين پاشاى غازينك ورودى دخى استماع اولنديغندن، دشمنك قسم اعظمى تلف اولديغى حالده بقية السيوفى پريشانى تام ايچنده كميلرينه كيروب فرار ايلديلر .

خيرالدين پاشانك خدمات مهمه‌سندن برى دخى دونماى همايون ايله فرانسزلره امداد ايتمسى ايدى . شويله‌كه: (٩٥٠) ﻫ (١٥٤٣) م سنه‌سنده بشنجى شارلسك رقيبى اولان فرانسه قرالى (برنجى فرانسز) پادشاه كشور كشادن استمداد ايتمكله خيرالدين پاشا يوز پاره قدرغه‌دن متشكل عظيم بر دونما ايله بو خدمته مأمور ايدلمشيدى . فرانسز دونماسيله متحداً حركت ايدوب (نيس) شهرينى ضبط ايلدكدن بشقه بتون اسپانيا ساحللرينى اوروب قيشى معيتنده كى دونما ايله (طولون) ده امرار ايلدى . بو سفرده خيرالدين پاشانك فرانسز ضابطلرينى، كميلرينك اعمال وانشاسنده وتجهيز وتنظيمنده‌كى نقصاندن طولايى اغر صورتده تكدير وتوبيخ ايتديكى مشهوردر؛ فرانسزلر امدادلرينه كلان بو اسكى ومجرب آدميرالك عتاب وسرزنشنى كمال انقياد ايله سمع اعتباره آلوب، فرانسه دونما قوماندانى (دوده انغيان) معاملات نازكانه واعتذاركارانه ايله مقابله ايلر ايدى .

خيرالدين پاشا طولون ليماننده بولنديغى مدتجه دشمن طپراغنده بولنور كبى احتياط واحتراز اوزره داورانمش اولدقلرندن فرانسزلر دخى خوفه دوشه‌رك مصارفات سفريه ناميله سكز يوز بيك قراون — تقريباً بهرى يكرمى بش غروش قيمتنده‌در — اعطا ايله عودتلرينى تعجيل ايلمشلردر .

(٩٥٣) ﻫ جمادى الاولينك التنجى (١٥٤٦) م تموزك بشنجى كونى غازى قپودان خيرالدين پاشا وفات ايتدى! بشكطاش جوارنده ساحله قريب بر محلده مدفوندر . بو جسور كميجينك مقبره‌سنك منظرهٔ شاعرانه‌سى نيچه زمانلر حكم ايتديكى دكزك اوغولتيلرى ايشيديلان بر يرنده قرار ايتديكنى درخاطر ايتديرديكندن نظر دقت ورقتى جالبدر .

بحر هند سفرلرى

پورتكيزليلر هندستانك اميدبرونى طريقنى كشف ايله الكاى مذكور سواحلنه اجراى سفره باشلادقده، هندوچينك امتعهٔ تجاريه‌سى بحراً سويشه واورادن اسكندريه‌يه وبحر سفيددن اوروپايه نقل اولنمقده ايكن،

طوغریدن طوغری‌یه امید برونی طریقیله نقل ایدرك منافع عثمانیه‌یه سکته ایراث ایتمش اولدقلری کبی هندستان سواحلنده اکثری محللری ضبطایله اسایش محلی‌یی اخلال واهالیء اسلامیه‌یی اضرار ایتدکلری گجرات حاکمی بهادرشاه طرفندن مخصوص ایلچی ایله قانونی سلطان سلیمانه عرض اولنمغله، حضرت پادشاه امیر الامرای مصر اولان خادم سلیمان پاشایه مکمل بردونما ترتیب وتجهیز ایله اول طرفه سفر ایتمسنی فرمان بیورمشلر ایدی .

مشار الیه (٩٤٥) ه محرمك اون بشنجی (١٥٤٨) م حزیرانك اون اوچنجی کونی سکسان پاره کمی ویکرمی بیك نفرموجودایله سویشدن قیام ایدوب ربیع الاولك یدنجی کونی (عدن)ه بالوصول قلعه‌سنی ضبط ایدوب بردرجه دها استحکام ویردرك محافظلر تعیین ایلدی، هندستان غربی ساحلنده دخی پورتکیزلیلرك مستولی اولدیغی قلاع ومواقعی تخریب ایدوب اون آی قدر بوساحللرده سیر وسیاحتله سنهٔ مذکوره شوالنده سویشه عودت ایلدی . سلیمان پاشانك عودتی متعاقب عدن اهالیسی اختلال وسواحل هندده مستولی اولان پورتکیزلیلرله اتحاد ایدوب قلعهٔ مذکوره‌یی تکرار استرداد ایتمشلرایدی؛ بوخصوص مسموع پادشاهی اولدقده سویشده تکرار برمکمل دونما تجهیز وکان رئیسك همشیره‌زاده‌سی اولان پیری رئیسی دونمای همایونه قوماندان تعیین ایدرك اول جانبه تسییر ایلدی، مومی الیه عدنه بالوصول خیلی زمانلر محاصره ومحاربه ایله ضبط ومقدار کافی عسکراقامه ایدرك سویشه عودت ایتمکله، بوخدمته مکافاةً یوز بیك اقچه‌لك برزعامت تخصیص وبحر قلزم قپودانی عنوانیله قدری ترفیع قلندی .

حضرت پادشاه (بصره) شهرینك طریق تجارتنی تأمین ایچون پورتکیزلیلرك مستولی اولدیغی (مسقط) قلعه‌سیله بصره کورفزی مدخلنده‌کی (هرمس) جزیره‌سنك ضبط وتسخیری لزوم واهمیتنی تقدیر بیورمغله بوامر اهمك اجراسی قپودان پیری بکه اراده اولنمش ومومی الیه (٩٥٩) ه (١٥٥٢) م سنه‌سنده اوتوز پاره قدرغه وقالیته ایله تکرار دکزه چیقوب مسقطه بالوصول قلعه‌سنی فتح و محافظلری اولان پورتکیزلیلری طرد ودفع ایلمشدر، متعاقباً هرمس جزیره‌سنی دخی برخیلی وقت محاصره ایتمش ایسه‌ده قلعه‌سنه ظفر میسر اوله‌میوب خارج سور اولان شهر وقصبه‌لرینی و (کشم) اطه‌سنی بعدالتخریب بصره‌یه عزیمت ایتدی .

بوارالق پورتکیزك غایت جسیم بردونماسنك ورودی استخبار و علی الخصوص مسقط شهرینك ضبطنده اسیرایدیلان پورتکیز قپودانك افاده‌سی دخی بونی تأیید ایتمکله مومی الیه وهمه دوشوب دونمای همایونك مهماتی نقصان واکثریسنك تعمیره احتیاجی درکار وبونلرك اتمام تجهیزی ایسه وقته محتاج اولدیغنی معرض معذرتده بیانله سفائن همایوندن اوچ کمی انتخاب وباقیسنی بصره‌ده براقوب سویشه عودته شتاب ایلمشیدی .

بوایامده بصره والیسی اولان قباد پاشا دونمای همایونك عسکر سرداری اولان مصرلی علی بکه

دونمای همایون قوماندانلغی تکلیف ایتدیسه‌ده مومی الیه دخی قبول ایتمیوب برأ مصره عزیمت ایتدیکندن بوجسیم دونما بصره‌ده معطل قالمشیدی .

پیری رئیس مصره واصل اولدقده مصر والیسی طرفندن حبس اولنوب دونمانك بصره‌ده قوماندانسز ترك اولنمسی پیری بکك خیانت وجبانتی اثری اولدیغنی عتبهٔ خاقانی‌یه عرض ایتدکده، قتلنه فرمان قضا صادر اولمغله دیوان مصرده بوینی اورلدی ومصر قپودانلغی بصره‌ده مقیم قطیف سنجاغندن معزول مراد بکه توجیه اولنوب بصره‌ده‌کی دونمای همایونی سویشه کتورمسی مومی الیه امر اولندی .

میر مومی الیه برموجب امر عالی موجود اولان کمیلردن اون یدی قدرغه انتخاب ایدوب دکزه چیقدی، هرمس بوغازینه تقرب ایتدکده جزیرهٔ مذکوره لیماننده چیقان پورتکیز دونماسیله شدتلی برمحاربه‌یه طوتوشوب مراد بکك راکب اولدیغی کمینك قپودانی سلیمان رئیس وحرکات حربیهٔ بحریه‌ده اظهار شجاعت ایدن رجب رئیس ودها نیجه نامدارلر شهید اولدیغندن فنون بحریه‌ده معلومات وتجاربی منقود اولان مراد بك برکمی ایله افراد شجاعت نهادندن چوغنی ضایع ایتمکله بصره‌یه رجعت ایلدی .

بوندنصکره بصره‌ده قلان دونمای همایونك سویشه کتورلمسی امر مهمی مؤلفات کثیره صاحبی سیدی علی قپودانه فرمان اولندی، قپودان مومی الیه برمنطوق ارادهٔ سنیه (٩٦١) هـ محرمنده (١٥٥٣)م کانون اولنده درسعادتدن حرکت ایدوب حلب ودیار بکر وموصل وبغداد طریقیله برأ بصره‌یه عزیمت ایلدی ؛ وصولنده موجود اولان کمیلردن اون بش پارەسنی دونادوب یرلی کمیلردن برینی کوندره‌رك دشمنك احوالنی کشف ایتدیردکدنصکره شعبانك غره‌سنده بصره‌دن حرکت ایلدی، مومی الیه اجرا ایتدیکی کشفیاتده هرمس جزیره‌سنده برقاچ پورتکیز کمیسی بولندیغنی خبر المشیدی. جزیرهٔ کشم کچیلوب (مساندوم) برونی آشلدقده پورتکیزلیلرك درت قارك واوچ غالون واون سکز پاره غالیدن عبارت اولان دونماسی قارشولرینه چیقمغله حقك عنایتنه توکل ایدوب محاربه‌یه مباشرت ایتدیلر ؛ بونجه مدتدنبرو بصره کبی هواسی وخیم واهالیسی وحشی وانوستدن بری اولان برمحلده کمال پریشانی ایچنده محبوس ومعطل قلان دونمای همایون مرتباتی حقیقةً جانندن بیقمش وسیدی علی قپودانه هرجهتله امنیت واعتماد کوستروب عموماً اولمکی دونمکه ترجیح ایلمشلر ایدی . کیجه‌نك ظلمتی اطرافی استیعاب ایدنجه‌یه قدر هرجهتده غایت شدید طوپ وتفنك محاربه‌سی دوام ایدوب دشمنك برغالونی عثمانلولرك مرمیاتیله برقاچ یرندن دلینه‌رك مساندوم برونی قیالقلری اوزرینه دوشوب غرق ونابدید اولدی. سیدی علی قپودان فنار یاقوب دونمایی طوپلی ومنتظم برحالده بولندیرمق تشبثلرنده ایکن دشمن رجعت ایدوب هرمس جوارینه چکلدی . بواثناده قره‌یل دخی کسب شدت ایتمکله دونمای همایون بوغازدن چیقمش وایرتسی کونی نجد ساحلنده (حورفکان) نام محلده تیمورلیوب صوآلدقدن وسائر ترتیباتلرینی اتمام ایتدکدن صکره قیام ایدرك اون یدی کون مخالف روزکارلرله سیر ایدرك مسقط یقینلرینه کلمشلر ایدی .

رمضانك يكرمی آلتنجی وشباطك يدنجی كونی مسكت لیماننــدن چیقان اوتوز كمیدن عبــارت پورتكیز دونماسیله تكرار محاربه‌یه طوتیشوب، عثمانلولر صوك امید ایله اویله بهادرلكلر اظهار ایتدیلركه، هیچ بر محاربه‌ده امثالی كورلمامشــدر؛ عثمانلولرله یقا یقایه كلان دشمندن تخلیص جان ایدن نادر ایدی، فقط دشمن خمبره‌سیله طوتیشوب برهوا اولان ایكی قالیته عثمانلولرك قلبنــه عظیم بریأس وكدر القــا ایلدی؛ عموماً شهدایه التحاق ارزوسیله محاربه بردرجه دها قزشدی، متعاقباً بش قدرغه دشمن مرمیاتیله عظیم رخنه‌دار وتلفات كثیره‌یه كرفتار اولدیغندن ایچروسنده قلانلر كمی‌یی اداره‌یه مقتدر اوله‌میــوب ساحل دوكونتیــلرینه آیقریلیه‌رق غرق اولدیلر . دشمن كمیلرندن بش غالی دخی اداره‌دن عاجزقاله‌رق قره‌یه كیتمشیدی؛ هرایكی طرفدن عسكر وفورسه‌لر یوریلوب وروزكار دخی كسب قوت ایدوب، سفائنی یلكن اوزرنده اداره ایتمك مشكللشدیكندن واقشام دخی تقرب ایتدیكندن هرایكی دونما تیمور براقوب وبریچه اله‌رق ینه طوپ محاربه‌ســنه انقطاع ویرلمدی ؛ ایكی طرفدن فلكه‌لر ماینه اولــنوب غرق اولان كمیلرك مرتباتندن بعضلری دكزدن طوپلاندی، رئیسلردن علمشاه رئیس، قره مصطفی، قلفات میمی ایله كوكللی سرداری درزی مصطفی بك وایكیوز قدر افراد تخلیص ایدلمشیدی، عربان‌دن ترتیب اولنــان كوركجیلر ترك خدمت ایدوب ساحله فرار ایتدیلر ایسه‌ده ساحلدن برخیلی عربان معاونته كلدیكندن بونلرك نقصانی حركته سكته ایراث ایتمدی. كیجه‌نك ورودیله روزكار بسبتــون كسب شدت ایدوب ایكیشر تیمور براقلدیغی حالده ینه طرادیغنــدن قیــام اولنوب روزكارك اوكنه دوشــولدی، بوحال ایله بلوجستان ساحلنده (بندر شهبار) نام شهره مواصلت اولندی، برایكی كون استراحتله صوآلنوب برقلاوز دلالتیله سواحل هندستانده (بندر كوادر) نام شهره كلندی. حاكمی جلال‌الدین كمی‌یه كلوب دولت علیهٔ عثمانیه‌یه عرض اخلاص ودونمای همایونك اكمال نواقصنه اهتمام ایلدی .

سیدی علی قپــودان تكرار موجود معیتی اولان طقوز كمی ایله محل مذكوردن قیام ایدوب عدنه متوجهاً یوله كیردی، برخیلی كونلر سیر وحركتله (ظفــار) اوكلرینه كلمشلر ایدی ؛ بوصره‌ده مخالف جهتــدن ظهور ایدن وقصرغه دیو شهرت بولان مهلك فورطنــه سببیــله كوندز كیجه‌دن فرق اولنمز برحال كسب ایتدی ، امواجك عظمت وشــدتی كمیلری چیكنه‌مكده بولنمغله روزكارك ودكزلرك سوقنه تبعیتله اون كون اون كیجه بوحال هولناك ایله سیر وحركت ایدوب نهایت نیچه مزاحم ومتاعب ایله اوكلرینه چیقان هندستان ساحلنده (بندر دیر) صیغلقلرنده تیمورلمكه مجبوراولمشلرایدی. بوراده دخی پك زیاده زحمت ومشقت چكلدی، كمیلرك كونلرجه بوصیغلقلرده دوكونمسی جمله‌سنی پریشــان وتعمیرات كلیه‌یه محتاج ایتمشیدی. اوچ كمی تیمورلرینی كسدیروب قره‌یه كیدرك غرق اولدی، طوپ وسائر آلات وادواتی قورتاریلوب (كجرات) حاكمی ملك احمد امراسندن (دمن) شهری حاكمی ملك اسده امانت براقلدی . كمیلرك افرادندن دخی اكثریسی فرارایلمشیدی. نهایت سیدی علی قپودان آلتی كمی ایله (بندر سرت)

لیمانه داخل اولدیسه‌ده کمیلرده زاد وذخیره قالدیغی کبی جمله‌سی محتاج تعمیر اولدیغندن، وعلی‌الخصوص دونما افرادی طیشارویه چیقوب محل مذکور حاکمنک عساکر خاصه‌سی سلکنه قید وقبول اولنوب کمیلری ترك ایتدکلرندن سیدی علی قپودان موجود کمیلری وکمیلرده بولنان آلات وادواتی دفتر ایدوب (سرت) حاکمی خداوند خانه تسلیم ایله براً درسعادته عودت ایتدی . بوندنصکره بصره‌نك یرلی بحریه‌سی تنظیم وتنسیق اولنه‌رق بصره کورفزی اسفار تجاریه‌سی تأمین اولندی .

پیاله پاشا وطورغود

قانونی سلطان سلیمانك اوان سلطنتنده، خیرالدین پاشادنصکره کسب شهرت ایدن آدمیراللرطورغود ایله پیاله‌در . طورغود (منتشا) اووه‌سنده ساکن برراعینك اوغلی اولوب اوان صباوتنده طائفه‌لکله برعثمانلی لوندکمیسنه دخالت ایتمش وبراز زمان صکره اظهار ایتدیکی یارارلق وبهادرلکله اوتوز نفر موجودلی برکمی‌یه رئیس انتخاب اولنمشدر؛ طورغود کوندن کونه ایلرولیوب بارباروسه‌نك لوندلکی ایامنده چوق زمانلر رفاقتنده بولنمش وپك بیوك شجاعت ومهارت اظهاریله کمیجیلرك محبت وامنیتی قزانمش اولدیغندن یکرمی اوتوز قطعه کمیدن عبارت بردونمایه قوماندان اولمشدر . خیرالدین پاشانك قپودانلغی ایامنده تحت قوماندە‌سنده‌کی دونمایله قورسیقه اطه‌سنه هجوم ایدوب آندریا دوریا ایله وقوعبولان محاربهٔ مشهوره‌ده هرنصل ایسه اسیردوشه‌رك نیجه اضطراب انکیز آیلرده آندریا دوریانك کمیسنك قورسه‌لری میاننده کورك چکمشدر . نهایت خیرالدین پاشای غازی برفرقه عثمانلی دونماسیله جنوه پیشکاهنه تیمورلیوب طورغودك اعاده‌سنی طلب واولمدیغی صورتده مملکتی خاك ایله‌یکسان ایده‌جکنی اعلان ایتمکله مومی الیهی تخلیصه موفق اولمشیدی؛ استانبوله کتوروب مومی الیهك تجارب بحریه‌سنی وشجاعت و بهادرلکنی حضور شاهانه‌یه عرض ایتمکله عهده‌سنه لوند فرقه‌سی قوماندانلغی توجیه وبرده‌کمی احسانیله تلطیف اولندی . ایشته طورغود بووجهله تکرار سربستی‌یه نائل اولدقده موسمك مخالفتنه باقیوب احسان شاهانه اولان اوسریع کمی ایله مغرب زمیننه صالدیرمشیدی . برمدتدنبرو حامیسز قلان لوندات متفرق برحالده قالمش وطورغود کبی برآمرك ورودندن خبردار اولدقلری آنده معیتنه شتاب ایدوب آززمانده یکرمی کمیدن عبارت بردونما اجتماع ایتمشیدی . طورغودك بوندنصکره ایتالیا واسپانیا ساحللرنده اجرا ایتدیکی حرکات انتقامجویانه لزومندن فضله بردرجه‌یه کلدیکی حالده شدت غضبی آن بآن آرتمقده ایدی . شهرلر ویران اولمش واهالی طاغلره چکلمش وقلالر ایسه مستحکم قلعه‌لرده طوپلانوب جان قیدینه دوشمش ایدی . فقط حقیقی دوشنیلورایسه اندلسلیلره روا کوریلان جوروظلمه مقابل بوجزا پك خفیف ایدی . طورغود افریقایه عودتنده برخیلی وقتدنبرو اسپانیالیلرك ید ضبطنده بولنان (طرابلس غرب) و (مهجه) یی استرداد ایتدی؛ طرابلسه بردرجه‌دها استحکام ویروب موقع مذکوری مقر اتخاذ ایلمکله بتون بحرسفید ساحللرنده بارباروسه‌یه معادل برشهرت ومهابت قزانمشیدی .

خیرالدین پاشا، وفاتندن چند سنه مقدم قپودانلقدن دست کش فراغ اولەرق منصب قپودانی محمد پاشا عهدەسنه توجیه اولنمش ومؤخراً مومی الیه عزل اولنوب وزیر اعظم رستم پاشانك برادری سنان پاشا قپودان اولمشدر . خیرالدین پاشادن صکره طورغودك قپودانلق منصبنه صعودی عصر مذکور کمیجیلرینك آرزوی مخصوصی جملەسندن اولدیغی کبی دولتك دخی منافی اقتضاسندن بولندیغی آشکار ایکن هرنه اسبابه مبنی ایسه بوجهت نظر اعتباره آلنمیەرق بشقه طریقدن یتیشمش اولان سنان پاشانك قپودان اولمسی وسائقهٔ رقابتله طورغود وبوکا همپا اولان اسکی ومجرب کمیجیلرك وجودلرینك قالدیرلمسنه تشبث ایتمسی خیرخواهان دولتی دلخون ایدن احوالدن ایدی . بوجملەدن اولەرق وندیك جمهوریتنه منسوب برتجار کمیسنك طورغود طرفندن ضبط ایدلمسی وجمهور ایسه دولت علیه ایله مصالحه اوزره بولندیغندن طورغودك بوحرکتی معاملات دولیەیه مغایر کورلمکله وزیراعظم طرفندن استانبوله جلب اولنمسی سنان پاشانك اصراری اوزرینه واقع اولمشیدی . عصر مذکور معاملات بحریەسنجه جمهورك برکمیسنك لوند کمیلری طرفندن ضبطنه بودرجه اهمیت و یریلوب طورغودك استانبوله چاغیرلمسی خیره علامت عداولنەمامش ووزیر اعظمك طورغود حقندەکی عداوت سابقەسیدخی بونی مؤیه بولنمش‌اولمغله، طورغورد شوبلایی صاوشدیرمق ایچون موجود معیتیله سبتەدن چیقوب فاسه دخالت ایلمش ایدی؛ طورغودك مفارقتی عقبنده اسپانیا دونماسی کلوب طرابلس غربی ومهجەیی ضبط ایلدی . سنان پاشا طرابلسده حدود بکلیان طورغودی رقیب عد ایدوب افنانسنه چالیشور ایکن طورغودك یرینه کلان اسپانیوللری عادتا دوستانه قبول ایدوب بونجه سنەلر قپودانلق ایتدیکی حالده طرابلسدن چیقارمغه تشبث ایلمامسی جبانت وخیانتك درجەسنی تعیینه پك کوزل برمعیاراولمشیدی. نهایت پادشاه قدردان‌طورغودی دعوت وبرالتون قبضەلی قلنجایله برمصحف شریف اهدا ایلدی، سنان پاشاایله معاًطرابلسی استرداداتمك شرطیلەطرابلس بکلربکلکنه نامزداولمشیدی بونك‌اوزرینه مشارالیه (جربه)ده سنان پاشایه ملاقی اولوب برلکدەطرابلسه اینەرك برقاچ‌قانلی هجومدنصکره شهرضبط اولندیسەده‌اجرای‌اغراضدن کیروطورمیان‌سنان پاشا طرابلس بکلر بکلکنه طرفدارلرندن برینی تعیین ایتدیرمکله طورغود شهر مذکورك فتحندنصکره موجود معیتیله اسپانیا ساحللرینی کشت وکذاره چیقمشیدی. اسپانیا وایتالیا وسائر اطەلردن الەکچوردیکی اموال بینهایەیی مستصحباً استانبوله کلوب تحت قوماندەسندەکی دونمانك مشهور قپودانلریله برابر خاکپای شاهانەیه یوز سوروب حامل اولدیغی هدایای نادره وکرانبهایی تقدیم ایلدی . پادشاه مقادیر شناس پك زیاده بیان ممنونیت ایدوب طورغودك عهدەسنه جزایر بکلر بکلکی ایله برابر قپودانلق وسائرلره علی‌مراتبهم رتبەلر توجیه ایلدیلر ایسەده حضور شاهانەدن چیقدقدنصکره وزیراعظم رستم پاشا طورغود حقندەکی توجیهاتی‌تأخیر ایتدیردیکی روایات‌تاریخیەدندر . طورغود استانبولدن انفکاککندن برقاچ کون اول ینه حضورشاهانەیه چیقدقده کندولرینه قیدحیات شرطیله طرابلس بکلر بکلکی احسان وجملەسی ممنوناً اعاده وارسال اولندی. اینته مومی الیه مالطه محاصرەسنده شهید اولنجەیه قدر طرابلسده بولنوب پیاله پاشا

دورندن مقدم وانك زماننده اظهار ایتدیکی بهادرلکلری تاریخ بحریمزی تزیین ایدن وقایعدندر. علی الخصوص پیاله پاشا قپودان نصب اولندقده طرف شاهانه‌دن قپودان مشار الیه یازیلان فرمان همایون طورغوده اولان اعتماد شاهانه‌یی اثبات ایتدیکندن زیرده تحریر اولنمش و پیاله پاشانك موفقیات عظیمه‌سی باشلیجه اشبو بیورلدی احکامنه اتباعدن منبعث اولدیغی ارباب وقوفه ظاهر وعیان بولنمشدر.

« صورت امرنامهٔ همایون »

« افتخار الامراء الکرام مختار الکبراء الفخام ذی القدر والاحترام المختص بعنایة الملك العلام
« کلیبولی سنجاغی بکی وقپودانم پیاله دام عزه توقیع ورفیع همایون واصل اولیجق معلوم اوله که، عنایت
« حقله بودفعه دریایه چیقمسی امر اولنان دونما کمیلرینه سردار تعیین اولندك؛ لوازم ومهماتك تدارك
« ایدوب کمیلری احضار ایلیه‌سك، و طورغود دامه عزه بیله بیورلمشدر؛ حسن اتفاق واتحاد ایلیوب،
« دولت سعادت پیوندمه متعلق اولان اموردە بذل مقدور ایلیه‌سکز . عزیمتی مقرر اولان آلتمش
« کمی یی معجلاً اتمامه ایرشدیروب وکورکجیلرینی تدارك ایدوب لوازم ومهماتلرینی تعجیلا کورمك
« ایچون دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم وزیرم ابراهیم پاشا ادام الله تعالی اقبالهٔ ودفترداره حکم
« شریفم کوندریلوب ویکیچریلرم اغاسنه تعیین اولنان یکیچری قوللریمی کوندرمسی امر اولنوب
« دریایه بیله تعیین اولنان قوجه ایلی ومدللو بکلرینه‌دخی احکام شریفه یازلدی، درکاه معلا چاوشلرندن
« محمود زید قدره نزدکزه واصل اولدقده تأخیر وتراخی ایتمیوب دکزه چیقه‌جق آلتمش کمی یی
« کیجه وکوندوز دییه‌رك اتمامه ایرشدیروب یکیچری قوللریمی وعسکرلریله برابر سنجاق بکلرینی
« کمیلره آلوب وقت وموسمیله دریایه چیقوب مناسب اولان محلده فرانجه دونماسیله برلشوب دولت همایونه
« متعلق مصالحه حسن اتحاد ایله مباشرت ایلیه‌سك، بوخصوص موجب اهتمامدر! اهمال ایتمیوب کمیلری معجلاً
« اتمامه ایرشدیروب برآن اقدم چیقارمق بابنده دقیقه فوت ایتمیه‌سك، مشار الیه قولم طورغود دام عزه
« دریانك جمله امور واحوالنه واقفدر، انکله مشاوره‌دن خالی اولمیوب حسن زندکانی وکمال ایله اتحاد ایدوب
« یکدل ویك جهت اوله‌سکزکه، لازمهٔ غیرتدر، سؤتدبیرله عرض وناموس دولته مغایر وضع اولمامق
« بابنده انواع مساعیٔ جمیله ظهوره کتوره‌سکز، کوکللو لوندکیلری دخی بیله کیتمك بیورلمشدر؛ مشار الیه
« قولم زید قدره انلرك احواله واقفدر، انك معرفتیله کوکللو رئیسلرینه اوته‌دنبرو کوردکاری ومعتاد
« ایدندکلری وجه اوزره معامله واستمالت ایدوب انك معرفت ومشاوره‌سیله پکسمات وسائر مالزمه‌لرینی
« ویروب دولت همایونه متعلق مصالحه ودین یولنه استخدام ایلیه‌رك عنایت حقله یوزاقلقلری تحصیل ایتمکه
« سعی جمیل ایلیه‌سك، عادت اوزره هرکمی یه یکرمی نفر آلاتجی قویوب وانلردن غیری غلطه عزبلرندن
« دخی الات واسلحه‌سیله بهر کمی یه اوتوز نفر عزب تعیین وترتیب ایلیه‌سك. الخ تحریر فی اواخر شهر
« ربیع الآخر سنه اثنین ستین تسعمائه . »

بالاده محرر اراده تاریخندن اولجه ، سنان پاشانك وفاتی اوزرینه پیاله پاشا قپودان اولمشیدی . خیرالدین پاشانك فراغندن پیاله پاشانك قپودانلغنه‌قدر اون سنه‌دن متجاوز برمدتده یعنی سنان پاشانك قپودان پاشالغی ایامنده بحرسفیدك جهات غربیه‌سنده دولت عثمانیه‌نك شهرت وشانی باشلیجه طورغودك طرابلس غربده بولنمسیله محافظه اولنمشیدی . ونديکلیلر ایسه خیرالدین پاشانك سلهٔ تأدیبیله عقد ایتدکلری معاهده‌یی کمال اعتنا ایله محافظه ایلدکلرندن بوجهتدن دخی برحرکت وقوعبولمامش ایدی .

ایشته پیاله پاشانك برنجی سفری، فرانسزلرك استمدادی اوزرینه اسپانیایه عزیمتی ایدی. (٩٦٢) ه (١٥٥٤) م سنه‌سنده التمش کمیدن مرکب بردونما ایله دکزه چیقوب ایتالیا شبه جزیره‌سنده بعض شهر وقلعه‌لری محاصره وفتح ایدرك متمم اولدقدن صکره اندریا دوریانك برفرقه دونما ایله ناپولی جوارنده بولندیغنی استخبار ایتمکله تعقیبه شتاب ایلدی ، فقط مرقوم خبرداراوله‌رق فرار ایتدیکندن فرانسه قپودانیله برلشوب موسمك مساعده ایتدیکی مدتجه پك چوق قلعه وشهرلری ضبط ایلدیسه‌ده بونجه مدت محاصره ایتدکلری (قالید) قلعه‌سنه ظفر میسر اوله‌مدی؛ بوموفقیتسزلکه عثمانلو عسکرینك فرانسز عسکریله انوست واتحاد ایده‌مامارینك دخی دخل کلیسی وارایدی، شتا حلولنده دونمای همایون متنعماً درسعادت لیماننه داخل اولدی .

ایکنجی سفرنده ، سنان پاشا قپودانلغی ایامنده اسپانیالولر یدینه کچن جزایر ساحلنده (وهران) نام قلعه‌یی استرداد ایلدی .

(٩٦٤) ه (١٥٥٦) م سنه‌سنده تونس قربنده (بزرن) نام قلعه‌دن دخی اسپانیامستولیلرینی طردایله سواحل مذکوره‌یی دشمن یدندن تخلیص واسایشنی تأمین ایلدی. دردنجی سفرده اسپانیالیلرك تحت حکمنده اولان (مایورقه) اطه‌سنه عسکردوکوب وقلعه‌سنی ضبط ایدوب بیحد وحساب اموال غنایم ودرت بیکدن متجاوز اسرا ایله استانبوله عودتده ، عهده‌سنه جزایر بکلر بکلکی دخی توجیه واحسان اولندی .

جربه محاربهٔ مشهوره‌سی

(٩٦٦) ه (١٥٥٨) م سنه‌سنده سکسان سکز پاره کمی ایله‌دکزه چیقوب سپانجه اچیقلرنده بر ایتالیا کمیسنه تصادفله مرتباتی استنطاق اولندقده دولت عثمانیه‌نك جزایر وطرابلس ساحلرنده تزیید قوت ومکنتندن مالطه شوالیه‌لری خوفه دوشوب اوروپا حکومات بحریه‌سندن استمداد ایتدکلرندن کله‌جك سنه عموماً دونمالر تجهیز ایدوب عثمانلولر اوزرینه هجوم ایتمکه قرار ویردکلری اکلاشلمش اولمغله خصوص مذکور عتبهٔ شهنشاهی‌یه عرض واعلام اولندقده احتیاطاً اون ایکی کمی دها کوندریلوب بوسفرك آرناوودلق ساحلنده امرار اولنمسی ودشمنك احوالنی کشف وتحقیقدن غفلت ایدلمامسی اراده بیورلمشدی. اویاز، سواحل مذکوره‌ده واقع قلاع ومواقع مهمه‌نك تحکیم وتقویه‌سنه اهتمام اولنوب موسم شتا حلولیله

دونتمای همایون خلیج درسعادته عودت ایتدکده، طرابلس بکاربکی طورغود پاشادن مخصوصاً برکمی کلوب دونتمای همایونك درعلیـه‌یه عودتنی متعاقب دول متحده دونتماسی جربه طرفنه کله‌رك سواحلك مناسب محللرینه وجربه آطه‌سنه استحکام انشاسنه تشبث ایتدکلرینی وبهارده طرابلسه هجوم ایتمك اوزره تدارکات عظیمه‌ده بولنوب قیشی جربه‌ده امرار ایلیـه‌جکلرینی عرض واعلام ایلمشیدی؛ بونك اوزرینه بهاره قدر یوز یکرمی پاره کمیدن عبارت بردونتما تجهیز واحضارینه ارادهٔ پادشاهی صدور ایتمکله، موسم شتاده استانبول وکلیبولی ترسانه‌لری پیاله پاشانك تحت نظارتنده کیجه‌وکوندوز چالیشمقده ایدی.

(٩٦٧) ه رجبك سکزنجی (١٥٦٠) م نیسانك دردنجی کونی پیاله پاشا احضار ایلدیکی دونتمایی مستصحباً دکزه چیقدی، قیون اطه‌لری خذالرینه کلدکارنده طورغود پاشا طرفندن کوندریلان قدرغه‌یه تصادفله دشمنك الآن جربه‌لیماننده بولنوب طرابلسه هجوم صددنده اولدقلرینی تحقیق ایتدیلر، بحریه‌لوندا تندن شهرت شایعه‌سی اولان (اولوج علی) رئیس لاجل الکشف فرقه‌سیله ایلرو کوندرلمشیدی؛ مومی الیه (متون) جوارنده دونتمای همایونه ملاقی اولوب ایتالیا ساحلی قربنده ضبط ایتدیکی جسیم وجدید غالی بی پیاله پاشایه تقدیم ایتمکله اسرای مرقومه‌نك افاده‌لری دخی طورغود پاشانك معروضاتنی تأیید ایتدی. پاشای غیور محل مذکورده مدللو بکی مصطفی بك، ردوس بکی قورد اوغلی احمد بك فرقه‌لریله برلشدکدنصکره (متوکلاً علی الله) جهت مغربه یول ویردی، درت کون صکره (غوزه) اطه‌سنه چیقیلوب طوتیلان اسیرلر استنطاق اولندقده اوتوز آلتی غالون وبومقدار قارك وقرق طقوز غالی ودها برطاقم سـفائن ایله ایکیوز قطعه‌یه بالغ اولان دشمن دونتماسی عثمانلولرك ورودندن غافل اوله‌رق جربه‌صیغلقلری ایچروسنه صغنمش اولدقلری استخبار اولندی. مقدمجه طورغود پاشا طرفندن کوندریلان قدرغه بورادن طرابلسه ارسال اولنوب دونتمای همایونك ورودی اخبار وزمان فوت ایتمیوب دونتمای همایونه ملاقی اولمسی اشـعار اولندی. (غوزه)دن قیام اولندقدن اوچ کون صکره (اسفاقس) کورفزی اوکنده‌کی (غار کنه) بانقتری التنه تیمورلنوب کیجه کچورلدی، علی الصباح حرکت اولنوب ایرتسی کیجه جربه‌نك اون ایکی میل یقیننه قدر ایتیله‌رك صف حرب اوزره تیمورلندی.

اوروپا تاریخلرنده دخی تحریر وتصدیق اولندیغی اوزره جربه‌ده تجمع ایدن دول متحده دونتماسی ایکیوزقطعه‌دن عبارت اولوب پاپا، جنوه، فلورانسه، ناپولی، سجلیا، مالطه، اسپانیا، حکومتلری طرفندن تجهیز اولنوب عمومنه اندریا دوریا قوماندان نصب اولنمش ودونتمای مذکوره ارکاب اولنان طقوز بیك کشیلك براردویه دخی (دون الوارو) نام جنرال سردار تعیین قلنمشیدی.

بالاده بیان اولندیغی اوزره دشمن بش ماه مقدم کلوب بلامزاحم عسکری چیقاروب مواقع لازمه‌یه استحکاملر انشا ایتمش وعلی الخصـوص جربه اطه‌سنی تحکیم ایله اردو مرکزی اتخـاذ ایلمشیدی. چونکه (دون الوارو) تحت قوماندهٔ‌سنده اولان اردو ایله مصره قدر فتح واستیلا ایده‌جکنی تعهد

ایلمشیدی . الحاصل دشمن عثمانلولرك مالطه‌یه ورودندن خبردار اولدقده سکز میل آچیغه چیقوب تیمورلمشلر ایدی .

(٩٦٧)ه شعبانك اون سکزنجی (١٥٦٠) م مایسنك اون دردنجی کونی شفقدن اول عثمانلولر یلکن اوزرینه قالقوب آطه‌یه طوغری ایلرولمش وطلوع شمسله برابر هرایکی دونما یکدیکرینی فرق وتمیز ایدوب صف حرب تشکیل اولنمشیدی . طوپ منزلنه کیرلدکده دشمن عثمانلولرك سرعتلی طوپ آتشیله خیلی زده‌لنوب وچند قطعه غالونلری معطل قالوب آتشی کسمش و بوفرصتدن بالاستفاده عثمانلولرك برفرقه‌سی برصولت غضنفرانه ایله دشمنك قلبگاهنه هجوم ایدوب ایکی‌یه بولمشیدی ؛ بوبوزغنلقده صاغ جناحدن اون درت کمی جربه لیماننه التجا ایتمش واندریا قومانده‌سنده اولان سفائن سائره دکزه آچیلمشیدی ، پیاله پاشا دخی جربه‌ده برفرقه ترك ایدوب موجود معیتیله دشمن تعقیبنه دوام ایلدی . عثمانلولر هرزمان ارایوبده راست کتوره‌مدکلری اوروپانك مشهور آدمیرالی اندریا دوریانك براز مدت مردانه بر محاربه‌یه کیرشمسنی ارزو ایدرلر ایدی ، فقط آره‌ده بر اوروپا دولتلرینی اغفال ونیچه قرالزاده وپرنسلری بومذبحه‌یه سوق ایله محو وافنا ایدن دوریا برلحظه طورور ایسه یوز خطوه ایلرولیه‌رك فراره ساعی کوزندیکندن عثمانلولرك شوقنی کسر ایدوب غضب وحدتلرینی آرتدیرر ایدی . غروبدن اول یکرمی یدی غالون ویکرمی غالی ضبط اولندیسه‌ده اکثریسی طوپ مرمیاتیله زیاده رخنه‌دار اولدقلرندن غرق اولمشلرایدی . اومشهور آدمیرال بونجه عسکر واصیلزادکانی عثمانلولرك یدغالبانه‌سنه ترك ایله فراریلرك اك ایلروسنده اولدینی حالده تخلیص جان ایده‌بیلدی . اوروپا دولتلرینه قارشو مصره قدر فتح ایتمکی درعهده ایدن (دون‌الوارو)ایسه سکسان کون‌قدرانجق عثمانلولره مقاومت ایده‌بیلمشیدی ، محاربه‌نك بوقدر مدت امتدادی ایسه لیمانه التجا ایتمش اولان اون درت کمی یاردمیله ایدی . شویله‌که: لیمانك عدم وسعتی وصولرك صیغلغی برفرقه عثمانلی دونماسنك دخولنه غیرمساعد اولدیغی کبی خارجدن انداخت‌اولنان مرمیات ایسه عساکر عثمانیه‌یه ایراث خسار ایده‌جکندن برخیلی وقت بوکمیلرك آتشی کورلنه‌مامش‌ایدی .

سفائن همایون فلکه‌لرندن ترتیب اولنان اینجه دونما استحکاماتدن اولنان آتشه التفات ایتمیوب بهادرانه برهجوم ایله لیمانه دخول ایتمش ایسه‌ده، دشمن سفائنی احتیاط سرن ودیرکلر ایله اطرافلرینه صاللر یاپوب فلکه‌لرك کمیلره ابورده اولمسنی منع ایتدکلرندن فلکه‌لر دخی برایش کورمکسزین عودته مجبور اولمشلر ایدی . نهایت لیمانك غرب ساحلنه یرلشدیریلان طوپلرایله دووه دووه دشمن سفائنك جمله‌سی غرق ایدلدکدنصکره عساکر عثمانیه سربست حرکته میدان بولمش وطقوز بیك نفردن عبارت اولان دشمن اردوسنك نصفی تلف اولوب باقی نصفی ایله جنرال (دون الوارو) وبرچوق پرنسلر تحت اسارته آلنمشدر .

جربه محاربهٔ مشهوره‌سنده طرابلس بکلربکی طورغود پاشانك برا واقع اولان حرکات فداکارانه‌سی

دخی شایان تذکاردر، معیتنده کتوردیکی (طرابلس)، (قروان)، (سفاقس) سواری وپیاده‌لرینك عثمانلولرله برابر فوق العاده بهادرلکلر وفداکارلقلر اظهار ایتدکاری مشهوردر، جربه ضبط اولنوب مقدارکافی محافظ براقیله‌رق طرابلسه اینلمش ومحل مذکورك اسایشی تأمین اولنـدقدنصکره پیاله پاشا دونمای همایون ایله طورغود پاشایه بالوداع درعلیه‌یه متوجهاً حرکت ایلمشدر. دونمای همایون ظفرنمونك خلیج درسعادته دخولی (۱۶۶۰) م ایلولك یکرمی یدنجی و(۹۶۸) ﻫ محرمك التنجی جمعه کوننه مصادف ایدی. مقدمجه برکمی کوندریلوب مواصلتلری عرض عتبهٔ علیا قلندیغندن پادشاه اسکندر جاه دونمانك خلیجه دخولنی یالی کوشکندن تماشا بیورمشلر ایدی.

دونمای همایونك پیشداری اولان قوماندان کمیسنك میزانه دیرکنده محاربهٔ مذکوره‌ده ضبط اولنان اسپانیا باندیره‌سی (منستره) حالنده و مقهور برصورتده تموجده ایدی. (دون الوارو) وسائر بیوك رتبه‌لرده اولان اسرا قیچ قصره‌سی اوزرنده طورمقده و متعدد دیرکسز، دومنسزکمیلر یدکده چکیلوب هربری بیکلرجه جسدك تابوتی کبی حزین برمنظره عرض ایلمکده ایدی.

ذات شاهانه‌نك بومظفریت مغروریتك حکمفرما اولدیغی الای شجاعت انتمایی معتاد شهنشاهیلری اوزره درین برکدر و مغمومیتله تماشا بیوردقلری وبواثناده حضورلرنده بولنوب بوموفقیات عظیمه‌یی لسان ستایش وتهنیتله یاد ایدن قرال فردینادك ایلچیسنه خطاباً «بوعظیم موفقیتلره محضا یاوری طالعك سوقیله دسترس اولندیغی دوشینلورایسه تفاخر وغروره میدان قالمز» جواب حکیمانه‌سنی اعطا ایتدکاری بعض اوروپا تاریخلرنده‌مذکوردر.

محاربهٔ مذکوره‌ده بولنان رؤسا، امرا، ضابطان وافراده علی مراتبهم خلعتلر، پایه‌لر، رتبه‌لر احسانیله جمله‌سی مسرور وشادان وقپودان پیاله پاشایه دخی کوهرشاه سلطان تزویج اولنه‌رق شرف صهریتله بکام بیورلمشلردر.

مالطه‌نك محاصره‌سی

بالاده بیان قلندیغی اوزره سلطان سلیمان قانونینك اوائل سلطنتنده ردوسدن طرد اولنان سنت جون بکلرینه بشنجی چارلس مالطه ایله جوارنده‌کی غوزه آطه‌سنی اهدا ایدوب عثمانلولرك ایتالیایی استیلاسنه حائل اولمق اوزره ایلك آتشه کوکس ویره‌جکلرنی تبیین وبوخدمتك اهمیتنی تقدیرایله اکا کوره حرکت ایلملرینی تنبیه ایلمشیدی.

اوروپا تاریخلرینك بیاناتنه نظراً سنت جون بکلری مالطه اطه‌سنه ایاق باصدقلری وقت جزیرهٔ مذکوره ملتجاسز برچیلاق قیادن عبارت ایدی، بونلر جزیره‌نك احوال طبیعیه‌سندن استفاده ایدوب بشنجی چارلسك وسائر اوروپا حکومتلرینك معاونتلریله کشلمه جهتنده واقع لیمانی زیرده تعریف اولنه‌جغی

اوزره استحکامالتنه الوب شرق ساحلنه شهری بنا ایلمدیلر، جزیرهٔ مذکوره‌یه یرلشدکدنصکره عثمانلولر ایله محارب اولان اسپانیا وسائر حکومات بحریهٔ اوروپا ایله برلکده محاربه‌دن خالی اولمدقلری کبی اکثریا خرستیانلق نامنه اجرا ایتدکلری باربارلق وخونخوارلق اوروپا مؤرخیننك لسان تقبیحندن دخی دور اوله‌مامشدر. اینته، مالطه‌ده سکنا طوتان بو یبان آریلری اطه‌نك هواسنك حرارتیله یکیدن جانلانوب، سواحل عثمانیه‌یه آمدوشد ایدن سفائنه تسلطله تجارت بحریه‌یه سکته ایراث ایتمکدن خالی دکل ایدیلر. نهایت زیرده کوستریلان تاریخده امتعهٔ تجاریه حموله‌سیله مصره متعازم بر عثمانلی غالونینك ضبط اولنمسی ذات حضرت پادشاهی‌یه کران کلمکله ارائهٔ قوت وسطوته مجبوریت کورلمشیدی.

(١٥٦٤) م (٩٧١) ه سنه‌سی موسم شتاسنده، جسیم بر دونمانك تجهیزی واردوی همایونك جمع وترتیبی ایچون ترسانه وطوپخانه‌ده کمال سرعتله چالیشلمقده ایدی؛ بهارده یوز سکسان پاره کمیدن مرکب بر دونما ایله اوتوز بیك کشیلك براردو احضار اولنمش و اردوی همایونه وزیر رابع مصطفی پاشا سردار ودونمای همایونه جربه فاتح مشهوری پیاله پاشا قپودان تعیین اولنمشیدی. طورغود پاشانك دخی معیتنده بولنان دونما وعساکر ایله مالطه‌ده اردوی همایونه ملاقی اولمسی اراده بیورلدی. بویله مشکل بر محاصره، اوزون بر سفر ایچون لزوم کوریلان ارزاق، جبخانه، مرمیات، استانبولك زنکین ترسانه‌سنده ترتیب واحضار ایله کمیلره تحمیل قلنمش و برصنف معلم ومحرب مهندسلر، استحکام وصنایع بلوکلری مالزمه‌لریله برابر دونمای همایونه ارکاب قلنمشیدی.

(١٥٦٥) م نیسانك برنجی (٩٧٢) ه شعبانی اواخرنده، دونمای همایون درسعادتدن حرکت ایدوب اوارین لیماننده براز توقفله شوالك اون دردنجی کونی مالطه‌یه متوجهاً حرکت ایلدی. مصطفی پاشا ایله پیاله پاشا بیننده‌کی عدم موافقت وضدیت اودرجه‌لرده ایدی‌که، بوسفرك عدم موفقیتله نتیجه‌لنه‌جکی استانبولدن قیام اولنمزدن اول وزیر اعظم علی پاشایه وسائر وزرایه معلوم اولمشیدی. مالطه قواللیرلری ایسه عثمانلولرك قرارندن خبردار اولوب اطه‌نك استحکاماتنی بردرجه دها تعمیر وتقویه ایلمشلر ایدی.

بحر.بونه معلومدرکه: جزیرهٔ مذکوره‌نك جنوب شرقیسنده واقع مالطه لیمانی شرق جهتنه طوغری چیقان و(سپراس) طاغی دیو بنام اولان قطعهٔ اراضی ایله ایکی‌یه ایریلوب برینه شرق لیمانی یاخود بیوك لیمان، دیکرینه غرب لیمانی یاخود پورت موسه نامی ویریلور. اوعصرده موجود اولان مالطه شهر قدیمی بیوك لیمانك ساحل شرقیسندن خارجه طوغری چیقمش اولان اوچ برونك اورته‌سنده‌کی دیل اوزرینه مبنی واك ایچروده واقع (سانغل) اطه‌سی دیو شهرت بولان برون ایله شهرك قره طرفی محکم ومتین اولوب قلعه دیواریله احاطه اولنمشیدی؛ بیوك لیمانی پورت موسه‌دن — حالیاً قرانتنه لیمانی دیو یاد اولنور — آیران سبراس طاغی اوزرنده شمدیکی (والیته) شهر جدیدی موجود اولمیوب انجق لیمانك مدخلنه طوغری چیقمش اولان مذکور برون نهایتنده (سنت آلمو) قلعهٔ مشهوره‌سی مبنی، اولوب شرق وغرب لیمانلری معبرینه حاکم ایدی.

مالطه قلعه‌سی مدافعه‌سنده بولنانلر، یدی یوزشوالیه ایله سکز بیك بشیوزعساکر منتظمه، اسپانیادن کوندریلان کوکللیلر، وکمیجیلردن عبارت اولوب مجموعی اون بشبیکه بالغ اولمش ایدی . پاپا طرفندن اون بیك قراون کوندرلمش وسجلیا جزیره‌سندن برفرقهٔ معاونه ترتیب وارسالی دخی اسپانیا طرفندن وعد اولنمشیدی . عثمانلی دونماسنك ورودی جزیرهٔ مذکوره رئیسی (جون - دوله والیته) یه خبر ویرلدکده موجود اولان قوالیرلری جمع ایله زیرده‌کی نطقی ایراد ایلدی :

« دشمن کوك کورلتیسیله ظهور ایدن مخوف برفورطنه کبی اوزرمزه کلمکده‌در ! تخلیصنی درعهده ایتدیکمز بونجه نفوسك تضرع ونیازیله الله بزه معاونت ایدر ، بووقعه‌ده فوت اولنلر شان ایله ترك حیات ایتمش اولور ، جمله‌مز بوشرفه نائلیته ذاتمزی لایق قلمق ایچون عهد سابقمزی تجدید ایده‌لم ، بوعهده وفا ایدنلر لایغلبدر ، بیلورسکزکه ، دشمنك کثرتنه نظراً قوتمز قلیلدر ، امنیت وسلامتمز اولا ، برصورت فوق‌العاده‌ده تسلیح وتجهیز اولنمش اولان استحکاماتمزه ثانیاً ، اظهار ایده‌جکمز جسارت ومهارتمزه متوقفدر . اکر عثمانلولر بردفعه بوآطه‌یی ضبط ایله تقرر ایدرلرایسه ایتالیانك وبتون اوروپانك استیلاسنه هیچ برمانع وحائل قالمیه‌جغنی عموم اوروپا تصدیق ایدوب بووظیفهٔ مقدسه‌یی عهده‌مزه تودیع ایتمش اولدیغنی تخطرله عهد سابقمزی تجدید ایده‌لم . » اشبونطقی متعاقب شوالیه‌لرآیینی‌اوزره تجدید عهدرسمی اجرا قلنوب هرفرد موقع معیننی آلمشدی .

(١٥٦٥) م مایسنك و (٩٧٢) ﻫ شوالك اون طقوزنجی کونی ، دونمای همایون آطه‌نك جنوبنده واقع (مارسه سریقو) لیماننده قره‌یه عسکردوکوب (بك باغچه‌سی) دیو معروف اولان محلدن جاری اولان صو کنارینه اردوقورلدی . محل مذکورده قلعه‌دن چیقان سکز یوز قدر زرهلی سواری عثمانلولر اوزرینه قطعی بر هجوم ایتدیسه‌ده یك آزی عودت ایلدی . پیاله پاشا طورغود پاشا کلدکجه محاصره‌یه بدأ اولنمامسنی ولیمان معبرینه حاکم اولان (سنت آلمو) قلعه‌سیله اصل شهردن هرقنغیسنك اولاً محاصره وضبطی الزم اولدیغی حقنده مشارالیهك رأینی آلنمسنی بیان ایلمش ایسه‌ده سردار رأی خودینه تابع اولوب یالچین قیا اوزرینه بنا اولنان ویکپاره طاشدن عبارت اولان سنت آلمو قلعه‌سنك محاصره‌سنه امر ویرمشیدی . سیراس جبلنك طاشدن مشکل اولمسی عثمانلولره خندق حفرینه مساعداولمدیغندن‌متحرك کوکس سپرلری استعماله لزوم حس اولنمشیدی ؛ بوسپرلر اغاجدن معمول ایکی چارچوره‌دن عبارت اولوب لزومنده درونلری چامور وصمان مخلوطیله املااولنوب استعمال اولنور وهربرینك کیروسنده ایکی اوچ نفر سپرلنور ایدی . محاصره‌نك بشنجی کونی اوروپالیلر بیننده (اوشیاله) دیو شهرت بولان مشهور اولوج علی التی کمی ایله اسکندریه‌دن کلمش وحزیرانك ایکنجی کونی دخی (طورغود) پاشا طرابلس عسکری ومعیتی دونماسیله واصل اولمشدی ، بومسن ومجرب آدمیرال (سنت آلمو) قلعه‌سنك ضبطنه تشبث اولندیغنی کوردکده « اکر ابتدا شهر استحکاماتی محاصره وضبط اولنمش اولسه‌ایدی سنت آلمو قلعه‌سی کندی

کندینه تسلیم اولور ایدی. مادامکه ایشه بورادن باشلانلمشدر، دوام ایدوب بتورملیدر.» دیمش ایدی. طورغودك اخطاری اوزرینه دها بعض محلره طوپلر تعیین ایدلمش و کندوسی‌ده بالنفس قرنتنه لیماننك غرب ساحلندن دکزه طوغری چیقان، وتمام سنت المو قلعه‌سنه مقابل دوشان وحالیاً (طورغودبرونی) دیو بنام اولان محله طوپلر تعبیه ایدوب قلعهٔ مذکوره‌یی تحت تضییقه المشیدی.

عثمانلی کمیلری دکز طرفندن قلعه‌یی طوپه طوتدقلری کبی برآ دخی اوتوزالتی اغر طوپله متمادیاً دوومکده بولنمش و (پورت موسه) ده (سنت المو) یه مقابل ساحلده طورغود طرفندن تعبیه ایدیلان طوپلر ایسه ایکی طابیه بیننده‌کی بیوك طابیه‌یی برباشدن اوبرباشه قدر یالایوب دشمنی شاشرتمشیدی. برقاچ دفعه‌لر سنت المو قلعه‌سنده بولنان رفیقلرینه امداد ایچون (سانغل) آطه‌سندن چیقان فرقهٔ معاونه عثمانلولر طرفندن رجعت ایتدیرلدی. حزیرانك اون التنجی کونی سنت المو قلعه‌سنه هرجهتدن هجوم امری ویرلمشیدی؛ قره طرفی دیوارلری خراب و یباب اولدیغندن عثمانلولر بلا مزاحم ایچرویه دخول ایتدیلر ایسه‌ده، هجوم اثناسنده لیمانك ساحل شرقیسنده‌کی شهرك مبنی اولدیغی برونلر نهایتنده واقع (سنت میشل)، (سنت آنجلو) طابیه‌لرندن و (سانغل) اطه‌سندن شدتله اولنان طوپ آتشی عثمانلولرك حرکاتنه سکته ویردیکندن، التی ساعت قدر بوغاز بوغازه برمحاربه‌دنصکره ایکیبیك تلفات ایله رجعت اولنمش وطورغوددخی بوهجوم اثناسنده مهلك صورتده یاره‌لنمشیدی. واأسفاکه! (سنت انجلو) طابیه‌سندن اتیلان مرمی مشارالیهك یقیننده برقیایه‌اوروب پارچه‌لنمش وبرپارچه باشنه اصابت ایدوب همان اغزندن برونندن قان اوغرامقله التی کون بیهوش یاتوب یدنجی کونی علی الشفق تسلیم روح ایلمشدر.

مشارالیهك وفاتی کونی سنت آلمو قلعه‌سی ضبط اولنمشدر. طورغودك جنازه‌سی طرابلس فیلوسندن بش کمی ایله طرابلسه کوندریلوب مقبرهٔ مخصوصه‌سنه دفن اولنمشدر. اشته سنت المو قلعه‌سنك ضبطی برآیدن زیاده امتداد ایدوب جبخانه ومرمیاتك برقسمی بوراده ضایع وطورغودله برابر سکزبیك عثمانلی دلاوری شهید اولمشدی.

بوندن صکره اصل مطلوب اولان مالطه شهری ایلول اواسطنه قدر محاصره اولنوب قره جهتندن (سنت المو) دن و (سبراس) جبلی اوزرنده تأسیس اولنان استحکاملردن طوپه طوتیلوب اون بر دفعه هجوم ایله خونریزانه محاربه‌لر وقوعه کلمش ایسه‌ده موفقیت یوز کوسترمامش وبو ایسه سردارایله قپودان پاشا بیننده‌کی نفاقدن ایلروکلدیکی متفق علیه بولنمشدر.

بالاده بیان اولندیغی اوزره اطه‌یه ابتدای وصوللرنده پیاله پاشا اولاً شهرك ضبطی لزومنی تفرسله سرداره بیان حال ایتمش ایسه‌ده اکلاته‌مامشیدی، وطورغوددخی بونی تأیید ایتدیکی حالده سردارك سمع اعتباره المامسی و کزیده عسکری سنت المو کبی برقیانك ضبطنده تلف ایتمسی عدم موفقیتی داعی اولان اسبابدن ایدی. الحاصل بوکبی کشمکشلرله اضاعهٔ اوقات اولنوب جبخانه وارزاق ازالمش و اسپانیا دونماسنك ورودی‌دخی شایع اولدیغندن علی العجله کمیلره کیروب استانبوله عودته شتابان اولمشلردر.

پیاله پاشا طورغود پاشا منزله‌سنده بر جنك آزما ایکن سردار هیچ بر خصوصده رأینی صورمیوب کندی فکری اوزره حرکته سالك اولمش و پاشای مشار الیهك معیتنده‌کی افراد بحریه‌یه دخی سائرلرینه ایتدیکی معامله‌یی ایتدیکندن عسکر بیننه تفرقه دوشورمش و بوکا بناءً پیاله پاشا هیچ بر وجهله احرازِ نفوذ ایده‌مدیکندن محاصره طوپلرینی ترك ایدرك یکرمی بشبیك قدر تلفات ایله عودته مجبوریت حاصل اولمشدر.

بو سفردن عودت ایدن دونمانك کیجه استانبول لیماننه دخولنه اراده صدور ایتمش ومواصلتلری عقبنده سردارك وزارتی رفع ایله جزاسی ویرلمشدر .

مالطه محاصره‌سی رفع اولنوب دونمای همایونك درسعادته عودتنده، ذات حضرت پادشاهینك اوستریالیلر اوزرینه سفره متهیء عزیمت بولنملری مالطه‌یی ایکنجی وقطعی بر هجومدن قورتاردی . پادشاه جهانگیر بو سفر اوزرنده (١٥٦٦) م ایلولنك التنجی و (٩٧٤) ه صفرك یکرمنجی کونی اثنای محاربه‌ده وفات ایدوب تاج و تختی سلطان سلیم ثانی‌یه ترك ایلدی . دور قانونیده دونمای همایون بحر سفیده حاکم اولمش وفقط مالطه‌یی محاصره ایدن دونمانك عدم موفقیتی حضرت پادشاهی ازرده خاطر قیلمشدر. بحر هندده دخی بحراً ارائهٔ سطوت اولنمش وسواحل هنده مستولی اولان پورتکیزلیلر ایله محاربه‌لر واقع اولوب هرمس جزیره‌سنك ضبطی قوهٔ قریبه‌یه کلمش ایکن سلطان عالی نژادك وفاتی افکار جهانگیرانه‌لرینك تمامیله حیز حصوله اخراجنه حیلولت ایلمشدر .

عهد سلطان سلیم ثانی

سلطان سلیم ثانی تخته چیقدقده قبریس جزیره‌سنك ضبطی ایچون دونمای همایونك تجهیزینه تشبث بیوردیلر، سلطان نوجاه شهزاده‌لکی ایامنده کوتاهیه‌ده والی ایکن مصره امدوشد ایدن سفائن تجاریه جزیرهٔ مذکوره قورصانلری طرفندن ضبط اولنه‌رق طلب اولندقجه کرید قورصانلرینه عطف واسناد ایتدکلرندن چوق دفعه‌لر بوکبی تجاوزلریله شهزادهٔ عالی نژادی اغضاب ایلمشلرایدی . وزیر اعظم اولان صقوللی محمد پاشا وندیکلیلر ایله اولان معاهده‌نك نقضنی تجویز ایتمدیکی حالده بواثناده مصر دفترداریك راکب اولدیغی سفینه‌نك قبریس قورصانلری طرفندن ضبط اولنمسی محاربه‌یه وسیله عد ایدیلوب شیخ الاسلام ابوالسعود افندینك اعطا ایتدکلری فتوای شریفه موجبنجه اعلان حرب اولندی .

اوچیوز التمش قطعه‌کمیدن مرکب دونمایه مؤذن زاده علی پاشا قپودان ولالا مصطفی پاشا سردار تعیین قلنمش واناطولی وروم ایلی عسکریله اکثر سنجاق بکلری ومعیتلری افرادی وبشبیك یکیچری دونمای همایونه ارکاب اولنوب (١٥٧٠) م مایسك یکرمی برنجی و (٩٧٧) ه ذی الحجه‌سی اواسطنده، بشکطاش پیشکاهندن حرکت اولنمشیدی . وزیر ثالث پیاله پاشانك بحراً ورودی ملحوظ اولان دشمنی دفع ایتمك ایچون دونمای همایون ایله جزیره‌یی ابلوقه‌یه المسی دخی اراده بیورلمشیدی . (٩٧٨) ه صفرینك

محاربات بحریهٔ عثمانیه صحیفه ۹

فتح ردوس

کورفز محاربه‌سی

یکرمنجی کونی جزیرۀمذ کورهنك قبله جهتنده (طوزله) نام لیمانه بالوصول اردوی همایون قره یه چیقاریلوب جزیره نك مقر اداره سی اولان (لفقوشه) قلعه سی محاصره اولندی .

پیاله پاشا دونمای همایونك بر فرقه سنی لیمان مذکورده لنکرانداز اولان سفائن نقلیه نك محافظه سنه براقوب باقی کمیلر ایله دکزه قالقه رق حلب و شام عسکرینی جزیره یه نقل ایتمش ودشمنه بحراً امداد ورودینی منع ایچون برخیلی وقتلر جزیره اطرافنده طولاشمش ایدی لفقوشه قلعه سی ضبط اولندقده کریده یه عزیمت ایدوب خارج قلاع اولان شهرلری اورمش و ماغوسه قلعه سنك محاصره سنده کلوب قلعۀمذکوره نك ابلوقه ایدرك تسلیمنی تعجیل ایلمشدی . بوسفرده دونمای همایون پیاله پاشانك تحت قوماندهسنده بولنوب قپودان علی پاشا سردار ایله برابر اردوده الیقونمشیدی . ماغوسه قلعه سنك محاصره سی امتداد ایدوب موسم شتا یرشدکده دونمای همایون نواقصنی اکمال ایتمك وقیشی کچیرمك ایچون درسعادته کوندرلمش و پیاله پاشا ایله برابر قپودان علی پاشا دخی عودت ایدوب قرق قطعه کمیدن عبارت بر فیلو رودوس بکی عرب احمد بکك تحت قوماندهسنده اوله رق سردار مصطفی پاشا معیتنده جزیرۀ مذکورده قالمشدر .

اینه بختی محاربه سی

بهارده سردار وزیر ثانی پرتو پاشا و قپودان علی پاشا ایله دکزه چیقاریلان دونما ایکیوز اللی پاره کمیدن عبارت ایدی ، حامل اولدقلری ارزاق و جبخانه یی قبرسده سرداره تسلیم ایدوب ورودی متواتر اولان دشمن دونماسنه سدراه اولمق اوزره مرمریسه عودت ایلدیلر . ماغوسه قلعه سی ضبط و جزیره تماماً فتح اولندقده دونمای همایون کریده متوجهاً حرکت و بوراده جزایر بکلر بکی اولوج علی پاشا یکرمی پاره قدرغه ایله دونمایه ملحق اولمغله ارناودلق ساحلنه عزیمت اولندی . سواحل مذکورده وندیکلیلر یدنده بولنان (قورفو) ، (کفالونیه) جزیره لری تخریب اولنوب (اولکون) و (بار) حصارلری ضبط ایدلدکدن صکره نیچه آیلر سواحل مذکورده طولاشیلوب دشمندن بر اثر کورلمدیکندن اینه بختی یه عودت اولندی . قیش تقرب ایتمکله سپاهی و یکیچریلرك اکثریسی و کمیجیلرك بر قسمی طاغیلوب دونمانك ترتیبات عسکریه سنه نقصان عارض اولمشیدی .

حالبوکه وندیکلیلرك استمدادی و اسپانیالیلرك معاونتیله مسیناده تجمع ایدن دول متحده دونماسی (دون جووان) نام آدمیرال قوماندهسنده یتمش قطعه اسپانیا ، (مارق - انطوان) قوماندهسنده اون ایکی پاپا ، (ژاندو قوردو) قوماندهسنده سکز سیجلیا ، (ونیرو) قوماندهسنده یوزسکز قطعه وندیك ، اوتوز ایکی ناپولی ، آلتی مالطه ، اوچ فرانسزکه مجموعی ایکیوز اوتوز کمیدن عبارت اولوب عمومنه اسپانیا آدمیرالی (دون جووان) قوماندان تعیین قلنمشیدی .

اشبو وندیك کمیلرینك آلتی قطعه سی (غالیس) جنسندن اولوب طوپلری دخی کمیلرك عظمتیله متناسب

چاپده اعمال قلنمشیدی . واقعا اسپانیا کمیلری جسیم وقوی وآلات واسلحه‌لری متناسب ومنتظم ایدیسه‌ده ایچلرنده بو (ماغونه) لرك امثالی مفقود ایدی . تشرین اولك یدنجی کونی دشمن دونماسی کورفز خارجنده کورندکده سردرا پرتو پاشا، قپودان علی پاشا، جزایر بکلربکی اولوج علی پاشا، طرابلس بکلربکی جعفر پاشا، واون‌بش سواحل سنجاق بکلری جمع اولوب مشورت ایتدیلر . پاشالر بیان رأی ایتدکلری صره‌ده اولوج علی پاشا سوزه اغاز ایدوب «التی آیدنبرو کمیلر دکزده کزوب ترتیبات وتجهیزاتلرینه نقصان عارض اولدیغی کبی اینه‌بختی‌یه کلندکده سفر دونوشیدر دیو سپاهی ویکیچری وسفائن مرتباتنك برقسمی رخصتلی رخصتسز داغلدقلری اجلدن بوحال ایله دکزده دشمنله قارشو قارشویه محاربه ممکن اوله‌میوب لیماندن مدافعه لازمدر، بوغاز قلعه‌لرندن دشمنك دخولی ممکن اوله‌میه‌جغندن مدافعه اساندر، مردانه محاربه‌نك موسم صیفه تعلیق اولنمسی افضلدر.» دیه‌رك بیان رأی ایتمش وسردار پرتو پاشا دخی بورأیی صواب کورمش ایدی . قپودان علی پاشا نفسنه جسور ایسه‌ده اوزمانه‌قدر هیچ برمحاربهٔ بحریه‌ده خدمتی مسبوق اولمدیغندن معلومات وتجارب بحریه‌سی مفقود ایدی؛ اولوج علی پاشایه جواباً «دونمادهٔ عسکرك نقصانی محاربه ایتمکه مانعمیدر ؟!» سوزلری ایله تهور کوستروب اکثر مداهنلر دخی همان قپودانی تصدیق ایتدکلرندن، دونمانك حرکتنه قرار ویرلمشیدی. فقط اولوج علی پاشا بوحال ایله دکزه چیقلدیغی حالده ساحللره یقین بولنلمیوب دکزه آچیلمقده فائده اولدیغنی بیان وایراد امثله ایله قپودانی اقناعه اهتمام ایلدیسه‌ده بواخطاراتی دخی سمع اعتباره النمدی .

(٩٧٩) ه جمادی الاولینك اون یدنجی (١٥٧١) م تشرین اولنك یدنجی بازار کونی زوالدن براز صکره قپودان پاشا کمال تهور وغرور ایله اینه بختی کورفزندن چیقدی ، دول متحده دونماسی دخی (پاتراس) کورفزی مدخلنده (قارزولاری) اطه‌سی جوارنده ــ بواطه اوناودلق ساحلی اوزرنده (اسپروپوتامو) نام کورفزك اغزنده واقعدر ــ طوپلانمشلر ایدی . پرتو پاشا ایله قپودان پاشا مرکزده، اولوج علی پاشا صول جناحده ، آغریبوز بکی صالح پاشا زاده محمد بك صاغ جناحده ، اولمق اوزره صف حرب تشکیل ایدوب دشمن اوزرینه یوریدیلر .

(دون جووان) قوتی مرکزده جمع ایدوب بریارم آی تشکیل ایلدی، ساووی امیرالی (پرنس پارم) ناپولی امیرالی (قراسیولی) وسائر مشهور رؤسا (دون جووان)ك یاننده موقع طوتمشلر ایدی، برفرقه‌یه قومانده ایدن (مارکیز زانطه قروس) خط حربك کیروسنده احتیاط براقلمشیدی ، ونديك دونماسنك اللی‌اوچ کمیدن عبارت اولان برفرقه‌سی (باربارغو) نام ادمیرال قومانده‌سنده صاغ جناحده، اندریا دوریانك یکنی (ژان اندریا دوریا) قومانده‌سنده اولان اللی‌درت کمی دخی صول جناحده ایدی . دون جووان ایله یاننده بولنان فیلو قوماندانلری (وینیرو) و(قولونه) راکب اولدقلری کمیلری یوریدوب خط حربدن چیقه‌رق کندولرینی عثمانیلره ارائه ایتدکده مقابلهً پرتو پاشا ایله قپودان پاشانك دخی خطدن چیقوب دشمنه ارائه ایتملری پك یاکلش حرکت ایدی، شویله که: دون جووان عثمانلو قوماندانلرینك بوجسورانه

هجومنی کوردکده مقدمجه اظهار ایتدیکی جسارتله متناسب بر تدبیر تدارك ایلدی که، قپودان پاشا بو تدبیردن غافل ایدی؛ یعنی وندیکلیلرك آلتی قطعه جسیم ماغونه‌لرینی استحکام مقامنده ایلرو یوریدوب کندوکمیلرینی بونلرك کیروسنه المشیدی. برمدت هر ایکی دونما قارشولرنده‌کی دشمنلرینك قوت وعظمتندن متحیر ومبهوت اوله‌رق بلاحرکت توقف ایتدیلر، بو اثناده اولوج علی پاشا قپودان پاشا کمیسنه تقرب ایدوب یوکسك صدا ایله «دشمنك ایلرویه سوق ایتدیکی جسیم ماغونه‌لرك بورده‌لری خذالرندن صاویشوب جناحیندن هجوم ایده‌لم» دیو باغردیسه‌ده قپودان پاشا «بن عثمانلی دونماسی قاچدی دیدیرمم قبول ایده‌مم» جواب ناصوابنی ویره‌رك مذکور کمیلرك طوپ آتشنه قارشو هجومدن فارغ اولمدی. وهمان دشمنی محاربه‌یه دعوت مقصدیله آتدیغی بوش طوپه دشمن طرفندن کله ایله جواب ویرلدیکندن عثمانلولر هرجهتدن هجوم ایدوب الله الله ندالری عیوقه ایرشدی.

بو هجومده دشمنك ایلرو سوق ایتدیکی التی ماغونه‌نك دشمن دونماسنه ایتدکلری خدمات فوق العاده‌لری شایان ذکردر.

شویله‌که: مذکور ماغونه‌لری آرالایوب ارقه‌یه کچمك غرضیله هجوم ایدن عثمانلی کمیلرینه جسیم طوپلرینك ایراث ایتدیکی خسار ومضار اووقته‌قدر بحریه محارباتنده وقوعی نامسبوق بر درجه‌ده ایدی. غایت مؤثر بر صورتده دوام ایدن طوپ آتشی عثمانلی دونماسنك نظام حربنی بوزمغه سبب مستقل اولمشیدی. وقایهٔ ناموسلرینی محافظهٔ حیاتلرینه ترجیح ایدن عثمانلی بهادرلری، آتشك شدت وتأثیرینه باقیوب مرکزدن وصول جناحدن ایلرولمك ایچون برمتانت ومکانتله صوك درجه‌لرده دشمنی تضییق ایتدیلر، نهایت عثمانلولر مرکزدن دشمن خط حربنی یارمش وارقه‌یه طولاشه‌رق قپودان پاشا کمیسی دون جووانك کمیسنه رامپه اولمشیدی؛ هر ایکی طرفدن کمال درجه شدت وحدتله محاربه‌یه طوتیشلدی، دون جووانك معیتنده‌کی آدمیراللر مرقومه امداده کلدیلر، ایکی عثمانلی کمیسی دخی علی پاشا معیتنده بولنمغله اشبو آلتی کمی میدان محاربه‌ده یکدیکرینه صاریله‌رق یك وجود اولمش کورونیور ایدی، بو حال اوزره ایکی ساعت قدر محاربه دوام ایتدی، دکزه دوشنلر دخی بر برندن اخذ ثاره چالیشیور ایدی؛ ایشته بو معرکه‌ده علی پاشا دون جووانی ارایور ایدی! حیفا که، دشمن کمیسندن آتیلان بر قورشون اصابتیله شهید اولمسی محاربه‌یی نتیجه‌لندیردی. احتیاطده براقیلان (مارکیز زانطه قروس) ایریشوب مرکزی تقویه ایتمشیدی، قپودن پاشا کمیسی ضبط اولنوب متوفانك سر مقطوعی سرن جونده‌سنه آصیله‌رق تشهیر اولنمغله عثمانلولر قپودان پاشانك غیبوبتندن خبردار اولدقده، همان مرکز، صاغ جناح، بوزیلوب پریشان اولدی. صول جناحدن اولوج علی پاشا غالب ایدی، (ژان آندریا) فیلوسنه یاندن بر هجوم ایدوب کمیلرینی داغتمش ووندکلیلر ایله مالطیزلردن اون بش غالی ضبط ایتمشیدی. بالذات مسینه ادمیرالی «ژاندوقوردو» نك باشنی کسوب معیتنده‌کی فرقه‌یی تارمار ایلدی. عثمانلولرك صاغ جناحنه مقابل کلان بارباریغو قوماندەسنده‌کی وندیك فرقه‌سی دخی ضایعات عظیمه‌یه اوغرامش وبارباریغو تلف اولمشیدی.

اولوج علی پاشا، قپودان پاشانك شهادتی و دونانمانك حال پریشانیسنی کوردکده، میمنه‌دکی قرق قطعه اینه یارغالی ایله یولنی قطع ایتمك ایستیان دشمن خط حربنی یاروب دکزه چیقدی. اشته، عثمانلو دونماسندن ساحل سلامته چیقان یالکز بو قرق کمی ایدی، عثمانلولر صول جناحلرینك دخی طاغلدیغنی کوردکده جان قیدینه دوشوب کمیلری باشدن قره‌یه اوغرادەرق ساحلره دوکولدیلر.

بومحاربهٔ متألمه‌ده عثمانلولر ایکیوز کمی ضایع ایتدیلر! بونلردن طقسان درت قطعه‌سی غرق اولوب باقیسی دشمن طرفندن ضبط اولنه‌رق فرق متحده بیننده تقسیم ایدلمشدی. تلفات یکرمی بیك نفره بالغ اولوب چورم بکی کلانی، قره‌حصار بکی احمد، انکوری بکی معمار زاده، نیکبولی بکی احمد، اینه‌بختی بکی فردوس، ساقز بکی عبدی، مدللی بکی حضر، صیغه‌جق بکی قرابتاق، بیغا بکی علی، اسکندریه بکی شولوق، و دهانیچه نامدار بکلر و ترسانه امینی، ترسانه کتخداسی، و رئیسلردن، محیی علی سلیمان واکثری نامدارلر زمرهٔ شهدایه التحاق ایلدیلر. اغریبوز بکی صالح پاشازاده محمد بك اسیر اولمش ایکن حسن پاشا کمیسی طرفندن تخلیص ایدلمش و پرتو پاشا محمود بك کمیسی طرفندن دکزدن آلنوب پروزه‌یه چیقارلمشیدی.

اوروپا تاریخلرینك اخباراتنه نظراً دشمنك تلفاتی اون بش غالی، سکز بیك نفردن عبارت اولوب اشبو تلفات صره‌سنده نیچه پرنسلرك و نامدارلرك اسملری مقیددر.

(دون قوویقزوت) نام محرر دیورکه — موسی الیه کوکلی اولەرق (مونقادو) فرقهٔ عسکریه‌سی میاننده دول متحده دونماسیله لپانتو محاربه‌سنده بولنمشدر — «عثمانلی محررلری طرفندن (صینغین) دونما سفری دیو تحریر اولنان لپانتو بوزغونلغندن صکره متحد دونما فرقه‌لری اموال مغصوبه‌دن حصه‌لرینی اله‌رق مملکتلرینه عودتلرنده اوروپانك سرور و حبوره مستغرق ایتشلرو عثمانلولرك دکزلرده لایغلب اولدقلرینه قناعت حاصل ایدن اوروپا اهالیسی ذهابلری یاکاش اولدیغنه حکم ایلمشلر ایدی؛ یورلمز و فتور کتورمز اولان (اولوج علی) آتش ایچندن چیقدقده، دونمادن فرارایدن واطه‌لرك محافظه‌سنده بولنان و دشمندن ضبط ایدیلان سکسان یدی قطعه کمیدن عبارت اولدقجه منتظم بر دونما و برخیلی اسرا ایله استانبوله واصل واظهار ایتدیکی شجاعت و غیرته مکافاةً قپودان پاشالق رتبه‌سنه و (قلنج علی) نام جلیلنه نائل اولدی. بو زمانده مشهور پیاله پاشا برحیات بولنمغله اوذات معرفت کسترك و قلنج علی کبی برهنرورك نظارت موشکافانه‌لری تحتنده جسیم کمیلر اعمال و تجهیز اولنوب بهارده ایکیوز اللی پاره کمیدن عبارت مهیب بردونما دکزه چیقارلدی. انشا قلنان کمیلر ایچنده سکز قطعه غالیس یعنی ماغونه موجود ایدی که، صورت اعمال و تجهیزاتاری و طوپلرینك جسامت و عددجه کثرتی لپانتو محاربه‌سنده دول متحده دونماسنی پریشانلقدن تخلیص ایدن وندیك ماغونه‌لرینه فائق ایدی.»

(قریسی) نام محرر دخی محاربهٔ مذکوره اوزرینه شو وجهله بیان مطالعه ایدر، موسم شتاده اوروپالیلر

لپانتو مظفريتنه شكرانه اولەرق كليسالر بنا ايتمكدەايكن عثمانلولر دخى ترسانەلر وجسيم كميلر بنا ايلمكدەايديلر»
واقعا دولت عثمانيه بودوره قدر بحراً بويله برضايعاته اوغرامديغندن برقيش اثناسنده دفعهٔ بوقدر چوق
كمى بناسنه مجبور اولماش وبوسنه كوريلان لزوم اوزرينه تشبث اولنان انشاآت ايچون ترسانەنك وسعتى
غيركافى بولنمشيدى ايشته بوقيش يوز اللى قطعەيه يقين كمى انشاسنه ترسانەنك وسعتى اولماسنه وعلى -
الخصوص قيشدن محافظەلى مغازه ودستكاهلرك موجود بولنماسنه بناءً (خاص باغچه)دن يرآلنوب ترسانه
تمديد ايدلمش ودرونلرنده كمى انشاسنه مخصوص قزاقلر ودستكاهلر موجود اولمق اوزره سكز عدد
(كوز التى) دنيلان مغازەلر انشا قلنمشدر .

اشته وقتك وزيرى اولان صقوللى محمد پاشا ايله پياله و قلنج على پاشالرك غيرت وهمتى و خزينەنك
وسعت وثروتى سايەسنده برطرفدن ترسانەلر وديكر طرفدن كميلر انشاسنه صرف ماحصل اقتدار اولنەرق،
(۱۵۷۲) م (۹۸۰) ﻫ محرمنده عثمانلولرك بحر سفيده حاكميتى يكيدن اوروپاليلره تصديق ايتديرمك ايچون
قلنج على پاشا قوماندەسيله ايكيوز اللى پاره كميدن عبارت بردونمادكزه چيقارلدى .

عثمانلو دونماسنك محو اولديغنه اعتماد ايدوب كمال سربستى ايله ناوارين ليماننده اقامت ايدن دشمن،
عثمانلولرك جسيم بردونما ايله ورودندن خبردار اولدقده ليمانى ترك ايله دكزه چيقدى . ايكى دونما
قارشولشوب طوپ محاربەسى باشلديسەده، ونديكليلر عثمانلولرك دليرانه وفداكارانه هجومندن احتراز اوزره
بولنەرق تقرب ايدەمديكى كبى قلنج على پاشا دخى كميلرك مرتباتى تجربەسز وكچنكى مغلوبيتدن طولايى ييلغين
اولديغندن برقاچ كمينك بوزغونلغيله جمله سنه پريشانلق عارض اولمسى محتمل بولنمغله هجومدن اجتناب ايلمش ايدى .
على الخصوص ونديكليلرك فرارنده ارقەلرندن تعقيب ايتمكه تصدى ايدن عثمانلى بهادرلرى سياستله تهديد
اولنوب مدافعه اوزره بولنمغه جبر اولنمشلر ايدى. ايرتسى كونى قپودان پاشا ونديك دونماسنك (دون جووان)
قوماندەسندەكى اسپانيا دونماسيله برلشەرك تكرار عثمانلولر اوزرينه كلديكنى خبرالدقده دونماى همايونى متون
قلعەسى استحكاماتى التنه الوب ومواقع لازمەيه استحكاملر انشا وماغونەلر اقامه ايليوب دكزده محاربەدن
اجتناب ايتمش ودشمن دونماسى ايسه دونماى همايونه تقرب ايدەمديكى كبى سواحل مذكورەيه تجاوزدن دخى
احتراز ايتديكندن ، دونماى همايون صوك بهاره قدر بوصولرده تعليم واكمال تجربه ايله وقت كچيروب
شتا حلوليله درعليەيه عودت ايلمشيدى .

ونديك واسپانيا دونمالرينك بوسنه عثمانلولرى متونده مدافعەيه مجبور ايتملرى حضرت پادشاهك
درياى حميتى جوشه كتورمكله دشمندن اخذثار ايچون لزومى قدر كميلر انشاسيله دونماى همايونك تقويەسنى
اراده بيورديلر .

(۱۵۷۳) م حزيرانك و (۹۸۱) ﻫ صفرك ايكنجى كونى، ايكيوز اللى سكز قدرغه وقاليته، اون ايكى
ماغونەدن مركب دونمايه پياله پاشاى غازى سردار وقلنج على پاشا قپودان تعيين اولنوب دكزه چيقارلدى .

دشمن، پیاله پاشای نامدارك وقلیج علی پاشا کبی برتجربه کارك قوماندهسنده دکزده چیقان عثمانلو دونمانسنه قارشو چیقمق جسارتنی بسبتون ضایع ایدوب هر بری بر لیمانه صغنمغله میدان عثمانلوره قالمشیدی؛ عثمانلیلر ایتالیا ساحللرینه اینوب قلعهلری ضبط ایدرك ینه اوروپایه ولوله صالدیلر. وندیك ساحللرینه طوغری یوکسلوب معمور شهرلری، محتشم قلعه و بنالری تخریب و تهدیده باشلملریله وندیك جمهوری امانه دوشوب اویچوز بیك دوقه التونی تضمینات حربیه وسنوی بر مقدار ویرکو اعطا ایتمك شرطیله صلح استدعاسنده بولندیغندن، جرایم گذشتهلری عفو اولنوب عقد مصالحه ایدلمش واولوجهله پیاله پاشایه دخی فرمان همایون صادر اولمغله ترسانهیه عودت ایلمشدر.

پیاله پاشای غازینك بوسفر صوك سفری اولوب (١٥٧٨) م کانون ثانینك یکرمی برنجی و (٩٨٥) هـ ذیالقعدهسنك اون ایکنجی کونی تکمیل انفاس معدودهٔ حیات ایتمکله قاسم پاشاده باروتخانه قربنده بنا کردهسی اولان جامعك مقبرهسنده تربهٔ مخصوصهسنه دفن اولنمشدر.

(قریسی) نام محرر، وقعهیی ایضاح ایتدیکی صرهده دیورکه: «دول متحده برمحاربه قزاندیسه ده الآن عثمانلولر بحر سفیده حاکم ایدیلر، از جمله (١٥٧٣)م سنهسنده وندیکلیلرك مصالحهایچون قبوله مجبور اولدقلری آغر شرطلر عثمانلولرك هیچ برشیٔ ضایع ایتمدکلرینه دلیل ایدی. لپانتو مظفریتی اوزرینه قبریسك اعاده اولنمسی لازمکلور ایکن وندیکلیلر جزیرهٔ مذکورهنك ضبطی خصوصنده صرف اولنان مبلغی دخی تضمین ایدرك عثمانلوره خرجکذار اولمش واوروپالیلر وندیکلیلرك عقد ایتدکلری مصالحه شروطندن خبردار اولدقده، عثمانلولرك (لپانتو) محاربهسنی تکرار قزاندقلرینی ایشتمش قدر یأس وکدره مستغرق اولمشلردر»

قبریس جزیرهسنك فتحی اثناسنده جزایر بکلر بکی اولان اولوج علی پاشا تونسی ضبط ایدوب لزومی قدر مستحفظلر تعیین ایلمشیدی.

بودفعه وندیکلیلر عقد مصالحه ایدوب اسپانیالیلر یالکز قالدقده، (دونجووان) بغتةً تونسه عسکر دوکوب شهری وقلعهلری ضبط ایتمش وخلق الواد قلعهسنه بر درجه دها تقویت ویرمك ایچون شهرك اطرافنه استحکاملر انشا ایدوب سکز بیك نفر محافظ براقهرق عودت ایلمشیدی. (دون جووان) بتون افریقای شمالینك ضبطنه تونسك دارالحرکات اولمق اوزره الده بولنمسنی اقدم آمال عد ایتمشیدی.

عثمانلیلر وندیکلیلره حدینی بیلدیروب اسپانیالیلردن تفریق ایتدن صکره تونسك استردادیچون دونمانك اکمال نقصاننه اهتمام ایتدیلر. بهارده هرنوع آلات واسلحهسی مکمل اولهرق ایکیوز آلتمش سکز قدرغه، قالیته، اون بش ماغونه، اون بش قالیون دونادوب احضار ایلدیلر. اناطولیٔ شاهانهدن جلب اولنان قرق سکز بیك نفر کمیلره تقسیم ایدلدی، قرهمان، مرعش، وسائر سواحل سنجاقلری عسکری دخی بکلریله برابر دونمای همایونه ارکاب اولندی، فاتح یمن سنان پاشا عسکر سرداری تعیین اولنوب صاغ علوفه بلوکی دخی معیتنه ویرلدی.

(١٥٧٤) م مايسنك اون دردنجی (٩٧٢) ﻫ محرمنك يكرمی اوجنجی كونی، قپودان قلنج علی پاشا قوماندهسندهاولان اشبودونمما تونسه متوجهاً حركت ايلدی. ربيع‌الاولده ايتاليا ساحلرينه اينوب بعض قلعه وشهرلری وعلی‌الخصوص سجليا ساحللرينی اوروب اوروپايی ورودلرندن خبردار ايتديلر. ربيع الاخرك ايكنجی كونی تونسه مواصلتله اردوی همايون قره‌يه چيقارلدی؛ قلنج علی پاشا دونمای همايون ايله سواحل مذكوره‌يی ابلوقه ايتمك اوزره چوق زمانلر دكزده بولندی. سردار عالی تبار ابتدا دشمنك قديم تحصنكاهی اولان (خلق الواد) قلعه‌سی اطرافنه مترسلر اعمال وجسيم طوپلر تعبيه ايدرك تحت تضييقه الدی. جزاير بكلربكی حيدر پاشا، طرابلس بكلربكی مصطفی پاشا، يكيچريلر، مصر كوكللیلری، خدمت محاصره‌ده بولنوب، اوتوز اوچ كون ليل ونهار حرب وقتالدنصكره غزاة اسلام هجوم ايدوب زورسيفله قلعه‌يی ضبط ايلديلر. اسپانيا سرداری وسلالهٔ حفصيه بقاياسندن محمد حفصی اسير اولوب بی‌حد غنايم وايكی بيك نفر اسير آلندی. دشمنك آلتی بيك نفر تلفاتی اولوب عثمانلولرك ضايعاتی دخی بوندن آزه كلدی. خلق الواد قلعه‌سنده بولنان بشيوز طوپ كميلره وضع اولنوب، ويارم عصردنبرو اسپانيا‌ليلره تحصنكاه اولان بوصرب قلعه‌نك التنه اوتوزيردن لغم يپيلوب يرله يكسان ايدلدی. متعاقباً اسپانياليلرك شهر اطرافنده مجدداً انشا ايتدكلری استحكامات اوزرينه هجوم اولنوب نيجه قانلی محاربه‌لردنصكره فتح ايله شهره دخول ايدلدی.

اشته، بوفتحی متعاقب يعنی رمضان پاشانك بكلربكی تعيين قلنديغی تاريخدن اعتباراً تونس دخی جزاير وطرابلس غرب ولايتلری كبی دولت عثمانيه‌نك تحت حكمنه ادخال اولندی. دونمای همايون سالماً وآمناً درسعادته عودت ايدوب، امرا وضابطان وافراد خدمتلری مقابلنده آيری آيری مظهر مكافات اولديلر.

ونديكليلر، دوچار اولدقلری ضايعات ايله اعطا ايتدكلری تضميناتدن و نيجه مدتدنبرو تجارت بحريه‌لرينه عارض اولان سكته‌لردن ضعف بوله‌رق كندولريچون سلامت طريقی آنجق دولت عليهٔ عثمانيه ايله خوش كچنمكدن عبارت اولديغنی اكلايوب، معاهده‌نك اخلالنه ادنا مرتبه‌ده سررشته ويرمامكه غيرت ايتمكده بولنمشلرايدی، اسپانيا قرالی ايكنجی فليپ ايسه برطرفدن فرانسزلر وديكر طرفدن انكليزلر ايله مشغول اولوب (٩٩٦) ﻫ (١٥٨٨) م سنه‌سنده انكليزلر عليهنه سوق ايتديكی يوزاللی پاره جسيم كميدن مركب و (آرمه‌ده) ناميله مشهور دونمانك كلياً محوی واوتوز بيك بحريه عسكرينك اتلافی، بحر سفيدده اولان حركات حربيه‌لرينی كيرو براقش وفرانسه حكومتی دولت عثمانيه ايله بر تجارت معاهده‌سی عقد ايدوب، پاپا وسائر ايتاليا حكومتلری ايسه داخلی محاربه‌لره طالمش اولدقلرندن، عثمانلولر بحر مذكورده رقيبسز قالمشيدی. اسپانياليلرك انكلتره‌يه تجاوزاتی اوزرينه انكلتره قراليچه‌سی (ايليزابت) دولت عثمانيه‌دن استمداد ايتمش وبوخصوصده لاتين لسانی اوزره محرر ومرسول درت قطعه مكتوب حامی نام مؤلفك آثارنده عيناً تحرير قلنمشدر. محررات مذكوره‌دن (١٥٨٢) م تشرين ثانينك اون بشی تاريخلی برنجی

مکتوب وزیر اعظم محمد پاشایه خطاباً یازلمش (۱۵۸۷) م تشرین ثانی یدی تاریخلی اولان ایکنجی مکتوب بر طاقم هدایای نادره ایله برابر مخصوص بر ایلچی ایله حضور شاهانه‌یه تقدیم قلنمشدر . کذلک ینه بو تاریخده یازیلان اوچنجی مکتوب جزایرده انکلیز تبعه‌سندن اولان اسرانک تخلیهٔ سبیللرینه دائر اولوب (۱۵۸۸) م سنه‌سی نیسانـنده یازیلان دردنجی مکتوب (آرمه‌ده) نام اسپانیا دونماسنک حال پریشانیسنی و انکلیز دونماسنک مظفریاتنی مبشر بولنمشدر. واقعاً انکلیز سفیرینه معاونت وعد اولنمش ایسه‌ده اجرا آته دائر بر قیده تصادف اولنه‌مامش، آنجق (آرمه‌ده) وقعهٔ مشهوره‌سنه دائر انکلیزجه ترتیب و تحریر اولنان مرثیه و شرقیلرده بر فرقه عثمانلو دونماسنک انکلیزلرک امدادینه کلدیکی تحریر اولنمش اولدیغندن بوکا نظراً جزایر کوکللی لونداتندن سنان رئیس کبی بر بهادرک بر فرقه عثمانلو دونماسیله انکلتره قنالنده (دریق) و (ریلی) نامان انکلیز آدمیراللرینه رفاقت ایتدیکنه یقین حاصل ایدلمشدر؛ اشبو سنان رئیس (۹۸۲) ﻫ (۱۵۷٤) م تاریخده ممالک فاسی استیلا ایتمک قصدیله کلان پورتکیزلیلرک کلی ضایعاته دوچار اوله‌رق مملکتلرینه رجعتلرنده، اون بش پاره‌کمی ایله قارشولرینه چیقوب، اکثریسنی غرق وضبط ایله اوجسیم دونمایی بوسبتون محو ایلمشدی. بو ایامده فاس، جزایر، تونس وطرابلس – اوروپالیلر بیننده بارباری سواحلی دیو مشهوردر – ساحللرینی ملجأ ایدینمش، سنان رئیس فیلوسی عیارنده پک چوق فیلولر موجود اولوب یقین زمانه قدر بو اوجاقلرک موجود بولندیغی والان جزایر قورصانلری تعبیری خوف وخشیتله تلقی اولندیغی تاریخ آشنایانه خفی دکلدر.

پروفسور (رآنق) نام ذاتک انکلتره تاریخنده، انکلیزلرک بحراً عثمانلولره تفوقی ایلیزابت دورندن بدأ ایلمشدر دیو بر قیده تصادف اولنیور. حقیقةً عثمانلولرک دخی مکنت وشهرت بحریه‌لری ایلیزابت دورینه قدر اولوب مؤخراً خصوصات بحریه اهمال اولنمشدر. شویله‌که: بالاده ذکر اولندیغی وجه‌اوزره عثمانلولر بحر سفیدده رقیبسز قالوب بر وقتلر معاملات حربیه وقوعه کلدیکی کبی آرشیپلده اطه‌لرک ویرکوسنی طوپلامق ومصر خزینه‌سنی کتورمک ایچون موسم صیفده چیقان براوفاق دونما دخی بورالرده وقت کچیروب جزایر ساحللرنده لوای عثمانینک ارائه‌سی اهمال اولنمشیدی؛ دیکر طرفدن اوروپا دولتلری ایسه افریقا وامریقا وهندستان ساحللرنده رقیبانه برصورتده اجرای کشفیات ایله مهاجرلر اسکان، شهر ومعموره‌لر انشا ایدوب، بوشهرلرایله مقر سلطنتلری بیننده لاینقطع دونمالر کزدیره‌رک فن معماری بحری وسیر سفاین خصوصاتنده توسیع معلومات وتجربه ایتمکده بولنمشلر ایدی. اون بشنجی عصر نهایتلرنده اوروپا دولتلرینک کافه‌سی تجارت بحریه سایه‌سنده هر جهتدن ترقی وتنفع ایتدکاری جهتله آز زمان صکره مجرب ومتفنن معمارلر یتیشدیرمشلر وجسیم کمیلر انشا ایلمشلر ایدی. اشته قلنج علی پاشادن تا کریدک فتحنه قدر کذران ایدن مدتده باشلیجه بر وقعه‌یه تصادف اولنه‌میوب حرکات حربیه‌مز اوفاق تفک خرسز غوغالریله قورصان تعقیبندن عبارت اولدیغی کوریلور.

استطراد

بو اثری جمع وتحریردن مقصدمز محاربات سالفهٔ بحریه‌یه دائر نورسیده‌کان بحری‌یه بر فکر اجمالی

اعطاسندن عبارت اولوب، قلنج علی پاشانك ارتحالی اولان (٩٩١) ه (١٥٨٣) م سنه‌سندن کرید محاربانك بدئی اولان (١٠٥٥) ه (١٦٤٥) م سنه‌سنه قدر کذران ایدن یارم عصر مدتده شایان تذکار بر وقعه وقوعبولمامش وقپودان پاشالر آرشپلده و آرناوودلق ساحلنده لاجل المحافظه سیر وسفر ایدرك و بعضاً قورصان تعقیب ایلیه‌رك وقت کچورمشدر .

سلطان مراد ثالث، سلطان احمد، سلطان مصطفی، سلطان عثمان و سلطان مراد رابعك ایام سلطنتلری اولان اوزون برمدتده اوتوز ذات قپودان پاشا اولمش و بونلرك ایچنده دنجی آق دکز وقره دکزده قورصان تعقیبلرنده نائل موفقیت اولانلر انجق جغاله زاده سنان پاشا ایله خلیل پاشا و پیاله پاشادن عبارت بولنمشدر .

تاریخلرمزك مطالعه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره سلطان مراد ثالث دورنده آچیلان شرق سفرلری سلطان مراد رابع ایام سلطنتنه قدر امتداد ایدوب قوهٔ بحریه‌نك اصلاح وتقویه‌سنه باقیله‌مامش وقپودان پاشالرك تدارك ایتدکلری کمیلر ایسه زمانك ترقیاتیله متناسب برصورتده تجهیز و اعمال قلنمدیغندن هیچ بری برایشه یرامامشدر . علی الخصوص آوروپا دول بحریه‌سنه قارشو برطاقم عهدنامه‌لر ایله باغلانمق، بحریه لونداتنك بحر سفید ده جولانه مانع اولمش وسفائن حربیه ایچون لزومی حالنده اوته‌دن برودن دوشیریلان نفرات دکزلرله انوست ایده‌مدیکندن بونلردن اقتضاسنده بحق استفاده اولنه‌مامشدر حالبوکه قیش یاز قورصانلق و باشلیجه تجارت ایچون دکزده طولاشان اوروپا کمیلرینه بویله حسابسز کمیلر و تجربه‌سز عسکرلر ایله غلبه اولنه‌میه‌جغی آشکار بولنمشیدی .

اوته‌دنبرو دولت علیهٔ عثمانیه‌نك بحراً نائل اولدیغی موفقیتلر دونمای همایونك خروجنده طاقم طاقم التحاق ایدن لوند فرقه‌لری سایه‌سنده وجوده کلدیکی ثابتدر . حالبوکه بوعصرده دولت شرق سفرلرنده مشغول اولوب، آوروپالیلرك شکایاتنه میدان ویرمامك اوزره فرانسه، وندیك و انکلتره دولتلرینك مطلوبی اوزره نیچه عصرلرده تقرر ایدن جزایر، تونس، طرابلس وجزایر بحر سفید لوند اوجاقلرینك برنظام مخصوص آلتنده تنظیم وتنسیق وتجارت سفرلری اجراسنه تشویق ایدوب قورصانلغك ترکیله ضایع ایتدکلری فوائد تجارتله تضمین ایدیله‌رك صورت مشروعه‌ده بردرجه‌دها توسیع ایدیله‌جکی یرده الغاسنه قیام اولنمشدر . بوکا سبب اولانلر ایسه بوستانجی باشیلقدن و یکیچری اغالغندن قپودان اولان ناا‌هللر ایدی . دولتك اعتلای شانی ایچون قوهٔ بحریه‌نك وجوبنی تقدیر ایدوب قورصانلقله تنفع ایدن بونجه اوجاقلره تجارت بحریه‌نك فوائدینی تفهیم وتشویق ایله تنظیم وتنسیق ایلمك بوستانجینك یکیچری اغاسنك کاری دکلدی . بونلروکیلاخرجلرینی و چقدارلرینی کمیلره قپودان ایدوب پیاله پاشا ایله محاربه‌لرده بولنمش قپودانلری فکر خود سرانه‌لرینه مماشات ایتمدکلرندن نیچه کلاه ایلمشلر ایدی .

دونما اوچ آی دکزده کزر ایسه طقوز آی ترسانه‌ده باغلانوب افراده اذن ویریله‌رك برایکیبیك کشی محافظه‌ده براقیلوب خزینهٔ بحریه‌دن توظیف اولنور ایدی . بونلر زیرده بیان اولنه‌جغی وجه

اوزره قپودانلر، رئیسلر، ضابطلر، طوپجیلر، ماریزلردن عبارت ایدیسه‌ده قپودان‌پاشالر بوستانجیلردن اولمغه باشلادیغی ایامده ترسانه‌ده قالان موظف ایکیبیك کشی‌دخی قپودان پاشالرك اغالرندن عبارت اولان بوستان بکجیلرندن فرق اولنماز درجه‌ده درمه چاتمه آدملردن تشکل ایدوب اسکی امکدارلر و تجربه‌کار گمیجیلر و اهل صنعت اوسته‌لر هپ غائب اولمشیدی .

دولتك، مالك اولدیغی سواحل وابحاری محافظه‌ایچون همیشه برفرقه دونما گزدیرمسی وقوهٔ بریه‌ایله متناسب برقوهٔ بحریه‌یه مالك اولمسی لزومی دورقانونیده‌ده فرق اولنمشیدی . بروقت کلدی‌که، دول بحریه ایله عقد اولنان تجارت معاهده‌لرنده ایلك ماده، اوروپالیلرك بحراً رقابتنه میدان ویرمیان غرب اوجاقلری سفینه‌لرینك دولتدن رخصتسز دریا یوزنده طولاشمامسی وسواحل فرنکستانه اوغرامامسی کبی خصوصات مهمه‌دن عبارت بولنمشیدی .

فرانسه قرالی دردنجی هانری، تونس بکلر بکی مصطفی پاشا ایله جزایر بکلر بکی سلیمان پاشانك انکلتره قورصان گمیلریله برلکده فرانسه و وندیك بیراغی آلتنده بولنان گمیلره تسلط ایتدکلرینی در دولته انها ایتمسی اوزرینه بلا تحقیق هرایکیسیده عزل واستانبوله جلب اولندیلر. حال‌بوکه، اوزمانلرده سواحل مذکوره‌یه کلان انکلیز دونماسی دوستانه قبول اولنمش وبوایسه فرانسزلرك پولتیقه‌سنه ضد بولنمش اولدیغندن دولته عکسی صورتله انهالر گوندروب عثمانیلرك شهرت بحریه‌سنی اخلاله چالشمقدن برآن خالی قالمامشلردر .

مقدمه‌مزده اون بشنجی عصر نهایتلرینه قدر بحر سفید حکومات بحریه‌سیله عثمانلولرك استعمال ایتدکلری سفائنك جنس وجسامتلرینه دائر اعطای معلومات اولنمشیدی . اون آلتنجی عصر ابتدالرنده اسپانیالیلر، انکلیزلر، وندیکلیلر برطاقم ایکی واوچ انبارلی گمیلر انشا ایدوب بونلری متعدد یلکنلر ایله بالاداره اوزون سفرلر اجراسنه باشلادیلر . قلنج علی پاشا ایامنده بونلره تقلیداً ایکی انبارلی گمیلر انشا اولنوب قالیون نامیله بنام اولمش ایسه‌ده یلکن‌ایله اداره‌لری برخیلی‌وقتلر تعلیم وتجربه‌یه متوقف‌اولوب، عثمانلولرایسه مشارالیهدنصکره خیلی‌وقت‌اوزون سفرلراجراسنه مجبوریت گورمیه‌رك گشت وگذارلری‌آرشپله منحصر قالمش واطه‌لر آره‌سنده ایسه چکدیری انواعندن — قدرغه وقالیته وسائر گورکله چکیلان گمیلر علی‌العموم چکدیری نامیله یاد اولنور ایدی — اولان گمیلر دها زیاده ایشه الویرشلی اولمغله قالیونلر ترك اولنمش‌ایدی؛ بوسببدن عثمانلولریلکنجیلکدن — برگمینك یلکنله اداره‌سی‌معرفتندن — محروم‌قالوب بونك مضرتنی گرید محاربانده گورمشلرایدی . محاربهٔ مذکوره‌ده گوریلان لزوم اوزرینه یکیدن قالیونلر انشا قلنمش ایسه‌ده اداره‌لرینه مقتدر قپودان وافراد اولمدیغندن بحق استفاده اولنه‌مامشدر .

(٩٩٩) ﻫ (١٥٩١) م سنه‌سنده اسپانیالیلرك انشا ایتدیکی (فلیب) نام گمی اوچ آنبارلی اولوب اوچ صره اوله‌رق آلتمش یدی قطعه طوپی حاوی ایدی . (١٠١٩) ﻫ (١٦١٠) م تاریخنده انکلیزلرك

انشا ایتدیکی (پرنس) نام کمینك اومورغه طولی ۱۱٤ قدم، عرضی ٤٤ قدم و ۱٤۰۰ طونه جسامتنده اولوب ٦٨ طوپله مجهز ایدی . بوکمیلر اوروپالیلرك اوزمانده فن معماریٔ بحریه‌ده‌کی ترقیلرینی تعیین وتقدیره معیار عد اولنمشدر . عثمانلولرك ایسه فاتح وقانونی سلطان سلیمان دورلرنده فن معماریٔ بحری‌یه صرف ایتدکلری دقت واهتمامه مقابل بوعصرده اظهار ایتدکلری مسکنت ومتروکیت سزاوار تأسف حالاتدندر .

قدیمدنبرو چکدیری انواعندن اولان کمیلرك طائفه‌سنه عزب تسمیه اولنورایدی . کرید محارباتندن صکره قالیونلرك تکثر واستعماللری تعمم ایتدکده سفائن مذکوره‌ملاحلری‌قالیونجی نامیله شهرت‌بولدی. کاتب چلبینك بیانته نظراً ماغونه و باشترده جنسندن اولان کمیلرده فنون بحریه‌یه آشنا مجرب وامور دیده برقپودان ودرت نفر دومنجی ـ اشبو دومنجیلرك حالیاً واردیا درعهده ایدن سیر سفائن فننه آشنا نوبت قپودانلری منزله‌سنده بولندقلری منفهم اولمقده‌در ـ و اوطه باشی نامنده برضابط معیتنده قرق نفر آلاتجی یعنی ماریز ایله بر یلکنجی، ایکی‌معاونی، ایکی کورك یاپیجی، ایکی قلفات، ایکی نجار موجود بولنور ایدی . یلکنجی‌دخی دیرك ضابطی منزله‌سنده اولوب یلکنك صورت اداره‌سنه نظارت ایدر ومعاونلرینه(کومی) نامی ویریلوب بونلرمناوبه ایله سلسره چاڼه‌رق یلکنجینك امرلرینی‌ماریزلره اعلان ایدرلر ایدی . کمیلرك حین سفرنده ماغونه و باشترده‌لرده بهر کورکه یدی نفر کورکجی ـ بوکورکجیلر اکثریا اسرای حربیه‌دن ترتیب اولنوب برر آیاقلرندن زنجیرله مانقه بند اوله‌رق واردیان باشی نامنده برضابطك نظارتی تحتنده حرکت ایدر وفورسه نامیله یاد اولنورلر ایدی ـ وبهر مانقه‌یه اوچ نفر اعتباریله یکیچری سردنکچدیلری تعیین واعطا قلندیغنه نظراً ماغونه وباشترده‌لرك موجودی یدی سکز یوز نفره بالغ اولورایدی . وقدرغه ایله قالیته‌لرك موجودی ایسه ینه بونظام اوزره درت بشیوز نفره بالغ ایدی .

بالاده ذکر اولندیغی اوزره ترسانهٔ عامره‌نك افراد موظفه‌سی قپودانلر، رئیسلر، طوپجیلر، ضابطان وصنایع افرادندن وقپودان پاشا چاوشلرندن عبارت اولوب مجموعی ایکیبیك اوچیوز نفره وبرآیلق تخصیصاتلری یدییوز بیك اقچه‌یه بالغ اولور ایدی . وحال سفرده دریا قلمی دینلان سواحل سنجاقلرینك زعما و ارباب تیماری دونمای همایون ایله عزیمته مجبور اولدقلری کبی لزومی تقدیرنده یکیچری وسائر صنوف عسکریه‌دن نقصانلری اکمال ایدیلور ایدی . ترسانه‌یه مخصوص اولان سواحل سنجاقلری کلیبولی، آغریبوز، اینه بختی، قارلی ایلی، ردوس، مدللو، قوجه ایلی، بیغا، صغله، ساقز، نقشه، مهدیه لوالرندن عبارت اولوب (دریا قلمی) نامیله بنام اولان قوهٔ عسکریه‌لری درتبیك بشیوز نفره بالغ‌ایدی . بکلری‌دخی برراینکیشر کمی ایله‌دونما معیتنده‌ ایفای خدمت ایدرلرایدی. اسکندریه ایله دمیاط ورشید سنجاقلری‌دخی ساحلده بولندقلرندن ترسانه‌یه مخصوص اولملغله ترسانه طرفندن تعیین اولنان متسلملر ایله اداره اولنورلر ایدی .

عهد سلطان ابراهیم

بالاده بیان قلندیغی اوزره (۱۰۲۳) هـ (۱۶۱٤) م سنه‌سندن صکره ، بحر سیاهده ظهور ایدن قزاق قورصانلری ، بحرسفید قورصانلری قدر دولته برمشغولیت احداث ایتمشلر ایدی ؛ موسم صیفده (شیقه) تعبیر اولنان اوفاق وخفیف قایقلر ایله بحر آزاقدن خروج ایدوب بحر سیاه ساحللرنده بولنان قری وقصباتی یاقوب ییقارق اللرینه کچن مال وجانی آلوب ایچرولره چکیلورلر ایدی . سنه‌دن سنه‌یه جرأتلرینی آرتیروب تابوغازه قدر کله‌رك سفائن تجاریه‌یه دخی اوشوتی ایدوب ضبط واحراق ایدرلر وتجارهٔ کلی ضررلر ایراث ایلرلر ایدی . موسم صیفده باش کوسترن بو شماللیلر دفع و تنکیل ایچون دکزه چیقان دونمای همایون هرسفرده بونلرك برفرقه‌سنی غرق وتلف ایتمکدن کیرو دورمامقدا ایدیسه‌ده بوسبتون دفع مضرتلری ممکن اوله‌ماز ایدی ؛ چونکه نهایت قرق اللی تفنکجی استیعاب ایدوب کورکله تحریك ایدیلان بوخفیف قایقلر ، صیغ صولرده تصادف اولنمدقجه مطلوب درجه‌ده تربیه‌لری اجرا اولنه‌میوب فراره میدان بولدقلرندن ، وعلی الخصوص دکزده غایت یقین کلمدکجه کوریله‌مدکلرندن دردستلری پك مشکل ایدی . نهایت جسارتلرینی آرتیردقجه آرتیروب دونمای همایون اوزرینه هجومه دخی تصدی ایتمشلر ایدی ؛ شویله که : (۱۰۳٤) هـ (۱۶۲٤) م سنه‌سنده اللی قدرغه ایله بحر سیاهه چیقان قپودان رجب پاشا بروا کد هواده (قره خرمن) نام محلده یوز اللی (شیقه)یه تصادف ایدوب بینلرنده خونریزانه بر محاربه وقوعه کلمش وقزاقلرك اکثریسی کمیلرك ایچروسنه کیروب ضبطایتمکه رمق قالمش ایکن هبوبه باشلایان روزکار کمیلری مانوره اجراسنه مقتدر قیلدیغندن دشمنه غلبه ممکن اوله بیلمش وشیقه‌لردن اون بشی آنجق قورتلمشدر . سلطان مراد رابعك اواخر سلطنتنده ، قزاقلر آزاق قلعه‌سنه مستولی اولدقده بوسبتون جسارتلنه‌رك بحرسیاه وبحر آزاقك واردات تجاریه‌سی کلیاً منقطع اولمشیدی ، سلطان ابراهیم تخت عالئ عثمانی‌یه جلوس ایتدکده ابتدا قلعهٔ مذکوره‌نك استردادی لزومنی درپیش بیوروب (۱۰۵۰) هـ (۱۶۱٤) م سنه‌سنده جسیم بر دونما ایله سوق اولنان بر اردو بو امرك اجراسنه تعیین قلندی . ایرتسی‌سنه تکرار براردوایله دونمای همایون ارسال اولنوب قلعهٔ مذکوره عنوةً ضبط ویکیدن تعمیر وتجهیز ایدیلوب اسلام پاشا قوماندهسنده یکرمی آلتیبیك نفر محافظ تعیین اولندی . بومهم موقعك ضبطندنصکره دونمای همایون دخی طوبلی صندالردن عبارت برانجه دونما تشکیل ایدوب ، بحرمذکورك دلیك ودشیکنی آراشدیره‌رق بولدیغی قزاق شیقه‌لرینی قهروتدمیر ایتمکله بوغائله اساسندن برطرف اولوب بحرسیاه وآزاقك امنیتی اعاده اولندی .

کرید محارباتی

عثمانلو تاریخلرینك اکثریسنده کرید محارباتنك اسباب ظهوری زیرده تعریف اولنه‌جغی اوزره بر

حجاج کیسنك مالطه قورصانلری طرفندن ضبطندن عبارت اولدیغی سطحیجه تحریر اولنمقده ایسه‌ده ؛ بحر سفیدك اکثری سواحلی وعلی‌الخصوص افریقای‌شمالی ، حوزهٔ حکومت سنیه‌یه داخل‌اولدقده‌بونلرك حفظ وحراستی ایچون موقع جغرافیسی اقتضاسنجه کرید جزیره‌سنك الده بولنمسی لزومی تقدیراولنمش واکر سلطان مراد رابع حضرتلری شرق سفرلرینی بتوردکدنصکره بربحریه سفرینك اجراسنه وقت بوله بیلسه‌لر ایدی ، اوده انجق کرید جزیره‌سنك ضبطنه تشبثدن عبارت اوله‌جغی بعض تاریخلرك قید واشارتلرندن مستبان اولمقده بولنمشدر .

(١٠٥٤) هـ (١٦٤٤) م سنه‌سنده منفیاً اسکندریه‌یه‌کیدن دارالسعاده اغاسی سنبل اغاکافهٔ معیتی‌خلقیله ابراهیم‌رئیس سفینه‌سنه ارکاب اولنمش وسفینهٔ مذکوره‌ایله یدی سکزیوز قدر حجاج یوله چیقمشلر ایدی ؛ سفینهٔ مذکوره ردوسه اوغرایوب مالطه قورصان کمیلرینك جزیره‌جوارنده طولاشدقلرینی اهالیدن خبر آلدیلرسه‌ده‌حجاج حج وقتنه یتیشه‌میه‌جکلرینی بیان ایله‌قپودانی تضییق وقیامه مجبورایتمشلرایدی. (کرپه) آچیقلرنده قورصانلر اطرافنی صاروب بینلرنده شدید برمحاربه وقوعبولمش ودارالسعاده اغاسی سنبل اغا ، ابراهیم قپودان واکثرحجاج شهید اولمغله قورصانلر کمی‌یی واپچروسنده اولان اموال کثیره‌یی ضبط ایدوب کریده عزیمت ایلمشلردر. قورصانلرك اموال مغصوبه‌دن بعضیلرینی جزیرهٔ مذکوره‌والیسنه ویروب مظهر حمایه اوله‌رق برخیلی مدت جزیرهٔ مذکوره‌ده اقامت ایتدکاری وبعده کمی‌یی یدکه آله‌رق مالطه‌یه متوجهاً حرکت ایلدکلری‌خبرکدورت اثری واصل سمع پادشاهی اولدقده ، زیاده غضبناك اولوب دونمما ایله اردوی همایونك احضارینی‌اراده بیوردیلر . روم ایلی امراسنه بهارده معیتلری عسکریله (سلانیك)ده اجتماع ایتملری وآناطولی امراسنه ساقز مقابلنده (چشمه) اسکله‌سنه ایتملری حقنده فرمانلر تسطیراولندی؛ قره‌دکز سواحلیله (ازمید)ه معتمد قپوجی باشیلر کوندریلوب کراسته تدارك اولنه‌رق واطه‌لراهالیسندن استاد مرانقوز وقلفاتلر جلب ایدیله‌رك هرکوز آلتنده برقدرغه قوریلوب کمال کرمی ایله عملیاته دوام اولندی . آززمانده متعدد قدرغه‌لر وباشتردهٔ همایون واون قطعه ماغونه وجوده کتورلدی . حضرت پادشاه بوتدارکاته کمال درجه اهتمام بیوروب هرکون ترسانه‌یی تشریف شاهانه وقوعبولور واحضار سفائن واکمال لوازم امرنده پك زیاده اقدام بیوریلورایدی . بغداددن معزول کوچك حسن‌پاشایه روم ایلی ایالتی توجیه اولنوب سلانیکده تجمع ایده‌جك عسکری آله‌رق (منکشه)ده قپودان پاشانك ورودینه‌انتظار ایتمك اوزره یوله چیقارلدی . چشمه‌یه اینه‌جك اناطولی عسکرینك‌دخی اماسیه بکی احمد پاشا معیتنده بولنملری اراده بیوریلوب ، قره‌مان والیسی طوراق پاشا چشمه‌ده عسکری کمیلره ارکابه مأمور تعیین قلندی . وعسکر سردارلغی‌دخی قپودان یوسف پاشا عهده‌سنه علاوةً توجیه اولندی. بهارده‌هرنوع تدارکات تکمیل‌اولوب ، سردارِ اکرم قپودان‌یوسف پاشابحریه عسکرینی (دریاقلمی) تسمیه اولنان اوطه‌ده یوقلمه ایدوب کمیلره توزیع ایلدیلر .

(١٠٥٦) هـ صفرینك یکرمی ایکنجی و (١٦٤٥)م نیسانننك طقوزنجی‌چهارشنبه‌کونی قپودان پاشایه ،

سفره مأمور اولان اوجاق اغالرینه وچورباجیلره خلعت سفر اکسا اولنوب ربیع الاولك دردنجی و نیسانك یکرمی برنجی بازار ایرتسی کونی ظاهراً مالطه سفری نامیله استانبولدن حرکت اولندی. بوسفرده احضار اولنان یوز اللی پاره کمی‌یه اون بشبیك قنطار باروت، اللی بیك تیمور کله، اللی قطعه محاصره طوپی، قازمه، کورك وسائر الات حرب تحمیل اولنوب، طقسان قطعه‌سی سلانیکه وآلتمش قطعه‌سی چشمه‌یه کوندریله‌رك عساکر شاهانه ارکاب اولندی. بوکمیلردن بشقه اللیدن متجاوز تجار کمیسی استیجار ایله ارزاق ومهمات تحمیل اولنمش ومنکشه‌ده دونمای همایون ایله بر لشمك اوزره یوله چیقارلمشیدی. سلانیکدن روم ایلی عسکری وچشمه‌دن اناطولی عسکری کمیلره کیروب ربیع الاخرك اون ایکنجی ومایسك یکرمی برنجی کونی (ناوارین) لیماننده اجتماع اولندی.

بو اثناده (قرون) معتبرانندن قره بطاق راکب اولدیغی سفینه‌سیله بر کرید سفینه‌سنه تصادفله ضبط ایتدیکی کبی دونمای همایون کمیلری دخی وندیکك ارزاق ومهمات حموله‌لی کریده متعازم بر کمیسنی ضبط ایتمش اولدقلرندن هر برلرینه خلعتلر اکساسیله تلطیف اولندیلر. مقدمجه جزایر وتونس وطرابلس اوجاقلرینه باروت بهاسی اوله‌رق اون ایکیبیك آلتون وفرمان کوندریلوب غزایه دعوت اولنمشلر ایدی؛ بودفعه تونس وطرابلس میر میرانی عبدالرحمن پاشا سکز قطعه قالیونله کلوب دونمای همایونه ملحق اولدیغندن عادت اوزره امرا وقپودانلره خلعتلر اکسا اولندی. اون اوچ کون قدر (ناوارین) ده اقامت اولنوب صوآلندقدنصکره مالطه‌یه متوجهاً حرکت اولنه‌جغی صره‌ده امرا وقپودانلر حضور سردارا کرمه دعوت اولنه‌رق کرید سفرینه مأمور اولدقلرینی ناطق خط همایون قرائت ایلدکده، قپودانلر کمیلرینه کلوب کریده متوجهاً عزیمت ایلدیلر. برکیجه (چوقه) اطه‌سنده یاتیلوب ایرتسی کونی کریدك (غرامبوسه) ساحلنه ایندی. برکون ظرفنده دخی قلنج برونی طولاشیلوب حانیه قلعه‌سنك جهت غربیه‌سنده درت میل مسافه‌ده واقع (آیاطودوری) اطه‌سیله کرید ساحلنك تشکیل ایتدیکی مضیق مرسایه لنکر انداز اولدقده، درحال روم ایلی بکلربکی کوچك حسن پاشا ایالتی عسکریله، یکیچری کتخداسی مراد اغا وصمصونجی باشی ابراهیم اغا یکیچری نفراتیله، مهمات لازمه‌یی بالاستصحاب طیشارو چیقوب، اقشام اوزری حرکتله (پلاطانیه) چایی کنارینه اردو قوردیلر.

دونمای همایونك پیشکاهنده لنکر انداز اولدیغی (آیاطودوری) نام اوفاق اطه‌ده، وندیکلیلر ایکی قلعه بنا ایتمش وبونلردن بری تپه‌ده ودیکری ساحلده اولوب هر ایکیسیده مرسایه حاکم بولنمشیدی. سوده لیمانی دشمن یدنده اولوب حانیه شهرینه بوندن یقین برلیمان بولنمدیغندن مرسای مذکورده کمیلرك سلامتنی تأمین ایچون جزیرهٔ مذکوره اوزرنده‌کی قلعه‌لرك ضبطی اقدم امور اولمغله، سردار اکرم اماسیه لواسی احمد پاشایی، ترحاله بکی احمد بکی وسردن کچدی ویکیچری وتونس وطرابلس عسکرندن بر مقدارینی، کیجه صندالر ایله اطه‌یه چیقاروب کمیلردن بعضیلرینی دخی قلعه‌لری طوپه طوته بیله‌جك بر مسافه‌یه تیمورلتدی؛ قلعهٔ مذکوره مستحفظلری عثمانلولرك ورودندن مقدم ساحلده‌کی قلعه‌یه جمع اولوب تپه‌ده‌کی قلعه‌یی ترك ایتمش اولدقلرندن، عثمانلولر علی الصباح بلا محاربه قلعهٔ مذکوره‌یه داخل اولدیلر، فقط ساحلده‌کی قلعه‌ده

تجمع ایدن دشمن متمردانه مدافعه‌یه تشبث ایتدكلرندن ، قره‌دن ودكزدن طوپه طوتیلوب تحت تضیقه آلندقده، برج اوزرندن تسلیم اشارتی اولان بربیاض باندیره‌یی قالدیرمشلر ایدی؛ بواشارت اوزرینه عسكر ازدحام ایله قلعه‌یه یاقلا شدقده اولجه حاضرلادقلری لغمه آتش ویرمكله برخیلی عسكر برهوا اولدیغندن عثمانلولر پرغضب قلعه‌یه هجوم ایدوب عنوةً ضبط وایچنده بولنانلرك جمله‌سنی قتل ایتدیلر . قلعه‌لر تعمیر ومستحفظلر تعیین‌قلنوب دونما بوجهتدن تأمین اولندقده، سردار وكافهٔ امرا وعسكر قره‌یه چیقوب خانیه‌قلعه‌سنك محاصره‌سنه‌ابتدار ایلدیلر. وندیك دونماسی دونمای همایون اوزرینه كلمكدن احتراز ایله سوده قلعه‌سنك استحكامات متینه‌سی سایه‌سنده آسوده یتارق ، وقت وقت‌طوزله‌یه عسكر چیقاروب خانیه‌یی محاصره ایدن عسكری آرقه‌دن آولامق صددنده بولنورلر ایسه‌ده هر دفعه‌سنده عظیم تلفات ایله رجعته مجبور اولورلرایدی.

وندیك‌جمهوری، دونمای‌همایونك‌الابیك عسكرله كریده واصل‌اولوب (طودوری) اطه‌سنده قلعه‌لری ضبط وخانیه‌یی محاصره ایتدیكنی خبر آلدقده ، نه‌یاپه‌جغنی شاشیروب موجود سفینه‌لرینی تجهیز وعساكر كثیره تحریر ایدرك جزیرهٔ مذكوره‌یه تسییر ایلدی ؛ اوروپا دولتلرینه مخصوصاً ایلچیلر كوندروب اوروپانك سوری متابه‌سنده‌اولان كرید جزیره‌سنی عثمانلیلرك هجومندن تخلیص ایچون استعانه واستمداد ایلدی . دول مذكوره‌دن هربری برغائله ایله مشغول وبوجهته عطف نظر ایتملری مشكل اولدیغندن ، آنجق پاپا، طوسقانه، مالطه حكومتلری طرفندن یكرمی قطعه كمی دونادیلوب كوندرلمش وفرانسه طرفندن دخی یوزبیك (اكو) اعانه ایدلمش ایسه‌ده دولت‌علیه ایله‌اولان مناسبتی اخلال ایتمامك اوزره غایت‌خفی طوتلمشدر. وندیك جمهوری، بوامدادی الدقده یكیدن یوز پاره كمیدن مركب بردونما تجهیز و دونمای همایونك‌كریده ابتدای وصولنده كرید فیلو قوماندانی اولان (قاپللو) معیتنده‌كی دونما ایله (سلنه) طرفلرینه فرار ایتدیكندن مجدداً تشكیل ایتدیكی دونمایه (یه‌رونیمو - موروزونی) نام ذاتی عموم قوماندان تعیین ایلدی .

اللی یدی كون محاصره‌دن صكره (١٠٥٥) ه جمادی الاخره‌سنك یكرمی طقوزنجی و(١٦٤٥) م اغستوسنك اون ایكنجی صالی كونی (خانیه) قلعه‌سی مستحفظلری تسلیمه مجبور اولوب ، وندیكلیلر سوده‌ده‌بولنان كمیلرینه عزیمت‌ایتمش واهالینك مال وجانی تعدی وخساردن وقایه ایدلدیكندن، هركس املاكنه متصرف اولوب درون شهرده امن واسایش تقرر ایلمشدر .

خانیه‌نك فتحندن اون درت كون صكره ، وندیك عموم قوماندانی تحت قوماندنه‌سنده‌كی جسیم دونما ایله خانیه اوكندن كچوب سوده لیماننه تیورلمش وسفن سائره‌یی دخی لیمان مذكورده جمع ایله دونمای همایون اوزرینه هجومی تصمیم ایلمشیدی ؛ عثمانلو دونماسنك برقسمی یعنی ماغونه وقالیون كبی

زیاده صو چکن کمیلر (طودوری) اطه‌سنده وقدرغه وسائر سفن حربیهٔ صغیره لیمانده لنکر اندازایدیلر ، دشمنك بر کون علی الصباح حانیه‌یه طوغری کلمکده اولدیغی کورلدکده ، قپودان پاشا باشترده‌یه کیروب دونمای همایونی احضاره تشبث ایتدیلرسه‌ده عثمانلولر تماماً لیماندن چیقوب صف حرب تشکیل ایتمه‌دن برشدید فرطنه ظهور ایتمکله دشمن کمیلری پراکنده وپریشان اولوب عثمانلولر لیمانه عودته شتابان اولدیلر. بواثناده ونديك دونماسی دکرمنلك جوارنده کریده کلمکده اولان اوچ عثمانلو قالیونه تصادفله بینلرنده خونریزانه بر محاربه وقوعه کلوب ممش وچاوش رئیس قالیونلری فراره چاره بولمشلرسه‌ده جعفراوغلو رئیس قالیونی پك زیاده رخنه‌دار اولوب آره‌لرندن جیقه مدیغندن صوك درجه‌یه قدر دوکوشوب نهایت قلانلرده کمی ایله برابر غرق وتلف اولدیغی ایشیدلمکله سردار اکرم یوسف پاشا موسی پاشا ایله حسن پاشایی خانیه محافظه‌سنده براقوب ویکیچری کتخداسی مراد اغا ایله عسکردن برقسمنی کمیلره آلوب دونمای همایونی بالاستصحاب اخذ ثاره شتاب ایلدیسه‌ده هیچ برطرفده دشمنه تصادف اولنه‌مدیغندن، مشار الیه (منکشه) ده بولنان عسکر وارزاق حموله‌لی کمیلری آلوب حانیه‌یه عودت ایلدی .

حانیه قلعه‌سی تعمیر وترمیم و ارزاق ومهماتی تکمیل ایدلدکدنصکره، حسن پاشایی قلعهٔ مذکوره محافظه‌سنده براقوب سردار وموسی پاشا دونمای همایون ایله استانبوله عودت ایلدی . دونما آغریبوزه واصل اولدقده اسبق قپودان دریا اولان دلی حسین پاشانك معیتی عسکریله منکشه‌دن کریده نقلی فرمان بیورلمغله یکیچری کتخداسی مراد اغانی کمیلریله اول جانبه ارسال ایلدی . سردار عید فطرده استانبوله مواصلت ایدوب رکاب همایونه یوزسوردی ایکی کون صکره موسی پاشایله دونمای همایون دخی مواصلت ایدوب جمله‌سی آیرو آیرو خلعت فاخره والتفات فائقهٔ شاهانه ایله اعزاز اولندیلر .

دلی حسین پاشا حانیه محافظه‌سنده وکرید سردارلغنده بولندیغی مدتجه پك چوق یرارلقلر کوسترمش وابتدای مأموریتنده حانیه‌یه هجوم ایدن ونديك فرقه‌لریله اون آلتی دفعه میدان محاربه‌سی ایدرك جمله‌سنده غالب اولمش وآززمانده ونديكليلر بشبیکدن متجاوز تلفاته دوچار ایدلمشیدی. پاشای مشار الیه ونديكلولرك همیشه اوروپادن معاونت اخذیله تزیید قوت ایتدکلرینی اشعار وبهارده عسکر وارزاق ومهمات ارسالی لزومنی ازبار ایتدیکندن، الده بولنان کمیلر احضار وموسی پاشا قپودان وسردار سابق یوسف پاشانك قتلنه سبب مستقل اولان سابق وزیراعظم محمد پاشا سردار تعیین قلنوب (١٠٥٦) ه (١٦٤٦) م بهارنده دکزه چیقارلدی.

بوندن مقدم کرید عموم قوماندانی اولان سالف الذکر (یه رونیمو موروزونی) اقرباسندن (طوماس موروزونی) نام جنرالی دونما قوماندانی تعیین ایدوب عثمانلولرك کریده ارسال ایده جکی امدادی منع ایتمك اوزره چناق قلعه بوغازینك ابلوقه‌سنه مأمور ایلدی . اشبو دونما یکرمی درت قالیون ومتعدد سفائن صغیره‌دن مرکب عظیم برقوت اولوب، حین وصوللرنده (بوزجه) اطه حصارینی محاصره ایدرك محافظلری ومهماتی نا تمام اولدیغندن قولایلقله ضبط ایتمشلر ایدی . بو خبر استانبوله واصل اولدقده دونمانك حرکتندن مقدم کوچك حسین پاشا بش قدرغه ایله جزیره‌نك بر

حالی طرفنه خفیاً عسکر دوکوب قلعه‌یی استرداد ایتدیکندن ، وندیکلیلر بوراده دیکش طوتدیره‌میوب معارض کورفزینه التجا ایتمشلردی .

دونمای همایون ربیع الاولك اون اوچنجی و نیسانك اون طقوزنجی کونی بوغازدن چیقوب دشمن دونماسنك (معارض) کورفزنده اولدیغنی استخبار ایتدکده اوزرلرینه یوریدی؛ دشمن کمیلرینك اکثریسی صو آلمق تشبثنده بولندقلرندن (مابخانه) لری بیله آلمغه وقت بوله‌میوب همان یلکن اوزرینه قیام ایتدیلر . بحر سفیدك یاز ملتمی اولان پویراز روزکاری معارضدن طوغری شدتله وزانه باشلامغله دشمن ایسه روزکاراوزرنده بولندیغندن ، رامپه ایتمك ممکن اوله‌میوب صباحدن اقشامه‌قدرطوپ محاربه‌سی دوام ایلمش ایدی ؛ عثمانلولر بو روزکار ایله یواش یواش آقه‌رق نهایت (لیمنی) اطه‌سنك آرقه‌سنه طولاشدیلر، دشمن کمیلرینك اکثریسی زیاده رخنه‌دار اولمش وعلی الخصوص امیرال قالیونك آرمه‌سی دوشوب حرکتدن قالمش اولدیغندن ، دکزه چیقامیوب ینه معارضه التجا ایتمشلر ایدی . دونمای همایون ایسه هوانك مساعده‌سندن بالاستفاده کریده متوجهاً حرکت ایدوب، جمادی‌الاولینك یکرمی اوچنده بالسلامه مواصلت اولندی، احمد پاشا دخی آرقه‌دن اون قدرغه ایله امداد کتورمشیدی ؛ دونمای همایون حامل اولدقلری ارزاق ومهماتی چیقاروب حانیه پیشکاهنه صف حرب اوزره تیموزلیه‌رك اعلان مهابت ایتدیلر .

وندیکلیلرك بوغازده رخنه‌دار اولان دونماسی بروقت صکره کندینی طوپلایوب سوده‌یه کلمش ولیمانده‌کی دونما ایله بالاتحاد دونمای همایونه هجومه حاضرلقده بولنمش ایدی. دونمای همایون حانیه قلعه‌سی پیشکاهنده لنکر انداز ایکن سردار محمد پاشا براً سوده‌یه عزیمتله بوغازده بولنان (سوده) قلعه‌سی قارشوسنه طوپلر یرلشدیروب تحت تضییقه الدی ، هر نقدر انداخت اولنان مرمیاتله (سوده) قلعه‌سی ایوجه رخنه‌دار اولدیسه‌ده هجوم ممکن اوله‌مدیغی کبی وندیك دونماسی دخی جوارنده یاتوب کیجه اثناسنده امداد ایله نواقصنی اکمال ایلدیکندن قولایلقله ضبط اولنه‌میه‌جغی اکلاشلمشیدی. بوقلعه‌نك طوپه طوتلدیغی اثناده سردار محمد پاشا وفات ایدوب حسین پاشا سردار اولمغله سوده قلعه‌سیله اضاعهٔ اوقات اولنمیوب (رتمو) قلعه‌سنك محاصره‌سی ترجیح اولندی.

اشته بو آراده (سوده) ده لنکر انداز اولان وندیك دونماسی بر موافق هوا ایله حانیه پیشکاهنه کلوب بر قاچ ساعت طوپ محاربه‌سی دوام ودونمای همایون اوزرینه ایکی آتش کمیسی دخی ایصال ایتدیلرسه‌ده بر ایشه موفق اوله‌میوب برخیلی ضایعاتله (سوده) لیماننه رجعت ایلدیلر. اوته‌دنبرو دونمای همایونك موسم شتاده درسعادت ترسانه‌سنه عودتی وتعمیر وتجهیز ایله بهارده هر جهتله مکمل اوله‌رق دکزه چیقماسی عادت قدیمه‌دن ایکن بو سنه دکزده قیشلامسی اراده اولندی. قپودان موسی پاشا دونمادن سکسان قدرغه وایکی قالیون آلوب روم ایلی ساحلنه کچه‌رك کرید اردوسیچون احضار اولنان ذخیره وخزینه وعسکری آله‌رق کریده کتوردیسه‌ده کمیلر لیمان خارجنه تیموزلیوب تخلیه اولنمقده ایکن برفورطنه ظهور ایدوب لیمان خارجنده یتان اون قطعه یوکلی قدرغه غرق واکثریسنك طائفه‌لری تلف اولدیغندن، موسم شتاده حانیه وجوارنده بارینیله‌میه‌جغی اکلاشلدیغندن قپودان پاشا دونمای همایونی آله‌رق آغریبوزه

حرکت ایلدی . فقط حین عزیمتده تصادف اولنان بر وندیك قالیونیله محاربه ایدر ایکن موسی پاشانك بر قورشون اصابتیله شهادتی بیوك ضایعاتدن ایدی .

بو تاریخدن صکره دونما برقاچ یرده بوزیلوب نقصان بولمش واستانبولك قاریشقلنی وآیده بر وزیر تبدیلی وخزینه‌نك مضایقه‌سی یوزندن اصلاح وتنظیمی ونقصاننك اکالی ممکن اوله‌مامش و کریده ارزاق ومهمات سوقی دخی مشکلات عظیمه‌یه دوچار اولمشیدی ، شویله‌که : موسی پاشانك شهادتندنصکره قپودان تعیین اولنان موسی پاشای ثانی اناطولی عسکرینی کریده نقل ایتمك اوزره چشمه‌یه کیدوب عسکری کمیلره آلور ایکن دشمن دونماسنك چشمه یه هجوم ایده‌جکلرینی ایشتدکده عسکری اسکله‌ده ترك ایدوب کیرو آغریبوزه عودت وآلتی‌یدی وندیك قالیوننك بوغازده تیمورلی بولندیغنی کورنجه همان دونوب تهی‌دست اوله‌رق تکرار کریده عزیمت ایلدی . سردار حسین‌پاشا قپودانك بو درجه جباننتدن حدت ایدوب عتاب شدید ایله همان کیدرك عسکر کتورمسنی اکیداً تنبیه ایتمکله موسی‌الیه‌دخی یتمش پاره قدرغه‌ایله (آناپولی)یه کیدوب آغریبوزده‌کی عسکری محل مذکوره جلب ایله کمیلره تحمیل ایتمکده ایکن وندیکلیلر اون‌بش ماغونه ویکرمی‌درت قدرغه‌ایله کلوب لیمان خارجنه تیمولدیکندن موسی پاشا طیشارویه چیقمغه جسارت ایده‌میوب لیمانده قالمش ایدی . وندیکلیلرك برفرقه دونماسی‌دخی ساقز پیشکاهنده‌اناطولی عسکرینك ارزاق کمیلرینی یاقمش اولدیغندن بو خبر درسعادته واصل اولدقده داماد فضلی پاشا قپودان تعیین بیورلمغله اوتوز پاره قدرغه وچند قطعه ماغونه‌یه بشبیك یکیچری وضع ایدوب طوغری چشمه‌یه عزیمت ایلدی . آناطولی عسکرینی کمیلره آلوب ساقزه کلدکده درت قطعه وندیك وآلتی مالطه قالیوننك لیمان یقیننده بولندقلرینی خبر آلمغله اوزرلرینه کیدوب محاربه‌یه شتاب ایتمش ایسه‌ده دشمن فرار ایتمکله تکرار ساقزه کلوب واناطولی عسکرینك ارزاق ومهماتنی حامل اولان سفائن تجاریه‌یی آلوب کریده عزیمت ایلمشدر ، فضلی پاشانك جسارت وفعالیتی وندیکلیلرك مسموعی اولدقده آناپولیده لنکرانداز اولان فرقه‌لری‌دخی لیمان مذکوری ترك ایتدیکندن ، محصور قالان قدرغه‌لر همان چیقوب ساقزده قپودان پاشایه ملحق اولمشلر وکریده مواصلتله حامل اولدقلری عسکر وارزاق ومهماتی تسلیم ایدوب کمال موفقیتله درعلیه‌یه عودت ایلمشلر ایدی . بو سفرده سوق اولنان عسکر ایله کرید فرقه‌سی تقویت بولدیغندن قندیه قلعه‌سنك محاصره‌سنه حاضرلق کورلمکه باشلادی . وندیکلیلر بردها کریده امداد ورود ایدر ایسه قندیه قلعه‌سنك تحت محاصره‌یه آلنه‌جغنی تحقیق ایتدکلرندن منعی چاره‌لرینه تشبث ایدوب اطه‌لرده وساحللرده بالقجیلق وکمیجیلك ایله تعیش ایدن روملردن برخیلی کمیجی وکورکجی تدارك ایدوب جسیم بر دونما ایله بوغازی سد ایتدیلر .

(١٠٥٨) ﻫ صفرنده (١٦٤٨) م مارتنده دشمنی تهدید ایله اناطولی عسکرینی کریده سوقه موفق اولان فضلی پاشا جنجی خواجه دیدکلری فتانك التماسیله عزل اولنوب ترسانه کتخداسی اولان عمار زاده قپودان اولمشیدی؛ مشار الیه (١٠٥٧) ﻫ و (١٦٤٩) م بهارنده دونما ایله بوغازه قدر کیدوب

کفزده لنکر اندازاولان دشمن دونماسندن خوفندن طیشارویه چیقمغه جسارت ایده‌مامش وبوخبر کرید فرقهٔ عسکریه‌سنک مسموعی اولدقده جمله‌سی یأس وکدره مستغرق اولمشدر، قپودان پاشا وقوع حالی باب عالی‌یه عرض ودشمنی بوغازدن قالدرمق ایچون برطاقم جسیم طوپلر جلب ایتدیسه‌ده، ینه هیچ برایش کوره‌مدیکندن بوغازده قپانمق تهمتیله قتل اولنوب جزای سزاسی ویرلدی .

دور سلطان محمد ثالث

فوچه محاربه‌سی

سنهٔ مذکوره رجبنده، سلطان محمد ثالث حضرتلری یدی یاشنده تخته جلوس ایتدکده، وزیراعظم اولان قوجه محمد پاشا غوائل داخلیه‌یه التفات ایتمه‌رك دونمای همایونك احوالنی اربابیله بالمشاوره دشمنك استعمال ایتدیکی جسیم قالیونلره قدرغه کبی خفیف تکنه‌لر ایله مقابله مشکل اولدیغنی آکلایوب یکیدن برطاقم قالیونلر انشاسنه ودونمای همایونك اصلاحنه تشبث بیوردیلر .

غرب اوجاقلرینه دخی یوز سکسان بیك غروش ارسال اولنوب بهارده کمیلری طلب اولندی . کرید فرقهٔ عسکریه‌سنك تکمیل سفرده امید ایتدکاری امدادی آله‌مدقلرندن حیران وسرکردان اولدقلری خبری آلنمغله اعانه‌یه مسارعت قلندی .

(١٠٥٨) ه ربیع الاخرینك اون سکزنجی و (١٦٤٨) م مایسنك ایکنجی کونی، قپودان ونیق احمد پاشا قوماندەسنده آلتی قالیون، آلتمش بش قدرغه‌دن عبارت بردونما کریده سوق اولنه‌جق ارزاق ومهماتی حاملاً حرکت ایلدی . وندیك دونماسی برسنه دنبرو (کفز) لیماننده لنکر انداز ایکن بودفعه دونمای همایونك حرکتندن خبردار اولدقده کفز مقابلنده روم ایلی ساحلنه کچوب تیمورلمشلر ایدی . براً بوغاز محافظه‌سنه مأمور اولان درویش پاشا دشمنك اقامت ایتدیکی ساحله یرلشدیردیکی طوپلر ایله دوکمکه باشلادقده وندیکلیلر قالقوب ینه قارشویه آناطولی ساحلنه کچدیلر، بش کون صکره عثمانلو دونماسی ورود ایدوب کفزده یتان دشمن دونماسیله بالمحاربه بوغازدن خروج ایتدیلر، متعاقباً وندیکلیلر دخی حرکت ایدوب طیشاروده دخی برخیلی طوپ محاربه‌سی دوام ایتدیسه‌ده نتیجهٔ قطعیه حاصل اوله‌مامش ووندیکلیلر (ایروز) طرفنه چکیلوب عثمانلولرده (فوچه) قلعه‌سی آلتنه تیمورلمشلر ایدی. ایرتسی صباح وندیکلیلر یکرمی درت قالیون ایله کلوب بغتةً عثمانلولرك اوزرینه هجوم ایتدیلر، قپودان پاشا برطاقم کمیلر ایله قالقوب دشمنی قارشولیه‌رق محاربه‌یه مباشرت ایلدی . وندیك قالیونلرندن بری قپودان پاشا باشترده‌سنه رامپه اولدیسه‌ده ایچروسنده اولانلر قلنجدن کچوریلوب ضبط اولنمق اوزره ایکن دشمن کمی‌یه آتش ویردیکندن قپودان پاشانك یدك کمیلرندن بری دخی برابر برهوا

اولدی . قپودان پاشــا بو جهتده محاربه ایدر ایکن وندیکلیلر درت قالیون وبر قدرغه‌یی ضبط ایله یدکه آلوب دکزه آچیلدیلر . مقدمجه دین اسلامی قبول ایتدیکنه مکافاةً بر قدرغه‌یه قپوان تعیین قلنان مهتدی ، عثمانلولرك بومغلوبیتنی فرصت اتخاذایدوب کمیسنده‌کی فورسه‌لری سربست براقوب اسلاملری تلف ایدرك دشــمن طرفنه فرار ایلدی . محاربهٔ مذکوره‌ده وندیکلیــلرك ایکی قالیونلری غرق اولدیغنــه مقابل عثمانلولرك درت قالیون واوچ قدرغه‌لری ضایع اولدی . بوضایعاته باشلیجه‌سبب ایسه کمیلرده بولنان‌عسکرك اکثریسنك شورادن بورادن طوپلانان برطاقم ایشــه یرامزلردن وزوربالردن عبارت اولمسی ایدی ؛ بوجینلر اثنای محاربه‌ده قپودانلر اوزرینه هجوم ایدوب ، کمیلری یرلرندن قالدیرمیه‌رق ، قپودان پاشــا ایله معیتنده‌کی بر قاچ کمینك ایتدیکی محاربه‌یی اوزاقدن سیر ایتمشلر ، ودشمن کمیلرینك اوزرلرینه‌کلدکلرینی کوردکده کندولرینی دکزه آتوب کمیلری دشمنه ترك وتسلیم ایلمشــلر ایدی . بعدالمحاربه قپــودان پاشانك کمیلرده‌کی یکیچری زوربالرینه امنیت واعتمادی بسبتون منسلب اولمش وکریده عزیمت ایتمك اوزره همان حرکت ایلمشدر . ردوس جوارنده تونســدن کلان اون قالیون ایله اون قدرغه و اسکندریه‌دن کلان اون‌سکز ارزاق کمیلریله برلشوب کریده یول ویرمش وقندیه پیشکاهنده حامل‌اولدیغی ارزاق ومهماتی سرداره تسلیم ایلمشدر .

بوسنه‌لرده دشمنك یدنده بولنان قالیونلرك یتمش طوپ چکدیکی ضبط اولنان مالطه ووندیك قالیو- نلرندن‌اکلاشلمشدر . بوکمیلرك سائر ترتیبات وتجهیزاتی دخی حاوی اولدقلری طوپلر نسبتنده اولوب سرعت وسهولتله استعماللری وبر حرکت منتظمه تحتنده اجرا قلنان تعلیملری پك‌زیاده ترقی‌ایتدیکندن ، عثمانلولرك علی‌العمیا بودونمالر اوزرینه هجومی ضایعاتدن‌بشقه برنتیجه ویرمز ایدی . اشته قندیه‌پیشکاهنده وقوعه‌کلان طوپ محاربه‌سنده عثمانلو ســفائنی ایچنده غرب اوجاقلری قالیونلری موجود اولدیغی کبی (ازمیر) قونسلوسندن ذخیره نقلیچون استکرا اولنان برانکلیز قالیونك دخی محاربه‌یه اشــتراك ایله فن آتش بازیده اثبات هنر ومعرفت ایتدیکی مشهور بولندیغی حالده ینه برموفقیت حاصل اوله مامشدر .

دونمای همایون کرید محافظه‌سنده بولندیغی مدتجه قپودان پاشا سردار ایله اتفاق وحسن آمیزش اوزره حرکت ایتمدیکندن سردار کندوسندن مغبر اولمشیدی ، قپودان پاشا حانیه‌یه کیدوب کمیلر باغلاتمقده ایکن (سوده) قلعه‌سنه کیجه قرانلغنده صندالر ایله هجوم‌ایدوب ضبط ایتمکی تصمیم ایتمش وکمیلرك مرتباتیله اللی صندال دونادوب برکیجه اطه‌یه هجوم ایتمش ایسه‌ده برطوپ مرمیسیله شهید اولدیغندن یرینه‌بیقلی مصطفی پاشا قپودان تعیین اولنوب استانبوله عرض‌ایدلمشدر . مشار الیه سفائن همایون افرادینی محاصرلره معاونته تشویق ایتدیکندن سفن شــاهانه مرتباتندن درت بیك کورکجی وایکیبیك یکیچری اون قطعه طوپله قندیه قلعه‌سنك محاصره‌سنده بولنمشلردر .

(١٠٥٩) ه شوالنك اوچنجی (١٦٤٩)م‌تشرین‌اولك التنجی کونی مصردن‌معزول‌حیدراغا قپودان

اولوب چند قطعه‌کی ایله کریده کله‌رك دونمای همایونی‌وافراد بحریه‌یی آلوب استانبوله عودت وسفائن مذکوره یکیدن تعمیر وتجهیز اولنوب بر طاقم مجدد قالیونلردها علاوه‌سیله کسب تقویت‌ایلدی .

(١٠٦٠) ﻫ ربیع الاخرینك اون ایکنجی (١٦٥٠) م نیسانئك دردنجی کونی، دونمای همایون قیام ایدوب بوغازده یکرمی ایکی قالیون وسکز قدرغه‌دن عبارت اولان وندیك دونماسیله قارشـو لشدی ؛ کمیلرده بولنان یکیچری وسائر افراد دشمن دونمـاسنی کورنجه اولدقلری محله تیمور براقوب برخطوه دها ایلرو کیتمدکلرندن وهرنقدر نصیحتلر ویریلوب هجومه تشویق ایدلدیسـه‌ده هیچ بری بوغازدن چیقمغه اقدام کوسترمدیکندن، قپودان پاشا کمیلری کلیبولی‌یه اعاده وکندوسی قره‌دن چشمه‌یه عزیمت ایدوب اورادن بك کمیلرینـه کیروب و برمقـدار ارزاق ایله مهمـات آله‌رق کریده عزیمت ایلدی . جزیرۀ مذکوره‌یه مواصلت ایتدیسـه‌ده حامل اولدیغی اشیایی چیقارمه‌دن دشمن کمیلرینـك ورودی خبری آلندیغندن، کتیردیکی اشیایی چیقارمه‌یـوب تکرار ساقزه کتوردی . دونمانك بودرجـه ضعفی وعسکرك جبانت و بیلغینلغی حضرت پادشـاهه ووزرایه تأثیر ایتمکله یکیدن اوتوزقطعه ماغونه انشاسی ایچون تشبثات لازمه‌یه ابتدارقلندی . بوآراده کریدسرداری حسین پاشادن کلان مکتوبلرده قپودان حیـدر اغا کریده کلدیکی حالده حامل اولدیغی ارزاق ومهماتی چیقارمه‌دن وهمنه تابع اوله‌رق عودت ایتدیکی و سفائن همایونك فقدانی سببیله وندیکلیلرك (طودوری) اطه‌سنده‌کی قلعه‌لری استرداد ایلدیکی اشعار اولنمسنه بناءً قپـودان حیدر اغا عزل اولنوب ردوس بکی حسام بك زاده علی پاشا قپودانلقله سرفراز اولدی .

پاشای مشار الیـه، موسم قیش اولدیغی منـاسبتله وندیکلیـلرك بوغازدن قیـام ایتمش اوللرندن بالاستفاده الده بولنـان کمیلره، کریده‌سوق اولنـه‌جق درتیك نفرله ارزاق ومهماتی تحمیل ایدوب «متوکلاً علی‌الله» استانبولدن قیام ایلدی . ساقزده بك کمیلریله برلشوب درت کونده کریده اینـه‌رك برکون ظرفنده حامل اولدیغی عسـکر ومهماتی چیقاروب اسـتانبوله عودت ایتدی . مشـار الیهك قیش موسمنده وآز مدت ظرفنده بوسفری کمال‌موفقیتله اجراایتمسی جمله‌یی علی‌الخصوص کریدده بولنان عسکری یکیدن جانلاندیرمشیدی .

اشته بوقیش‌اثناسنده دونمای‌همایونك اصلاح وتنظیمنه اقدام‌اولنوب، ترسانه‌ده‌بر طاقم قالیونلرانشا ایدلمش ووزیراعظم ملك احمد پاشانك بغچه قپوسنده بالخاصه بنا ایتدیردیکی قالیون دریایه حین نزولنده زیاده یالپه‌لیوب ایچروسنه صو آلمش ایسه‌ده بالاخره ترسانه‌یه چکیلوب اصلاح ایدلمش‌ایدی .

(١٠٦١)ﻫ جمادی‌الاخره‌سنك یکرمی‌اوچنجی(١٦٥١)م ایلولنك اون‌برنجی کونی، دونمانك تجهیزاتی تمام اولوب اوتوز پاره قالیون، اوتوز سکز قدرغه، آلتی ماغونه بشکطاش پیشکاهنه تیمورلیوب، آناطولی بکلر بکی احمد پاشـا وسنجاق بکلری ومعیتـلری عساکری وسائر سفره مأمور اولانلر سفائنه توزیع اولنوب ایکی کون صکره عظیم شنلکلر ایله قیام ایدلدی .

محاربهٔ نقشه

دونمای همایون بشکطاشدن قیام ایدوب، دشمن دونماسی بوغازده بولنمدیغندن، طوغری ساقزه عزیمت وبك كمیلریله برلشه‌رك رجبك اون ایكنجی كونی كریده متوجهاً حركت ایلدی . (نقشه) اطه‌سی مرور اولنوب (د كرمنلك) ایله (پولیقاندرو) جزیره‌سنك تشكیل ایتدیكی بوغازده آلتمش پاره قالیوندن عبارت اولان ونديك دونماسنه تصادف ایتدیلر. اوكون اقشامه‌قدر طوپ محاربه‌سی دوام‌ایدوب هر ایكی طرف خیلیجه رخنه‌دار اولمشیدی ؛ اقشام تقرب ایتدكده قپودان پاشا كیرویه دونوب كیجه نقشه لیماننه كیره‌رك نقصان بولان صونی اتمام ایتدی . علی الصباح پراكنده ونظامسز برصورتده لیماندن خروجلرنده دشمن دونماسیله قارشولاشـوب تكرار محاربه‌یه مباشرت ایلدیلر . قپـودان پاشا دونمایی ایكی فرقه‌یه آییروب برفرقه‌سنی ترسانه كتخداسی تحت قوماندە‌سـنه ویرمش ودیكر فرقه‌سـنه كندوسی قوماندە اتمكده بولنمش‌ایدی. عثمانلولر ایكی‌قولدن دشمنه هجوم ایدوب قانلی برمحاربه باشلادی؛ نه چاره‌كه عثمانلو كمیلرنده بولنـان افراد خیرالدین وپیـاله پاشـالر دورنده‌كی عثمانلو كمیجیـلرندن اولمیـوب اقتضای زمان درمه دوشیرمه صورتیله جمع ایدلمش برآلای خائنلر وجوهرسزلر ایدی . دشمنه هجوم ایدن‌قپودان پاشانك یاننده آنجق اون بركمی قالوب باقیسی برنجی آتشـده كیرویه رجعتله قپودان پاشایی دشمن آتشی ایچنـده براقشلر ایدی . دیكر قولدن هجوم ایدن ترسانه كتخداسی‌ایسه همان‌فرار ایدوب سائرینه سوء مثال‌اولمشیدی. قپودان پاشانك امدادینه پوصله‌جی‌اوغلو یتیشوب باشترده‌یی یدكنه‌آله‌رق ساحل‌سلامته چیقاردی . ترسانه كتخداسی وبالجمله یكیچری بولنان كمیلر محاربه‌یه اصلا یاقلاشمیوب اوزاقدن سیرجی اولمشلرایدی. بوحالدن قپودان‌پاشا زیاده‌سیله مكدراولوب اوامر اكیده تحریریله ترسانه‌چاوشلرینی‌صندالر ایله‌سفائن‌مذكوره‌یه ارسال‌ایلدیسه‌ده، یكیچریلركمیلردن تفنك طوغرولتوب صندالری یناشدیرمیه‌رق «بزدن بوآتشه كیرریوقدر» جوابنی ویردیلر. وزیراعظمك بناایتدیردیكی قالیون‌ایله‌بردیكرعسكرمملوقالیون‌محترق اولمش وجبه‌جی‌كمیلریله چندقطعه‌قالیون‌زیاده‌سیله‌رخنه‌داراوله‌رق‌اورته‌ده‌قالمش‌اولدیغندن، سفائن‌مذكوره‌یی بوورطه‌دن قورتارمق ایچون تكرار بك كمیلرینه خبرلر ایصال اولنمش ایسه‌ده اطاعت اولنمدیغنـدن ، ایچروسنده بولنان افراد جملةً شهید اولوب قالیونلر دشمن طرفندن ضبط اولنمشدر. بومیانده اناطولی بكلربكی‌احمد پاشادخی راكب‌اولدیغی قالیون ایله شهید اولنجه‌یه قدر محاربه ایدوب نهایت‌كمیسی‌دشمن یدینه كچمشدر. ایكی یكیچری‌كمیسی باشدن قره‌اطه‌یه بندیروب طیشارویه چیقمشلرسه‌ده مؤخراً دشمن كمیلرینی احراق وكندولرینی بربر طوتوب اعدام ایلمشدر . قپودان پاشانك بوندنصكره قراره مجالی‌قالمیوب روزكارك اوكنه‌دوشه‌رك‌ردوسه‌عزیمت ایتمش ومحاربه‌دن‌خلاص‌اولان كمیلر دخی متعاقباً كلوب جمع‌اولملغله باشترده‌ده دیوان حرب تشـكیل اولنـوب، محاربه‌دن فرار ایدنلر بولنـه‌رق، هربری شدید جزالرله مجازات اولنمش وترسانه كتخداسنك صقالی تراش ایدیلوب فورسه‌لر یاننه كوركه وضع اولنمشدر.

محاربه‌نك تفصيلاتی تحریر اولنوب پاشا کتخداسی ایوب وقاره‌قاش اوغلو علی اغالر ایله استانبوله ارسال اولنه‌رق امرانك ویکیچریلرك خیانت وجبانتلری وعدم اطاعتلری عرض واعلام اولنمغله درعلیه‌دن قورد چلبی ترسانه کتخداسی نصب اولنوب دونمای همایونه ارسال اولندی. بورادن کریده عزیمتله حامل اولدقلری ارزاق ومهماتی وخزینه‌یی سرداره بالتسلیم سندلرینی آله‌رق درسعادته عودت ایلدیلر.

(١٠٦٢) ھ جمادی الاخره اوائلنده (١٦٥٢) م مایسنده، قپودان علی پاشا تجهیز ایتدیکی دونما ایله بوغازه مواصلت ایتدکده کفزده لنکر اندازاولان دشمن دونماسی طیشاروچیقملرینه میدان ویرمدیکندن بر کیجه قرانلغنده ارزاق ومهمات یوکلی سکز کمی خفیاً بوغازدن چیقمش وقپودان پاشا دخی براً عزیمتله مدللو قارشوسنده کمیلره کیروب خارجده بولدیغی بك کمیلرینی دخی اله‌رق، استندیل جزیره‌سنی اورمق نشبثنده بولنمش ایسه‌ده، هوانك مخالفتی مانع اولمشیدی؛ طوغری کریده کیدوب حامل اولدیغی ارزاق ومهماتی سرداره تسلیم ایلدی. بوسفردنصکره قپودان پاشایه موره سنجاغی ویریلوب درویش محمد پاشا قپودان تعیین قلنمش وامور مأموره‌سنه مباشرتی عقبنده بودخی مسند صدارت عظمایه چکدیکندن قپودانلق چاوش زاده محمد پاشا عهده‌سنه احاله قلنمشدر.

(١٠٦٣) ھ (١٦٥٣) م بهارنده، پاشای مشارالیه دونمای همایون ایله قیام ایدوب بوغازی دشمندن خالی بولمغله طوغری کریده عزیمت ایتمش ودرت کون حانیه‌ده اقامتدنصکره (سلنه) قلعه‌سنی محاصره وضبط ایلمش ایسه‌ده، سردار حسین پاشا قلعهٔ مذکوره‌ده مقیم اهالی مطیع وخراجکذار اولدیغنی عرض ایله قپودانك حرکت خود سرانه‌سندن شکایت ایلمشیدی؛ قپودان پاشا ایسه بواجراآتدن صکره ردوسه کیدوب لیمانه کیرمش واقامت اوزره ایکن دشمن دونماسی کلوب لیمانی آبلوقه ایدوب خیلی وقت طیشارو چیقارمامش وبوخبر درعلیه‌یه واصل اولدقده بودین بکلربکیی وزیر دلیر مراد پاشا استانبوله جلب اولنوب قپودان پاشا نصب اولنمشدر.

قپودان جدید همان دونمانك اصلاح وتنظیمنه تشبث ایدوب مقتن اوزره کمیلری یکی باشدن تجهیز ایتمکه وجسیم قالیونلر بناسیله جبرمافات ایلمکه جهد واقدام ایلمشیدی. عموماً سنجاق بکلرینه وبحریه زعما وتیمارینه وغرب اوجاقلرینه اوامر پادشاهی تسطیر اولنوب سفره دعوت اولنمشلر ایدی. قیش اثناسنده طرابلسدن کلان یدی قالیونه قوماندار اولان طرابلس اغاسی محمد اغا نام اختیار وتجربه کار ایله قالیون قپودانلرندن کوچك محمد نام کاردان، قپودان پاشانك مجلس مشورتنده بولندقجه امور ومصالح بحریه‌ده اظهار لیاقت ورویت ایتدکلرندن، مومی الیهما قپودان پاشا واسطه‌سیله ذات شاهانه‌یه عرض وتقدیم اولنه‌رق مظهر انواع اکرام ونوازش اولدیلر. ذات حضرت پادشاهی طرابلس قالیونلرینه هرنه لازم ایسه اعطا اولنمسنی ومهمات وآلاتلرینك نقصانی اکمال ایدیلوب ارزاق روزمره‌لرینك دخی ترسانه‌دن ویرلمسنی فرمان بیوروب، سفائن مذکوره امرا وضابطانه‌نه خلعتلر اکسا وعمومه

یدیبیك بشیوز غروش احسان ایلدی . قپودان پاشا بو مجرب گمیجیلری اکثریا نزدنده بولندیروب هر ایشی بونلرایله استشاره ایدر ایدی . مومی الیهم ایسه موقع دوشدکجه دونمانك شمدی‌یه قدر گرفتار اولدیغی مغلوبیت باشلیجه قپودان پاشالرك دونمای همایونی برقاچ فرقه‌یه آییروب بونلره آیری آیری برر قوماندان تعیین ایتمامرلندن نشأت ایتدیکنی وقدیمدنبرو اقتضای فن حرب دونمای همایون قلبگاه ، صاغ جناح ، صول جناح فرقه‌لرینه آیریلوب ، هرقوماندار ، معیتنده‌کی گمیلرك قوتنی واحوالنی لایقیله بیلوب موقعنه کوره استخدام ایلدکلرینی وشمدیلرده ایسه دشمنه تصادف اولندقده ابتدا قپودان پاشا کندوسنی آتش ایچنه آتوب دونمایی قوماندارسز براقوب سفائنی کندو آرزو واختیارلری اوزره حرکته ترك ایتدکلرندن ، دوچار پریشانی اولدقلرینی بیان ایدرلر ایدی . طوپجیلرمزك تعلیم وتجربه‌سزلکی دخی تحت تذکره قونیلوب بوسفرده طرابلس قالیونلری طوپجیلرندن اون درت نفر دونمای همایون قالیونلرینه ویریلوب ، بو مقدار عثمانلی طوپجیلرینك دخی طرابلس قالیونلرنده بولندیرلمسیله طوپلرك حسن اداره‌لری خصوصنده طرابلس طوپجیلرینك عثمانلولره معلم تعیین قلنمسی تنسیب اولندی .

بوسنه دونمانك اصلاح وتنظیمنه حصر دقت اولنوب ، بهارده احضار ایدیلان یکرمی اوچ پاره قالیونه سیواس والیسی طاووقچی مصطفی پاشا ، چتال باش ابراهیم پاشا ، قره حصار صاحب بکی جان میرزا نام دلیر ، قره حصار شرقی بکی ، ایالتلری عسکریله راکب اولوب تفنك انداز لوندات واتباعیلری دخی سفائن مذکوره‌یه توزیع قلندی . قول کتخداسی مصطفی اغا ، طورناجی باشی کچه‌جی اوغلی محمد اغا ، بش آلتیبیك یکیچری ایله دونمای همایونه مأمور اولدقلرندن ضابطان مومی الیهم درتبیك یکیچری ایله قدرغه‌لره کیروب ، افراد مرقومه‌نك بیك نفری عمل مانده اولدقلرندن تفریق قلنه‌رق قالان بیك نفر بك گمیلرینه توزیع اولنمق اوزره قایقلر ایله کلیبولی‌یه ارسال اولندی .

بشیکه محاربه سی

(١٠٦٤) هـ سنه‌سی جمادی الآخره سنك یکرمی برنجی (١٦٥٤) م نیسانك یکرمی طقوزنجی بازار کونی ، قپودان پاشا حضور شاهانه‌یه دعوت اولنوب کندیلرینه وسائر امرایه خلعتلر اکسا ودونمای همایونك قیامنه ارادهٔ شاهانه اصدار بیورلدیغندن ، عادت اوزره رسم کچید اجراسیله بحر سفیده متوجهاً حرکت اولندی . بوغازده لنکر انداز اولان دشمن دونماسی یکرمی آلتی پاره جسیم قالیوندن عبارت ایدی . قپودان پاشا استانبولدن قیامنك بشنجی پنجشنبه کونی بوغازدن چیقوب (بشیکه) ده دشمن دونماسنی مشاهده ایتدکده هیچ برحرکتده بولنمیوب اورصه آلاباندە توقفله همان مدللو وساقزده بولنان بك گمیلرینه خبر کوندروب دعوت ایلدیکندن ، درت تونس قالیونیله جمله بك گمیلری بوراده دونمایه ملحق اولدیلر . جمعه کیجه‌سی بوحال اوزره امرار اولنوب ، علی الصباح بعد ادای صلوة اولجه ترتیب اولندیغی وجهله بك

کمیلریله ایالت عسکرینی حامل اولان قالیونلر صاغ قولده ، طرابلس قالیونلریله عثمانلو قالیونلری صول قولده ماغونه‌لر ایله یکیچری عسکرینی حامل اولان قدرغه‌لر قلبگاهده قپودان پاشا باشترده‌سی اوکنده ، موقعلرینی آلدیلر . دشمن دونناسی ایسه عثمانلولرك بروقتدنبری کرفتار اولدقلری ضعف وعجزه نظراً اوزرلرینه هجوم ایده‌جکلرینی خاطر وخیاللرینه بیله کتیرمامشلر ایدی؛ حال بوکه کثرت وانتظاملرینه باقه‌رق اوزرلرینه هجومه دخی جسارت ایده‌مدکلرندن کمال اندیشه ایله تیمور اوزرنده اقامت ایتمکده ایدیلر . اشته بویله بر غفلتله عثمانلولرك عزیمتنی تماشا ایچون عسکر اعدا کوپشته‌لره چیقارق باقمقده ایکن عثمانلولرك هجومنی مشاهده ایتدکلرنده نه‌یاپه‌جقلرینی شاشیروب حیران اولدیلر .

عثمانلولر ایسه همان اطرافلرینی صاروب وایلروده بولنانلر رامپه ایدوب جملهٔ طوپ وتفنکله آتش ویردیلر . الك اول قاسم پاشالی امین قپودان قالیونی بر دشمن قالیونه رامپه اولوب ضبط ایلدی . طرابلس غازیلری دخی بر قالیون ضبط ایتدیلر . بر ماغونه رامپه اولدیغی قالیونی ضبط ایتمك اوزره ایکن ایچنده بولنان دشمن کمی‌یه آتش ویره‌رك کندولرینی دریایه آتدقلرندن جمله‌سی طوپلانوب زنجیر اسارته چکلدی . بر قالیونلری دخی بویله بر مجبوریتله آتش آلوب بر هوا اولدی . اسکندریه‌لی محمد قپودان رامپه اولدیغی قالیونه عسکر دوکوب اوچ ساعت قدر خونریزانه وبهادرانه محاربه ایدوب چوق کیمسه‌لر شهید اولدی؛ دشمن دخی قالیونی تسلیم ایتمیوب نهایت آتش ویردیلر ؛ محمد قپودان قالیونی دخی آیرمغه وقت قالمدیغندن ایکیسی برابر برهوا اولدی . سفائن مذکوره افرادی دکزدن طوپلاندی . هر طرفده شدتله محاربه‌یه دوام اولنوب قپودان علی پاشا بر خفیف فرقته‌یه سوار اولدیغی حالده الندە اوق بر باشه‌دن بر باشه طولاشوب مجروحلره استمالت وعسکره غیرت ویرر ایدی ؛ دشمندن یوز دوندیرنلره ایسه الندەکی اوقی ارائه ایله تهدید ایدوب محاربه‌یه سوق وتحریك ایلر ایدی . بطرونه قالیونی دشمن آدمیرالنك راکب اولدیغی قالیونه رامپه اولوب وبوکا سائر کمیلر دخی امداد ایدوب دشمنی کناره صقشدیردیلر . قالیون مذکور کورفز قپودانی دیو مشهور دیگر بر قوماندارك راکب اولدیغی قالیونك یدکنده ایدی . هرایکیسیده ساحله صوقولوب صیغ صویه ایندکلرندن بطرونه قالیونی ایسه بوقدر صیغ صویه اینه‌میوب آیرلمغه مجبور اولدی ؛ وفرار اوزره اولان بردیگر قالیونه هجوم ایدوب قیچندن طوپله دوکه‌رك حرکتدن آلیقویدقدنصکره ضبط ایتدی . بومغلوبیت وضایعات اوزرینه دشمن کمیلری تیمورلرینی براقوب اسکله‌باشلایان پویرازدن بالاستفاده فراره باشلادیلر . فقط عثمانلولر آرقه‌لرینی براقمیوب قالیونلرندن برینی دخی بوراده اورته یه آله‌رق طوپله غرق اولنجه‌یه دکین دوکدیلر . بو اثناده ساحلده صیغ صوده تیمورلی قالان آدمیرال قالیونی اوزرینه هجوم اولنمسی قپودان پاشا طرفندن بك کمیلرینه اشارت اولنمغله جملهٔ اوزرینه یوریدیلر؛ آدمیرالك راکب اولدیغی قالیونی یدکنده چکن غالی عثمانلو دونناسندن انداخت اولنان مرمیلرله برهوا اولدیسه‌ده روزکارك مساعده‌سیله آدمیرال قالیونی طاقم پاره یلکن یاپوب فرار ایلدی ؛ فقط بورده‌سنده داغلمامش

چيا تحته‌سى قالمامشيدى . هر نقدر تعقيب اولنديسه‌ده بويله بر روزكارلى هواده قوللانديغى يلكنه نظراً يتيشمك ممكن اوله‌مدى . بو محاربه‌ده دشمنك يكرمى آلتى قاليونندن اون سكزى فرار وقالان سكزدن بشى ضبط واوچى احراق اولندى . دشمنك تلفاتندن بشقه سكز يوز نفر اسيرآلندى . ونديكليلرك عسكر سردارى فوت اولوب اوغلو ايله كاتبى اسرا ميانده بولندى . عثمانلولردن ايسه بركمى باتمش وبشيوز افراد شهيد اولمشيدى . دشمن (ايمروز) اطه‌سنه طوغرى فرار ايتدكدنصكره دونتماى همايون بوزجه اطه‌نك پوراز ليماننه تيمورليوب شهدايى دفن ايتديلر . قپودان پاشا كتخداسى قاره كوز محمد افندى‌يى درسعادته كوندروب بومظفريت عظيمه‌يى عتبهٔ شاهانه‌يه عرض ايلديلر ؛ نقصان بولان باروت ومرمياتك وآلات وارزاقك اكمالنى دخى انها ايتديلر . محمد افندى استانبوله وصولنده خلعتلره والتفاتلره مستغرق اولوب همان طلب اولنان مهمات حربيه وخزينه اعطا و مجروحلرك امر تقاعدى اجرا قلنوب ، بشيوز يكيچرى ، بشيوز جبه‌جى وبشيوز طوپجى دخى ترفيق اولنه‌رق دونتمايه اعاده اولندى . دونتماى همايون نواقصنى اكمال ايتدكده ، قيام ايدوب ساقزه عزيمت ومحل مذكورده جزايردن كلان اون بر قاليون ايله برلشوب اغريبوزه متوجهاً حركت ايلدى .

ونديك جمهورى ايسه بوغازده دونتمالرينك مغلوبيتنى خبر آلدقده ، يكيدن اون سكز غالى ويكرمى سكز قاليون دوناتوب اطه‌لرده كزينمه ارسال ايلمشيدى ؛ عثمانلولر ونديكليلر يدنده بولنان (استديل) جزيره‌سنه عزيمتله عسكر دوكوب سيدى احمد پاشا تحت قوماندهسنده اوچ كون ظرفنده برخيلى اموال اغتنام ايدرك كميلره عودت ايلديلر .

قپودان پاشا ونديك دونتماسنك دكرمنلك جزيره‌سنده بولنديغندن خبردار اولدقده حركت وبركيجه اورصه آلابانده ياته‌رق ايرتسى صباح كوچك دكرمنلك قربنده اوزرلرينه هجومه مسارعت ايتديسه‌ده روزكار قوتله وزان اولمقده ودشمن عثمانلولرك هجومندن زياده محترز بولنه‌رق طويله اوزاقدن محاربه ايتمكده اولديغندن هوانك عدم مساعده‌سندن رامپه اولمق ممكن اوله‌ميوب بتون كون طوپ محاربه‌سى دوام ايلمشيدى اقشام اوزرى آيريلوب دشمن چكلمش وقپودان پاشا ساقزه عودت ايدوب قاليون وسائر آغر كميلرى فوچه‌ده براقه‌رق اللى فورسه قدرغه — كوركله حركتى سريع — ايله روم ايلى ساحللرينى طولاشه‌رق اغريبوزه عزيمت ايلمشيدى . جزيرهٔ مذكوره‌ده سيدى احمد پاشا ايله برلشوب برخيلى وقت دخى آرشيلده طولاشيله‌رق قره‌غول ايتمكله دشمن دونتماسى وقورصان اشقياسى هيچ برطرفده باش كوستره‌مز اولمشدر . قپودان پاشا بوسفرده كريده دخى كيدوب سردار غير تشعار ايله كورشمش واورادن ردوسه وازميره اينه‌رك بيرامدن صكره غرب اوجاقلرى امراسنه وسنجاق بكلرينه رخصت ويروب دونتماى همايونى مستصحباً درسعادته عودت ايلمشدر . اسراى حربيه‌نك خمسى اولان سكز يوز نفرى حضور شاهانه‌يه تقديم

ودشمندن ضبط اولنان قالیونلری دخی تسلیم ایدوب پك چوق التفاتلره نائل اولمش وامرا وقپودانلر دخی مظهر تلطیف بیورلمشدر.

برآز زماندنبرو دونمای همایون استانبوله عودت ایتدکجه آچیقده بولنان کیمسه‌لر دونما مراتبنه طالب اولوب سفردن کلانلره رخصت ویریله‌رك یرلرینه نامزدلری تعیین اولنور ایدی؛ بودفعه قپودان پاشای کاردانك التماس ورجاسیله کافهٔ امرا وضابطانك مقاملرنده ابقالری از هر جهت حسن تأثیر حاصل ایلمشدر.

کفز محاربه‌سی

(١٠٦٥) ه شعبانی اوائلنده (١٦٥٥) م شباطك اون بشنجی کونی، آرناوود مصطفی پاشا قپودان اولوب دونمای همایون ایله دکزه چیقدی ، ماه مذکورك اون التنجی کونی بوغازده کفز پیشکاهنده تیمورلی اولان دشمن دونماسی عثمانلولرك ورودینی مشاهده ایتدکده یلکن اوزرینه قالقوب ایلروده کیدن قالیونلره هجوم ایتدیلر. قالیونلر هبوب ایدن خفیف روزکار ایله اداره ایده‌میوب آقندینك تأثیریله روم ایلی ساحلنه صوقولمشلر ایدی. طوپ محاربه‌سی زوالدن غروبه قدر دوام ایدوب هر ایکی طرفدن چوق کیمسه‌لر تلف اولدی. اکثری کمیلرك آرمه‌لری دوکولوب دکزك یوزینی سرن ودیرك پارچه‌لری قاپلامشیدی. سکسان اوچ چورباجیسی بکتاش اغا بولندیغی ماغونه ایله دلیرانه جنك ایدوب یانته یاقلاشان دشمنه رخنه‌لر آچدی. کندی ماغونه‌سی دخی دشمن مرمیاتیله پك زیاده زخمدار اولدی. قاترجی اوغلونك سوار اولدیغی قالیونه دخی یدی پاره دشمن کمیسی رامپه اولوب اقشامه قدر محاربه ایدرك درتیوز سکسان موجودندن آنجق اوتوز نفری قالمش وکوکرته‌سنده‌قان چالقانوب سلیخ خانه‌یه دونمشیدی؛ نهایت دشمن مذکور قالیونی یدکه آلمقدن عاجز قالوب اقشام دخی ییتیشمکله ترك ایتدکلرندن وصولرله اناطولی ساحلنه یاصلادیغندن ایچروسنده قالانلر ساحله چیقوب کمی‌یه آتش ویردیلر. بومحاربه‌ده دشمنك ایکی قالیونی غرق اولدیغی کبی عثمانلولر دخی طقوزکمی ضایع ایتدیلر. قپودان پاشا دونمایی مستصحباً ساقزه عزیمت، دشمن دخی چکیلوب دکرمنلکه طوغری حرکت ایتمش ایدی. متعاقباً وندیکلیلرك منکشه حصارینی ضبط ایچون جزیرهٔ مذکوره‌یی آبلوقه ایتدکلری خبر آلندقده اوزرلرینه واریلوب فراره مجبور ایدلدیکندن قپودان پاشانك بوحرکت جسورانه‌سی بوغاز محاربه‌سنده‌کی ضایعاتنه تقابل ایلدی.

(١٠٦٦) ه (١٦٥٦) م سالنده، کرید سرداری حسین پاشا طرفندن کلان محضرلرده، عسکرك قلتندن ودوچار اولدقلری ضعف حال واصل سرحد کمال اولدیغندن وبوحال ایله قلعه ضبط ایتمك دکل شمدی‌یه قدر ضبط اولنانلری محافظه ایتمك بیله محال اولمغله بوسنه جزیره نك فتحنه حسن ختام ویرلمز ایسه قالانلر امان بولمق اوزره اشبو مقر اسلام اولان قلعه‌لری دخی دشمنه تسلیم ایدوب عودت ایتمك

ضروری اوله‌جنی افاده واتیان اولندیغنـدن ، کوندوزلری حضور همایونده وکیجه‌لری وزرا وعلما قوناقلرنده مجلسلر عقد اولنمغه باشلادی . دیکر طرفدن ونديكليلر اوروپا حکومتلرندن آلدقلری امداد واعانه‌لر ایله کسب قوت ویتمش پاره کمیدن مرکب جسیم بر دونمالری بوغازی سد وبند ایلمشیدی .

دشمن دونماسندن بر قپودان اوتوز قدر اتباعیله عثمانلولر طرفنه فرار وبوغاز محافظی اولان چتال باش مصطفی پاشا انهاسیله استانبوله کلوب شرف اسلام ایله مشرف اوله‌رق ترسانهٔ عامره‌ده قپودانلق رتبه‌سیله بکام بیورلدی .

قپودان مصطفی پاشا ترسـانه‌نك كافهٔ امور ومصالحنه واقف اولدیغنـدن واردات ومصارفات بحریه‌یی موازنه ایله ایشلرك حسن جریانی تأمین ایتمشیدی . مع مافیه فوق العاده جسور وفن دریاده مجرب ومشهور اولمغله امرا ولوانداتك نظرنده هر وجهله شایان اعتماد ایدی . بویله بر مقتدر ذات اوزمانك پولتیقه‌سی ایجابنجه قپودانلقدن عزل اولنوب ارضرومه والی تعیین اولنمش وحلبدن کلان قره مصطفی پاشا قپوان نصب ایدلمش ایسه ده مشار الیه صاحب ثروت واهل کیاست بر ذات اولمغله بوایشك اهلی اولمدیغنی بالاعتراف استعفا ایدوب قپودان پاشالق کبی بر مشکل مأموریتدن کریبانی تخلیص ایلمشیدی .

چناق قلعه محاربه‌سی

کنعان پاشا قپودان اولدی . بوذات اوقدر دور اندیش اولمدیغی کبی بیوك عنوانلره‌دخی حریص اولد-یغندن دولتك دوچار اولدیغی مضایقه‌یی پیش نظره‌الوب ایشی‌اولوریله بتورمکه والده بولنان کمیلرایله‌دکزه چیقمغه موافقت ایده‌جکی امید اولنور ایدی ؛ واقعا پاشای مشـار الیه دونمانك مضایقه‌سنی اکلادقده نه‌قپودانلقدن فراغت ونه‌ده برشیء طلبنه جرأت ایده بیلوب ، نهایت الده بولنان کمیلر ایله (١٠٦٦) هـ شعبانىك یکرمی اوچنجی (١٦٥٦) م شباطك یکرمی یدنجی جمعه ایرتسی کونی ، استانبولدن حرکت ایلدی . دونمای همایون یدی قالیون ، یدی ماغونه ، قرق بش قدرغه‌دن عبـارت ایدیسه‌ده درونلرنده مقـدار کافی معلم عسکر موجود دکل ایدی . بوغازه واصل اوله‌رق اناطولی حصاری آلتنه تیمورلدیلر . قارشولرنده لنکر انداز اولان دشمن کمیلرینی کندو لرندن چوق ومنتظم کوروب امنیت قلبلری بتون زائل اولدی . قپودان پاشا بوغاز محافظی نزدنده عقد مجلس مشورت ایدوب دشمنك کثرت وهرجهتله مکملیتنه نظراً کمیلرده کفایت درجه‌ده جنکجی بولنمدیغندن ، بوقدر آز موجودله دشمن اوزرینه واریلورسه ضایعاته کرفتار اولنه‌جنی زمیننده بر مضبطه تنظیم ایتدیرمکه تشبث ایلدیسه‌ده قپودانلر وباشبوغلر «بزلر مجرد فرمانکزه تبعیتله مأموز ، ترتیب قلنه‌جق عرض محضرلر بزه متعلق امورزدن دکلدر » دیو جواب ویردکلرندن قپودان پاشادخی خصوصات مذکوره‌یی کندو طرفندن عرض وبیانه جسارت ایده‌میوب علوفه وبخشش ایله لوند یازمغه شروع ایلدیسـه‌ده ، بواچه‌لری محاربه‌دنصکره اعطا ایده‌جکنی اعلان ایتدیکندن ، یازیلانلرده

بو کبی قرارسز حرکتلردن جسارتلرینی غائب ایدوب ، طیشارو چیقانلر عودت ایتمدی. قپودان پاشانك بو حرکتی عسکره کلیاً یلغناق وقورقاقلق ایراث ایلمکدن بشقه بر نتیجه حاصل ایلمدی. رمضانك دردنجی کونی قپودان پاشا دشمن اوزرینه هجومی قرارلشدیروب سفائن همایونه حرکت امرینی ویردیسه‌ده ، عسکرك برقسمی «بویله نقصان حال ایله جنکه مباشرت مناسب دکلدر» دیو قپودان پاشا طرفندن ویریلان حرکت امرینه عدم اطاعت وترك خدمتله فرار ایلدیلر .

قپودان پاشا امرینه اطاعت ایدن عسکر ایله دشمن اوزرینه یوریدی ، بوغازك جریان ایدن آقندیسی ومخالف صورتده وزانه باشلایان لدوس روزکاری دونمانك نظام اوزره حرکتنه مانع اولدیغی کبی دشمن کمیلرندن بعضیلری اطرافه آتش صاچه‌رق هجوم ایله همان صف حربی بوزدیغندن کمیلر بربری اوزرینه دوشوب کورك کورکه وسرن سرنه چاتشدیلر ؛ دشمن طرفندن اولنان هجومه مقاومت ایده‌جك یرده هربری برطرفه باشدن قره ایدوب جانلرینی قورتارمق قیدینه دوشدیلر . هرنقدر سفائن مذکوره‌نك تخلیصیچون چکدیرمه‌لر کوندرلدیسه‌ده دشمنك طوپ آتشی ومهاجماتی مانوره‌یه اجراسنه میدان ویرمز ایدی ، محضا عسکرك وهم وتلاشی وکمیلری اسن روزکاره قارشی اداره ایده‌مامکدن متولد نظامسزلق ، سیئه‌سیله برآنده واقع اولان پریشانی عموم دونمانك محوینه سبب اولدی . قپودان باشترده‌سیله سائر خلاص اولان کمیلر آناطولی حصاری اوکنه تیمورلدیلر ؛ قلعه محافظی دشمنك هجومی حالنده قلعه‌دن آتیلان طوپلر سفائن همایونه اصابت ایله دشمنه ایراث خسار ایده‌میه‌جکندن دونمانك براز کیرو تیمورلمسنی بیان ایلدی ایسه‌ده سمع اعتباره النمدی . متعاقباً دشمن هجوم ایدوب قلعه طوپلری ایسه ایشه یرامدیغندن عبد الرحمن پاشا ، ترسانه کتخداسی بحر بك ، بیرام بك ، همت بك کمیلریله اون قدرغه ، یدی قالیون پنجهٔ اعدایه کرفتار اولمش وعبدی پاشا ، ابراهیم بك ، اون‌بش قدرغه ، ایکی ماغونه ، یکرمی قالیته یانمشدر . بووقعهٔ مؤلمه‌ده یتمشدن زیاده کمی قبضهٔ تملك اعدایه کچوب آنجق برقاچ بك کمیسی واون ایکی قالیته خلاصه چاره بولدی. دشمن دونماسی بوغالبیتله نشوه‌یاب اوله‌رق طوغری بوزجه‌اطه اوزرینه کیدوب اون‌طقوز کون محاصره ایله ضبط ومتعاقباً لیمنی جزیره‌سنی دخی بالمحاربه اخذ ایلدیلر .

قوم برونی محاربه‌سی

(١٠٦٧) ﻫ سنه‌سی اوائلنده دشمنك استیلا ایتدیکی جزایرك استردادی وکریده ارزاق ومهمات ارسالی خصوصنده دریای غیرت پادشاهی جوش وخروش ایدوب اجتماع عساکرِ وتدارك لوازم وذخائر ایچون ممالك محروسه‌نك هرطرفنه فرمانلر ارسال اولندی. سنهٔ مذکوره جمادی الاولیسنك طقوزنجی و (١٦٥٧) م شباطنك اون اوچنجی بازار ایرتسی کونی ، دعا وثنا ایله توغ همایون چیقاریلوب باب السعاده اوکنده جبخانه مقابلنده نصب اولنه‌رق ، دونمای همایونك اکمالیچون مجدداً التمش پاره کمی انشاسنه شروع اولندی . فقط دونمای همایونك دشمن دونماسی بوغازه کلزدن اول اخراجی معقول

کورنمکله جمادی‌الاولینك یکرمی‌سکزنجی ومارتك اوچنجی کونی، هوالرك برودت ومخالفته باقلمیوب تدارك اولنان اوتوز التی قالیته وقدرغه، درت پاره ماغونه جنکاور لوندات ویکیچری افرادیله تجهیز اولنوب قپودان طوپال محمد پاشا قوماندهسیله بحر سفیده ارسال قلندی. قپودان مشار الیه جمادی الاخره‌ده ساقزه‌واصل واورادن ردوسه عازم ایکن انجیرلی اطه‌سنده مصردن کلان ارزاق کمیلرینی اورمق اوزره پوصویه کیرن ایکی بیوك مالطه قالیونه بالتصادف اولنان محاربه‌ده بری فرار ودیکری غرق اولمغله برخیلی اسیر آلندی. مؤخراً ردوس جوارنده دخی بعض قورصان کمیلری ضبط ایدلدیسه‌ده وندیکلیلر جسیم بردونمـا ایله ساقزه کچوب اسکندریه‌دن کلان اون سکز ارزاق حموله‌لی تجارکمیسیله جزایردن کلان سکز قالیوندن اوچنی ضبط ودردینی غرق ایتدکلرندن بوخبر کدورت اثر جمله‌جه باعث یأس والم اولمشیدی؛ قپودان پاشا ایسه ردوسده تحصن ایدوب دشمن اوزرینه وارمقدن احتراز ایتدی. کریدده دخی متمادیاً محاصرلر اوزرینه یکی یکی هجوملر واقع اولوب عثمانلولر هر جهتدن تضییق اولنمشلر ایدی. قپودان پاشانك آق دکزه عزیمتدنصکره اتمام وتجهیز اولنان اون طقوز قالیون، اون ماغونه، اوتوز قالیته وبرباشترده‌یه مهمات وارزاق تحمیل اولنوب سکبان باشی چوبان قاسم اغا ایله ایکی بیك یکیچری و ایکی بیك سردن کچدی سفائن مذکوره‌یه توزیع ایدلدی.

شمسی پاشا قپودان وکیلی اولمق اوزره باشترده‌یه راکب اولمشیدی؛ شعبانك یکرمی اوچنجی کونی بوغازه متوجهاً حرکت‌اولندی. یکرمی دردنجی کونی وزیر اعظم کوپریلی محمد پاشا سردارلق خلعتیله تبجیل قلنوب، آلای‌ایله سلوری قپوسندن چیقارق چرپیجی چایرنده‌کی اوتاغه نزول ایله پنجشنبه کونی اردوی همایون ایله حرکت وبوغاز جانبنه عزیمت ایلدیلر. صدر اعظم ماه رمضانك اون طقوزنجی کونی مواصلتله قلعهٔ سلطانیه‌یی قرارکاه اتخاذ ایتدیلر. روم ایلی سواحلنده‌صوغانلی دره‌سنده واناطولی طرفنده کفز نام محللرده استحکاملر انشا وجسیم طوپلر وضع اولنوب بوجهتلرده لنکر انداز اولان دشمن دونماسی طرد ایدلدی. وندیکلیلر بورادن قالقدن صکره اناطولی ساحلنده کفزدن برقاچ میل یوقاروده تیمورلمشلر ایدی؛ شوالك بشنجی کونی محاربه مقرر ایدی. چرکس عثمان پاشا دونما عسکرینه سردار تعیین قلندی؛ قالیون قالیونه چکدیرمه چکدیرمه‌یه تقسیم اولنوب متوکلاً علی‌الله دشمن اوزرینه حرکت اولندی. یکیچری سردن کچدیلریله مرتب عمر قپودان ماغونه‌سی وجبه‌جیلرله مرتب سلیمان وخلیل قپودان ماغونه‌لری بر دشمن قالیونه رامپه اولوب مردانه جنك ایدرك قبضهٔ تسخیره کتورمشلر ایکن دشمن طرفندن برقاچ غالون امداده یتیشوب عثمانلولر جانبندن ایسه بونلره مقابل چیقان اولمدیغندن وندیکلیلر کندو ماغونه‌لرینی تخلیص ایتدکدن ماعدا سلیمان قپودان ماغونه‌سنی دخی ضبط واغتنام ایتمشلر ایدی. عمرقپودان ماغونه‌سی ایسه بروقت دشمن ایله دوکوشوب رجعت ایلدیسه‌ده اوچیوز سردن کچدیدن آنجق قرق اللی غازی قالوب قصوری شهید

اولمشیدی . خلیل قپودان ماغونه‌سی دخی اثنای محاربه‌ده برصیغ یره اوتوروب غرق اولمش وسفینهٔ مذکوره افرادندن اکثریسی شربت شهادتی نوش ایتمشیدی . — وزیرغیر تسمیر بعدالمحاربه بوماغونه‌یی چیقاره‌رق یکیدن دوناتمشدر — محاربه قزشدقده یکیچریلرك سوار اولدیغی اوتوز پاره قدرغه وباشترده روم ایلی طرفنه چکیلوب اوزاقدن سیرجی اولمغله واقع اولان جبانت سائر کمیلرده اولان عساکره دخی سرایت ایتدیکندن، اوچ ماغونه بوغاز اغزنده روم ایلی صیغلقلرنده واوچ قالیـون کفز ساحلنـده تیمورلیوب ایچنده اولانلر دکزه آتیله‌رق عار فراری ارتکاب ایتمشیدی . بعض قالیونلر دخی بوغازدن چیقوب قپودان پاشـایه ملحق اولمق اوزره ساقزه عزیمت ایتدکلرندن عسـکرك جبانتی یوزندن دونمانك پریشانلغی وزیر غیورك شدت غضبنی داعی اولوب همان بر قایغـه بینه‌رك روم ایلی طرفنه کچدی ؛ سواحل مذکوره‌ده تحصن ایدن قدرغه‌لری محللرندن قالدیردیسه‌ده دشمنه قارشو طوره‌میوب تکرار فراره آغاز وقلعه آلتنـه التجایه شتاب ایتدیلر . بونلردن اون یدی قدرغه کفز ساحلنـه تیمورلمش وقالان اون بش پاره قدرغه قلعه آلتنه تحصن ایده‌مدیکی کبی دشمنك هجومنه دخی سدراه اوله‌میه‌رق کفزه دونوب تخلیص جان قیدیله ساحله قریب صیغلره باشدن قره بندیروب ایچنده اولانلر دریایه دوکلمشیدی . وزیر اعظم بوحالی مشاهده ایتدکده همان مقابل ساحله عسکر کوندروب دکزه آتیلانلرك غرق اولانلرندن ماعدا سکز یوز نفرینی قورشونه دیزدیروب جزای سزالرینی ویردی . بوقاریشقلقده یکیچری کتخداسنك یدك کمیسی دخی دشمن یدینه کچمشیدی . اناطولی ساحللرینـه دوشان کمیلری تسلط اعدادن حفظ ایچون ساحله لزوم کوریلان محللره استحکاملر انشا ایتدیروب جسیم طوپلر تعبیه ایلدی . مقدما دشمنك ید ضبطنه کچن سلیمان قپودان ماغونه‌سی دشمن طرفـندن یدکه آلنوب کتورلمکده ایکن علائیه سنجاغی بکی کوچك محمد نام بهادر بشراوتوراقلی ایکی‌قایغه‌آلتمش دلاورله سوار اولوب آرقه‌لرندن یتیشه‌رك وماغونه‌یه یناشـوب جنك ایله ایچروسـنه کیره‌رك یدك خلاطلرینی کسوب وشمشیرجلادتله درونده بولنان یوزاللیدن زیاده دشمنی قتل واسیر ایدوب مذکور قالیونی تخلیصه موفق اولمسی پك بیوك بهادرلك واثر شجاعت اولمغله عمومك تقدیر وشاباشـنه مظهر اولمش ووزیر اعظم خلعت فاخره ایله قدرینی ترفیع ایلمشدر.

الحاصل وندیکلیلر عثمانلولرك انهزامندن جسارتلنه‌رك اوچ کون اوچ کیجه ساحله تیمورلی بولنان‌کمیلره واستحکاملره طوپ وتفنك‌انداختیله محاربه‌یه‌دوام ایلمشلرایسه‌ده عثمانلولرطرفندن‌دخی شدتلی مقابله‌اولنمغله برایشه‌موفق اوله‌مامشلرایدی؛ اثنای‌محاربه‌ده قپودان پاشا باشترده‌سیله‌یدی قطعه قدرغه بوغازدن چیقمق صددنده‌ایکن روزکارك عدم‌مساعده‌سیله قوم‌برونی آشمق ممکن‌اوله‌میوب مذکوربرونده تیمورباقدقلرندن دشمن‌سفائن‌مذکوره‌یی‌ضبط‌ایچون هجومدن‌خالی‌اولمامغله محافظه‌لری‌خصوصنده‌مترسلرانشاقلنمشیدی. شوالك آلتنجی چهارشنبه کونی عصر زماننده دشمن دونماسی سفائن مذکوره‌اوزرینه هجوم ایدوب استحکاملردن وکمیلردن شدتلی برآتشه تصادف ایتدکلرندن خائباً رجعت ایتدیلر . یوم مذکورده وندیك آدمیرالی دونما

قپودانلرندن ایلرو کلانلری جمع ایدوب پراکنده و پریشان بر صورتده ساحللره تیمورلیوب قالان عثمانلو سفائننك بربربر صید واغتنام اولنمسنی طلب وقپودانلر دخی بو امرك اجراسنی وعد ایتدکلرندن، دشمن کمیلری اقشامه یقین محاربه یه ابتدار وتکرار قوم برونده بولنان باشترده اوزرینه هجومه استعجال ایلدیلر ؛ بو حالی مشاهده ایدن صدر اعظم الده بولنان کمیلرك جملهسی معطل اولوب عسکر ایسه جبانت وخیانت اظهار ایتدکلرندن نه یاپهجغندن ودشمنی نصل دفع ایدهجکندن حیران اولوب غایت ملول ومحزون برحالده «متوکلاً علی الله» استحکاماته شتاب ایتمشیدی. وندیك آدمیرالنك سوار اولدیغی کمی باشترده نك اوزرینه کلوب یدکه آلمق صددنده ایکن ساحلدهکی استحکاملردن قره محمد نام طوپجی واسطهسیله آتیلان دانه آدمیرال کمیسنك جبخانهسنه اصابتله طرفةالعینده برهوا اولوب درونده موجود اولان بیك نفر وکمینك انقاضی جوسماده داغیلوب باران مثالی ینه کندی کمیلری اوزرینه نزول ایلمش وبوکا یقین اولان برقاچ کمی دخی زیادهسیله رخنهدار اولمش ایدوکندن مقهوراً رجعت ایتمشلردر .

معلوم مدرکه ، بو وقعهده فوت اولان وندیك آدمیرالی حانیهنك فتحنی متعاقب تعیین قلنان وکرید قوماندانلنك اقرباسندن اولان (طوماس ـ موروزینی) ایدی . مرقوم فنون بحریه وخدعهٔ حربیهده ماهر وغایت جسور وتجربهکار اولوب اون بش سنهدنبرو عثمانلولر ایله اوغراشوب برقاچ دفعهلر غلبهٔ کاملهیه نائل اولدیغندن جرأت وجسارتی آرتمش واشته بویله مقتدر وماهر برآدمیرالك غیبوبتی وندیکلیلری مأیوس ایتمشیدی . مرقوم عثمانلولر بیننده طوپال آدمیرال دیو مشهور ایدی .

دشمن آدمیرالنك هلاکی عقبنده دونماسی پریشان ونه یولده حرکت ایدهجکلرندن حیران اولهرق بوغازده آلتی قالیون براقوب بوزجه اطهسنه چکلدیلر . صدر اعظم محضا الطاف ربانیهدن اولان بو موفقیتی مشاهده ایتدکده، سجدهٔ شکرانه واروب کوزلرندن سرشك شادی سیلان ایلدی . دشمنك رجعتی متعاقباً دیوان حرب تشکیل ایدوب خلیل قپودان ماغونهسنی دشمن یدندن تخلیص واسترداد ایدن کوچك محمدی احضار وکندی آرقهسندهکی سمور کورکی اکسا وباشنه ایکی غازی چلنکی تعلیق ایله ایکیوزاللی آلتون احسان ایلدی . دشمن آدمیرالنك راکب اولدیغی باشترده یه طوپ یتیشدیروب برهوا ایدن قره محمدی یتمش اقچه سپاهیلك ایله چراغ ویوز آلتون وفاخر لباسلر احسان ایلدی. محاربهده صداقتله خدمت ایدنلری علی مراتبهم فاخر خلعتلر ، وافر احسانلرله مغبوط الاقران قیلدی . جنکه شروع اولنمزدن مقدم راکب اولدیغی قالیونی روم ایلی ساحلنه باشدن قره ایدوب فرار ایدن فرهاد پاشا بولدیریلوب جبانتنك جزاسی اولمق اوزره اعدام اولندی . یکیچری کتخداسی یوسف اغا معیتی جنکه تشویق ایدهجکی یرده فراریلرك پیشروی اولدیغندن، کرك کندیسی وکرك کندوسیله برابر فرار ایدن یدی چورباجی اعدام اولنوب جسدلری دکزه القا اولندی. دونما سرعسکری اولان سیواس بکلربکی چرکس عثمان

پاشا دخی تقصیرات سابقه‌سنه بناءً اعدام ایله مجازات اولندی . دشمن طرفندن احراق اولنان قالیون قپودانلرندن طوپخانه‌لی سپاهی زاده محمد قپودان ، ماغونه قپودانلرندن پوصله‌جی زاده محمد قپودان ، قدرغه قپودانلرندن عرب قاسم وامثالی برقاچ قپودان فرار تهمتیله عبرةً للسائرین صلب اولندیلر . یکیچری اغاسی سهراب محمدپاشا عفو اولنوب عزل ایله اکتفا ایدلدی . ایشته بووجهله هرکسك مستحق اولدیغی مکافات ومجازاتك تعیین قلنمسی عمومه موجب عبرت اولدی . بومحاربهٔ مؤلمه‌ده گمیلرده اولان کورکجیلر وعسکر فرار ایله پریشان اولوب مهمات وارزاق ایسه تارمار اولدیغندن ، قوهٔ بریه وبحریه‌نك یکیدن تجهیزی الزم کورلمکله هرطرفه امرلر ارسال قلندی . اردوی همایون اناطولی حصارندن حرکتله بوزجه اطه مقابلنده اسکی استانبول نام محلده تجمع ایلدی .

بالاده بیان قلندیغی اوزره بو محاربه‌ده قپودان پاشا طیشاروده قالوب بوغازه کلمکده بطائت وتقصیر وطیشاروده دخی سوء تدبیر اظهار ایتدیکندن ، وزیر اعظمك مؤاخذه‌سندن خوف اوزره اولمغله (مدللی)ده مکث وآرام ایدوب دعوت اولندیغی حالده دخی وزیر مشار الیه نزدینه کلمکدن توقی ایتمش وتخلیص جان ایچون معیتنده‌کی گمیلر ایله جزایره فراری دخی شیوع بولمشیدی . وزیر اعظم حکیمانه تدبیر ایله قپودان مومی الیهه خلعت فاخره وبیك آلتون احسان کوندروب عذرلری مقبول اولدیغی ونهادلرنده مرکوز اولان شجاعت اقتضاسنجه کندیلرندن خدمتلر بکلندیکنی تحریر ایله تأمین ایتدیکندن ، قپودان پاشا معیتنده اولان گمیلری آله‌رق بوزجه اطه‌نك استردادینه شتابان اولدی . مشارالیهك معیتنده جزایر وتونس گمیلریله برابر سکسان پاره گمیدن عبارت بردونما اجتماع ایتمشیدی .

اناطولیدن تحریر اولنان بشبیك قدر گزیده عسکر قپودان پاشا طرفندن اوتوز اوچ پاره قدرغه‌یه آلنوب ذی‌القعده‌نك اون بشنجی جمعه ایرتسی گیجه‌سی نصف اللیلده اطه‌نك (دکرمن دره‌سی) طرفنه چیقارلدی ، وکوندن کونه تقویت ویریله‌رك قلعه‌نك محاصره‌سنه دوام اولندی .

بحراً دخی دشمنك پریشان اولان دونماسی برایش کورمکه موفق اوله‌مدیغی کبی بوغازده براقدقلری آلتی قالیون اوزرینه یکرمی قدرغه ایله کوندریلان سردار حسن پاشا دشمنی فراره مجبور ایتدیکندن جزیرهٔ مذکوره پیشکاهنده لنکرانداز اولان گمیلرده قلعه‌یی ترك ایله ذی‌القعده‌نك یکرمی برنجی گیجه‌سی فرار ایلدیلر . وندیکلیلر جزیره‌ده غایت ماهرانه استحکاملر وقلعه‌لر انشاسنه تشبث ایتمشلرسه‌ده هنوز نصفی تمام اوله‌مدن طرد اولندیلر . جزیرهٔ مذکوره‌نك ضبطندنصکره سردار صاحب وقار قلعه‌یی تعمیر ولزومی قدر طوپ وجبخانه ومهمات سائره ومستحفظلر وضع وتعیین ایدوب وزیر سهراب محمد پاشایی جزیرهٔ مذکوره محافظه‌سنه مأمور ایلدی .

لیمنی جزیره‌سنك استخلاصی ایچون عسکردن درتبیك بشیوز قدر دلاوزی گمیلره یرلشدیروب قپودان طوپال محمد پاشانك قوماندہ‌سی تحتنده ارسال ایلدی . جزیرهٔ مذکوره قلعه‌سی غایت صرپ برتپه

اوزرنده بولنمغله هجوم ایله ضبطی ممکن اوله‌میوب آلتمش کون محاصره امتداد ایتدی . نهایت دشمن مأیوس اولوب قلعه‌یی تسلیمه مجبور اولمغله وزیراعظم معاودت وصفرك اون سکزنده ادرنه‌یه مواصلتله التفات شهنشاهی‌یه نائل وخلع فاخره ایله مظهر التفات نامحصور اولدی .

(١٠٦٧) ﻫ (١٦٥٦) م سنه‌سنده لیمنی جزیره‌سنك فتحنی متعاقب قپودان طوپال محمد پاشا عزل اولنوب ساقزه محافظ تعیین اولنمش وبرمدت کچدکدنصکره قتل اولنوب سفر سابقده اظهار ایتدیکی جبانتك جزاسنی کورمشدر . بونی متعاقب چاوش زاده محمد پاشا قپودانلق منصبنه نائل اولمش ایسه‌ده کرید سرداری دلی حسین پاشا استانبوله عودتنده قپودان اولمش ومشارالیه دخی (١٠٦٩) ﻫ (١٦٥٨) م سنه‌سی اواسطنده قتل ایدلمشدر .

سنهٔ مذکوره‌ده سدالبحر مقابلنه قوم قلعه‌نك انشاسی دشمنك بوغازه دخولنه مانع قوی اولدیغندن موفقیات عظیمه‌دن معدود بولنمشدی .

(١٠٧١) ﻫ (١٦٦٠) م سنه‌سنده کرید جزیره‌سی سرداری اولان طاووقجی مصطفی پاشا عزل اولنوب ، عنکبوت احمد پاشا سردارلقله سرفراز اولمش وقپودان دریا اولان حسام بك‌زاده دونمای همایون ایله آقدکزده ایکن فوت اولمغله قپودانلق دیاربکر ولایتندن معزول مصطفی پاشایه احسان اولنمشدر.

بوسنه وندیکلیلر ایله بونلره ظهیر اولان نمچه‌لیلره اعلان حرب اولنمغله شعبانك طقوزنجی کونی ، وزیر مکرم اسماعیل پاشا استانبولده قائممقام نصب اولنوب پادشاه عالمپناه قاعدهٔ قدیمه اوزره استانبولدن مرتب آلایله حرکت وماه مذکورك یکرمی سکزنجی کونی ادرنه‌یه مواصلت بیوردیلر . سنهٔ مذکوره‌ده کرید سرداری احمد پاشایه طرف پادشاهیدن خلعت وبرمرصع شمشیر ارسالیله قدری اعلا وتعلیمات مقتضیه اعطا قلندی .

بحر سفیده چیقاجق دونمای همایونه سابق شام والیسی اولان قپلان مصطفی پاشا قپودان تعیین ودشمنه مقابله ایچون لوازم اسباب جنك وحربك تهیئه‌سی تنبیه قلندی .

(١٠٧٦) ﻫ ذی‌القعده‌سنك اوچنجی (١٦٦٦) م مایسنك دردنجی جمعه ایرتسی کونی دونمای همایون برمعتاد الای والا ایله بشکطاش جانبندن حرکت وکریده متوجهاً عزیمت ایلدی . وندیکلیلر مقدمکی سلهٔ تأدیبك تأثیریله هنوزعقللرینی باشلرینه طوپلایه‌مدقلرندن هیچ برطرفده باش کوستره‌مامکله صوك بهارده بلا وقوعات ترسانه‌یه عودت اولنمشیدی .

(١٠٧٦) ﻫ (١٦٦٦) م سنه‌سنده نمچه‌لیلر ایله عقد مصالحه اولنوب اردوی همایون عودت ایتدکده ، وزیر اعظم کپریلی فاضل احمد پاشا کرید سرداری تعیین اولنه‌رق صوب مقصوده متوجهاً عزیمت ومورهٔ ساحلنده دونمای همایونه راکباً جزیرهٔ مذکوره‌یه عبوره مسارعت بیوردیلر .

وزیر اعظم وسردار اکرم احمد پاشایی کرید جزیره‌سنه نقل ایتدکدنصکره دونمای همایون ترسانهٔ

عامره یه عودت ایلمشیدی؛ سردار مشار الیهك ظلبی اوزرینه یکیدن تجهیز ومهمات ومالزمه‌سی تکمیل ایدیلوب (١٠٧٨) ھ شوال شریف غره‌سنده (١٦٦٨) م مارتنده جزیرۀ مذکوره‌یه تسییرقلندی. بونجه زماندنبرو امتداد ایدن کرید سفرینه وزیر اعظم احمد پاشا دخی عزیمت بیوردقلری حالده هنوز فتح وظفر میسر اوله‌مامش وامتداد جنك وحربدن طبع همایون غایت مکدر ومحزون اولدیغندن، تقویت بخش قلوب مجاهدین اولمق اوزره جزیرۀ مذکوره‌یه بالذات عزیمتی تصمیم بیورمشلرایدی. توغ همایون اخراجیله حرکت همایون ترتیب اولنوب شوالك اوچنجی کونی یکیشهرطرفنه تشریف شاهانه وقوع بولدی.

قندیه قلعه‌سی محاصره‌سنده بولنان اردوی همایونك باشلیجه دوچار اولدیغی مشکلات درسعادت ومحال سائره‌دن کلوب (حانیه) و(رسمو) و(یراپترو) لیمانلرینه چیقاریلان ارزاق ومهماتك قندیه‌یه جلبی خصوصی ایدی. محال مذکوره‌دن براً قندیه‌یه اولان طریقلر صرپ وسنکستان اولمغله دوه واسترلر ایله اون اون بش کونده غایت صعوبتله جلب اولنه بیلورایدی؛ بومزاحمه‌ایسه حیوان طیانه‌میوب تلف اولدیغندن، طوپ وقونداق ومهمات سائره سفائن شاهانه‌ایله اردو مرکزینه بش ساعتلك مسافه‌ده اولان(چناق) لیمانه‌چیقاریلوب بورادن‌قولایلقله‌جلب‌اولنور ایدیسه‌ده بودخی هرانك‌مساعده‌سی ودشمن کمیلرینك غیابی حالنده‌ممکن اوله‌بیلورایدی. بواثناده ایسه دشمن چناق لیمانی خارجنه یدی قطعه کمی تعیین ایدوب بحراً نقلیاتی منع ایتمش اولدیغندن والده بولنان کمیلر ایله نقلیاته دوام اولنمق واقتضا ایدر ایسه بالمحاربه دشمنك دفعنه سعی وغیرت ایدلمك تحت وجوبده بولندیغندن، بك کمیلرندن اون ایکی کمی‌یه بیك نفر سردن کچدی توزیع واردوی همایونه مخصوص اولان ارزاق ومهمات تحمیل اولنوب آناطولی بکلربکی خلیل پاشا قوماندەسنده تسییر قلندی. سردار اکرم، خلیل پاشایه وقت وحالك ایجابنه کوره حرکتله قره‌غول ایدن دشمن سفائنی یدی کمیدن زیاده ایسه اوزرینه وارمامسنی، وکیجه محاربه‌دن توقی ایدوب کوندز تصادف ایدر ایسه محاربه ایتمسنی تنبیه ایتمش ایدی. پاشای مشار الیه چناق لیمانی جوارینه حامل اولدیغی مهماتی بالاخراج حانیه‌یه حین عودتنده کیجه اثناسنده برطاقم کمیلره تصادفله سفائن مذکوره‌نك آبلوقه‌یه مأموراولان دشمن سفائنی اولدقلرینی اکلادقده تنبیهاتك خلافنده اوزرلرینه بالهجوم محاربه‌یه‌مباشرت ایلدی. غلبه ایتمك اوزره ایکن دشمنه اون پاره کمی امداد کله‌رك سفائن عثمانیه‌یی اورته‌یه آلدقلرندن بوحال اوزره دخی درت بچق ساعت محاربه‌یه دوام‌ایدوب کمیلرنی دشمن کمیلرندن آیرمغه موفق اولانلر خلاص اولوب بش قالیته دشمن کمیلری طرفندن قانجه‌لاندیغندن آیرمق ممکن اوله‌مامشدی. خلیل پاشا سوار اولدیغی طوراق بك کمیسنك دشمن یدندن تخلیصی ممکن اوله‌میه‌جغنی اکلادیغندن برصندال ایله ساحل سلامته چیقمش ایسه‌ده طوراق بك برقورشون اصابتیله شهید اولمغله هرطرفدن دشمن کمی‌یه هجوم ایتدیکندن، برنفر جبجانه‌یه آتش ویرمکله رامپه اولان دشمن قالیونیله برابر محترق اولمش وقلان‌درت کمی‌ایسه دشمنك یدضبطنه‌کچمشدر. کیجه واقع‌اولان بومحاربه اوزاقدن طوپله بدأ ایتیوب کمیلریکدیکرینه رامپه اوله‌رق تفنك وقلنج ایله واقع اولدیغندن، عثمانلولرك ضایع ایتدیکی

بش کمیده برنفر قالنجه‌یه قدر محاربه ایدلمش ودشمن طرفندن ایسه برقالیون غرق اولدیغی حالده بیك بشیوز نفر مقتول ودرتیوز نفر مجروح وقوعبولدیغی تحقیق قلنمشدر .

صغری محاربه‌سی

(١٠٧٩) ﻫ محرمنك بشنجی (١٦٦٨) م حزیرانـنك آلتنجی کونی وزیر دلیر قپلان مصطفی پاشا دونمای همایون ایله ساقزده اقامت اوزره ایکن (کسندیره) و (سلانیك) طرفلرینه قره‌غول تعیین اولنان آلتی قطعه طرابلس قالیونی صغری اوزرلرنده ونديکليلرك (جورجی) نام آدمیرالی قوماندەسندەکی اوچ قالیون واون یدی فرقته‌دن عبارت اولان دونماسیله محاربه‌یه طوتشدقلرینی خبر آلوب اوتوز بش قطعه سفائن همایون ایله موقع حربه یتیشوب محاربه‌یه اشتراك ایتدکده دشمن محاربه‌دن یوز چویرمکله قالیونلردن ایکیسی ضبط وباقیسی فراره مجبور ایدلمشدر . بومحاربه‌ده یوزاون سکز نفر اسیر آلندیغی کبی مذکور قالیونلرده بولنان یوزدرت نفر مسلمان اسیرلری دخی تخلیص قلنمغله قپودان مشار الیه التفات شاهانه‌یه مظهر اولمشدر . عثمانلی تاریخلری وندیك قوماندانی اولان (جورجی) نك دخی محاربهٔ مذکوره‌ده فوت اولدیغنی تحریر ایتمشلر ایسه‌ده اعتماده شایان کوریله‌مدی .

بالاده بیان قلندیغی اوزره وزیر اعظم فاضل احمد پاشا (١٠٧٧) ﻫ ذی‌القعده‌سنك یکرمی طقوزنجی و (١٦٦٧) م مایسنك اون اوچنجی بازار ایرتسی کونی قندیه‌یه واصل اولوب هرجهتدن قلعه‌یی تضییقه ابتدار ایتدیسه‌ده (١٦٦٩) م سنه‌سنه قدر موفق اوله‌مدی . اشبو نهایتکی اوچ سنه ظرفنده ممکن الاجرا اولان حرکت بهادرانه‌ده وحربی صنایع ومانوره‌ده قصور ایدلمدی . موروزینی — بوذات مؤخراً موره‌یی فتح ایتدیکندن پلوپونیسان لقبیله معنون اولمشدر — قلعه‌یه عموم قوماندان اولوب لکن نمچه محاربه‌سنده کسب شهرت ایدن (دیوق - دوله فوویل) مشاوری ایدی . بونکله برابر نیچه قدیم ومشهور فامیلیاره منسوب بهادرلر خرستیان ممالکنك هر طرفندن علی الخصوص ایتالیا واسپانیادن فوج فوج اشبو یکرمی اوچ سنه‌دنبری عثمانلولرك تعلیمکاه فنون حربیه‌سی ومیدان امتحان بهادرانه‌سی اولان قندیه‌یه کلوب عظیم برقوت جمع اولمشیدی . عثمانلولر طرفنده ایسه سردار اکرم ومعیتنده‌کی قوماندارلر وآدمیراللر براً وبحراً قلعه‌یی صوك درجه‌لرده تضییق ایدوب فن حرب وصنایع محاصره‌ده زمانك اك ماهر مهندسلرینی حیران ایدر صورتده اظهار هنر ومعرفت ایتمشلردی .

وزیر اعظمك عساکر وفیره ایله جزیره‌یه وصولی وقلعه‌یی نهایت درجه‌ده تضییقی وندیکلیلری دوچار خوف وتلاش ایتدیکندن برطرفدن جانب سلطنت سنیه‌یه ایلچیلر ارسالیله قندیه قلعه‌سی ویرکوسی اوله‌رق سنوی یکرمی بشبیك آلتون اعطا اولنمق شرطیله صلحه طالب اولمشلر ودیکر طرفدن‌ده اوروپانك اعانه وامدادینه دسترس اولمق قصدیله هردرلو فدا کارلغه مبادرت ایلمشلر ایدی .

سردارا کرم ایسه، ذات شاهانه یه، قندیه قلعه سنك ضبطی قوهٔ قریبه یه کلمش اولدیغندن وندیکلیلرك مواعیدینه احالهٔ سمع اعتبار اولنمامسنی عرض ایدوب، کندوسنه مراجعت ایدن وندیك ایلچیسنه ده « بز صراف دکلز مقصدمز قندیه قلعه سنی آلمقدر » دیو جواب اعطا وبرآن اقدم قلعهٔ مذکوره نك ضبطنه بذل سعی اوفی ایتمکده ایدی .

بو اوانده فرانسه دولتی سلطنت سنیه ایله مصالحه اوزره اولدیغی حالده ونديكليلرك استمدادينه بناءً کویا دولتك رضاسی یوق ایسه ده اهالیسنك وندیکلیلره اعانه خصوصنده کوستردکلری آرزویه پرده کش ممانعت اوله مدیغندن (١٦٦٩) م حزیرانك یکرمی ایکنجی کونی قرالك عمی زاده سی (دوق دوبیفورت) ك تحت قوماندهسنده اون بشبیك فرانسز کوکللولری پاپا ومالطه نك آلتمش پاره کمیسیله قندیه قلعه سنه کلوب، برکیجه کمال نخوت وغرور ایله جیوش عثمانیه اوزرینه هجوم ایتمشلر ایدی؛ تابصباح محاربه دوام ایدوب نهایت (بیفورت) ایله ایکیبیك نفری قلنجدن کچوب باقیسی مجبورفرار وبردفعه دها هجوم ایتمك صددنده بولندقلری حالده رجعت قهقری یه دوچار اولمشلر ایدی . دشمن کمیلری ساحلده بولنان عثمانلو طابیه لرینی طوپه طوتدقده، برقالیونلری غرق واکثریسی عظیم رخنه دار وضایعات کثیره یه دوچار اولدقلرندن بقیة السیوف کمال پریشانی ایله مملکتلرینه عودته شتاب ایلدیلر .

اشته صوك اوتوز درت آی محاصره اثناسنده اللی درت دفعه هجوم واقع اولوب بیك اوچیوز التمش درت لغم آتلمش واوتوزبیك عثمانلو شهیدواون ایکی بیك وندیکلو تلف اولمشدر . وندیکلیلر قندیه قلعه سی اللرنده قالمق اوزره بیوك بیوك فداکارلقلر اظهار ایتمشلر ایسه ده بالاده بیان قلندیغی اوزره سردار کپریلی احمد پاشا رد ایدوب قلعه نك ضبطنده ثبات کوسترمشدر . الحاصل عثمانلولرك متانت وشجاعت خارقة العاده سی ثمره سی اوله رق (١٠٨٠) ربیع الاخرینك اون طقوزنجی و (١٦٦٩) ایلولنك التنجی کونی قندیه قوماندانی اولان (موروزینی) قلعه یی تسلیمدن بشقه چاره اولمدیغنی اکلایوب شروط مصالحه یی مذاکره یه ابتدار ایلدی . (سوده) و(غرامبوسه) و(اسپرلونغه) قلعه لری وندیکلیلر یدنده قالمق وآرشپلده قورصانلر طرفندن ضبط اولنان کمیلری وندیکلیلر تضمین ایتمك شرطیله عقد مصالحه اولنوب ایلولك یکرمی یدنجی کونی قلعه نك انختارلری سرداره تقدیم قلندی . بعد المصالحه سردار اکرم برمدت دها جزیره ده قالوب قلعه لرك تعمیراتنی تکمیل ومملکتك وبتون جزایر بحرسفیدك اسایشنی وتبعه نك استراحتنی تأمین ایلدکدنصکره عودت بیوروب التفات جهان درجات پادشاهی یه مظهر اولدی .

غرب اوجاقلری

(١٠٩٢) هـ (١٦٨٠) م سنه سنده، سکز قطعه فرانسز قالیونی ساقزه کلوب لیمانده قرینه یه باصیلان طرابلس قالیونلرینی احراق ایتمك قصدیله قلعه وشهری وسفائن مذکوره یی طوپه طوتوب درت بچق ساعت آتشه دوام ایله خیلی خسار وتلفاته سبب اولدقلرندن بو وقوعات استانبوله بیلدیرلدکده،

فرانسه ایلچیسی ، و بتون فرانسه تبعه‌سنك طرد اولنه‌جغی بیانیله اجرای تهدیدات اولندقده بوحرکتدن فرانسه دولتنك معلوماتی اولمدیغنی وتحریر ماجری اولنورایسه طلب اولنان ترضیه وتضمینات اعطا قلنه‌جغنی بیان ایتمش وبوخصوصده استدیکی مهلت ویرلمشیدی . ختام مهلتده فرانسه دولتی طرفندن کلان نامه‌ده ساقز وقعه‌سندن فرانسه دولتنك معلوماتی اولمدیغی و متجاسرلری بولدیریلوب جزای شدید ایله مجازات ایدلدیکی بیان واعتذار اولنه‌رق تقریباً آلتمش بیك غروشلق هدیه اتحاف وجرم وقصورلری اعتراف اولندیغندن ، سفیر مرقوم یالی کوشکنده رکاب همایونه جبهه‌سای مثول وعرض هدایا ایله نیازمند قبول اولدیغندن صدر اعظم شفاعتیله مساعدهٔ خسروانه ارزان بیورلمشیدی .

(قریسی) نام مورخ عثمانلو تاریخنك اون‌التنجی عصر اواخری وقایع بحریه‌سنی تحریر ایتدیکی صره‌دده غرب اوجاقلرینه دائر بروجه‌زیر اعطای معلومات ایلمشدر: « اون آلتنجی عصر اواسطنده غرب اوجاقلری نامی آلتنده بولنان جزایر، تونس، طرابلس حکومتلری برنوع مختاریته مالك اولوب دولت علیه‌یه اولان مربوطیتلری محاربه اثناسنده برقاچ کمی کوندرمك وچند سنه‌ده بردفعه هدیه تقدیمیله لزومی اولان جبخانه‌یی استانبولدن آلمقدن عبارت ایدی . بوقورصان حکومتلرینك اك قوتلی وجرأتلیسی جزایر اولوب یالکز بحر سفیدده اولان خرستیان ممالکی ساحللرینی غارات ایله اکتفا ایتمیوب بعضاً سبته‌دن طیشارو چیقارق شمال وجنوب ساحللرینیده یغما ایدرلر ایدی . (مادیره) اطه‌لرینی وانکلتره قنالنك سواحل غربیه‌سنی و (ایرلانده) اطه‌لرینی نیچه سنه‌لر یغما وغاراته دوام ایدوب (ایزلاند) و(اسقاندیناویه)یه قدر عزیمته جسارت ایتدکلری محققدر . جزایر قورصانلرینك بوحرکتی یدی عصر مقدم بحرسفید ساحللرینی خراب ویباب ایدن قدیم (نوروجیا) دکز قراللرینك اجرا آتنه مشابه بولنمشیدی. جزایرلیلرك، خفیف ومتناسب برصورتده انشا وتجهیز اولنوب بهری اوچیوزدن درتیوز نفر استیعاب ایدر وقرقدن اللی‌یه قدر طوپ چکرقرق قطعه غالی ایله برایکی آلای بحریه تفنك اندازعسکری موجود ایدی . ترسانه‌لرنده .خدمات شاقه‌ده ویاخود کمیلرده کورکده استخدام اولنان خرستیان اسراسی اونبیك ایله یکرمی بیك بیننده اولوب، تونس طرابلس قوهٔ بحریه‌سی بونلره نسبتاً دون ایدی . انکلیز آدمیراللرندن (بلیق)(١٠٦٥) ه (١٦٥٥) م سنه‌سنده جزایر داییلرینی مطالباتنك قبولنه ارضا ایتمش وطلبی ایسه انکلیز تبعه‌سندن اولان اسیرلرك تخلیهٔ سبیلیله کندوسنه تسلیمندن عبارت بولنمشیدی. حال بوکه تونسلیلر انکلیز آدمیرالنك بیاناتنه حوالهٔ سمع اعتبار ایتمدکلرندن قلعه التنده یاتان تونس کمیلرینی احراق وقلعه‌سنی خراب ایلمشدر. مؤخراً فلمنك آدمیرالی (دورایتر) وفرانسز آمیرالی (بیسقورت) دخی مختلف زمانلرده جزایر قورصانلرندن اخذ ثاره تشبث ایتمشلر ایسه‌ده مذکور اوجاقلرك شهرت بحریه‌سی عصر حاضرده (لورداکسامو) ك جزایری طوپه طوتدیغی تاریخه قدر دوام ایلمشدر .»

ونديكليلرك نقض عهدی

(١٠٩٤) ه (١٦٨٢) م سنه‌سنده (ویانه) انهزامنده، وزیر اعظمك اوتاغی درونندده اله کچیریلان

اوراق میاننده، ونديكليلرك بوسنه‌ده اجرا ایتدكلری مظالمه‌دائر مشارالیهك ركاب همایونه تقدیم ایتدیكی تقریر بولنمش وبونده ونديكليلردن اخذ انتقام خصوصی نجچه سفری ختامنه قدر تأخیر اولنمسی تسطیر اولنمش اولمسنه بناءً بوخصوصدن ونديكليلر خبردار ایدلدكده دونمانسی بالاحضار سابق قندیه محافظی (موروزینی) قومانده‌سنده موره‌یه ارسال ایلیوب بغتةً (ماورو) قلعه‌سنی محاصره واستیلا ایلمشیدی. قره‌مصطفی پاشانك قتلندنصكره اردوی همایون هیچ بریرده قرار ایده‌میوب زیاده پریشانلغه دوچار اوله‌رق بتون روم ایلی قطعه‌سی هرج ومرج اولمشیدی. بویله برغائله‌لی زمانده ونديكليلرك نقض عهد ایدوب موره ساحللرینی پیدرپی استیلا ایتدكلری حالده بحراً مقاومته هیچ بركمسه امكان ویره‌میوب یالكز موره‌یه سردار تعیینیله اكتفا اولنمش ووزیر مكرم مصطفی پاشانك قپودان تعیین اولنمسی بیكده تقویهٔ قلوبه مدار اوله‌مامشدی.

(١٠٩٥) هـ (١٦٨٣) م سنه‌سنده، امرای دریادن مصرلی زاده ابراهیم پاشا وجزایرلی بابا حسن نام كارشناسانك تحت نظارتلرنده انشا قلنان اون قطعه كبیر قالیون ختام بولمش وبونلردن ایكیسی اللیشر زراع — تقریباً یوز اون انكلیز قدمیدر — ودیكر سكزی قرق بش زراع طولنده بولنمش ایدی. بشی ابراهیم پاشا وبشی بابا حسن قوماندەسیله بهارده دكزه چیقارلمق اوزره آلات وادواتی تكمیل وتجهیز اولنوب درونلرینه وضع اولنه‌جق ضابطان ونفراتك برسنه‌لك معاشی وسائر لوازمات ومصارفات واقعه‌لری ایچون لزومی اولان بشیوز اوتوز یدی كیسه اقچه‌نك یوز یكرمی كیسه‌سی ردوس وقبریس ویكرمی كیسه‌سی اسكندریه سنجاقلری محصولاتندن وباقی اوچیوز طقسان یدی كیسه‌سی عن نقد خزینه‌دن اعطا قلندی.

(١٠٩٦) هـ (١٦٨٤) م سنه‌سنده، دونمای همایونك خزینه‌یه بار اولمقسزین تقویه‌سیچون صاحب ثروت ویساردن اولدقلری معلوم اولان سلیمان افندی زاده مصطفی افندی، حسین اغا، قوجه یوسف افندی قرنداشی حسن اغا، نكاهی مصطفی افندی، كرسته‌جی صولاق زاده وسائر قوهٔ مالیه‌سی اولانلر امرای دریا سلكنه الحاق اولنوب قدرغه‌لرینی كندولری انشا وهر بر لوازم ومهماتنی احضار ایتملری فرمان اولندی. بوذاتلرك اكثریسی فنون وصنایع بحریه‌دن بی‌بهره ایدیسه‌لرده الجاآت زمانه‌دن اوله‌رق بوزمره‌یه ادخال اولنه‌دقلرندن هر حالده سفینه‌لرینی انشا وتجهیزه مجبور اولمشلر ایدی. بوخصوصده ایچلرندن بعضیلری املاك واشیالرینی فروخت ایتمش وبعضیلریده دیون كثیره‌یه مستغرق اولوب امر عالی‌یی یرینه كتورمشلر ایدی.

ایشته بوكبی تدبیرلر ایله عتیق وجدید آلتمش پاره كمیدن مركب بر دونما احضار وبرآن اقدم حركتی فرمان اولنوب، مصارفات مقتضیه‌لریچون درتیوز كیسه اقچه خزینهٔ همایوندن اعطا قلندی. بهارده قپودان مصاحب مصطفی پاشا صوب مقصوده متوجهاً بادبان كشای عزیمت اولدی. ابتدا قوجه قلعه‌سی پیشگاهنده لنگر انداز اولوب جوارده‌كی اطه‌لردن بری اوزرینه ومدللوده بوغاز آغزینه وساقزده

فنار قلعه‌سی قارشوسنه، برر قلعه اساسی وضع ایله ردوسه متوجهاً حرکت ایتدی . وندیکلیلر نقض عهد ایده‌لیدنبرو عثمانلی سفائنی سیسام اطه‌سندن خارجه چیقامدقلری حالده قپودان لاحق ردوسه بالمواصله اسکندریه‌دن کلان تجار کمیلرینی قورصانلرك تعرضندن لاجل الوقایه برابر آلوب ساقزه قدر کتوردی؛ وندیك قورصانلرندن قپودان (پاولو) دیو شهرت بولان قورصانه ساقز کیروسنده تصادفله اوزرینه هجومی امر واشارت ایلدکده روزکار غایت قوتلی ودشمنك فرارینه مساعد ایدیسه‌ده امرای دریادن (ماچاما) دیو مشهوراولان‌علی پاشا زاده عبدالقادر پاشا ایله دیو سلیمان پاشا تعقیبلرینه جرأت ایلدیلر . عبدالقادر پاشا قالیون مذکوره یاقلاشوب باش طوپلرینی انداخته باشلادقده قپودان پاشانك دریای غیرتی جوشه کلوب چکدیری بکارینه امداده یتشملرینی اکیداً امر ایلدیسه‌ده جسارت ایدن بولنمدیغندن وقپودان پاولو کبی مجرب بر قورصانك هر جهتله مکمل وبیکدن متجاوز محارب ایله مجهز قالیونی اوزاقدن طوپله کورلیوب ضبط ایتمك ممکن اوله‌مدیغی کبی روزکار دخی رامپه یه مساعده ایتمدیکی اجلدن فراره امکان بولمشیدی . قپودان پاشا دونما ایله ساقزه عودت ایتدکده باشترده‌ده دیوان حرب تشکیلیله امرایی دعوت وجبانت کوسترنلره پك آغر مجازات ترتیب ایتدی . ماریول مصطفی پاشا زاده حسن‌بکی باشترده‌نك سرن جونده‌سنه آصمغی قرارلشدیر دیسه‌ده عبدالقادر پاشانك نیاز والتماسیله عفو ایلدی . بورادن قیام ایله آغریبوزه عزیمت اوانده‌یکی اثناده وندیك دونماسی عساکر وفیره ایله کلوب آوارین قلعه‌سنی ضبط ایله قرون قلعه‌سنی‌محاصره ایتمش اولدیغندن، قپودان مصطفی پاشا موره سرداری تعیین اولنوب عبدالقادر پاشا دونمایی آله‌رق استانبوله عودت ایلدی . موره‌ده بولنان اهالئ خرستیانیه وندیکلیلره روی قبول اظهار واکثریسی سلاح بدست اوله‌رق وندیك اردوسنه التحاق ایله اعلان عصیان ایتدکلرندن (قرون) ومؤخراً (متون) قلعه‌لری دشمن یدینه کچمشیدی .

(١٠٩٧) ﻫ (١٦٨٥) م سنه‌سی بهارنده دکزه چیقاریله جق اون قالیون، عتیق وجدید آلتمش قدرغه‌دن عبارت اولان دونمای همایونه معاش ومصارفات سائره‌لریچون خزینهٔ همایوندن درتیوز آلتمش کیسه اقچه احسان اولنمش وقالیون قپودانی‌اولان مصرلی زاده ابراهیم پاشا امور بحریه‌ده مشهور ومساعئ مشکوره‌سی مسبوق اولمغله رتبهٔ وزارتله دلشاد وقپودانلق منصبنه اصعاد ایدلمشیدی .

(١٠٩٩) ﻫ (١٦٨٧) م سنه‌سنده وندیکلیلر (آناپولی) و (آتنه) یی ضبط ایدوب (آغریبوز) قلعه‌سنی محاصره ایتدیلر ایسه‌ده ظفر بوله‌میوب تلفات کثیره‌یه دوچار اولدقلری حالده رجعت ایلدیلر .

(١١٠٢) ﻫ (١٦٩٠) م سنه‌سنده قپودان مصرلی زاده ابراهیم پاشا اون بش قالیون ویکرمی درت فرقته ایله اطه‌لرك وسواحل شاهانه‌نك محافظه‌سیچون آرشیله عزیمت وشتا حلولیله عودت ایتدی .

(١١٠٣)ﻫ(١٦٩١)م سنه‌سنده‌وندیك دونماسی‌عساکر وفیره‌ایله کلوب ایکی‌ماه‌قدر حانیه‌قلعه‌سنی‌محاصره

ایتمش وخونریزانه محاربه‌لر واقع اولمش ایسه‌ده عساکر عثمانیه‌نك ثبات ومتانتی وقندیه‌ده بولنان سردار وزیر مکرم محمد پاشانك امداد ومعاونتیله نهایت وندیکلیلر طوپ وسائر ادوات حربیه‌لرینی ترك ایدوب خائباً کمیلرینه فرار ایلمشلردر .

قپودان مصطفی پاشادن صکره وعهد سلطان احمدخان ثانی دورنده، قانون قدیم اوزره هرسنه بهارده قپودان پاشالر دونمای همایون ایله بحر سفیده سفر ایدرلر ایدیسه‌ده دشمن اوزرینه وارمغه جسارت اولنه‌مز ایدی . علی الخصوص (۱۱۰۶) ه (۱۶۹٤) م سنه‌سنده وندیکلیلر (مالطه) و (پاپا) دونمالریله متحداً ساقزه‌کلوب قره‌یه عسکر دوکه‌رك چنار میدانی نام محله مترسلر تأسیس وطوپلر یرلشدیروب اون بش کون قلعه‌یی محاصره وتضییق ایله برقاچ جهتی تخریب ومحافظلری مدافعه‌دن مأیوس ایتدکلری حالده بحر سفیده‌ده بولنان دونمای همایون امداد واعانه ایده‌مدیکندن محافظلر چشمه‌یه مرور ایتمك شرطیله تسلیمه رضاداده اولمش وقلعهٔ مذکوره سهولتله وندیکلیلر یدینه کچمشدی . بوخبر کدورت اثر استانبوله واصل اولدقده، وزیر کنج محمد پاشا سردار تعیین اولنوب صاروخان، آیدین، منتشا، صیغله، بیغه، قره‌سی، قسطمونی وسائر ولایتلردن عسکر جمع وترتیبنده استعجال اولنوب چشمه‌ده سردار محمد پاشا نزدینه تسییر قلنمش وادرنه‌ده وزیر اعظم معیتنده‌کی اردودن دخی بشبیك بشیوز نفر یکیچری وجبه‌جی بالافراز ارسال اولنمشیدی . عسکرك نقلی خصوصنده سفائن کثیره‌یه احتیاج مس ایتدیکندن ترسانهٔ عامره‌ده اون سکز اوطوراقلی یوز قطعه فرقته انشا سنه ودونمای همایونك مهمات ولوازمنك برآن اول اکماله قپودان پاشا طرفندن اهتمام اولنمسنه ارادهٔ سنیه شرفصدور ایتمشیدی . اولجه ساقز جزیره‌سنك ایدیء اعدادن استرداد ایچون محمد پاشا سردار تعیین اولنمش ایسه‌ده وزیر اعظم نزدنده مشورت اولنوب سردارلق آناطولی والیسی وزیر شجاعتسمیر مصرلی زاده ابراهیم پاشانك عهدهٔ اقتدارینه احاله قلنمشیدی . وندیکلیلرك ساقزی آبلوقه ایتدکلرینی دونمای همایون ایله آرشلده بولنان قپودان یوسف پاشا استخبار ایتدیکی حالده امداده مسارعت کوسترمدیکی وبسط ایتدیکی اعذار واسباب التفات واعتماده شایان اولمدیغی اجلدن عزل ایله مدللوده قلعه بند اولنوب منصب والای قپودانی سدالبحر محافظی وزیر مکرم عموجه زاده حسین پاشایه عنایت واحسان بیورلدی .

عهد سلطان مصطفی خان ثانی

ساقز محاربه‌سی

(۱۱۰۶) ه جمادی الآخره‌نك یکرمی اوچنجی (۱۶۹۵) م کانون ثانیسنك یکرمی طقوزنجی کونی جنود شجاعت نمود عثمانی‌یی حامل اولان یکرمی قطعه قالیون ویکرمی درت قطعه چکدیریدن عبارت دونمای قپودان دریا عموجه زاده حسین پاشا وقپودانهٔ همایون جزایرلی مزه‌مورتو حسین پاشا قوماندەسنده استانبولدن

ایده‌میوب فراره شتابان اولمشلر ایدی . بو محاربه‌ده طوپ ایله زخمدار اولان کمیلردن ایکیسی اثنای فرارلرنده غرق اولمشیدی .

(١١١٠) ﻫ (١٦٩٩) م سنه‌سنده ونديك دونمه‌سی بوغازده لنکر انداز اولوب مارین وعابرینه دست تسلطی دراز ایتدیکی استخبار اولندقده، حسین پاشا دونمای همایون ایله دشمن اوزرینه واروب حملهٔ اولیده فراره مجبور ایتمش وبالتعقیب مدللو جزیره‌سنك زیتون برونی اوزرلرنده غروبه قدر دوام ایدن محاربه‌ده دشمن قالیونلرندن اکثریسی طوپ ایله زخمدار وایچرولرنده اولان عسکرك چوغی طعمهٔ شمشیر ابدار اولمغله بقیة السیوف ظلمت لیلی غنیمت بیلوب تخلیص جان ایلمشلردی . وندیکلیلر بو بوزغونلق اوزرینه هیچ بر طرفده باش کوستره‌مامش اولدیغندن قپودان مشار الیه غلبات متعدده ومشهوره‌لریله اوروپا تاریخلرنده طانمشلردر .

(١١١٠) ﻫ (١٦٩٩) م سنه‌سنده کافهٔ موره شبه جزیره‌سی سواحلیله (آیاماورو) و (زانطه) اطه‌لری وندیکلیلر یدنده قالمق واینه‌بختی ایله پره‌وزه قلعه‌لری بالتخریب عثمانلولره اعاده قلنمق شرطیله مصالحه اولنمشیدی . بوندنصکره موره شبه جزیره‌سی کانون فساد کسیلوب ارشیپلك امنیت وآسایشی مختل اولمش وعثمانلولر ایسه بو قدر یقینده بر رقیب قوی بولندیغنی کوره‌رك ترك استراحت وعطالت ایدوب وندیکلیلری موره‌دن چیقارمق ایچون بو متارکه‌دن بالاستفاده دونمای همایونك اصلاح وتقویه‌سنه صرف ماحصل اقتدار ایلمشلردر .

(قارلوویچه) معاهده‌سنك عقدی تاریخی اولان (١١١٠) ﻫ (١٦٩٩) م سنه‌سندن وندیکلیلره اعلان حرب اولنان (١١٢٦) ﻫ (١٧١٤) م سنه‌سنه قدر بهر سنه برایکی قالیون انشا وترقیات زمانه کوره هر برآلات وادواتی ترتیب واکمال اولنوب بهارده دکزه چیقاریلور وبحر سفیدك امنیت واسایشی تأمین ایله برابر ضابطان وافراد بحریه‌نك اکمال تجربه ومعلوماتنه ودکزك هر حالیله الفت وآمیزشلرینه چالیشیله‌رق ، دولتك قوهٔ بحریه‌سنی شایان امنیت واعتماد برصورتده بولندیرمغه صرف مقدرت اولنور ایدی .

(١١١٨) ﻫ (١٧٠٦) م سنه‌سنده سلطان احمد ثالث دورنده ترسانهٔ عامره‌ده انشا قلنان کمیلردنبشقه کراسته‌نك نقلنده صعوبت اولدیغی جهتله قره دکز ساحلنده (کوپلی آغزی) نام محلده درت قالیون انشاسنه فرمان همایون صادر اولوب موقوفاتجی بوسنوی محمد افندی عهده‌سنه بهری قرق بیك غروش بدل ایله احاله قلنمشیدی .

انشاآت وتجهیزات خصوصنده اظهار اولنان سعی وغیرت ثمره‌سی اوله‌رق (١١٢٢) ﻫ (١٧١٠) م سنه‌سنده روسیه محاربه‌سنده ، قارلوویچه معاهده‌سیله روسیه‌لیلر یدینه کچن آزاق قلعه‌سنك استردادیچون دکزه چیقان دونمانك یالکز باشترده ایله یدکارینه اوچیك اوچیوز لوند تحمیل قلنمش ویکرمی ایکی

قطعه اسرای دریا چکدیریلریله یکرمی یدی قطعه قالیونه دخی اون التی بیك جنك‌آور یرلشدیرلمشیدی؛ بونلردن‌ماعدا ایکیوز یکرمیشر موجودلی التمش قطعه فرقتـه، وصیغ صولرده حرکته صالح وعسکر ومهمات نقلنه الویریشلی اوتوزطائفه‌لی یوزیکرمی، ویدی طائفه‌لی یوز قطعه (قانجه‌باش) و (بروليق) دینیلان صندالر موجود ایدی که، جمله‌سی اوچیوز التمش پاره سفینه‌یه بالغ اولمشیدی. بومحاربه‌نك نتیجه‌سنده برا برقاچ یرده چارپشدقدنصکره دشمن اردوسی تحت محاصره‌یه النه‌رق روسـیه‌لیلر دولت علیه‌نك دلخواهی اوزره مصالحه‌یه طالب اولمش وبومیانده ازاق قلعه‌سی دخی اعاده قلندیغنـدن بحراً حرکات حربیه‌یه حاجت مس ایتمامشدر. اشته مزه‌مورطه حسین پاشانك تأسیس‌ایتدیکی نظامات‌ومؤخراً اجرا قلنان دها برطاقم اصلاحات وتجددات ایله توسع ایدن قوهٔ بحریهٔ عثمانیه‌یه (۱۱۲۶) ه (۱۷۱٤) م سنه‌سنده بر میدان امتحان کشاد اولنمش واعلان حربدن مقدمجه قپودانلق منصب رفیعنه اوجاقدن یتیشن قپودانهٔ همایون جانم خواجـه محمد قپودانك نصب وتعیینی جمله‌نك ازدیاد شـوقنی موجب اولمشدر.

ونديكه اعلان حرب

(۱۱۲۷) ه (۱۷۱۵) م سنه‌سنده اوتوز قالیون، قرق قدرغه‌دن عبارت اولان دونما مهمات ولوازماتی مکمل اوله‌رق قپودان جانم خواجه محمد پاشا قوماندەسیله دکزه چیقارلمشیدی. پاشای مشار الیه سـلانیکده سردار اکرمه ملاقی اولوب استندیل جزیره‌سنك ضبطی استیذان ایدوب، مساعده استحصال ایلدی؛ دونمای همایون‌ایله جزیرهٔ مذکوره‌یی ابلوقه ایدوب آز زمانده فتحی میسراولمغله درتیوز سنه‌دنبرو وندیکلیلر یدنده بولنوب اوچ درت دفعه محاصره و تضییق‌اولندیغی حالده ضبطی‌ممکن اوله‌میان جزیرهٔ‌مشهوره‌نك بودفعه ید اعدادن استردادی عمومك شوق وسرورینی وعساکر عثمانیه‌نك‌تقویهٔ قلوبنی باعث اولمشیدی. اردوی همایون آنابولی (آرغو) قلعه‌سنی محاصره ایتـدیکی برزمانده دونمـای همایون دخی قلعهٔ مذکوره اوکـنه تیمورلمکله براً و بحراً قلعه تحت تضییقه النـدی؛ سکز کون محاصره ایله ضبط اولنوب کلیتلی طوپ و تفنـك وبی نهایه مهمات عثمانلولر یدینه کچدی. بوندن صکره اردوی همایون‌ایله متون وقرون قلعه‌لرینی تسخیره عزیمت تصمیم اولنوب، آغر محاصره طوپلریله ارزاق ومهماتك بحراً نقلی آسان اولدیغنه بناءً کمیلر ایله صوب مقصوده ارسال و عسـکرك دخی براً حرکتی استعجال اولندی. اردوی همایونك عزیمتندن دشمن خبرداراولدقده (قرون) و (ناوارین) قلعه‌لرینی تخلیه ایدوب جمله‌سـنك آلات ومهماتی ومحافظاری متانتی جهتیـله (متون) قلعه‌سـنه نقل اولنمش ودونمالری دخی پیشگاهنده لنکر انداز اولمشیدی. اردوی همایون متـون قلعه‌سی اوکنه مواصلتله محاصره ومحاربه‌یه بدأ ایتدیکی اثناده عثمانلودونماسی هوالرك مخالفتندن ناشی هنوز ورود ایتمامشیدی؛ محاصره‌نك اوچنجی کونی دونمای همایون افقدن رؤیت اولندقده وندیك دونماسی یلکن یاپوب فراره

مسارعت کوسترمکله بونلرك یرینه دونتمای همایون کلوب تیمورلیه‌رك حامل اولدقلری طوپ ومهماتی اخراجه ابتدار ایلدیلر . دونتمای همایون بوآغرلغی آتق تلاشنده ایکن وندیکلیلر فرار ایتمشلر وتعقیب اولنه‌مه‌ده یتیشیله‌میه‌جك برمنزله‌قدر تباعد ایلمشلر ایدی . بونك اوزرینه قلعه تحت تضییقه آلنوب وندیك دونتماسنك فراری محافظلری دخی یأس وفتوره مستغرق ایتدیکندن ، عثمانلیلره تاب آور مقاومت اوله‌میوب قلعهٔ مذکوره دخی هجوم ایله ضبط اولندی . متون قلعه‌سنك تسخیرندن صکره دونتمای همایون (چوقه) اطه‌لرینی آبلوقه ایدوب عثمانلولرك کثرت ومهابتندن جزیرهٔ مذکوره قلعه محافظلرینك قلبنه رعب وهراس طاری اولمغله بالاستیمان قلعه‌یی تسلیمه راضی اولدیلر . بالاده ذکر اولندیغی وجه اوزره دونتمای همایون متون قلعه‌سی پیشگاهنه مواصلتنده فرار ایدن وندیك دونتماسنك هنوز یلکنلری افقده مشاهده اولنمقده اولدیغی حالده اوزرلرینه وارلمیوب فرارلرینه میدان ویرلمسی ، وچوقه جزایرینی آبلوقه‌یه مأمور اولدقلری حالده اون بش کون قدر تأخر وقوعه کتورلمسی خصوصلرینك تحقیق و تفتیشیچون رئیس الکتاب افندی دونتمای همایون جانبنه مفتش صفتیله ارسال قلنمشیدی ؛ افندیٔ مومی الیهك اجرا ایتدیکی تحقیقاتدن قپودان پاشانك نقصانی اولمدیغی تبین ایتمکله مقامنده ابقا ایدلمشیدی .

ایشته آز زمانده بتون موره ساحللری وندیکلیلردن استرداد اولنوب ، آرشیلده بولنان جزایرله برابر قطعهٔ مذکوره‌نك نفوس وأملاك موجوده‌سی یکیدن تحریر ایچون مأمورلر تعیین قلندی .

معلوم اولدیغی اوزره کریدك فتحنی متعاقب عقد اولنان مصالحه‌ده (سوده) و(اسپرلونغه) و(پره‌پتره) قلعه‌لرینك وندیکلیلر یدنده قالمسنه مساعده اولنمشیدی ؛ قلاع مذکوره الحالةهذه دشمن یدنده اولوب بونلرك حالی اوزره ترکی جزیرهٔ مذکوره‌ده اولان مجاهدینه باعث خلجان وبحرسفید قورصانلری مذکور لیمانلری ملجأ اتخاذ ایتدکلرندن سوده لیمانی الده اولمدقجه کریدك حفظ وحراستی ممکن اوله‌میه‌جنی عیان اولمغله وندیکلیلرك مقهوریتندن بالاستفاده قلاع مذکوره‌نك ضبط وتسخیری مرتبهٔ وجوبده بولنمشیدی . بناءً علیه وندیکلیلرله موره جزیره‌سنده محاربه دوام ایتمکده ایکن سوده قلعه‌سنی (حانیه) محافظی وزیرمکرم محمد پاشا و (اسپرلونغه) قلعه‌سنی (قندیه) محافظی ازمیدلی علی پاشا محاصره و تسخیرایتمك اوزره سردار اکرم طرفندن اوامرا کیده اصدار اولندی . بونك اوزرینه ماه رجبك طقوزنجی کونی سوده قلعه‌سی محاصره‌سنه شروع اولندیسه‌ده قلعه‌نك متانت ومناعتنه بناءً ایام محاصره بریچق آی امتداد ایلدی . نهایت بشیوز سردن کچدی یازیلوب وعسکرك نقلیچون برقاچ صال وقلعه‌یه صعودایچون متعدد نردبانلر انشا قلنوب برقطعی هجومه قراروبرلدیکی اثناده دونتمای همایون دخی مواصلتله موافق روزکارایله سوده قلعه‌سنه قریب کلدکلرنده هرکمی چناقلقلرینه تفنك انداز نفراتی چیقاروب بربرینی متعاقباً طوپ وتفنك آتشیله محافظلری اشغال ایدرك لیمانه بالد خول نظام اوزره تیمورلدیلر . قپودان پاشاحانیه محافظیله

ملاقات ومشورت ایدوب سوده قلعه‌سی جوارنده‌كی اطه‌یه بیك نفر سردن كچدی امرار اولنمش وهم قالیونك صندال وفلكه‌لرینه یوز نفر قونیلوب هجوم ترتیباتی اكمال اولندقده دشمن مقاومت ایده‌میه‌جكنی اكلایوب بالاستیمان قلعه‌یی تسلیمه مجبور اولمشدر . بوندن صكره شتا حلول ایتمكله دونمای همایون استانبوله عودت ایدوب قپودان پاشا وامرا خلعتلر ایله تلطیف اولنمشلر ایدی .

(١١٢٨) ﻫ (١٧١٥) م سنه‌سنده ، ونديكليلر يدنده قالان (قورفو) جزيره‌سنك دخی ضبطی مقاصد شهنشاهیدن اولمغله دونمای همایونك بالجمله لوازمی كمال ایله قپودان محمد پاشانك تحت قوماندەسنده دكزه چیقارلمش وقره مصطفی پاشا سرعسكر تعیین قلنوب برآتسیر قلنمشیدی . سرعسكر مشار الیه (سر اندوز) اسكله‌سندن سكز بیك قدر عسكر ایله جزیرۂ مذكوره‌یه امراز اولنوب قلعه تحت محاصره‌یه آلنمش ایسه‌ده متانت وحصانتنه بناءً عساكر موجوده ایله تسخیری امكان خارجنده كورلمشیدی؛ بو اثناده اوتوز قطعه ونديك قالیونی كلوب دونمای همایون ایله بش ساعت قدر محاربه ایدرك هیچ بر نتیجه حاصل اولمه‌دن (قورفو) لیمانه رجعتله قلعه‌نك طوپ التنه تحصن ایتمش ودونمای مذكورك لیمانده بولنمسیله قلعه محافظلری تقویت بولمش اولدیغندن وبو اثناده ایسه نجه اوزرینه كیدن اردوی همایونك (وارادین) مغلوبیتی عسكر بیننده شیوع بولدیغندن پای ثباتلری تزلزل ایدوب رجعته استعجال وواقع اولان خوف وتلاش اوزرینه طوپ واكثری مهماتلرینی دشمنه تركا یله فرار ایلمشلردر . (قورفو) محاصره‌سنده محضا قوماندارلرك وهم وتلاشی سیئه‌سیله اوتوز بش طوپ وبونجه مهمات ترك ایدرك اردو قارشویه عبور ایتدكده دونمای همایون دخی (اینه بختی) طرفنه چكلدیكندن ونديكليلر يكيدن جرأت آلوب عساكر وافره ایله (پروزه) یه كله‌رك محاصره ایتمشلر ایسه‌ده اطرافدن كلان عساكر شاهانه‌نك مهاجمات غضنفرانه‌سنه تاب آور مقاومت اوله‌میوب فرار ایلمشلردر . قپودان محمد پاشانك اظهار ایتدیكی سوء تدبیر استانبوله عكس ایتدكده وزیر مكرم ابراهیم پاشا قپودان نصب اولنوب دونمای همایونه ارسال ودونمانك استانبوله عودتنده قپودان سابق محمد پاشانك یدی قله‌یه حبس وتسجینی فرمان بیورلمشیدی .

ایمروز محاربه‌سی

(١١٢٩) ﻫ (١٧١٦) م سنه‌سنده دونمای همایون درسعادتدن حركت ایدوب كلیبولی‌یه كلدكده ، ونديك دونماسی اونبیكدن متجاوز نجه عسكرینی حاملاً بوغازی استیلا قصدیله ایمروز طرفلرنده طولاشمقده اولدیغی استخبار اولنمغله اجرای كشفیات ایچون كوندریلان سفائن ایله تحقیقات مكمله اجرا ایدلدیسه‌ده وقت كج اولدیغندن كیجه‌اورصه‌الابانده توقف اولنوب شفقله برابر اوزرلرینه واردی؛ برایكی ساعت طوپ محاربه‌سی دوام ایتدكده دشمن ثباته قدرت یاب اوله‌میوب فرار ایتمكله تعقیبه

دوام ایدلدی . برایکی پرده یتیشیلوب محاربه ایدلمش ونی الخصوص (آناپولی) پیشکاهنده دشمن دنی محاربه‌یه طوردیغندن عثمانلولر کمال شوق وغیرتله حربه ابتدار ایدوب مدت قلیله ظرفنده دشمن دوچار اولدیغی تلفات وضایعاتدن اورکوب تخلیص جان قیدیله شکسته بسته منکسه بوغازندن چیقوب (قورفویه) صاوشمشدر . آناپولیده بلفرادك تنچه‌لیلر طرفندن ضبط اولندیغی دونمای همایونده شایع اولوب یأس وفتوری داعی اولدیغندن دشمنی تعقیبدن فراغ ایله موسم شتایی کچورمك اوزره استانبوله عودت اولنمشدر .

(١١٣٠) ﻫ (١٧١٧) م سنه‌سنده منعقد معاهده اقتضاسنجه موره شبه‌جزیره‌سی ساحلنده واقع قلاع وشهرلر وآرشیپده بولنان جزایر دولت علیه یدینه کچدی . بوندن صکره ونديكليلر يدنده آنجق جزایر سبعه ایله پروزه شهری قالمش وحالبوکه تاریخ مذکوردنصکره جمهورك تدریجاً قوت واهمیت بحریه‌سی زائل اوله‌رق منقرض اولمشدر .

بنابرین (١١٣٠) ﻫ سنه‌سندن (١١٨٣) ﻫ سنه‌سنه‌قدر کذران ایدن یارم عصرمدتده بحراً حرکات حربیه وقوع بولمیوب آنجق روسیه‌لیلرك سواحل بحرسیاهده براً وبحراً ترقیاتی عثمانلولره رقابتده ونديكليلر مقامنه قائم اولمغه استعداد کوسترمکه باشلامشیدی . پادشاه ظفراکتناه سلطان احمدخان ثالث دورنده علی التوالی دونمای همایونك اصلاح وتقویه‌سندن کیرو طورلمیوب فن معماریٔ بحرینك ترقیاتی ایجاباتنجه اوچ انبارلی کمیلر انشاسنه اهتمام اولنمش و(١١٣٥) ﻫ سنه‌سنده ایلك دفعه اوله‌رق التمش برچق زراع طولنده براوچ انبارلی بحره تنزیل قلنمشدر .

نیچه ایامدنبرو سویش ترسانه‌سنه باقیله‌میوب موجود کمیلر خراب ومعطل اولدقلری سمع پادشاهی‌یه واصل اولدقده جده وسائر بحر احمرده بولنان سواحل شاهانه‌یه آمد وشد ایتمك ونقلیات عسکریه خدمتلرنده قوللانلمق اوزره یکیدن اوتوز اوچ زراع طولنده یکرمی اوچ اوتوراقلی اوچ قالیته انشا ولوازمات وادواتی وقپودان وضابطان وبعض افرادی استانبولدن ارسال قلنمشدر . سلطان احمد ثالثك ایام سلطنتی اواخرنده کشاد اولنان شرق سفرلری عهد سلطان محمود اوله دوری نهایتنه‌قدر امتداد ایتدی . مؤخراً روسیه ونمچه‌لیلر متحداً نقض عهدایله غوائل حربیه اشتداد ایتدیکی اثناده دونمای همایون قره‌دکزه چیقوب قزاقلرك آزاق دکزنده تدارك ایتدکاری شیقه‌لرك دفع مضرتلری خصوصاتیله امرار اوقات ایلمشیدی .

سلطان محمود اول دورینه قدر دونمای همایون سفائنك براسم مخصوص ایله معنون اولدقلری معلوم اولمیوب آنجق (١١٦٠) ﻫ سنه‌سنده انشا قلنان قالیونه (پربحری) و (١١٦١) ﻫ سنه‌سنده انشا قلنان دیکر برقالیونه (ناصر بحری) اسملری تخصیص قلندیغی روایات تاریخیه دندر .

عهد سلطان مصطفی خان ثالث

پادشاه غیور (١١٧١) ﻫ (١٧٥٧) م سنه‌سنده تخت عالیٔ عثمانی‌یه جلوس ایتدی . (١١٧٥) ﻫ سنه‌سنده

زوجنی اعدام ایله ایمپراطورجه‌لغی احرازایدن مشهوره قترینه فتوحات فاخره واجرآت نافعه‌ایله روس ملتنك حسن توجهنی قزانمغه تشبث ایدوب، ابتدا لهستانه عسکر سوق ایلدی. دولت علیه ایسه لهلیلرك التجاسی وفرانسزلرك تشویق واغراسی اوزرینه روسیه‌یه اعلان حربی تصمیم ایتمشدی. روسیه‌لیلرك ارکج دولت علیه اوزرینه هجوم ایده‌جکی جمله‌یه معلوم ایدیسه‌ده، صدر اعظم اولان محسن زاده محمد پاشا حدود ده بولنان قلاعك ترصین وتحکیمندن ولزومی اولان محللرده ارزاق ومهماتك جمع وادخارندن اول اعلان حربه جواز ویرمدیکندن، عزل اولنوب اناطولی والیسی سلاحدار حمزه پاشا مسند وکالت عظمایه نائل اولدی.

چشمه محاربه‌سی

(١١٨٢) ه (١٧٦٨) م سنه‌سی روسیه‌لیلره اعلان حرب اولنمش وایلك حمله‌ده هرجهتده غلبه عثمانلولر طرفنده قالمش ایسه‌ده، مؤخراً شتانك حلولیله عثمانلی سرحدلری محافظه‌سز وارزاق ومهماتسز قالدیغندن روسیه‌لیلر سربست حرکته میدان بولمشلرایدی. روسیه، بحر سیاهده دولتی اشغال ایده‌جك مرتبه‌ده قوهٔ بحریه‌یه مالك دکل ایدیسه‌ده بحر بالطقده بولنان دونماسنی انکلتره، فلمنك، وندیکلیلردن اشترا واستیجار ایتدیکی کمیلر وضابطان وطائفه‌لریله تقویه ایدوب بحر سفیده ارسال ایلمشیدی. ابتدا موره ساحللرینه اینوب رؤسای یونانیه‌دن (پاپاس اوغلی) و (پناخی) واسطه‌سیله مستعد فساد اولان (مانیه) اشقیاسنی بالاضلال عصیان ایتدیرمش ایسه‌ده صدر اسبق ممش زاده محمد پاشا موره سرعسکری نصب اولنمغله اشقیای مذکوره تعقیب وتأدیب ایدلمش وقپودان دریا بولنان حسام الدین پاشا دخی دونمای همایونی بالاستصحاب بحر سفیده عزیمت ایلمشیدی.

(١٧٧٠) م سنه‌سی حزیرانك یدنجی و (١١٨٤) ه صفرینك یکرمی اوچنجی کونی (اورلوف) نام روسیه آدمیرالنك تحت قوماندهسنده‌کی دونما ساقز اوکلرنده دونمای همایونه ملاقی اولدی. دونمای همایون ساقز جزیره‌سیله اناطولی ساحلی بیننده مناسب بر موقع طوتمش ایدی. یوز طوب چکر بر اوچ انبارلی ایله طقسان آلتی طوب چکر بر، سکسان طوب چکر، درت یتمش درت طوب چکر بر، یتمش طوب چکر بر، آلتمش طوب چکر آلتی قطعه قالیون وایکی قالیته، اون بش قدرغه، سکز فرقته‌دن عبارتکه جمعاً یکرمی طقوز کمی ایدی. روسیه دونماسی ایسه اون قالیون ایله اون قطعه فرقتین وچند قطعه اوفاق کمیدن مرکب ایدی. محاربه‌نك ابتداسنده عثمانلولر غالب ایدی؛ علی الخصوص قپودانهٔ همایون جزایرلی حسن پاشانك شجاعت خارقةالعاده‌سی عثمانلو بحریه تاریخی صحایفنی تزیین ایدن وقایعدندر. شویله‌که: قپودان پاشا دشمندن اوزاق بر مسافه‌ده طورمقده ایکن — استحکاملر تأسیس ایتمك بهانه‌سیله قره‌یه چیقمش اولدیغی دها صحیحدر — ابتدای محاربه‌ده حسن پاشانك سوار اولدیغی کمینك دومنی کله اصابتیله قیرلدیغندن روسیه آدمیرال کمیسیله رامپه اولوب خونریزانه محاربه‌یه باشلامش ایدی. سفینهٔ مذکوره برقاچ دفعه ضبط اولنوب تکرار دشمن طرفندن استرداد اولنمش ونهایت غلبه‌دن

امیدی قالمامغله کمی‌یه آتش ویرمشدر . روسیه آدمیرالی (اورلوف) فلکی ایله دیگر بر فرقتینه نقل ایتمش وحسن پاشا برقاچ یردن یاره‌لی اولدیغی حالده صوك درجه‌یه قدر کوکرته ده آتشك اطفاسنه سعی ایدوب نهایت احمد نامنده بر بهادرك یاردمیله ساحله چیقمش ومتعاقباً کمیلردخی برهوا اولمشدر . بوداهیه اوزرینه محاربه‌یه فاصله ویرلمش وعثمانلولر ریاله جعفر بك طرفندن ویریلان امر اوزرینه چشمه لیمانینه کیرمش ولیمان مذکورك وسعتسز لکنه بناءً بربرلرینه غایت یقین اوله‌رق تیورلمش ایدی . حسن پاشا دونمای همایونك چشمه لیمانینه کیردیکنی استخبار ایتدکده یاره‌لی اولدیغی حالده همان قارشویه کچوب ، بویله طار برلیمانده بولنمقدن تولد ایده‌جك نتایج وخیمه‌یی قپودان پاشایه عرض وبیان ودکزه چیقلمسی ایچون پك چوق اصرار ایلدیسه‌ده پاشای مشار الیه تکرار محاربه ایتمکدن اجتناب ایله کمیلرك لیماندن چیقمسنی قطعیاً منع ایلمشیدی .

روسیه آدمیرالی اورلوفك معیتنده بولنان انکلیز ارکان حرب ضابطلری همان او کیجه چشمه‌یه کیدوب آبلوقه ایدیلور ایسه غلبهٔ کامله‌یه نائل اوله‌جقلرینی بالاتفاق بیان ایتدکلرندن ، بونلرك توصیه‌سی اوزرینه روسیه‌لیلر لیمان مذکوری آبلوقه‌یه مسارعت ایتمشلر ایدی . جرمانیا مؤرخلرندن (شیلوزر) چشمه‌ده وقوعه کلان اشبو حرکات حربیهٔ بحریه‌ده روسیه‌لیلرك غلبه‌سنی دونمای مذکورده مستخدم انکلیز ضابطلرینك تدابیر صائبه واجراآت غیورانه‌لرینه عطف ایدر ؛ شویله که : اوچ نفر انکلیز ضابطانندن (آلفنستون) نامنده‌کی ضابط چشمه لیماننك آبلوقه پلانینی ترتیب وعثمانلولری هرطرفدن طوپ آلتنه آلمق اوزره سفائنی مواقع مخصوصه‌سنه تیورلدوب خط حربی تنظیم ایتمکه مأمور ایدی . (غراغ) نامنده‌کی ضابط طوپجیلرك حرکاتنه نظارت ایدوب (داغدل) نامنده‌کی یوزباشی دخی عثمانلو دونماسنی احراقه سبب مستقل اولان آتش کمیلرینی لیمانه سوق و ایصال وظیفه‌سنی درعهده ایتمشیدی . آتش کمیسی مطلوب اولان نقطه‌یه واصل اوله‌مدن (داغدل) ه رفاقت ایدن روسیه‌لیلر کندیلرینی دکزه آتوب فرار ایدرك مرقومی یالکز باشنه براقدقلری حالده (داغدل) مذکور کمی‌یی عثمانلو دونماسی ایچروسنه کیرنجه‌یه قدر یالکز باشنه سوق وتحریك ایدوب برکمی طوتشدیردقدنصکره یوزه‌رك عودت ایلمش وعقبنده آتش هرطرفه سرایت ایدوب قرق طوپلی برکمی ایله بش چکدرمه قورتیلوب بونلرده روسیه‌لیلر طرفندن ضبط اولنمشدر . اشته بومظفریت غیر مأموله‌یه نائل اولان اورلوفه (چشمسکی) عنوانی اعطا قلنمشیدی . الفنستون عقب وقعه ده بحرسفید بوغازینه عزیمتله حرباً مرور اولنوب استانبولك تهدید ایدلمسنی توصیه ایتمش ایسه‌ده اورلوف اضاعهٔ وقت ایتدیکندن بالاخره واقع اولان تشبثلری ده موفقیتپذیر اوله‌مامشدر . زیرا چشمه مغلوبیتی استانبوله عکس ایتدکده مولدو وانجی علی پاشا روم ایلیدن جلب اولنوب (بارون ده‌توت) نام فرانسز جنرالیله برابر بوغازك تحکیم ومحافظه‌سنه کوندرلمشیدی . علی پاشا بوغازه وصولی عقبنده قلعه‌لرك یکی تعمیر اولندیغنه براشارت اولمق اوزره قسم خارجیسنی بیاض بدانه ایتدیرمش

وفرانسز جنرالنك تنسیبیله ایکی اوروپا وایکی آسیا ساحلنه درت استحکام تأسیس ایدوب بوغازدن عبوره تصدی ایده‌جك دشمن سفائنی درت طرفدن آتش آلتنه آلمشدر .

(اورلوف) بوغازدن مرور ایتمك اوزره برنجی قلعه‌یی خلیجه تضییق ایتدیکی حالده هیچ بر رخنه ایراث ایده‌میوب کندونی زیاده ضرر دیده اوله‌رق رجعته مجبور اولمش ولیمنی جزیره‌سنه کیدوب قلعه‌یی محاصره وضبط ایتمشیدی . بوحوادث مکدره استانبوله واصل اولدیغی اثناده جزایرلی حسن پاشانك یاره‌لری التیام پذیر اوله‌رق اجرای وظیفه‌یه اقتدار کسب ایتمش اولدیغندن مشار الیه بالخاصه حضور صدر اعظمی‌یه چیقوب معاونت ایتدیکی حالده لیمنی جزیره‌سنی دشمن یدندن استرداد ایده‌جکنی وبوخصوصده عساکر اردونمایه لزوم اولمیوب آنجق استانبول اهالیسندن جمع وتحریر ایده‌جکی درتبیك نفره لزومی اولان قلنج وتفنك وطبانجه کبی اسلحهٔ خفیفه‌نك اعطاسیله افراد مذکوره‌یی جزیره‌یه نقل ایچون ساحل قایقلرینك بالایجاز احضاری خصوصنده کندوسنه معاونت اولنمسنی رجا ایلدی . بوخصوصده وزیراعظمك موافقتنی استحصال ایتدکده وقت ضایع ایتمیوب تدارك ایتدیکی درتبیك نفری بالتجهیز لیمنی جزیره‌سنه عزیمت ایلدی .

جزایرلی حسن پاشالیمنی جزیره‌سنه عزیمت ایتمك اوزره حاضرلقده ایکن مشار الیهك تشبثاتندن دولته دوستلق اظهار ایدن فرانسه ایلچیسی (بارون ده‌توت) خبردار اولدقده ، صدراعظمه مراجعتله حسن پاشانك تشبثاتی عاقلانه ودور اندیشانه بر حرکت اولمیوب بودرلو تدبیرلر ایله روسیه‌لیلرك لیمنیدن طردی ممکن اوله‌میه‌جغنی وبیهوده عسکر تلف ایدیله‌جکنی ضمیمی برصورتله بیان ایتمش و وزیر فلاطون تدبیرایسه مومی الیهه مقابلةً « بنده حسن پاشانك بوحرکتنك فن حربه مخالف برحرکت مجنونانه‌دن عبارت اولدیغنی بیلورایسه‌مده حسن پاشا موفق اولور ایسه نعم المطلوب ، اوله‌مدیغی صورتده استانبولی درتبیك دربدردن تخلیه ایده‌جکدر » دیو بیان افکار ایله سفیری اسکات ایلمشیدی ؛ حالبوکه بواسکی کمیجی بوکبی ایشلرك نه صورتله موفقیت پذیر اوله‌جغنی صدر اعظمدن وبارون جنابلرندن دها ایو بیلور ایدی .

مشارالیه دشمنه کورنمه‌دن جزیره‌نك شرق طرفنه یناشوب عسکری قره‌یه چیقاردی . و تشرین اولك اوتنجی کونی علی الصباح بغتةً روسیه‌لیلر اوزرینه هجوم ایدوب قلعه‌یی استرداد ودشمنی تلفات کثیره‌یه دوچار ایلدیکی حالده فراره اجبار ایلدی . بوحرکت مردانه استانبول اهالیسنك تلاش وخلجاننی دفعه وجزایرلی حسن پاشانك اعتلای شان وشهرتنه وسیله اوله‌رق قپودان پاشالق وبوغاز محافظلغی مراتبیله مظهر تلطیف بیورلدی . مومی الیهك جزیرهٔ مذکوره‌نك استردادی خصوصنده اظهار ایتدیکی شجاعت ومتانتك برمثالی ده چشمه محاربه‌سنده کورلمش ودشمنه غلبه‌یی انتاج ایلمش ایسه ده قپودان پاشا غازیٔ مشار الیهك وصایای بهادرانه‌سنه احالهٔ سمع اعتبار ایتمیوب دونمایی فن حرب خلافنده چشمه کبی برطارلیمانه ادخال ایتمش ودشمنك ظهورنده بروجهله حرکته مجال بوله‌مامش اولدیغندن جملهٔ احراقنه وبونجه نفوسك اتلافنه سبب اولمشدر .

حسن پاشا لیمنی جزیره‌سنی استرداد ایدوب استانبوله عودت ایتدکده، موجود اولان کمیلری تعمیر و چند قطعه‌قالیون و یکرمی چکدیریدن عبارت بر دونتما ترتیب ایتمش و بونلری مجرب و معلم کوکالیلر ایله تجهیز ایدرك دکزه چیقوب موندورس (لیمنیده در) لیمانی جوارنده اورلوفك تحت قوماندهسنده بولنان دونتمایه بالتصادف محاربه‌یه طوتشمشدر . محاربهٔ مذکورده‌ده هر ایکی طرف ضایعات عظیمه‌یه کرفتار اولوب اورلوف و مستشارلری ایسه دها زیاده محاربه‌ده دوام قطعیاً بادئ اضمحلال اوله‌جغنی درك واذعان ایتدکلری جهتله فراره شتابان اولمشلر ایدی ؛ حالبوکه اشبو محاربهٔ ثانیه‌ده دخی عثمانلولره غلبه ایتدکلرینی اوروپایه اعلان واشاعه ایلمشلر ایسه‌ده مؤرخ مشهور (دون حامر) وقعهٔ مذکوره‌یی مفصلاً تحریر وبیان وعثمانلولرك غالبیتی حقیقتنی اثبات واتیان ایتمشدر . بوندن صکره اورلوفك جسارتی قیرلمش وهیچ بر ایشه موفق اوله‌مامشدر . مصرده علی بکی وعکاده شیخ طاهری اله آلوب بعض مرتبه اخلال اسایشه سبب اولمش ایسه‌ده هر ایکیسیده دوچار جزا اولوب بونکله برابر روسیه‌لیلرك عکاده متفقلرینه اعانهٔ قرهیه چیقاردیغی درتیوز نفردن فرد آفریده قورتلمیوب اتلاف ایدلمشدر .

حسن پاشا عن اصل ایران حدودنده ساکن قبائلدن اولوب صغر سننده حرب اسراسی میاننده استانبوله کتورلمش وحد بلوغه واصل اولنجه‌یه قدر (تکفورطاغنده) بر ذات نزدنده تربیه اولمشدر . بعده کندو آرزوسیله تجار کمیلرینه طائفه‌لکله دخالت و جزایره عزیمت ایدوب ودیعهٔ دست مشیت اولان شجاعت مفرطه وذکای فوق العاده‌سی سایه‌سنده آز وقت ایچنده کسب نام وشهرت ایدرك، جزایرده لیمان رئیسلکی کبی بر مرتبهٔ معتنابی احراز ایلمشدر . مؤخراً جزایردایلریله بینلرنده تحدث ایدن عداوت ورقابت سببیله ایتالیایه فرار ایدوب استانبوله کلمش وامرای بحریه سلکنه داخل اولمشدر . یوماً فیوماً نوازش والتفات دولت ابد مدته نائل اولوب چشمه محاربه‌سنده کوریلان جسارت ودلاورلکی و متعاقباً لیمنی جزیره‌سنی دشمندن تخلیص امرنده احتیار ایتدیکی فداکارلق اوزرینه رتبهٔ وزارتله قپودان دریا اولمش واسم سامیلرینه غازیلك نام بسالت اتسامی علاوه قلنمشدر .

بعد المصالحه دولت عثمانیه‌جه بر قوهٔ کافیهٔ بحریه‌یه مالك اولمق نه درجه‌لرده اهم والزم اولدیغی حسن پاشایه معلوم اولدیغندن دونتمانك اصلاح و تقویه‌سنه مدبرانه وحمیتکارانه‌سی وغیرتدن خالی اولمیوب آنجق اجرا آتنده اسکی اصوله تطبیقاً بعض مرتبه بی رحمانه شدتلر و مجازاتلر اجراسنی اعتیاد ایتمشیدی . مشارالیه هرنقدر علوم وفنونك غوامضنه واقف دکل ایدیسه‌ده فن آشنا اولانلره لایق اولان حرمت وصحابتده اهمال ایتمدیکی کبی ذکاوت طبیعیه وقوهٔ عقلیه‌سنك فوق العاده‌لکیله اوروپالیلرك ترقیات فنیه وصنایع موجوده وقواعد حربیه‌لرینه کسب وقوف ایدرك بونلری موقع استعماله قویمقده اظهار قدرت ومهارت ایلمش وممالك شاهانه‌ده ساکن اهالئ ساحلیه‌دن سلك بحریه‌یه الویریشلی اولانلری بحق ایکلامشیدی . دونتمای همایونك تعمیرات واصلاحاتی عصرینك ترقیاتیله متناسب

برصورتده فعله چیقارمق ایچون تدقیقات عمیقه اجرا ایدوب ، انشا آتك محور لایقنده جریانی وضابطان بحرینك تدریس و تربیه‌لرینی و عسکرك تلبس و تعیشلری خصوصاتنی برنظام تحته وضع ایتمکله پك چوق خدمتلر ایتمشیدی . برانکلیز معماری دلالتیله موجود اولان کمیلرك اسکی اصولده‌کی آغر واستعمالی صعوبتلی آرمه‌لرینی تنظیم وتخفیف ایتمش وغایت یوکسك وحنطال برصورتده اولان قیچلرینی آلچالته‌رق بعض بورده‌لرینه ایکی صره طوپ وضع ایلمشدر . مشار الیهك ثمرهٔ سعی وغیرتی اوله‌رق دونمای همایون قالیونلری قرق قطعه یه بالغ اولمش و سواحل شاهانه‌نك دشمن تعرضندن وقایه‌سیچون دولتك یوز قطعه قالیونه مالکیتی لزومنی عتبهٔ دولته انها ایلمشیدی . دونمای مذکوری غرب اوجاقلری و یاخود آدریاتیق دکزینك سواحل شرقیه‌سی سفینه‌لرنده خدمتی سبق ایتمش مجرب ومعلم افراد ایله تجهیز وماریز صنفنده استخدام اولنمق اوزره رعایای دولت‌علیه‌دن اولان خرستیانلردن کمیجیلر تحریر ایلمشدر .

(۱۱۹۷) ه سنه‌سنده روسیه‌لیلرك قریمی استیلاسیله سیواستپول کبی برمحفوظ واستانبوله قریب لیمانه وآز زمانده قوتلی بردونمایه مالکیتلرینی نظر دقته آلوب بروقعهٔ ناکه ظهورده وعلی الخصوص موسم شتاده دونمانك مرتب ومجهز بولنمسیچون ، صوك بهارده سفردن عودت اولنوب کمیلر ترسانه‌یه باغلاندقده ، افراد بحریه داغیدلمیوب استانبولده بولندیرلمسنی مقتضی کوردیکندن ، افراد مذکوره‌نك بیتوتتلرینه مخصوص اولمق اوزره قاسم پاشا بحریه قشله‌سنی بنا ایلمشدر . برطرفدن بوکبی اصلاحاته سعی واهتمام ایتدیکی حالده موسم صیفده دخی دونما ایله دکزه چیقارق کچن محاربه‌ده روسیه‌لیلرك اغفالیله عصیان ایدن موره اهالیسنی تحت اطاعته ادخال و بونلرك مظالمندن سواحل و جزایر اهالیسنی تخلیص ایله ارشیلك امنیتی تأمین ایلمشیدی . مؤخراً برالشامده عصیان اوزره اولان شیخ طاهرك اوزرینه کیدوب برنجی حمله‌ده عونه‌سنی پریشان‌ایدرك (عکا) قلعهٔ معتناسنی محاصره وضبط ایلمش بووجهله اهالئ بلده‌یی تحت اطاعته کتورمشیدی . متعاقباً مصرده ظلم و تعدیلری درجهٔ نهایه‌یه واران امرانك تربیه‌لرینه‌مأمور اولوب دونمای همایون ایله اسکندریه‌یه عزیمت و(رشید)دن نهراً مصره کیدوب (رحمانیه) قصبه‌سنده‌عصاته‌غلبه‌ایله‌مصره کیرمش ومملکتك‌دوچار اولدیغی‌مصائبی‌دفعه سعی‌وغیرت ایلمشدر .

ایشته مشار الیه مصرده ایکن روسیه‌یه اعلان حرب اولنوب علی‌العجله استانبوله جلب‌اولندیغندن ناچار ممکن مرتبه تدارکات کوروب بحرسیاهه چیقمشیدی .

عهد سلطان عبدالحمید خان اول

روسیه‌لیلردن قریمك استردادی نیت دیانتپرورانه‌سیله قپودان غازی حسن پاشا نك دونمای همایون ایله بحر سیاهه چیقماسی واحضار اولنان برقول اردویی‌دخی‌بحراً سوق ایتمسی خصوصنه ارادهٔ شاهانه شرفصدور ایلدی .

مشار الیه برخیلی زمانلر مأموراً مصرده بولندیغندن دونمانك ترتیبات وتجهیزاتی ترسانه کتخداسی طرفندن ایفا اولنمغله بوخصوصده آرزوسی وجهله اکمال نقصانه وقت بوله‌مامشیدی ؛ آنجق حرکتدن

مقدم سفن شاهانه سواریلرینی جمع ایدوب زیرده کی نطقی ایراد ایله معیتدن تأمینات لازمه‌یی اخذ ایلمشیدی .

صورت نطق

« یولداشلر ! بنم نه‌صورتله پرورش بولدیغم و مجرد توفیقات صمدانیه‌یه مظهریتله شمدی‌یه قدر دین ودولته عاجزانه برخیلی خدمتلر ایتدیکم جمله‌کزک معلومیدر .

بوکون که نان ونعمتیله پرورده اولدیغمز دولتک بقا وسلامتی واعلای شان وشهرتی عهدهٔ عبیدانه‌مزه محولدر ؛ بواغورده فدای جانی کوزه آلمق جمله‌مزه لازمهٔ حمیت ومتحتم صدق وعبودیتدر .

بوخدمت مقدسه‌نك تماماً ایفاسیله حسن انجامه ایصالی امرنده تصادف اولنه‌جق کافهٔ احتمالاته قارشو احتیاط اوزره حرکت ایدرك باجمله جاریه وکوله‌لریمی آزاد وهر برینه خدمتلرینه کوره مکافات ایلدم . دیونانمی کاملاً ادا وعیال واولادیمه و باجمله وطنداشلریمه وداع ایدوب کیدییورم . ایفای وظیفه ایله برابر سلامتله عودت برموهبهٔ مخصوصهٔ رب عزتدر .

سزلرکه ، شایان اعتماد ارکان وامرای بحریه‌دن سکز ، متعهدی اولدیغکز خدمتك ماهیت واهمیتنی پیش نظر دقته آله‌رق دنیا ومافیهادن قطع علاقه ایلمك کرکدر .

بوکون سرد ایده‌جککز عذرلر مسموع اوله بیلورسه‌ده دشمن قارشو سنده وقوعه کله‌جك بطائت وامره مخالف حرکت دائی انواع مسئولیت اولوب متجاسرلری حقنده مجازات شدیده‌نی استلزام ودعوت ایدر . اشته امور واقعه‌ده صداقت وکمال درجه جسارتله حسن خدمت ایتمکه عزم ونیت ایدنلر یمین ایدرك یولداشلرینی تأمین ایتسونلر » دیمکله باجمله امرای بحریه آیری آیری تحلیف اولنمشلردر .

اوزی محاربه‌سی

(۱۲۰۲) هـ سنه‌سی شعبانده (۱۷۸۸) م نیسانده دونمای همایون اوزی (اوقزاقوف) پیشکاهنه لنکر انداز اولوب صیغ صولرده حرکته الویرشلی اولان اینجه دونما (قیل برون) اوکنده بولنان روسیه اینجه‌دونماسیله صاللری اوزرینه‌سوق، اولنه‌رق محاربه‌یه‌مباشرت ایدلمش ویوم مذکورده روسیه‌لیلرك یوز نفری حامل اولان برصالی غرق وتلف وطرف عثمانیاندن دخی برقطعه شالوپه‌یه خمبره اصابت ایدوب غرق اولدیغندن ایچروسنده بولنان قرق نفرك اون یدیسی شهید وباقیسی خلاص اولمشیدی . چند کون صکره بردها هجوم اولنوب روسیه‌لیلر تلفات کثیره یه کرفتار اولدقلری حالده عثمانلولرده هیچ بر ضایعات وقوعبولمامشیدی . اوچنجی دفعه هجومده دشمن ایچرولره چکلمش اولدیغندن اسقندیل اولنه‌رق وقازقلر دیکیله‌رك کمیلرك مرورینه مساعد اولان محللر نشانلر وضع اولنمش وسکز قطعه چکدیری سفینه‌لری دخی اینجه دونمایه الحاق اولنه‌رق ایلروسوق ایدلمشیدی . حال بوکه دونمای مذکور حامل اولدیغی عساکری قیل

پیلاز اطه سی محاربه سی

برونه دوکمکده ایکن جنرال (سواروف) فرقه‌سی هجوم ایتدیکندن عثمانلولر کلیتلو تلفاته دوچار اوله‌رق کمیلره عودته مجبور اولمشلر ایدی ؛ بونکله برابر مذکور برون نهایتنه انشا اولنان استحکاملردن عثمانلو کمیلری طرپه طوتیلوب سفائن مذکوره کیروچکلمکه مجبور ایدلمش اولدیغی حالده ، اولجه روسیه‌لیلر کیجه‌بر تقریب صندالار ایله کلوب وضع اولنان شمندیره‌لرك موقعلرینی تبدیل ایتمش اولدقلرندن ، سفن همایون عودتده هر بری بر طرفده صیغلقلره اوتوروب دشمن آتشی آلتنده قالمش و (پرنس ــ ناسو ــ سیجن) قوماندەسنده (نیقولایف) دن کلان بومبالر ــ غانبوطلر ــ وصندالار دخی بحراً هجوم ایتمکله غایت خونریزانه بر محاربه وقوعبولوب قره‌یه اوتوران ایکی کمینك افرادی کاملاً شهید اولنجه‌یه قدر ثبات ایتمش و بونلر ایله برابر اوچ قطعه روسیه صالی دخی غرق اولوب افراد موجوده‌سی محو اولمشدر .

عثمانلو سفائنندن دیکر آلتی قطعه‌سی ده بوورطه‌دن خلاصه پك چوق چالشمشلر ایسه‌ده بر یول بوله‌میوب روسیه‌لیلرك لاینقطع دوام ایدن طوپ آتشی آلتنده قالمش اولدقلرندن (شالوپه) لر ایله امداد اولنوب عسکردن برقسمی تخلیص اولنه‌رق سائرلری کمیلری ایله برابر غرق اولدیغندن کلی خسار وقوعبولغله اینجه‌دونما کاملاً محو اولدی .

بونك اوزرینه اینجه دونمادن قلان کمیلر ایله بش چکدیری اوزی قلعه‌سی پیشکاهنده براقیلوب (پیره‌زن) اطه‌سنه کلمش و وقوع حال درسعادته عرض اولنمشدر .

یلان اطه‌سی محاربه‌سی

(۱۲۰۲) ه ذی‌القعده‌سنك اوتنجی (۱۷۸۸) م اغستوسنك برنجی کونی ، قراغول خدمتنده بولنان (قرلانغیچلر) دن بری کلوب روسیه دونماسنك (سیواستپول) دن حرکت ایدوب یلان اطه‌سنه طوغری کلمکده اولدیغنی اخبار ایلدی .

شمدی‌یه قدر لیماندن باش کوستره‌میان روسیه دونماسی عثمانلولرك اوزی پیشکاهنده‌کی بوزغنلغندن جسارتلنوب بودفعه (پرنس ناسو) قوماندەسنده دکزه چیقمشیدی . عثمانلیلر عجلةً تیمورلرینی شمندیره‌یه بغلیه‌رق براقوب دکزه قالقدیلر . نهنك دریای شجاعت غازی حسن پاشا بالنفس قوماندە ایدرك قپودانهٔ همایون وسنجاق کمیلری وسائر بش قطعه قالیون ایله ایلرولیوب یلان اطه‌سی جوارنده دشمنه ملاقی اولدی . پیره‌زن اطه‌سندن حرکت اولندیغی اثناده قپودان پاشا صورت جنك ومحاربه‌یی ترتیب وهر بر سنجاق سفینه‌سنه سکز عدد قالیون تخصیص ایدوب بربرندن آیرلماق اوزره تنبیه ایلمش ایکن دشمنه حین ملاقاتده دونمانك اکثریسی کیروده قالمشیدی ؛ بوحالده قپودان پاشا اصلاقتور کوستره‌میوب شیرانه و دلیرانه جنکه مسارعت ایلدی . عثمانلیلرك بطریه آتشی دشمنی تلفات کثیره‌یه کرفتار ایدوب هرجهتده مغلوبیت ظاهر اولدی . علی‌الخصوص قپودانهٔ همایون بردشمن قالیوننه رامپه اولوب ضبط ایتمش وچند قطعه فرقتینلری دخی کله تأثیریله غرق اولدیغندن دشمن مقاومتدن عاجز قالوب هنوز کیروده قلان بعض عثمانلی کمیلری

میدان محاربه‌یه واصل اولمدن فراره باشلامشلردر . عثمانلیلر دخی سیواستپوله قدر تعقیب ایتدیلر ایسه‌ده دشمن لیمانه جان آتوب ، بومستحکم موقعه دخول ممکن اوله‌مدیغندن بروقت سواحل مذکوره‌یی ابلوقه ایدرك بعده سنه‌یه عودتله محاربه‌نك تفصیلاتنی عتبهٔ علیایه عرض ایلدیلر .

لیمان مذکورده دیوان حرب تشکیل اولنوب جبانت و خیانت اظهار ایدنلره مجازات وحسن خدمتی سبق ایدنلره مکافات اولندی . مقدمجه روسیه لیلردن ضبط اولنوب خداویردی نامی ویریلان قالیونك سواریسی کریدلی عمر قپودان کیروده قالدقدن بشقه قپودانهٔ همایون قالیونی آرقه‌سندن دشمنه آتدیغی کله ویلاکته‌لری قپودانه‌نك آرمه‌سنی وچارمیحلرینی شکست ایله عظیم خساره سبب اولدیغی اجلدن عبرةً للسائرین سرن جونده‌سنه صلب اولندی . الحاصل بومحاربه‌ده دولتك اینجه دونماسی قیل برونده خیلیجه خساره اوغرامش ایسه‌ده غازی حسن پاشا قوماندهٔسنده‌کی بیوك دونما روسیه‌لیلره غلبه ایدوب لیماندن طیشاری چیقملرینه میدان ویرمامشیدی .

قپودان پاشا ، بیلان اطه‌سی محاربه‌سندن صکره سنه‌ده کمیلری ممکن اولدیغی قدر تعمیر ومجروحلری تیمار ایلدی ؛ عسکرك اکثریسی خسته وبرقسمی شهیدومجروح اولدیغندن عساکر جدیده‌یه اشد لزوم بولندیغی وقیل برون نهایتنه جنرال سوا روف طرفندن استحکاملر انشا اولنوب و (پرنس ناسوسیچن) ك تحت قوماندهٔسنده نیقولایفدن اینان اینجه دونما قیل برونه مقابل اولان ساحلده عثمانلولر یدنده‌کی اوزی قلعه‌سنی تحت تضییقه آلدیغندن عساکر جدیده و اینجه دونما ورود ایتدکجه قلعهٔ مذکوره‌یه امداد ایدیله میه‌جکنی تکرار تحریر ایلدی . بوندن صکره دخی بروقتلر دکزده بولنوب دونمای همایون سفائننك اکثریسی صو ایتمکده اولدیغندن لاجل التعمیر استانبوله عودتلرینه لزوم کوریلیور ایدی . شتا حلول ایدوب فرطنه‌لر دوامه باشلامش وسفاین همایون کرك محاربه‌لرده و کرك صدمات بحریله چالقانه چالقانه زیاده رخنه‌دار اوله‌رق جمله‌سی تعمیره محتاج بولنمش اولمغله بوفرطنه‌لر اثناسنده اوزی قلعه‌سنه برتقریب بیك بشیوز دلاورله مهمات لازمه وعلی‌الخصوص حطب ادخال اولنه‌ق (۱۲۰۳) هـ سنه‌سی صفرنده (۱۸۷۷) م تشرین اولك اوتوزنده استانبوله متوجهاً عزیمت ایدوب ربع اولده کافه‌سی بوغازده تجمع ایتمکله ترسانهٔ عامره‌یه دخوله رخصت ویرلدی .

عهد سلطان سلیم ثالث

قپودان پاشا بوقیش اثناسنده دونمانك تعمیرات وتجهیزاتنه سعی و اهتمام ایله مکمل بر دونما حاضرلمش ایسه‌ده عزل اولنوب سلستره‌یه سرعسکر نصب وکریدلی حسین پاشا قپودان دریا نصب اولنمشدر .

بعض تاریخلرده مشار الیهك عزلی سوءتدبیریله اینجه دونمانك خسار دیده اولمسندن واوزی قلعه‌سنی حال مضایقه ومحاصره‌ده ترك ایدوب استانبوله عودت ایتمسندن ایلرو کلدیکی تحریر اولنمش وحتی واصف

وسائر بعض مؤرخلر ذم وقدحنه اجتسار ایتمش ایسه‌لرده بونلر شایان اعتبار اولمیوب ، حسن پاشانك دور عبدالحمید خانیده حقیقةً نادرالاقران بر وزیر عالیشان اولدیغی وعزلی ایسه جلوس همایون وقوعی ایجاباتندن بولندیغی جودت تاریخنك محاکمات محققانه وبیطرفانه‌سندن استدلال اولنمقده بولنمشدر . بوندن صکره دخی برمدت سلستره والیلکی ومؤخراً صدر اعظملق وسردار اکرملك مناصب عالیه‌سی ایله سرفراز اولمش وبوکبی خدمات جلیله‌ده دخی اظهار رویت وصداقت ایلیوب (۱۲۰٤) سنه‌سنده (شمنی) ده فجئةً ترك دغدغهٔ حیات ایلشدر .

چند سنه‌دنبرو بحرسفیدده کشت وگذاره باشلایان روسیه قورصان کمیلری دونمای همایونك بحرسیاهده بولنمسنی فرصت اتخاذ ایلیوب (موره) اشقیاسنی وسواحل بحرده ساکن اهالیٔ خرستیانیه‌یی عصیانه تشویق وپترسبوغده اعانه‌لر جمعیله لوازم ومهمات حربیه‌لرینی ترتیب وکوندن کونه جمعیتلرینی تکثیر ایتدکلرندن اهالیٔ مطیعه‌یی وتصادف ایتدکلری سفائن تجاریه‌یی غضب ویغمایه باشلامشلر ایدی .

سنهٔ مذکوره‌ده چتالجه‌لی علی پاشا کتخداسی میرمیراندن کوسه مصطفی پاشا قوماندهسی تحتنده صغیر وکبیر اون سکز قطعه سفائن شاهانه بحر سفیده ارسال اولنمش وجزایر بکلربکی قپو کتخداسی اولوب درسعادتده مقیم وفرط شجاعتله مشهور سید علی قپودان دخی جزایر وتونسدن کلان سفائنه قوماندان نصب اولنوب دونمای همایونه ترفیق قلنمشیدی . اشقیای مرقومه (مرتد) اطه‌سنی ضبط ایله ملجأ اتخاذ ایتمش اولدقلرندن دونمای همایون طوغریدن طوغری‌یه جزیرهٔ مذکوره‌یه عزیمت وجوارنده سفائن اعدایه ملاقی اولوب محاربه‌یه مباشرت ایتدی . سیدعلی قپودان دخی معیتی فرقه‌سیله یتشیوب دشمنی اورته‌یه آله‌رق یدی ساعت قدر دوام ایدن محاربه‌ده جزایر قالیونلری خارق العاده بر دلاورلك اظهار ایله هربری برکمی‌یه رامپه اولوب ضبط ایتمش وسفائن اعدایه قوماندار اولان رؤسای اشقیادن (لامبرو) نك راکب اولدیغی سفینه دخی طوپ ضربه‌سیله غرق اولوب مرقوم بوهنکامهٔ هول انکیزده برصندال ایله فراره چاره بوله‌بیلمشدر . قالان چند قطعه‌سی فرار ایتمکله اطه قلعه‌سی هدم اولنوب دروننده موجود اولان طوپلر دونمایه نقل ایدلمشیدی . ایمانده بولنان ذخیره حموله‌لی ایکی کمی دخی عثمانلولر یدینه کچمکله حموله‌سی فروخت واثمانی غازیلره تقسیم قلنمشدر .

نخل برونی محاربه‌سی

(۱۷۸۹)م بهارنده (۱۲۰۳) هرجب اواسطنده قپودان پاشا صغیر وکبیر اللی پاره کمیدن مرکب دونما ایله قره‌دکزه بادبانکشای عزیمت وشوالك یکرمی‌دردنجی کونی (سنه) دن قالقوب (کرچ) حوالیسنده (نخل) برونی دینمکله معروف اولان محلده بش قطعه قپاق اون آلتی کبیر فرقتین ومتعدد سفائن صغیره ایله جمعاً اوتوز ایکی قطعه کمیدن عبارت اولان روسیه دونماسنه ملاقی اولمش ایدی . دونمای همایون صغیر وکبیر اللی پاره کمیدن مرکب ایدیسه‌ده شالوپه جنسندن اولان سفائن صغیره (سنه) ده ترك

اولندیغندن اون آلتی قطعه قالیون وطقوز فرقتین وسائر سفائن صغیره ایله جمعاً یکرمی یاره‌کیدن عبارت اولدقلری حالده دشمنه مقابل اولمشلر ایدی . بر ساعت قدر محاربه‌یه دوام اولندقده عثمانلولرك طوپجیلقده حائز اولدقلری مهارت سایه‌سنده روسیه‌لیلرك درت قطعه فرقتینی معطل اولمش و بوحالده یدی ساعت دها ثبات ایتمش اولدقلرندن طرفین سفائننده عظیم خسار و تلفات وقوعه کلمش و اقشام تقرب ایتدکده محاربه‌یه فاصله ویرلمشیدی . حالبوکه ایلهٔ مذکوره‌ده روسیه دوننماسی کیجه لیمانه فرار ایتدیکندن میدان محاربه عثمانلولره قالمشیدی . علی الصباح روسیه‌لیلرك فراری عثمانلولرك معلومی اولدقده صو آلمق و مجروحلری تیمار ایتمك ونقصانی اکمال ایلمك اوزره (سنه) بوغازینه عزیمت ایدلدی . محاربهٔ مذکوره‌ده دوننمای همایونده دخی خیلی خسار وقوعه کلمش و علی الخصوص قپودان پاشانك سوار اولدیغی قالیونك آرمه وآلات سائره‌سنه اصابت ایدن دانه‌لر دنبشقه بورده‌سنده یوزدن زیاده کله یاره‌سی موجود بولنمش ایدی .

ذی القعده اواخرنده تکرار سنه‌دن حرکت ایدوب دشمن دوننماسنی تحری ضمننده خوجه بك صولرینه طوغری صوقولدیلر . ایلری کیدن قرلنغجلردن ــ خفیف وسریع قره‌غول سفائنی ــ بری کلوب اوتوز یدی قطعه روسیه سفاین حربیه‌سنك قیل برون طرفلرینه کلدکارینی اخبار ایتدیکندن محاربه‌یه حاضرلندیلر . اسن کشیشلمه روزکاری دشمنه موافق وعثمانلولره مخالف ایدیسه‌ده ، قپودان پاشانك شجاعتنه نقیصه عارض اولمیوب یلکن ویره‌رك یوکسلمکه ابتدار ایلدی . زوالدن براز اول ایکی دوننما بر برینی کوردی ؛ طوپ منزلنه کیریلوب هر کمی اقرانیله محاربه‌یه طوتشدی . قپودان پاشانك راکب اولدیغی سفینه‌دن آتیلان مرمر کله‌لر روسیه‌لیلری خسارات عظیمه‌یه کرفتار ایدوب بر فرقتینلری دخی ضایع اولمشیدی . دشمنك انداخت ایتدیکی خمبره‌لر ایله کندی سفینه‌سی دخی بر قاچ یرندن آتش آلمش ایسه‌ده بر طرفدن محاربه‌یه دوام وبر طرفدن آتشی اطفایه سعی واهتمام ایدوب غروبده ایکی دوننما بر برندن آیرلمشیدی . کیجه بغتةً ظهور ایدن عظیم بر فرطنه اجباریله روسیه‌لیلر اوزی پیشکاهنه کیدوب بارندقلری حالده دوننمای همایون دکزده آبرانه‌مدیغندن یکدیکری اوزرینه دوشه‌رك پك چوق سقطلق وقوعه کلمش وهر بری بر طرفه داغیلوب آنجق قپودانهٔ همایون موقعنی محافظه ایده بیلمشیدی . صباح ظلمت لیلك مکتوماتنی عیان ایتدکده ، قپودانهٔ همایون دوننمانك داغیلوب کندیسنك منفرداً دشمن ایچنده قالدیغنی کورمش و هجوم ایدن دشمن کمیلرندن فراره عار ایدوب محاربه ایتمکی اقتضای حمیت بیلمشیدی . جوانب اربعه‌سندن آتش یاغدیران روسیه دوننماسی ایچریسنده التی ساعت جانسپارانه محاربه ایدوب کمی برقاچ محلندن طوتشمش وآرمه‌سی دوکولوب اکثری افرادی شهید اولمش اولدیغندن ، قالانلر بوورطه‌دن خلاص ممکن اوله‌میه‌جغنی آکلادقده کمی دشمن یدینه کچمامك ایچون جبخانه‌یه آتش ویروب آبورده اولدقلری بردشمن سفینه‌سیله برابر برهوا اولمشلردر .

قپودانهٔ همایونك آتش ایچریسنده قالدیغی ، افقده داغنیق برحالده بولنوب روزکار اوستنه چیقمغه چالیشان دوننمای همایونك منظوری اولمش ایسه‌ده امداد ایتمك ممکن اوله‌مامشیدی . بوندن صکره قپودان

پاشا (کلیغراد) پیشگاهنه تیمورلیوب محاربه‌نك صورت وقوعنی وسفن همايونك اكثريسی محتاج تعمیر اولديغنی تحریر ایتمکله ترسانهٔ عامره‌یه عودته مأذونیت ویرلدی .

(١٢٠٥) ﻫ (١٧٩٠) م سنه‌سنده ترسانهٔ عامره‌ده تجهیز اولنان دونما کریدلی حسین پاشا قوماندەسنده بحر سیاهه چیقوب ذی القعده اواخرنده مأمور اولديغی (آناپا) صولرينه وصولنده سواحل مذكوره‌نك استیلا اولنديغنی کورمش وسیواستپول اوزرینه طوغری یه‌تمدیردقده قرق ایکی قطعه سفینه‌دن عبارت اولان روسیه دونماسنه بالتصادف محاربه‌یه حاضرلنمش ایسه‌ده ، هوا غایت ساکن اولديغندن طرفین برمدت روزکاره منتظر قالمشیدی . چیقان روزکار روسیه‌لیلره مساعد اولديغی حالده روسیه آدمیرالی محاربه‌دن احتراز ودونماسنی سیواستپوله ادخال ایتمکله قپودان پاشا دخی لیمان مذکور جوارندن تچه‌رك (کلیغراد) پیشگاهنه تیمورلنمشیدی . روسیه‌لیلرك محاربه‌دن احترازی یکیدن تجهیز اولنان بعض قالیونلرك هنوز دونمایه ملاقی اوله‌مدقلرندن ایلرو کلمشیدی ؛ لیمان مذکورده سفائن مذکوره ایله برلشدکده دونمای همايون اوزرینه هجومه جسارت ایتدیلر . روسیه دونماسنك تقربندن قپودان پاشا خبردار اولدقده لیماندن چیقمش وروزکار دشمنه مساعد اولديغندن اورصه ایدوب دکزه آچیله‌رق دشمنی استقبال ایلمشیدی . بوکون ، ذی الحجه‌نك اونجی یعنی عید اضحانك برنجی وتموزك اون برنجی کونی ایدی .

فرط شجاعتله مشهور اولان قپودانهٔ همايون سید علی بك معیتنده‌کی تونس وجزایر سفائنیله یوکسلوب دشمنك روزکار اوستنه چیقمش وساعت طقوز بچق راده‌لرنده مألوف اولديغی قورصان محارباتنه قیاساً اولو اورطه دشمن دونماسنه هجوم ایتمشیدی . قپودان پاشا بوحرکتدن فراغ ایلمسنی اشارت ایتدیسه‌ده فرط غضب وحدتدن اراده‌سی الدن کیتمکله اعدا ایچریسنه صالدرمش ودرت طرفه آتش صاچه‌رق دشمنیده پك زیاده رخنه‌دار ایلمشیدی . روسیه‌لیلر درت طرفنی صاروب فنا حالده تضییق ایلمش اولدقلری برزمانده سفائن همايوندن شرمت قپودان کبی جسور وماهر قپودانلر امدادینه یتیشوب بوورطه‌دن تخلیص ایتدیلر . اشبو محاربه‌ده فن حربه رعایت اولنمیوب دونمادن انجق اون بش کمی محاربه ایتمش وسائرلری روزکار آلتنده وبعید برمسافه‌ده قاله‌رق ارقداشلرینه امداد ایده‌مدکلرندن محاربه‌یه کیرن کمیلرك اكثريسی پك زیاده تلفات وضایعاته اوغرامش ایدی .

کیجه‌نك ورودی محاربه‌یی فصل ایتمش وطرفین زیانی یوقلیوب ممکن اولان تعمیرات وترتیباتی اجرا ایله صباحه منتظر بولنمشلر ایدی . بالاده بیان قلنديغی اوزره قپودانهٔ همايونك راکب اولديغی سفینه‌نك غابیه‌چیقلری شکت واکثری طائفه‌لری تلف وعلی الخصوص کندوسی مجروح اولديغندن محاربه‌دن فارغ اولدقده قپودان پاشانك معاونتنده تأخر کوسترمسنه قلباً حاصل اولان اغبرارینی بهانه ایدرك استانبوله متوجهاً یوله کیرمش وتلفات کثیره یه اوغرایان یدی سکز قطعه سفائن دخی قپودانهٔ همايونه تبعیتله فرار ایتمشلردی . قپودان پاشا بونلرك فرار وافتراقندن خبردار اولدقده تعقیب ایتمش ایسه‌ده یتیشه‌مدیکندن بالتوقف ممکن اولان تعمیراتك اجراسنه تشبث ایلمشیدی .

روسيه‌لیلرك تلفات و ضايعاتى دخى عثمانلولر دن آشاغى دكل ايدى ؛ فقط دونتماى همايونك دوچار اولديغى تفرقه‌يى كوردكلرنده ميدان كنديلرينه قالوب بلا مانع روم ايلى ساحلنده واقع (امنه) پيشكاهنه تيمورليه‌رك رخنه‌دار اولان سفينه‌لرينى تعمير و مجروحلرينى تيمار وعلى الخصوص دكزده سير وسفره قابليتى قالميان بر قاچ قطعه قاليونلرينى احراق ايلمشلر ايدى . قپودان پاشا ايسه تعميرات سكنه‌يى اجرادن صكره ينه دشمن اوزرينه وارمق اوزره يوكسلمكه غيرت ايتديسه ده يلدز پويراز جهتندن وزان اولان روزكار تدريجاً شدتنى آرتيروب دكزده بارغق ممكن اوله‌مامغله خواه وناخواه يوجه‌ليوب اوكنه دوشه‌رك بوغازه كلمشيدى . دونتمانك بغتةً موسمسز اوله‌رق بوغازه ورودى قپودانهٔ همايون وقعه‌سيله متألم اولان استانبول اهاليسنى وهم وتلاشه دوشورمش و بو وقعه ركاب همايونه عرض اولندقده ممكن اولان تعميراتنى اجرا ومجروحلرينى تداوى ايله ينه دكزه چيقمق اوزره برمدت بوغازده توقفلرينه رخصت سنيه ارزان بيورلمشيدى . محاربهٔ مذكوره‌ده بيك نفر قدر شهيد واوچيوز مجروح وقوعبولمشيدى .

دونتمانك بويله نظامسز برصورتده عودتى قره دكزك امنيتنى سلب ايتمش وروسيه ليلرك اناطولى ساحلنه اينوب خسارات ايتملرى احتماله مبنى سواحل مذكوره‌يه امرا وعسكر ارسالنه مسارعت قلنمشدر .

برمنوال سابق قپودان پاشانك بوغازدن ايچرى كيرمسى استيذاننه دائر قائممقام پاشا طرفندن ركاب شاهانه‌يه تقديم اولنان تقريرك بالاسنه « بوغازدن ايچرى كيرمسنه اذن همايونم اولمشدر ، لكن قپودان پاشايه بوسفرى هيچ برشيئى منتج اولمديغنى وآناپايه امداد ايده‌مديكنى ودونوب وقتسز كلديكنى تفهيم ايدوب كندويه وجمله قپودانلره مغبر الخاطر اولديغمى سويليه‌سين ، آنلردن بويله مأمول ايتمز ايدم ، يازق آنلره اولان التفاته ! » مألنده خط همايون كشيده بيورلمشيدى .

(١٢٠٦) ه (١٧٩١) م سنه‌سنده روسيه‌ليلرله عقد مصالحه اولنمغله بحر سياه سفرلرينه نهايت ويرلدى .

محاربهٔ زائله اوائلنده روسيه‌ليلر بر فيلو قورصان ترتيب ايدوب موره شبه جزيره سنده بولنان رعاياى پادشاهى‌يى روسيه خدمتنده بولنان (صوتيرى) نام شقى دلالتيله عصيانه تحريك ايتمش وموره‌دن طوپلادقلرى اعانه‌لر وپترسبورغدن كوندريلان اقچه‌لر ايله تريسته ده اون ايكى كمى انشا ايتديروب (لامبرو) نام قپودانك تحت قوماندهسنده روسيه باندیره‌سى آلتنده دكزه چيقاروب جزاير بحرسفيدده بولنان رعايايى اضلال وعصيانه اشتراكه اجبار ايتمشلردى . اشقيانك بو درجه جرأتلرى دونتماى همايونك قره دكزده بولنمسندن ايلرو كلوب بو دفعه مصالحه عقد اولنمغله بحرسفيدك اسايش و امنيتك اعاده‌سيچون اشقياى مذكوره‌نك تدمير وجمعيتلرينك تفريقى اقتضاى حالدن كورلمكله قپودان جديد كوچك حسين پاشا قوماندهسيله دونتماى همايون اق دكزه اعزام قلندى . (چامليجه) پيشكاهنده قورصان سفينه‌لرينه بالتصادف محاربه‌يه مباشرت اولندقده اشقيا مقاومتدن عاجز قاله‌رق كميلرينى باشدن قره ايدوب طاغلره فرار ايتدكلرندن تعقيبلرينه عسكر كوندريله‌رك اكثريسى قتل و بر قسمى اسير ايدلدى .

بالاده‌بیان قلندیغی اوزره (مرتد) اطه‌سنده پریشان ایدیلان قورصان فیلوسنه‌قوماندە ایدن لامبرونك سفینه‌لرینه بودفعه‌دخی (مانیه) برونی حذاسنده‌تصادف اولنوب بعضیلری احراق بعضیلری ضبط اولندی ؛ قره‌یه عسکر چیقاریله‌رق فرار ایدنلر اسیر ایدلدی . الحاصل بر مدتدنبری بحر سفید سفرلرینه اهتمام اولنمدیغی جهتله دولت علیه‌نك اق دکزده نفوذ بحریسی تدنی ایلمش وجزایر وسواحلك امور اداره‌سی مختل وامنیت واسایشی بالکلیه منسلب اولمش اولدیغندن اوروپا دولتلری بوخصوصی سررشته اتخاذایله همیشه‌دولتی تصدیع ایتمکده بولنمشلردی . اشته بوسفرده هر جهتده امنیت واسایش اعاده اولنه‌رق شان سلطنت سنیه‌یه لایق اجرا آته موفقیت حاصل اولدی .

استطراد

عهد سلطان سلیم ثالثده اجرا قلنان اصلاحات ملکیه و عسکریه صره سنده عساکر نظامیه ترتیبنه قطعیاً تشبث اولنمشیدی . بوکا دائر وکلا ومتحیزان دولت طرفلرندن تقدیم قلنان لایحه‌لرده موضوع بحث اولان مسائلدن بری‌دخی امور بحریه اولوب خاقان معظمك دونتما حقنده اولان توجه شاهانه‌لری ایسه پك زیاده ایدی . ایلك اول سفائن حربیه‌نك جنس و جسامتلرینه کوره قپودانلرینی صنفلره تقسیم ایلدی . شویله‌که : قالیون ، فرقتین ، شهدیه ، هکذا صنفلردن اولان سفائنه برر قپودان تعیین ایدوب آچیقده‌قلانلری‌دخی ملازم قیدوتحریر ایلدی . جنحه‌لری تبین ایتمدکجه عزل اولنمامرینی ونصب وتعیینلرنده قدم ومعلومات ارانیله‌رق التزام والتماس کبی حالاتك وجهاً من الوجوه وقوعه کتورلمامسنی نظام اتخاذ ایدوب ، معین اولان تخصیصات سنویه‌لری تزیید ایلدی . قپودان پاشانك مادوننده اولان قپودانه‌لق منصبنك تخصیصات سنویه‌سی اوچبیك اوچیوز اوتوز اوچ غروش ایکن یدیبیك بشیوز غروشه ابلاغ قلندی . بونك مادوننده اولان پطرونه‌نك ایکیبیك اوچیوز یتمش بش غروش سالیانه‌سی آلتی بیك غروشه ، ولیمان رئیسنك ایکی بیکدن التی بیك غروشه ، وریاله‌نك بیك سکزیوز یتمش بش غروشدن بشبیك غروشه ، واوچ انبارلی قپودانك بشیوز غروشدن بیك غروشه ، وقپودانهٔ همایونك سوار اولدیغی قالیون قپودانك سکزیوز اوتوز اوچ غروش سالیانه‌قدیمی ایکیبیك درتیوز اوتوز اوچ غروشه ابلاغ قلندی . سفر براولان سفائن همایون سواری قپودانلرینك علی العموم سالیانهٔ قدیملری بشیوز غروش اولدیغی حالده اللی اوچ زراع قالیون قپودانلرینه ایکیبیك سکز یوز غروش ، واللی بر ، قرق یدی ، قرق بش زراع قالیون قپودانلرینه ایکیبیك اوچیوز اللی غروش ، واللی بر ، قرق یدی زراع فرقتین سواریلرینه بیك سکزیوز اللی غروش ، وقرق اوچ زراعدن اوتوز اوچ زراعه قدر فرقتین وشهدیه وسائر مراکب همایون سواریلرینه بیك آلتیوز غروش سالیانه تخصیص قلندی . ملازم قپودانلرك دخی بونسبتده معاشلرینه ضم اولنوب دائرهٔ معیشتلری بالتوسیع عزل ونصبلرینه وآلدقلری مهمات وآلات وادواتك مقننه دائر برقطعه قانوننامه تنظیم ایدلدی . دونتمای همایون قپودانه‌لنی وپطرونه‌لنی وریاله‌لنی ولیمان رئیسلکی منحل

اولدقده ،ویاجنحه‌لری ظهور ایله‌عزللری لازم کلدکده ، فی‌الاصل اولدیغی مثللو قپودان‌پاشا بولنان ذاتک باب عالی‌یه تقریریله علی مراتبهم قپوانلردن قدملی وفنون ملاحیه‌ده مجرب ذاتک نصب وتعیین اولنمسی ، وسائر دونمای همایون سفینه‌لرندن قالیون و فرقتین وشهدیه قپودانلری یرینه دونمای‌همایون‌سنجاق قپودانی ولیمان رئیسی مشورت وانتخابیله مناسب اولان سواری‌قپودانلردن برینک تعیین ایدلمسی وسواری اوله‌جق‌قپودانلرک استحقاق ولیاقتنه وفنون ملاحیه‌ده‌کی مهارتنه باقیلوب زنهار اطراف رجاسـنه والتزام و التماسه التفات اولنمامسی نظامات موضوعه احکامندن بولنمشیدی . حین سفرده قپودانلره طرف دولتدن بالغاً مابلغ یمکلک ترتیب واعطا اولنه‌جغندن سوار اولدقلری سفینه‌لرک قصاب وقهوه‌جیلک مثللو خدمتلرینی سابقاً یاپدقلری کبی مزایده وفروخت ایتمیوب سفینه‌نک رئیس ویلکنجی وطوپجی باشیسی کبی کدکلی ضابطلردن برینه احاله ایدرک حاصلاتنک ضابطان لوقنطه‌سنه حصر ایدلمسی اصول اتخاذ اولندی . سفائن همایون سواریلرینک سفر وحضرده سفینه‌سنده بولنمسی وسفائنه لزومی اولان مهمات ترسانه امینی ولیمان رئیسی معرفتیله تدارک واحضار اولنه‌رق مقداری لیمان دفتریله محاسبه‌یه قید اولندقدن صکره طلب ایدن سفینه سـواریلرینه باسند اعطا قلنه‌رق تصرفه رعایت اولنمسی اصول اتخاذ اولندی .

اشبو مهماتک وغومنه وآلات وادواتک حسن محافظه‌سی وسفینه‌نک تطهیر وتنظیفی قپودانلردن مسئول اولمغله وظیفه‌سنی ایفاده قصور ایدنلر اولور ایسه سفینـه‌سندن اخراج ایله درجهٔ جنحه‌سنه کوره تأدیب اولنمسی وبونلری همیشـه پاشا کمیسی سواریسنک تفتیش ایلمسی تحت قراره آلندی . پاشا کمیسی سواریلری جنحه صاحبلرینی اخبار ایتمدکلری صورتده جزالرینک قپودان پاشا طرفندن ترتیب اولنمسی نظامات موضوعه جمله‌سندن ایدی . برملازم قپودانلق منحل اولدقده قپودانهٔ همایونک سوار اولدیغی سفینه‌نک باش رئیسنه توجیهی و پطرونه باش رئیسنک قپودانه‌یه وریاله باش رئیسنک پطرونه‌یه وسائر کمیلرک باش رئیسلرندن بر مستعدینک دخی ریاله‌یه باش رئیس تعیین اولنمسی وباش رئیسک یرینه ایکنجی رئیس وآنک یرینه یلکنجیلردن بری ویلکنجینک یرینه اوچنجی رئیس ویاخود طوپجی باشی ویاسائر کدکلی طوپجیلرندن برمناسبی تعیین وتخصیص قلنمسی وعلی‌الدوام بوسلسله ونظامه رعایت اولنمسی قرارکیر اولدی . قپودانلق ، ترسانهٔ عامره‌یه خدمتی سبق ایتمامش وفن دریاده اکتساب تجربه ومعلومات ایلمامش اولدیغی حالده خارجدن کلان آدملره وجا ایله‌ویرلمامسی ، وخارجدن اولوب فنون ملاحیه‌ده مهارتی اولانلره استحقاقنه کوره برمنصب توجیه قلنمسی تذییل قلنمشیدی . لیمان رئیسلری مجدداً سفینه تجهیزینه مقتدر مجرب ومستقیم واوقور ویازار ذواتدن انتخاب اولنوب بالجمله مصارف ترسانه وذخائر ومهمات ولوازم سائره آنک انها وافاده‌سیله ترتیب وتوزیع اولنمسی نظامات مذکوره جمله‌سندن ایدی . اشیا وادواتک حسن محافظه‌لری خصوصاتی یکان یکان قانون مذکوره درج وتحریر قلنمش وخاتمه‌سنده لدی‌الحاجه بونظامک تعدیل وتوسیعی مجاز اولدیغی تذکیر قلنه‌رق (١٢٠٦)ه سنه‌سی ذی‌القعده‌سنک برنجی کوننده اعتباراً دستورالعمل طوتلمشدر .

سلطان سلیم خان ثالث حضرتلری ترسانه امورینه اهتمام واعتنادن خالی قالمامش وتنظیم عساکر

جدیده صره‌سنده مهندسخانهٔ بحری ایله طوپخانه وخمبره خانه کبی بحریه‌یه شمولی اولان دوائر وشعباتی دخی مجدداً تنظیم واحیا ایدوب مدت قلیله ظرفنده قوتلی وکایتلی بر دوننما تدارك واحضار ایلمشدی .

(١٢٠٧) ه (١٧٩٢) م سنه‌سنده دوننمانك بحر سفیددن عودتنده اسما سلطانك قپودان دریا حسین پاشا ایله ولیمه جمعیتی اجرا اولنمش وبو اثناده سلطان سلیم خان حضرتلری بعض قالیونلری احضار ایدوب تعلیم ومناورهلر اجرا ایتدیره‌رك جمله‌سنه عطیه‌لر احسانیله بحریه حقنده‌کی توجه‌شاهانه‌لرینی اظهار بیورمشلر ایدی . سنهٔ مذکوره‌ده ضابطان بحریه‌دن باش رئیسی ، یلکنجی ، ایکنجی واوچنجی رئیسلر ، کمی اغاسی ، طوپجی باشی مثللو اوتوز اقچه‌دن زیاده یومیه‌سی اولانلرك معاشلرینه ، ثلثی واوتوز اقچه ودها آشاغی یومیه آلانلره ، نصفی ضم اولنمش وسنهٔ سابقه‌ده تنظیم اولنان بحریه قانوننامه سنده بر ملازم قپودان محلی منحل اولدقده مطلقا قپودانهٔ همایون باش رئیسنه توجیه اولنمسی ، وبونك یرینه پطرونه باش رئیسنك وپطرونه باش رئیسی یرینه ریاله باش رئیسنك وریاله باش رئیسلکنه سفائن سائره باش رئیسلرندن برینك کچمسی قاعده اتخاذ اولنمش ایسه ده ، باش رئیسلك بر معتنا خدمت اولوب قالیونلرده دها ماهر باش رئیسی بولنمسی محتمل اولدیغندن ، منحل اولان ملازم قپودانلغك بهمه حال قپودانهٔ همایون باش رئیسنه ویرلمسی دیکر مستحقینك فتورینی باعث اوله‌جغی اجلدن نظام مذکور بوکره الغا اولنه‌رق فیما بعد ملازم قپودانلق منحل اولدقده دوننمای همایون باش رئیسلرندن هانکیسی احق والیق ایسه سنجاق قپودانلری معرفتلریله لدی الامتحان استحقاقی ظاهر اولانه توجیه ایدلمسی ، وبو صورتده منحل اولان باش رئیسلکه ینه اول سفینه‌نك یلکنجی وایکنجی واوچنجی رئیسلرندن هانکیسی مستحق ایسه انك تعیین اولنمسی ، وبونلردن بر مستحق بولنمدیغی حالده سفائن سائره ایکنجی و اوچنجی رئیسلرندن بر لایقنك نصب ایدلمسی نظام اتخاذ قلندی .

سفن همایون سفربر اولدقده هر نفرك آلتی آیلق تعییناتی اولمق اوزره ایکی کیله پرنج ، بر کیله مرجمك ، واوچ قیه روغن زیت بردن افرادك یدلرینه ویریلوب متأهل اولانلر خانه‌لرینه ترك واکثریسی خارجه فروخت ایدرك یالکز قوری پکسماداه کچینوب بو سببدن ناشی مبتلای امراض اولدقلری ، وقدرتی اولانلر دخی قومانیه‌لرینی آیری آیری صندوقلر ایچریسنه وضع وبرر مالتیز اوجاغی تدارك ایلیوب کمینك مانغه‌لرنده ، کوشه وبوجاغنده ، آتشلر یاقه‌رق طعاملرینی طبخ ایتدکلری ، وعساکرك یاتمسنه مخصوص اولان پلاوره وطوپ مانغه‌لری ارزاق صندوقلری ومالتیز اوجاقلریله اشغال ایدیله‌رك افراد سفینه‌یه یاته‌جق یر بولنمیوب استراحتلری منسلب اولدیغی کبی طوپلری استلدیکی آنده تحریك واستعمال ایتمك دخی امر محال اولدیغی اجلدن ، بو محذورك دفعیچون قالیون وفرقتینلرده بر محفوظ مطبخ انشا قلنه‌رق عموم نفراته اثنین وجمعه کیجه‌لری پلاو ولیالیٔ سائره‌ده چوربا طبخ اولنمسی وصباحلری زیتون ویرلمسی ، ومقدمجه ویریلان تعییناتدن بشقه اوچ بچق قیه پرنج ، یوزیتمش درهم روغن ساده ویومیه قرق درهم زیتون ، ویکرمی درهم صوغان ، اون درهم سرکه ، بش درهم طوز ویریلوب یتمش یدی کونلك حسابیله سفائن همایون

قومانیه‌لرینه وضع اولنه‌رق مخصوصاً تعیین قلنان آشجیلر واسطه‌سیله طبخ ایتدیرلمسی تنسیب اولنمشیدی . (١٢٠٨) ه سنه‌سنده سفر براولان (بحر ظفر) نام قالیون ایله یکی انشا اولنان (همای ظفر) نام فرقتین درونلرینه اطرافی تیمور محفظه‌لی اوجاقلر یاپدیریله‌رق افراد موجوده‌نك طعامی برلکده طبخ اولنمسی تجربه اولنمشیدی . (١٢٠٩) ه سنه‌سنده ایسه دکزه چیقان دونما سفائننك اکثریسنده مخصوص مطبخلر انشا قلنوب اصول مذکوره دائره‌سنده طبخ و توزیع طعام اولنمشیدی . سلطان سلیم عالی همم بحریه افرادینك ترقی و تربیه‌سنه ویکیدن بر طاقم کمیلر انشاسیله سفائن همایونك تکثیر وتقویه‌سنه پك چوق همتلر صرف ایتمشلردی . (١٢٠٩) ه سنه سنده التمش یدی زراع ـ بهر زراع یکرمی التی‌پوس قرق بر اعشاریدر ـ طولنده بر قطعه اوچ انبارلی ایله اللی اوچ بچق زراع طولنده بر قطعه فرقتین و (١٢١١) ه سنه‌سنده اوتوز درت زراع طولنده بر شهدیه (قروت) انشا ایتدیروب جمله‌سنی بردن دکزه ایندیردی . مؤخراً (١٢١٣) ه سنه‌سنده دخی آلتمش اوچ بچق زراع طولنده بر قطعه قالیون ایله ایکی قروت درپایه ایندیریلوب کمال کرمی ایله انشا آته دوام اولنمقده ایدی . کوچك حسین پاشا دخی دونمانك اصلاحنه پك چوق اقدام ایتدیکی کبی ترسانه‌جه نیچه نیچه اصلاحاته موفق اولمش ایدی .

﴿ صدد بحث ﴾

(١٢١٣) ه (١٧٩٨) م سنه‌سنده ناپلیون (بوناپارت) لك طولون ترسانه‌سنده کی تدارکات جسیمهٔ سفریه‌سنك نه طرفه وقوعبوله‌جغنه هر طرفدن مد نظر دقت اولنیور ایدی . دونمای مذکوره عربی لسانه واقف کسانك جلب ودعوت اولنمسندن طولونده‌کی تدارکاتك مصر اوزرینه اولدیغی اکلاشلمش و فرانسه مصلحت کذارینك طور و حرکتی دخی بو خصوصی تأیید ایلمش اولدیغندن دولت علیه فرانسه‌یه مخالف اولان دولتلر ایله اتفاق ایتمك تدابیرینه و تدارکات حربیه‌نك اکماله تشبث ایلمشیدی .

فرانسه دونماسی ، سنهٔ مذکوره حزیرانك طقوزنجی کونی طولوندن حرکت ایدوب حملهٔ اولیده مالطه اطه سنی ضبط ایتدیکی بحر سفیدده فرانسه دونماسنك احوال و حرکاتی تفتیشه مأمور اولان قپودانهٔ همایون کریدلی شرمت بك طرفندن درعلیه‌یه تحریر قلندی . فقط بوناپارتك بویله جسیم بر دونما ایله حرکتنه مالطه‌نك ضبطی هدف مقصد اوله‌میوب بورادن مصره تعرض ایتمسی احتمالی قوت بولمشیدی . فرانسه دونماسنك طولوندن حرکتی اوزرینه انکلتره دولتنك اون درت قطعه سفائن جسیمه‌دن مرکب اولان دونماسی (نلسون) نام امیرال تحت قومانده‌سنده اوله‌رق فرانسزلرك عقبنجه حرکت ایلمشیدی . مالطه جزیره‌سی اق دکزده سیروسفر ایدن سفائن تجاریه ایچون اهم والزم برموقع معتنا اولمغله فرانسزلرك یدینه کچمسی انکلیزلره زیاده اندیشه‌یی موجب اولمشیدی . دولت علیه طرفندن کافهٔ ولایات شاهانه‌یه امرلر

اسطار اولنوب انکلیز دونماسی سواحل دولت علیه‌دن هر نره‌یه اوغرار ایسه‌ماً کولات و مشروبات و مالزمهٔ سائره‌جه معاونت و تسهیلات لازمه اجراسنه همت اولنمسی امر اولندی .

(۱۲۱۳) ه محرمنك اون اوچنجی (۱۸۹۷) م حزیرانك یکرمی یدنجی کونی انکلیز آمیرالی نلسون اسکندریه پیشکاهنه کلوب فرانسزلری آراشدرمش واهالیٔ مملکتی فرانسزلرك ورودندن خبردار ایدوب کندولرینه معاونت ایده‌جکنی دخی بیان ایتمش ایسه‌ده اهالی واعیان بونی انکلیزلرك برخدعه‌سی عد ایله رد ایتمشلردی .

(۱۲۱۳) ه محرمنك اون یدنجی (۱۸۹۷) م تموزینك برنجی کونی فرانسز دونماسی اسکندریه پیشکاهنه کلدکده ، لیمان مذکورده لنکرانداز اولان (عقاب بحری) نام فرقتین قپودانی ادریس بك استکناه حال ضمننده ملازم امین قپودانی برفلکه ایله فرانسز دونماسنه ارسال ایلمشیدی؛ ناپلیون بوناپارت قپودان مومی الیهه « بنم کیمسه‌یه ضررم یوقدر ، دشمنمز اولان انکلیزلر هند اقلیمنی آلدی آنك تخلیصنه کیدییورم، بتون دنیا ایله دشمن اولسه‌م عثمانلولر ایله دوستم مع مافیه مدافعه صددنده بولنمیکز هیچ بر وقتده درتیوز کمی‌یه قارشو محاربه ایتمککز کار عاقل دکلدر » دیو جواب ویرمکله ادریس قپودان دخی مقابله دن فراغ ایلمشیدی . ناپلیون اوچ کون مقدم انکلیز دونماسنك ورودندن خبردار اولدقده عسکری قره‌یه اخراج ایتمکه استعجال کوسترمش ایسه‌ده قلعه‌دن مدافعه اولنه جغنی اکلادقده لیمانه کیرمکه جسارت ایده‌میوب برکیجه ظرفنده خارج شهره بشبیك نفر چیقاره‌رق علی الصباح بالهجوم شهری ضبط ایلمشیدی . فرانسز دونماسی حربیه ونقلیه درتیوز پاره کمیدن عبارت اولوب اوتوز بیك عسکری حامل ایدیلر . عساکر مذکوره قره‌یه چیقارلدقده سفائن نقلیه وصغیره لیمانه کیروب زیاده صوچکن سفائن حربیهٔ جسیمه (ابوقیر) کورفزنده لنکرانداز اولمشلرایدی .

فرانسه دونماسی اسکندریه‌یه کلوب ایرتسی کونی قره‌یه دوکدیکی عسکرله شهره بالهجوم ضبط ایتدیکی اثناده لیمانده بولنان سفائن تجاریه‌دن برروم کمیسی یلکن یاپوب فرار ایتمشیدی . آق دکز بوغازنده مأمور اولان قپودانه بك طرفندن فرانسه دونماسنك احوالنی تجسس ضمننده اطرافه کوندرلمش اولان چکدیریلردن بری ردوس آچیقلرنده مذکور روم کمیسنك اوزرینه واروب وقعه‌دن خبردار اولدقده قپودانه بکه کتوردی ؛ قپودانك افاده‌سی ضبط اولنه‌رق صفرك اوچی تاریخیله مؤرخ وقپودانه ایله دریا ترجمانی طرفلرندن ممهور برقطعه عریضه ایله درسعادته بیلدیرلدی . دولت روم ایلنده پاسبان اوغلی غائله سیله مشغول وقپودان پاشا دخی بوخدمته مأمورایکن بغتةً فرانسزلرك اسکندریه‌یی استیلالری خبر دهشت اثری استانبوله واصل اولدقده حال بالکلیه بشقه‌لاشه‌رق افکار دولت آرتق حصراً مصر طرفنه اماله ومصروف اولملق لازمکلمشیدی .

(۱۲۱۳) ه ربیع الاولنك برنجی (۱۷۹۸) م آغستوسنك برنجی کونی نلسون اسکندریه پیشکاهنه کلوب فرانسز دونماسنك اسکندریه‌یه یکرمی میل مسافه‌ده اولان (ابوقیر) لیماننده لنکر انداز اولدیغندن خبردار اولدقده ، بعدالزوال ساعت برده اول جانبه حرکتله ایکی دونما بربرینی کوردی . اون درت قالیون

درت فرقتین وچند قطعه سفائن صغیره‌دن مرکب و(بروویس) نام ادمیرالك تحت قوماندهسنده اولان فرانسز دوننماسی برخط اوزره وبهری بیننده ١٦٠ یارده‌قدر مسافه اولدیغی حالده ابوقیر اطه‌سندن مقابل ساحله‌طوغری پریچه آله‌رق تیمورلیوب ایکی‌میل ممتداولمشدی. انکلیز ادمیرالی نلسونك تحت قوماندهسنده اولان اون‌ایکی قالیون‌ایله ایکی فرقتیندن عبارت اولان دوننما یاقلاشوب فرانسزلرك بروجه‌مشروح تیمورلی اولدقلرینی کوردکده بهر کمینك مابیننده‌کی ١٦٠یارده مسافه‌دن برانکلیز کمیسی کچوب فرانسز کمیلرینك ایچرو طرفنه ، باش وقیچ اوموزلقلری حذاسنه تیمورلمك ایچون موجود سفینه‌لرینك موقعلرینی تعیین ایدوب‌وکندوسی ایسه فرانسز ادمیرالنك‌سوار اولدیغی (اوریانت) نامنده‌کی اوچ انبارلی‌یه مقابل هجوم ایدوب موقعلرینی آلدیلر .

انکلیزلرك بویله خلاف‌مأمول حرکات مهارتکارانه وجسورانه‌سی وهلهٔ اولیده فرانسزلره شاشقنلق ویرمش وانکلیزك دشمن طرفندن‌اولنان شدتلی آتشه مقابله ایله برابر مواقع معینه‌لرینه تیمورلیوب پریچه لرینی آله‌رق دشمنی باش وقیچ اوموزلقلری حذالرندن طوپ آلتنه آلمقده‌کی سرعت ومهارتلری جمله‌یی حیران ایلمش ایدی . برآنده پاتلایان ایکییک طوپك تأثیرات تخربه‌سی پك مهلك و مؤثر بولنمش ایدی . محاربه‌نك بدأندن ایکی‌ساعت صکره نلسون باشندن یاره‌لندیسه ده یاره‌سی صاریلوب بایغنلغی زائل اولدقده تکرار موقعنه کلدی . بعد الزوال ساعت سکز ده طوتیشان فرانسز کمیلرینك‌علوی کیجه‌نك ظلمتی ایچنده سمایه صعود ایدوب دوننمانك حرکاتی مشاهده‌یه مشعله اولمشیدی .

فرانسز آدمیرالی(بروویس) محاربه‌نك برنجی ساعتنده ایکی‌برندن یاره‌لنمش وساعت سکزده قصاره‌دن کوکرته‌یه‌ایندیکی اثناده برکله‌نك تصادمیله همان‌ایکی پارچه اولدیغی حالده قره سنه کیره‌میوب برچاریك صکره کوکرته‌ده تکمیل انفاس ایلمشدر. متعاقباً قودور (قسابیانقه) دخی‌مهلك صورتده یاره‌لنوب فوت اولمشدی . اکثری طائفه‌سی تلف وآرمه‌وسائر ادواتی رخنه‌دار وشکست اولان اوریانت نام اوچ انبارلی ساعت طقوزده میزانه دیرکی حذاسندن طوتوشوب‌چوق سورمکسزین‌آتش جبخانه‌سنه سرایت ایتمشدر. بووقوعات نلسونه‌خبر ویرلدکده همان کوکرته‌یه چیقوب‌طائفه‌سنی‌تخلیص ایچون فلکه‌لر کوندرمش ایسه‌ده بوطالعسزلردن پك آز کیمسه خلاص اولمشدر . الحاصل فرانسزلرهرجهتده مغلوب‌اولوب‌طقوز قالیون ضبط وایکی قالیون ایله ایکی فرقتین ودرت قروت فرار ایده بیلمکله باقیسی‌محترق اولمشدر . فرانسزلر ، دوننمالرینك مغلوبیتنی واسکندریه لیماننك ابلوقه اولندیغنی کوردکده وهم و تلاشه دوشوب لیمانده بولنان سفائن تجاریه ایله ریاله ادریس بکك راکب اولدیغی سفینه‌نك جبخانه‌لرینی آله‌رق طیشاروچیقارمشلر ایدی . سفینهٔ همایونده بولنان سنجاغ عثمانی یرینه فرانسه باندیره‌سی کشیده ایتمی فرانسزلر طرفندن مکرراً تکلیف اولندیغی حالده ادریس بك مخالفتده ثبات ایتدیکندن فرانسزلر اصرار ایلمیوب سفینهٔ همایون ایله برابر لیمانده بولنان‌اوتوز قطعه‌دن‌متجاوز دولت علیه سفائن تجاریه‌سنك‌حرکت وعزیمتلرینه

رخصت ویرمشلر ایدی . فرانسه دونتماسنك بو وجهله دوچار انهزام اولمسی وانكلیزلرك سواحلی آبلوقه ایلمسی اوزرینه بوناپارتك فرانسه‌دن امید امدادی منقطع اولمش وبراردو آره صره عساكر جدیده ایله تازه‌لنمز ایسه پایدار اوله‌میه‌جغی برامر اشكار بولنمش اولدیغندن مصر سفرینك برحسن نتیجه‌یه ایصال اوله‌میه‌جغنی مطالعه ایدرك متحیر ومضطرب اولمشیدی . بعض حیل ودسایس ایله براز وقت قزانوب برآرالق ناموسیله مصردن چكلمكدن بشقه چاره قالمدیغنی اكلامشیدی .

آدمیرال نلسونك ابوقیرده فرانسه دونتماسنی احراق ایلدیكی دولت علیهٔ عثمانیه طرفندن خبر آلندقده استانبولده بولنان انكلیز مصلحتكذارینه تشكر نامه یازیله‌رق انكلتره دولتنه وآدمیرال نلسونه بیان محظوظیت اولنمسی التماس قلنمشدر . متعاقباً اشبو ابوقیر وقعه‌سنك تفصیلاتنه دائر انكلیز دونتماسندن تحریرات كلمكله مصلحتكذار باب عالی‌یه دعوت اولنه‌رق كورك كیدیرلمش وآدمیرال نلسونه مجوهرلی چلنك ومعیتی نفراتنه تقسیم اولنمق اوزره ایكی‌بیك آلتون كوندرلمش وبومشهور آدمیرالك اشبو مرصع چلنك ونشانی حاملاً آلنان تصویری كچنده غرافیق نام مصورغزته‌نسخه‌لرندن برنده طبع اولنمقله منظور عاجزانه‌م اولمش وزیرنده « نلسون طرفندن سلطان سلیم ثالثه تقدیم اولنوب خزینهٔ همایونده محفوظ اولان لوحه‌دن قوپیه ایدلمشدر » عباره‌سی محرر بولنمشیدی .

بو تاریخه قدر استانبولده انكلیز ایلچیلری بش چفته‌یه سوار اولور ایكن بوندنبویله دومنلی یدی چفته‌یه سوار اولملرینه مساعده ایله پایه ویرلدی .

(۱۲۱۳) ه ربیع الاولنك یكرمی برنجی (۱۷۹۹) م ایلولنك یكرمنجی كونی فرانسه‌یه اعلان حرب اولندی . دولت علیه ایله برابر متفقلری اولان انكلتره وروسیه دولتلری‌دخی اعلان حرب ایدوب انكلیزلرك مطمح نظرلری مصر اولدیغی كبی روسیه‌لیلر جزایر سبعه‌یی استرداد املنده اولدقلرندن (اوشاقوف) نام آدمیرالك قوماندەسنده اولان بش قالیون آلتی فرقتین وچند قروته یكرمی‌یه بالغ اولان روسیه دونتماسنك ربیع اولك یكرمی دردنجی كونی بوغازدن دخوللرینه مساعده اولنوب قپودانهٔ همایون قدری بك قوماندەسنده اوتوز یدی قطعه سفینهٔ حربیه‌دن عبارت اولان دونتمای همایون ایله برابر ربیع اولك سكزنجی كونی درعلیه‌دن حركت ایتدیلر .

خواجكان دیون همایوندن محمود رائف افندی لسان آشنا اولدیغندن مستشار صفتیله دونتما قوماندانی معیتنه مأمور قلنمشیدی .

(۱۲۱۱) ه (۱۷۹۷) م سنه‌سنده فرانسه ایله اوستریالیلر بیننده منعقد (قامپو فورمیو) معاهده‌سی احكامنجه ونديك جمهوریتی خریطهٔ عالمدن حك اولنوب آنك تحت تملكنده اولان جزایر سبعه (پروزه) ، (پارغه) ، (وونیچه) ، (قومانیچه) ، (بوترینتو) نام محللر فرانسزلرك ید استیلاسنه كچمش اولدیغندن بو دفعه یانیه والیسی تپه دلنلی علی پاشا محال مذكوره‌نك فرانسزلردن استردادینه مأمور اولمشیدی .

دولت عثمانیه‌نك بو دفعه روسیه‌لیلر ایله برابر جزایر سبعه‌یه کوندردیکی اوتوز یدی قطعه سفینه‌دن بشقه آق دکز بوغازنده قرلنغج وشالوپه‌لردن مرکب بر ایجه دونمه‌سی بولندیغی کبی ترسانهٔ عامره‌ده دخی اسکندریه‌یه ارسال اولنمق اوزره آلتی قطعه قالیون وطقوز فرقتین ودرت قروت تهیه ایدلمش وایکی قروت دخی مقدمجه انکلیز دونمه‌سی معیتنه اسکندریه‌یه کوندرلمشیدی . دولتین متفقین دونمه‌لری چوقه اطه‌سنی ضبط ایتدکده زانطه وکفالونیه اطه‌لری اهالیسی جزایر مذکوره محافظه‌سنده بولنان فرانسزلری طوتوب یانیه والیسی علی پاشایه تسلیم ایله استیمان ایتمش اولدقلرندن متفقین دونمه‌لری طوغری قورفو اوزرینه حرکت ایتمشلردی ؛ علی پاشا ایسه (دلوینه) یه قریب بر محلده فرانسزلری بوزدقدنصکره آلتی بیك سواری ایله اوغلو مختار بکی ایلرو کوندروب و کندوسی دخی پیاده سیله کیرودن کله‌رك پروزه اطرافنده اجتماع ایدن فرانسزلر اوزرینه بالهجوم مظفر اولمش و دشمنك بقیة السیوفی بر جنرال ایله برابر اسیر اولمغله بوخدمتی مکافاتی اوله‌رق عهده‌سنه رتبهٔ سامیهٔ وزارت توجیه قلنمشدر . اشته‌بووجهله (پروزه) • (وونیچه) • (قومانیچه) • (بوتریتو) قلعه‌لری ضبط اولنوب پارغه قلعه‌سی اون درت سنه مقاومت کوسترمش ونهایت بو دخی عثمانلولرك صولت شجیعانه‌لری او کنده زبون قالمشدر . متعاقباً دولتین متفقین دونمه‌لری قورفو اطه‌سنی ضبط ایتمکله سواحل شاهانه‌ده بروجه بالا فرانسزلردن استرداد اولنان موقعلر کما فی السابق دولت علیه یدنده قالمسنه و آنجق جزایر سبعه‌نك دولتین متفقینك حمایهٔ مشترکه‌سی تحتنده اوله‌رق مستقلاً اداره اولنمسنه (١٢١٥) هـ (١٨٠١) م سنه سنده موافقت حاصل اولدیغی حالده بر سنه صکره جزایر مذکوره اهالیسنك کندی طلب و انتخابلری اوزرینه روسیه حمایه‌سی تحتنده بولنمسنه دولت علیه رضا کوسترمشدر . اشبو جزایر سبعه (١٢٢١) هـ (١٨٠٧) م سنه‌سنده تکرار فرانسزلر طرفندن ضبط اولندیسه‌ده مؤخراً انکلیزلر فرانسزلری طرد ایدوب کندی حمایه‌لری تحتنده بر ادارهٔ جمهوریه تشکیل ایتمشلردی . مؤخراً یونانستانه ترك ایتدیلر .

(١٢١٣) هـ رمضانك یکرمی برنجی (١٧٩٩) هـ شباطك اون بشنجی کونی ناپلیون مصردن چیقوب (العریش) نام موقعی ضبط ایدرك بر الشامه یوریش وبلا مشکلات (غزه)یی ویدی کون قدر محاصره ایله (یافه) یی ضبط ایلمشدر . یافه‌ده اسیر اولان ایکی بیك قدر آرناوود عسکرینی طاقم طاقم شهرك شرق جنوب جهتنده‌کی اووه‌یه چیقاره‌رق قورشونه دیزمسی ناپلیونك خونریزلکنه بر مثال اولمغله بو محاربه‌ده عسکرك اولمکی تسلیم اولمغه ترجیح ایتمسی بوندن نشأت ایلمشیدی .یافه‌دن حرکتله (عکا) قلعه‌سنی تحت محاصره‌یه آلمش و کیجه کوندز شدتلی طوپ آتشنه دوام ایدوب قلعه‌نك اکثری محللرینی وبرج باروسنی تخریب ایلمشیدی . بو وقعه اوزرینه ایکی قالیون ایله بر الشام سواحلی آبلوقه‌سنه مأمور اولان انکلیز آدمیرالی (سر سدنی سیمس) مهمات حربیه حموله‌لی بر فرانسز کمیسی ضبط ایله بالاستصحاب عکایه کله‌رك عثمانلولره امداد ایلمشدر . نیسانده فرانسزلر یکیدن امداد آلوب عکایه کلان شام اردوسنی بوزه‌رق قلعه مستحفظلرینك براً امداد آله‌بیلملری امکانی سلب ایتمش وبربرینی متعاقب

مهاجمه‌لر اجراسيله قلعه ايچروسنه قدر كيرديكى حالده عثمانلو دلاورلرينك صبر وثباتيله كيرو پوسكور-دلمشلر ايدى . بويله برمضيق زمانده يعنى مايسك يدنجى كونى ردوسلى مرابط زاده حسين پاشانك تحت قوماندەسنده يتمش پاره كميدن مركب دونمای همايون ايله اون ايكيبيك نفر عساكر نظاميه وروود ايدرك مستحفظلرى تقويه و تزييد ايتمش وعلى الخصوص نظام جديد مرتباتندن اولان بو عسكر، محاربه‌ده پك بيوك برمهارت وشجاعت اظهار واوروپانك اك مشهور عسكرى اولان ناپليون اردوسنى بوزوب مترسلره قدر تعقيبه اجتسار ايلمشيدى . بو محاصره مدتنده سكز دفعه فرانسزلر و اون اوچ دفعه عثمانلولر طرفندن هجوم واقع اولمش و ايكى طرفدن دخى فوق العاده شجاعت و متانت ابراز اولنه‌رق نهايت ناپليون اون ايكيبيك تلفات ايله رجعته مجبور اولوب العريشه قدر عثمانلولر طرفندن تعقيب ايدلمشدر .

ناپليون مصره واصل اولدقده، كوسه مصطفى پاشا قوماندەسى تحتنده اون بشبيك نفردن عبارت برعثمانلى اردوسى دونمای همايون واسطه‌سيله ابو قيره چيقاريله‌رق قلعه‌يى ضبط ايتدكلرى خبرينى آلدى . همان اول‌جهته شتاب ايدوب ابوقير قريه‌سى جوارنده اردوى همايونه ملاقى اولوب هجوم ايلدى .

عثمانلو اردوسى كافى مقدار طوپه مالك ايديسه‌ده سواريسى يوق ايدى . ابوقير قريه‌سى جوار-نده‌كى اووه‌ده ايكى خط اوزره خندق قازوب تحفظ ايتمشلر ايدى ؛ ايلك هجومده عثمانلولرك ايلرو خطى بوزلمش و كيروكى خطده بولنان بهادرانك وسر عسكر پاشا معيتى افرادينك باخاصه ثبات وغيرتى ودونمانك طوپ آتشى ايله فرانسزلر كيروپوسكوردلمشدى . خندقده بولنان عثمانلولر فرانسزلرك رجعتنى كوردكده ترك موقع ايله غير منتظم برصورتده تعقيبه جرأت ايتدكلرى برزمانده، ناپليون احتياطده بولنان (مورات) نام جنرالك تحت قوماندەسنده‌كى فرانسز سواريسنى ايلرويه سوق ايدوب عساكر عثمانيه‌يى داغتمش ومصطفى پاشانك چادرينه قدر كيدوب مشار اليهى ياره‌لى اولديغى حالده اسير ايلمشدر.
بوغلبه اوزرينه ناپليون برمدت‌دها مصرده قالوب مؤخراً خبرسزجه فرار ايلمش ومصر اوزرينه حركت ايدن سردار اكرم يوسف ضيا پاشا عريشى ضبط ايتدكده، مصرده سر عسكرقائمقامى اولان جنرال (قله بر) مصرك تخليه‌سنه موافقت كوسترمكله (١٢١٤) ه سنه‌سى شعبانك يكرمى سكزنجى و (١٨٠٠) م سنه‌سى شباطنك اوچنجى كونى تخليه مقاوله‌نامه‌سى امضالنمشدر ؛ حال بوكه فرانسزلر بومقاوله‌يى فسخ ايله مصرى تخليه ايتمدكلرندن تكرار قپودان پاشا مأمور اولوب ابوقير جهتندن انكليز اردوسيله برابر حركت وديكر جهتدن دخى سردار اكرم يوريوب فرانسزلرى مصرى تركه مجبور ايتمشلردى . فرانسز دونماسنك ابوقيرده احراق اولنمسى اوزرينه انكليزلر مالطه‌يى دخى استرداد ايتمش اولدقلرندن بوماده نيچه سنه‌لر دولتين مشار اليهما بيننده محاربه‌نك امدادينه سبب اولمشدى .

فرانسزلر مصری تخلیه ایدوب عودت ایتدکده ، برمدت انکلیزلر اسکندریه‌ده قالمش ایسه‌ده فرانسزلرك تضییقی اوزرینه مؤخراً ترك ایلمشلر ایدی .

(١٢١٢) ه شوالنك اون ایکنجی و (١٧٩٨) م مارتك یکرمی ایکنجی کونی روسیه‌لیلر حدود شاهانه‌یه تجاوز ایدوب (بندر)و (حوتین) ی ضبط ایتدکلرندن بالمقابله اعلان حرب اولندی . حال بوکه انکلیزلرك دشمن جانی اولان ناپلیونه قارشو طوره‌جق آنجق روسیه اوله بیله‌جکندن ، بینلرنده اولان اتفاق مقتضاسنجه دولت علیه‌یی اعلان حربدن منعه چوق چالشمش ایسه‌ده ، دولت علیه‌نك مقصدی روسیه‌لیلری حدوددن تبعیده منحصر اولوب انکلتره و فرانسه دولتلرینی اسلوب حکیمانه ایله اداره ایدرك ایکیسنی دخی الدن چیقارمامق آرزوسنده ایدی . بوکره قطعیاً ایکیسندن برینك ترجیحی لازم کلمش و هرنقدر وکلای دولت انکلیزلره مائل بولنمش ایسه‌ده روسیه‌لیلرك ازعاجات و تجاوزاتی حددن آشمش و فرانسه ایلچیسی جنرال (سباستیان) ك انواع وعد و عیدلری اوزرینه ذهنلر بالطبع فرانسه طرفنه تمایل ایتمشیدی . مع مافیه وکلای دولت انکلتره‌نك رشتهٔ مصالحه‌یی کسر ایده جکنه دخی ایناندیورلر ایدی . حال بوکه انکلیز ایلچیسی سر (آرباسنوت) نام ذات غایت حدید المزاج برآدم اولدیغندن (١٢٢١) ه ذی القعده‌سنك یکرمنجی (١٨٠٧) م کانون ثانیسنك اون یدنجی کیجه‌سی خفیاً برانکلیز سفینه‌سنه سوار اوله‌رق درسعادتدن فرار ایلدیکی فرداسی کونی معلوم اولمش و روسیه‌لیلر ایله برابر انکلیزلرك دخی حربه قیام ایده‌جکلری مجزوم بولنمش اولمغله مسئلهٔ حرب برمرتبه‌ دها کسب اهمیت ایلمشیدی .

اولجه روسیه دونمالری و مؤخراً انکلیز کمیلری بوزجه اطه‌سنه کلدکلری حسبیله فیضی افندی آق دکز بوغازی استحکاماتنك اکمال نقصانه مأمور بیورلمش و بعده قپودان پاشا یاپیلان طابیه‌لری معاینه ایچون اول طرفه کوندرلمشیدی . بوغازك استحکاماتی مکمل اولمش اولسه دشمن دونماسنك کچمسی قابل اوله‌میه‌جغی برامر آشکار ایدیسه‌ده موجود اولان استحکامات آثار قدیمه کمیلرینك منع مروری ایچون یاپلمش اولمسیله عصر مذکورده انشا اولنان سفائن حربیه‌نك مرورینه مانع اوله‌میه جغندن اصول جدیده اوزره استحکام ویرلمسی لازمه‌دن ایکن شمدی‌یه قدر بوغازدن دشمن دونماسنك کچدیکنك امثالی اولمدیغنه مبنی مرور زمانك ایجاب ایتدیردیکی تحولاتدن غفلت ایدلمشیدی . بناءً علیه جنرال سباستیانی معیتنده بولنان مهندسلری عملیاته نظارت ایتمك اوزره بوغازه ارسال و بو بابده پك زیاده استعجال ایدرك دولتك نظر دقت و اهمیتی جلبه اهتمام ایلمکده ایدی . انکلیز ایلچیسی بوزجه اطه‌ده دونمایه کیردکده ، هنوز ممالك محروسه‌دن چیقمامش اولدیغی جهتله مکالمه‌یه دوام ایده‌جکنی باب عالی‌یه تحریر ایتمش و قپودان پاشا ایله فیضی افندی مکالمه‌یه مرخص تعیین قلنمش اولمغله سفیر دخی ترجمانی (پیزان) ی چناق قلعه‌یه کوندرمشیدی . حال بوکه انکلیز دونماسی بوغازدن کیرمك ایچون برمساعد هوایه منتظر اولوب سفیرك مکالمه و مخابره‌یه تشبثی محضا استحکاماتك تعمیراتنی ممکن مرتبه تأخیر ایچون دولت علیه مأمورلرینی اغفال ایتمکدن عبارت ایدی . بوخصوصده ایشك صلح ایله بتیریله‌جکنه قپودان

پاشا ایله فیضی افندی‌یی تمامیله قاندرمش و استحکام عملیاتنك غایت بطی صورتده ترقیسنه سبب اولمشیدی . بونلرك بطائت ومسامحه‌سی حسبیله (نغره) برونته وضع اولنه‌جق اللی درت قطعه طوپك برطاقمی برده برازی قونداق اوزرنده هنوز محللرینه تعبیه اولنمامشیدی . برقالیون بش فرقتین و بر قروتدن مرکب دونمای همایون دخی بوغازده لنکر انداز اقامت اولمشلر ایدی .

(داق وورس) نام آدمیرالك تحت قوماندەسنده ،ایکی‌اوچ آنبارلی ،بش قپاق ،ایکی فرقتین ،ایکی قروتدن عبارت اولان انکلیز دونماسی شدید بر لدوس روزکاریله (١٢٢١) ه ذی الحجه‌سنك اونجی یعنی عید اضحانك برنجی (١٨٠٧) م شباطنك اون طقوزنجی کونی عثمانلولر بیرام نمازنده ایکن (قوم) و (سد البحر) قلعه‌لرندن اولنان آتشه مقابله ایتمکسزین مرور وکلید بحر ایله چناق‌قلعه پیشکاهنه کلدکده قلعه‌لردن اولنان آتشه مقابله‌ایله برابر سرعتله ایچرویه دخول ایلدی . متعاقباً (پیسکریس) برونده یعنی بوغاز لیمانی دیو مشهور اولان محلده لنکر انداز اولان دونمای همایون اوزرینه هجوم ایتدکلرنده کمیلرك عسکرینك اکثریسی بیرام اولدیغی مناسبتله طیشاروده بولندقلرندن ،موجود اولان عسکرله مدافعه‌یه ابتدار اولنمش ایسه‌ده ،عثمانلولر انکلیز دونماسنه معادل اولمدیغندن سفن شاهانه‌نك دردی احراق وایکیسی ضبط ایدلمش و یالکز بر بریق اولجه طاورانوب فرار ایلمشدر . محاربهٔ مذکوره‌ده قپودان پاشا وظیفه‌سی خارجنده اوله‌رق بطریه باشنده بولندیغی حالده دشمن آتشی کسب شدت ایتدکده فرار ایتمکله بوجبانت طوپجیلره‌ده سرایت ایدوب طوپلر معطل قالمش و دونمانك پریشان اولمسنه سبب مستقلا ولمشدر . انکلیزلر دخی بر خیلی تلفاته اوغرامش وعلی الخصوص دونماده اولان خساراتی تعمیر ایچون برقاچ کونلر مرمره‌ده توقف ایتمشدر . بالاده بیان قلندیغی اوزره اولجه دونمادن فرار ایدن بریق طوغری استانبوله یول ویرمش اولدیغندن عید اضحانك اوچنجی جمعه کونی بالوصول وقعه‌یی خبرویردکده ارکان سلطنت تعریف اولنمز درجه‌ده تلاشه دوچار اولوب ،سواحلك محافظه‌سی امرنده طابیه‌لر انشاسنه قرار ویرلمشدر . یوم مذکورك اقشامی انکلیز دونماسنك اطه‌لرده لنکر انداز اولدیغی مشاهده اولنمشیدی . انکلیز ایلچیسی بورادن باب عالی‌یه بر تقریر دها ارسال ایدوب دونمای همایونك امانةً کندیلرینه تسلیم ایدلمسنی و روسیه‌لو ایله مصالحه اولنمسنی وانکلتره اتفاقنك تجدیدینی وفرانسز ایلچیسی سباستیانینك طردینی طلب وخصوصات مسروده‌نك اجراسنه یکرمی ساعت مهلت تکلیف ایتمشیدی . عقد اولنان مجلس خاصده انکلیزلره جواب رد ویریلوب مدافعه ومحاربه‌یه قرار ویرلدی . جنرال سباستیانینك نظارتی تحتنده اسباب مدافعه‌نك تدارکاتنه مسارعت قلندی .

علی العموم هر دین و مذهبده اولان تبعهٔ دولت کمال غیرت و سرعتله استحکاملرده چالشمغه باشلادی . سباستیانی عملیاتی تعلیم ایچون معیتنده بولنان ودالماچیا اردوسندن کلان فرانسز ضابطانی طابیه‌لره تقسیم ایتمشیدی ؛ و کلای دولت معیت مأمورلریله برلکده بالذات طابیه‌لرده بولنه‌رق تسریع عملیاته نظارت ایتدکلرندن بشقه سلطان سلیم خان حضرتلری دخی آره صره استحکاملری طولاشه‌رق

جمله‌یی تشویق بیوررلر ایدی . بر طرفدن دیوان همایون ترجمانی واسطه‌سیله مخابره ومذاکره‌یه دوام اولنمقده
ودیکر طرفدن استحکام انشا آتی خارق العاده برصورتده سرعتله ترقی ایتمکده ایدی . برنجی کون سواحله
اوچیوز قطعه طوپ وضع اولنمش وبشنجی کونی ایسه تعبیه اولنان طوپلر بیك ایکیوزی تجاوز ایتمشیدی .
بو اثناده سلطان سلیم خان حضرتلری آخور قپو طرفلرینی دور ومعاینه بیورمقده ایکن درکاه عالی قپوجی
باشیلرندن جزایرلی سید علی بکی کوروب احوال جاریه‌یه دائر مطالعه‌سنی سؤال ایتدکده ، مشار الیه
بو ماده او قدر مهم اولمیوب بر قاچ سفینه اعطا بیوریلور ایسه انکلیز دونماسنی پریشان ایلیه جکنی
عرض ایتمش و کندوسی فی الاصل امرای بحریه‌دن بولنمغله بویله متفاخرانه سوزلری پادشاه غیوره باعث
انبساط اوله‌رق همان ترسانه لیماننده موجود اولان قالیون وفرقتین وقورویتلردن منتخب یکرمی قطعه‌کمیدن
مرکب دونمایه قوماندان نصب ایدرك بشکطاش پیشکاهنه اخراج ایلمشدر .

انکلیزلرك تجاوزاتندن بتون استانبول خلقی منفعل وعلی الخصوص صنوف عسکریه پك زیاده آزرده
دل اولدقلرندن ، اهالیٔ مذکوره‌دن بر کون ظرفنده یدی بیك بشیوز سردن کچدی تحریر ایله سفائن حربیه‌یه
وضع اولنمشدر . قپودان پاشا براً استانبوله کلدکده بوغازده‌کی تدبیرسزلکندن طولایی عزل اولنوب
سیدی علی بك رتبهٔ وزارتله وجزایر ایالتی الحاقیله قپودان دریا نصب اولنمشیدی . بوغاز محافظه‌سنده بولنان
فیض الله افندینك امور مأموره‌سنده‌کی تقصیراتی ثابت اولمغله اعدام ایدلدی . وبوغاز قلعه‌لری استحکاماتنك
تقویه‌سیچون اردوی همایون چرخه‌جیسی علی پاشا ایله بعض امرا وبر طاقم فرانسز مهندسلری وضابطلری
تعیین وارسال قلندی . انکلیز دونماسنك بوغازدن مروری خبر آلندیغی کبی درسعادته جوار اولان قضالر
معتبرانك سریعاً درسعادته یتیشملریچون اوامر علیه کوندرلمش ایدوکندن (شیله) سرداری اوزون
حسن معیتی افرادیله دونمای همایونه ارکاب اولنوب (ازنیق) اعیانی مصطفی بك ، اطه بازاری اعیانی
قره عثمان ، ککبوزه اعیانی سمرجی بایراقدار موجود معیتلریله قاضی کوی وفنار باغچه‌سی طرفلرینه تعیین
قلنمشلر ایدی . فنار باغچه سنه مأمور اولان عسا کردن بر قسمی بر وقت مناسبده قنالی اطه‌یه کچوب
صو آلمغه کلان انکلیز صندالریله بالمحاربه یدی سکز نفرینی قتل وبر اوقدرینی اسیر ایدرك عودت
وساحل سلامته مواصلت ایتمش واسرا میاننده آدمیرالك اوغلو دخی بولنمغله خاقان معظم سلطان سلیم
حلیمه عرض اولندقده غازیلره قرقر آلتون بخشش ایله برر چلنك احسان بیورملری جمله‌یه تازیانهٔ
شوق وغیرت اولمشیدی .

متعاقباً بر طاقم بالقجیلر قایقلریله انکلیز دونماسی اطرافنده طولاشه‌رق بر کمیدن دیکر کمی‌یه
کیدن صندالری توقیف واخذه متجاسر اولمشلر ایدی ؛ قرتال قریه‌سی صو باشیسی اللی نفر دلاور
وایکی اوفاق طوپله قنالی اطه‌یه کچوب صو آلمغه کلان انکلیزلری منعه قیام ایتدیکندن انکلیز آدمیرالی
(داق وورس) بونلرك اوزرینه ایکی طوپله بر قاچ یوز نفر سوق ایدرك غلبه وطوپلرینی ضبط ایتمش ایسه‌ده

انكليزلر دخی يك چوق تلفات ويرمشلردی . نهايت عثمانليلر تپه‌ده كی مناستره كيروب اقشامه قدر دشمنه مقاومت ايتمشلر و كيجه اطه‌نك آرقه سنده حاضر بولنان قايقلر ايله ساحل سلامته كچمشلر ايدی. الحاصل بش كون ظرفنده سرای برونندن يدی قله‌يه وقيز قله‌سندن قاضی كوينه قدر بتون سواحل استحكاملرله دوناديلوب ، اهالی قايقلر ايله انكليز دونغماسنه هجوم ايده‌جك بر غيرت و حدته كلمشيدی . قپودان دريا سيد علی پاشا دخی يكرمی قطعه سفن حربيه ايله بشكطاش پيشكاهنده لنكر انداز اوله‌رق انكليز دونغماسی اوزرينه هجومه حاضرلنمش ايسه ده انكليزلرك محاربات بحريه ده دركار اولان مهارت فوق العاده‌لرينه مبنی موجب پريشانی اوله بيله‌جكی خاطره‌سيله اركان دولت بحراً هجومی مناسب كورمامشلر ايدی . انكليزلر بش التی كون مخابره‌ومذاكره ايله اضاعهٔ اوقات ايتدكلرندن ، تكليفلرينی خيليجه تخفيف ايتمش ايسه‌لرده ينه رد ايله جواب آلمشلر ايدی . حال بوكه استانبوله تعرضه‌ده جسارت ايده‌مامش و بر طرفدن دخی بوغاز استحكاملرينه تقويت ويرلمكده بولنمش اولديغندن براز دها وقت كچرسه چيقمق قابل اولہ‌میه جغنی دوشونه‌رك عودته قرار ويرمشلر ايدی . سنهٔ مذكوره مارتنك اوچنجی وذی الحجه‌نك يكرمی ايكنجی بازار كونی مساعد بر پويرازله قالقوب بر ايكی ساعت استانبول پيشكاهنده وولطه اوره‌رق عثمانلولرك هر طرفده مدافعه‌يه حاضر بولندقلرينی تماشادنصكره چناق قلعه‌يه متوجهاً يول ويردكاری اثناده قلعه‌لرده‌كی خلقك مسرت صداريله تشييع اولنمشلر ايدی . انكليز دونغماسی وولطه اورمقده ايكن عثمانلو دونغماسی دخی تيمور آلوب حركت ايلمش و قوم قپويه تيمورلمشيدی . انكليزلر بوغازه قريب اكينلك نام محلده ايكی كون توقفله بوغازده ضبط ايتدكلری ايكی كمی‌يی محل مذكورده ترك ايتديلر . بومدت ظرفنده بوغاز قلعه‌لرينه تقويت واستحكام ويرلمش ومقدما تكاسل ايدنلرك ترتيب جزاسيله سائره‌عبرت كوسترلمش اولديغندن انكليز دونغماسی حين خروجده يك زياده ضايعاته اوغرامش ، وقارشولقلی وضع اولنمش اولان جسيم طوپلرك سكز يوز لبره ثقلتنده‌كی غرانيت مرميلری برقاچ كمی‌يه تصادفله غرق اولمق حالنه كتورلمش اولمغله بوحال ايله بوزجه اطه‌يه كيدوب كميلرينك تعميريله مشغول اولمشلر ايدی.

(سرجون داق وورس) قوماندەسنده كی انكليز دونغماسی آتی الذكر كميلردن عبارت ايدی :

عدد طوپ	اسامیٔ سفائن	آدميرال وقپودانلرك اساميسی
٨٠	قانوپاس	رير آدميرال طوماس لوويس قپودان شورتلند
٧٤	ريپالس	آرثارلغ
١٠٠	رويال جورج	وايس آدميرال جون داق وورس قپودان‌دان
٩٨	ويند سور قاسل	قپودان بويلس
٦٤	سيتاندرت	قپودان هاوی
ايكی قطعه هوان سفينه سی		قپودان قولينس
٨٠	پومپی	رير آدميرال سرسيدنی سيمس قپودان ريچارد داقريس

ایکی قطعه آتش سفینه سی		قپودان ایلیوت
٧٤	ایندیمیون	قپودان طوماس قابل
٣٨	اکتیو	قپودان نووبری

بو اثناده روسیه آدمیرالی (سیناوین) بر قاچ قپاق و چند قطعه فرقتینله بوزجه اطه‌یه کلوب تکرار بوغازدن کچه‌رك استانبولی اورمق خصوصنی انکلیزلره تکلیف ایلدیسه‌ده، بوغاز قلعه‌لرینك استحکاماتی اولکی حالده قالمامش و کوندن کونه تقویت ویرلمش اولدیغندن انکلیزلر کوچ حال ایله قورتلدقلری کرداب مخاطره‌یه تکرار دوشمکی تجویز ایتمامشلرایدی ؛ فقط بوزجه اطه‌یی ضبط ایله آق دکز بوغازینی آبلوقه‌ایتمش و بر طاقم کمیلری اطه‌لر آره‌سنده کشت و کذار ایله سفائن تجاریه‌یی صید وشکاره باشلامشیدی .

الحاصل انکلیز دونماسنك استانبولدن طردی خصوصنده پك بیوك همت وغیرت اظهار اولنمش وسید علی قپودانك انکلیز دونماسی اوزرینه هجومنه مساعده اولنمیوب مدافعه حالنده بولندیرلمسی انکلیزلری تهدید ایدن تدابیرك باشلیجه‌لرندن بولنمشیدی . چونکه قپودان مشار الیهك معیتنده‌کی سفائن حربیه‌نك چوغی فرقتین وقروت کبی کوچك کمیلردن و درونلرنده بولنان افراد دخی دکز حالندن بی خبر کوکللی سردن کچدیلردن عبارت ایدی ؛ بویله کوچك کمیلر و تجربه‌سز عسکر ایله هر جهتله فنون بحریه‌ده ماهر ضابطان ونفرات ایله مجهز انکلیز اوچ انبارلی وقالیونلرینه غلبه قابل دکلدی .

سلطان سلیم خان حضرتلری انکلیز دونماسنی رجعته مجبور ایدرك بوغاز‌ه‌یی برطرف ایتدکده بو بابده تکاسلی ثابت اولانلر حقنده مجازات و سعی و غیرتی مشهود اولانلره مکافات ایتمشلردی . انکلیز دونماسی استانبولدن عودت ایتدکده مصری ضبط ایتمك اوزره قرق ایکی قطعه کمی ایله یدی سکز بیك عسکری اسکندریه‌یه سوق ایتمش و بر مدت قلعه‌یی طوپله تضییق وتخریب ایتدکدنصکره محرمك اون ایکنجی کونی ضبط ایلمشیدی . اسکندریه‌ده یرلشد کدن صکره رشیدی ضبط ایچون بر فرقه عسکر کوندرمش ایسه‌ده ، اهالی وعسکر حربه مهیا بولندقلرندن همان انکلیزلرك اوزرینه هجوم ایدرك محو درجه‌سنه کتیرمشلردی. ایکنجی دفعه رشید اوزرینه حرکتلرنده دها زیاده پریشانی وتلفات ایله رجعته مجبور اولدیلر . اشته بو رشید مظفریتی اوزرینه مصر اهالیسی جسارتلنه‌رك همان اسکندریه اوستنه یوریمکه حرصلنمشلر ایدی . انکلیزلرك اسکندریه‌یی استیلا ایتدکلری خبری استانبوله واصل اولدقده همان انکلیزلره اعلان حرب اولندی . بو حالده مصره معاونت اولنمق لازمهٔ حالدن ایدیسه‌ده روسیه دونماسی بوغازده وبر بیوك انکلیز دونماسی ایسه اسکندریه‌ده لنکر انداز بولندیغندن بحراً اعانه قابل اوله‌مدیغی کبی روسیه محاربه‌سی دخی دوام ایتمکده بولنمغله براً مصره امداد ایلمك اوزره صیدا والیسی سلیمان پاشایه‌وکنج یوسف پاشایه امر عالی یازلمقدن بشقه بر کونه تدبیر اجرا اولنه‌مدی . فقط محمد علی پاشا معاونته احتیاج کوسترمیوب (١٢٢٢) ه جمادی الاخرنده (١٨٠٧) م شباطنده اسکندریه‌یی محاصره وتحت تضییقه آلمش وانکلیزلر تاب آور مقاومت اوله‌میوب همان اسکندریه‌نك تخلیه وتسلیمی مکالمه‌سنه ابتدار ایتمشلردر. اواسط

رجبده اسکندریه یی و اورایه ورودلرنده ضبط ایتمش اولدقلری اوچ قطعه دولت علیه فرقتینی اعاده وتسلیم ایدوب کتمشلر ایدی .

عهد سلطان محمود خان عدلی

سلطان محمود خان عدلی تخت عثمانی یه جلوسنك اون یدنجی کونی یعنی (١٢٢٣) ﻫ ربیع الاخرینك یکرمی ایکنجی (١٨٠٨) م شباطك اون بشنجی کونی قپودان دریا اولان سید علی پاشایی عزل وبروسه یه نفی ایدوب رامز پاشایی مقام قپودانی یه نصب ایلدی . مشار الیه ترسانه نك مصارفات زائده سنی تقلیل و قالیونجی طائفه سنك غلطه ده کی اوطه لرنده علناً اجرا ایتدکلری فسق و فجوری منع ایله متجاسرلرینی تأدیب ایتمش وآز زمانده برخیلی اصلاحات اجراسنه موفق اولمشیدی ؛ بومیانده ترسانه چاوشلرندن یکرمی بشنجی بلوکك قهوه جیسی برونسز مصطفی یی فقرا وضعفایه وکیمجیلره ظلم وتعدیسندن طولایی قهوه سی اوکنده کندی بچاغیله قتل ایتدیره رك جسدینی اوچ کون انظار عبرته ترك ایلدی . بوماده اوجاقلی یه زیاده طوقندیسه ده علمدار مصطفی پاشانك قورقوسندن کیمسه آغز آچه میوب زوربالرك هر بری بر کوشه ده صاقلانمش وبووجهله سفائن تجاریه اوزرندن بربیوك بلیه رفع اولنمشیدی .

علمدار مصطفی پاشانك شهادتنده سابق قپودان علی پاشا متعلقاتندن اولوب بین الاشقیا قاندیره لی محمد نامیله معروف اولان بدطینت غلطه وبوغاز ایچی واسکدار طرفلرنده اختفا ایدن حشراتی جمع ایدوب قاسم پاشا طرفنه عبور ایله ترسانه یی ولیمانده بولنان سفائن حربیه یی ومؤخراً طوپخانه یی ضبط ایدرك یکیدن اشقیایی جسارتلندیروب اختلالی علولندیرمشیدی . قپودان رامز پاشا مدافعه دن عاجز قالوب فراری اختیار ایتدکده شقیٔ مرقوم بروسه ده منفیاً اقامت ایدن سید علی پاشایی مقامنه دعوت ایتمش واو یادکار دخی بلاامر حرکت وعرفه کونی درسعادته مواصلت ایدوب اغا قپوسنده زوربالر ایله بعدالمذاکره بی محابا ترسانه یه مرور ایتمش واوجاقلونك استدعاسیله ایجاب وقت وحال دریاقپودانلغی مسندینی استرداد ایلمشیدی . بالاده بسط وبیان قلندیغی اوزره سید علی پاشا (١٢٠٥) ﻫ سنه سنده کریدلی حسین پاشا معیتنده قپودانه لق رتبه سیله قره دکزه عزیمت ایتمش ودونمای همایون معیتنده بولنان جزایر دایه لریله کیزلیجه مشورت ایدرك کندی باشنه برایش کوروبده قپودان پاشا اولمق داعیه سیله تصادف ایتدکلری روسیه دونماسنه برقاچ جزایر کمیلریله خلاف فن حرب ، خط حربدن آیریلوب هجوم ایتمش ودشمنك آتشیله جمله سی رخنه دار اوله رق فرار ایتدکلرندن دونمای همایونه دخی شاشقنلق ایراث ایتمشلر ایدی . کوچك حسین پاشانك قپودانلغنده دخی بومثللو حرکات نابجایه جرأتی حسبیله لاجل الاعدام اوچ انبارلی یه حبس اولنمش ایکن دارالسعاده اغاسی بلال اغانك تصاحبیله قورتلمش و قپودانه لغی رفع ایله طربزونه نفی اولنمشیدی . برمدت صکره استانبوله کتوریلوب عهدسنه قپوجی باشیلق رتبه سی توجیه اولنمش وانکلیز دونماسنك استانبول پیشکاهنه ورودنده معیتنه یکرمی قطعه

کبی ویریلوب مؤخراً عهده‌سنه رتبهٔ وزارتله دریا قپودانلغی توجیه قلنمشیدی . مومی الیه قورصانلقدن یتشمه بر بیکانه اولدیغنه مبنی ترقیسی ملتزم اولان نظام جدید مسلکندن انحراف ایله ترسانه امورینی باشی بوزوق طرزنده اداره‌یه میل ایتدیکندن نزد شاهانه‌ده مقدوح اولمشدر . قپودان پاشا بولندیغی ایامده بر فرقه دونما ایله آق دکز بوغازینه چیقوب روسیه دونماسیله بالمحاربه منهزم اوله‌رق بك چوق خساراته کرفتار اولمش وکندی تدبیرسزلکنی ستر ایچون شیرمرد قپودان کبی نیجه مشهور امرای بحریه‌یی اتهام ایله اعدام ایلمشدر . (١٢٢٤) هـ سنه‌سنه قدر مقام قپودانیده قالوب بعده عزل وقره‌حصار صاحبه نفی اولنمش وبویله بر وقت نازکده ترسانه وبتون قوهٔ بحریه زوربا کروهندن اولان بر آدمك الندن قورتاریلوب قائممقام صدر عالی چرخه‌جی علی پاشا قپودان دریا نصب اولنمشدر .

روسیه دونماسی جابجا قره‌دکزده کشت وکذار ایلمکده وبعض سواحله وسفائن تجاریه‌یه ایصال دست خسار ایتمکده اولدقلری حالده قپودان دریا چرخه‌جی علی پاشا چوق وقتلو قواق حصارندن قره دکزه امالهٔ دوربین انظار ایتمش ایدی . امر و فرمان اصابتبیان حضرت پادشاهی ایله تجهیز اولنان اون ایکی قطعه اوچ انبارلی وقالیون وفرقتین وقروت سفینه‌لرندن مرکب دونما قپودان مشار الیه قومانده‌سنده بر وقت کوستنجه صولرنده طولاشمش ووارنه اوکلرنده اوچ روسیه قالیونه تصادف ایتمش ایسه ده باندیره‌لرینی تبدیل و عسکرلرینی اخفا ایله عثمانلولری اغفال ایلیوب فرار ایتدکلرندن برایشه موفق اوله‌میوب وارنه‌یه کلدکدن صکره مذکور کمیلرك مقدمجه اوجوارده ایکی عثمانلو کمیسنی احراق وطائفه‌لرینی اسیر ایتدکلری استخبار قلنمشیدی . قپودان پاشانك معلومات بحریه‌سی اولمدیغی کبی معیتنده‌کی ضابطانك ایچنده دخی هیچ برایشه یرار آدم یوق ایدی . زیرا حسن پاشا وکوچك حسین پاشا بقیه‌سی اولان معلم ومجرب قپودانلر سید علی پاشانك صدمات کین و عداوتنه اوغرایوب کیمی بغیر حق مقتول وکیمی بر طرفه مطرود ومعزول اولدیغندن موجود اولانلر ترسانه چاوشلغندن وزوربا کروهندن یتشمه‌لردن اولوب ، قهوه خانه‌لرده « بزه اوقیوب یازمق هندسه اوکرنمك نه ایش بزم ایشمز همان چاتوب المقدر ! » کبی تفوهاتله امرار وقت ایدن جهلادن عبارت ایدی . هکذا بوسفرده دونمای همایون بوغاز جوارنده اورصه آلابانده یاتمقده ایکن کیجه اثناسنده بر روسیه کمیسی هوانك مخالفتیله بوغازه قدر کلوب دونمای همایون ایچروسنه کیرمشیدی . قپودانلردن بری بوکمینك اجنبی اولدیغنی اکلایوب تحقیق ایتمك اوزره بروجه اصول فنارینی قالدیرمش وبوکا اتباعاً سفائن سائره دخی فنارلرینی قالدیردقده روسیه کمیسی سفائن همایونه اتباعاً بر فنار قالدیرمغه مجبور اولمغله عدد فناردن بر کمینك زیاده اولدیغی اکلاشلمشیدی ؛ فقط کیجه حالیله قنغیسی اجنبی اولدیغی فرق اولنه‌مامش وعلی الصباح مساعد بر روزکار هبوبه باشلادقده روسیه کمیسی طاورانوب فرار ایتمکله عثمانلیلر ارقه‌سندن باقه قالمشدر . الحاصل بوسفرده برایش کوریله‌میوب عودت اولنمش ودونمای همایون ترسانه‌یه یرلشدکده قپودان پاشا عزل اولنوب یرینه حافظ علی پاشا قپودان دریا نصب اولنمشدر .

(۱۸۱۹) م (۱۲۲۵) ه سنه‌سنده دونمای همایون قره دکزه چیقوب بر روسیه کمیسنه تصادفله ضبط ایلمش ووارنه‌یه ایندکلری اثناده شهر مذکوری محاصره ایدن روسیه اردوسی رجعت ایتمشیدی ، دونمانک عدم انتظامی ایله برابر روسیه‌لیلر دخی قورصان اصولی حرکتله قارشو قارشویه محاربه‌یه جسارت ایده‌مدکلرندن موسم خریفده بلا وقوعات ترسانه‌یه عودت اولنمشیدی .

(۱۸۱۱) م (۱۲۲۶) ه سنه‌سنده قره محمد پاشا قپودان نصب اولنمش ایسه‌ده برایش کورمه‌دن وفات ایتمکله بو امر مهم خسرو پاشایه تودیع قلنمشیدی .

(۱۸۱۲) م (۱۲۲۷) ه سنه‌سنده قپودان دریا خسرو پاشا دکزه چیقدقده ، روسیه‌لیلر چرکستان ساحللرنده و عثمانلولر دخی سینوب ایله بوغاز بیننده طولاشه‌رق وقت کچیروب عقد مصالحه اولندقده استانبوله عودته رخصت ویرلمش ورمضانک اون اوچنجی کونی ترسانه‌یه کیرلمشدر .

کاتب چلبینک (تحفة الکبار فی اسفار بحار) نام تألیفنده غیرت ملیه ومحبت وطنیه سائقه‌سیله تحریر اولنان واهمیتی نزد امور آشنایانده ظاهر اولان بیاناتی زیرده عیناً درج اولندی . «خفی اولمیه که دولت علیه‌ده رکن اعظم وشانه تقید واهتمام الزم اولان انجق امور بحریه در . زیرا دولت روز افزونک رونق عنوانی برین وبحرینه حکم ایله اولدیغندن غیری ، اکثری ممالک محروسه جزایر وسواحل دریادن عبارت اولوب خصوصاً دار السلطنت علیه یعنی شهر قسطنطنیه‌نک ولی النعمتی ایکی دریا اولدیغنه قطعاً شبهه یوقدر . بونلرك ضبطی وحفظ وحراستی دریا الده اولمغه موقوف اولدیغی ایچون سلفده عظیم اهتمام ایدرلر ایدی . حالا بو امر مهمده غفلتی کیرو قویوب تحصیل کماه بذل مقدور ایلملیدر» فاضل بی همتای زمانک بو سوزلری اوزرینه شانی زاده‌نک مطالعاتی دخی بروجه زیر تحریر قلندی .

«وقتمزك عاقل ومدبر کچینان بعض کبار یادکارلری مجلس الفت واثنای صحبتلرنده ، دونمای همایوندن خیلیجه برمدتدنبری منفعت کوریله‌مدیکندن بحث ایتدکلری صره‌ده ، پادشاه اهل اسلام حضرتلرینک رونق افزای عنوان شاهانه‌لری اولان (حاقان البحرین) کلام حسرة الملوکنی محافظه ایچون سفائن بحریه‌نك اتمام واکمالیله قوهٔ بحریه‌نك تکثیر واعظامنه کلی دقت واهتمام اهم مهامدر ، دیه‌جك یرده ، فیما بعد دونمانک عدم لزومنه مبنی ترسانه مصارفنك لغوو خذفی دولت علیه‌یه بر ایراد کلی اولمسی صورتنی عقللرنجه ترجیح ایتملری محض اثر جهالت وعین ثمرهٔ دناءتدر ؛ لکن حمداً لله تعالی بومقوله‌لر نظر التفات شاهانه‌دن ومساند حکم ونفوذدن ساقط وغیر مشهوددر» . انکلتره اطه سنك دشمندن حفظ وصیانتی همه آن برقوتلی دونمایه مالك اولمغه وابسته اولدیغنی بیان ایدن (وولتر - ریلی) نك سوزلری انکلتره تاریخنه سرلوحه اتخاذ اولندیغی حالده عثمانلولرك محافظهٔ سطوت وشانی دونماسنك بحرینه حاکمیتنه وابسته اولدیغنی بیان ایدن کاتب چلبینك کلام حکمت آمیزی وشانی زاده‌نك مطالعاتی تاریخمزده بالتصادف شمدی‌یه قدر تأخیر اولنمسی بادئ اسفدر ! .

اوته دنبرو بحر سفیدده (بودروم) دستکاهنده دونمای همایون ایچون آلتمش زراع قالیونلر

انشا اولنديغى وسواحل مذكوره‌ده (كمر ميدانى) نام محلده دخى اللى اوچ بچق زراع طولنده فرقتينلر انشاسى مسبوق بولنديغى اجلدن، معطل طوران اشبو موقعلردن بودرومده برقاليون وكمر ميداننده برفرقتين انشاسى (١٢٣٤) ه سنه‌سنده قپودان دريا حمدالله پاشايه اراده بيورلمش و بودرومه خواجكان ديوان همايوندن ازميرلى حسين كامل افندى، كمر ميدانه قره عثمان زاده‌لردن حاجى عمر آغا مأمورتعيين قلنمشلردر. (١٢٣٦) ه سنه‌سنده استانبول ترسانه‌سنده مجدداً سفينه‌لر انشا اولنديغى كبى سينوبده برفرقتين ختام بولمغله آلتمش اوچ زراع طولنده برقطعه قاليون قورولمشيدى. موسمنده لزومى اولان كراسته‌نك قطعيله ترسانهٔ عامره‌يه نقل و ايصالنه فوق العاده اهتمام اولنوب نقلياتده قوللانلمق اوزره برفرقتينك انشاسى دخى الزم كورلديكندن اركليده ختامه رسيده اولان فرقتين دستكاهنده قرق بچق زراع طولنده برفرقتين انشاسنه تشبث اولنمشدر.

دولت عليهٔ عثمانيه ابتداى تأسسندنبرى برآن غوائلدن خالى اولمامش واشبو اون طقوزنجى عصر اوائلنده ايسه هرجهتده وقوعات باش كوستروب يكيچريلرك حالى درجهٔ معلومه واصل اولمشيدى. بويله بر زمانده يانيه واليسى تپه‌دلنلى على پاشا دخى انواع دسايس ايله آرناوودلغى ضبط وبكلرك اكثريسنى حبس ومملكتدن طرد ايدوب ظلم وتعديسى درجهٔ غايه‌يه واصل اولمشيدى. مشاراليه مصر واليسى محمدعلى پاشا كبى عسكرسركرده لكندن يتشمش ايسه‌ده، محمد على پاشا ادارهٔ عسكريه‌ده ماهر اولديغى قدر امورسياسيه‌ده دخى فوق العاده دور انديش ومدبر ايدى. حالبوكه على پاشانك اداره‌سى مستبدانه و باشى بوزوق سركرده‌سى كبى معاملاتى ظالمانه ايدى. بونكله برابر آرناوودلق، موره، ترحاله، وجزاير سبعه‌يى ضبط ايله برادارهٔ مستقله تشكيل ايتمك ويانيه‌يى مقر حكومت اتخاذ ايدوب پروزه‌ده بربيوك دونما تأسيس ايلمك خيالى افكارينى استيلا ايتمش وبوخصوصده ناپليونى دخى استمزاج ايتمشيدى. (١٨٢٠)م (١٢٣٥) ه سنه‌سنده مشار اليهك كسر نفوذينه تشبثله خورشيد پاشا سرعسكر تعيين اولنه‌رق هرجهتدن اوزرينه عسكر چكلدى؛ نهايت يانيه قلعه‌سنده محاصره اولنه‌رق اعدامنه فرمان قضا جريان ايلمشيدى. روملر بيننده يانيه‌نك اختيار ارسلانى ديوشهرت بولان على پاشانك ازاله‌سى موره اهاليسنك بلاخوف واحتراز اعلان عصيان ايتملرينه سبب مستقل اولمشدر.

(١٨٢١) م (١٢٣٦) ه سنه‌سنده بدأ ايدن موره اختلالى، روملرك فنون وعمليات ملاحيه‌دهكى تجربه ومعلوماتلرى وسفائن تجاريه‌لرينك كثرتى سبيله التى سنه امتداد ايدوب، مصرك قوهٔ بحريه وبريه‌سى ورود ايدنجه‌يه دكين مرور ايدن درت سنه ظرفنده هر ايكى جهتدن برايش كوريله‌مامشدى.

بوآرالق صربستان ومملكتين مشوش برحالده بولنديغى كبى يونانستان اختلالى دخى علوريز اشتعال اولوب بهرام پاشانك انهزاميله ناوارين قلعه‌سى اشقيا النه دوشمش وموره ساحللرينك اكثر محللرى عصاته مقراولوب كريدوسيسام وسائر اطه‌لرده آسايش مختل اوله‌رق مواردات بحريه دوچار

خطر اولمشیدی . یانیه محاصره‌سی اثناسنده پروزه لیماننده موجود اولان اون التی قطعه علی پاشا سفائنی سواحل مذکوره‌یه مأمور اولان قپودانهٔ همایون نصوح زاده علی بك قوماندەسنده‌کی فرقهٔ بحریه‌دن احترازاً طیشاری چیقمامش و شهر مذکور محافظی علی پاشا زاده ولی پاشا دخی بوغاز اغزینه‌کی باتیره‌رق سد ایتمش اولدیغندن دونمای همایون سفائنی ایچرویه کیره‌مامشیدی .

حال بوکه بوکمیلرك عصاة یدنده قالمسی محذوردن خالی اولمامغله اعمال خیل ودسایس حربیه ایله قپودان وطائفه‌لری اله آلنمش و بر کیجه جمله‌سی پروزه پیشکاهندن قالقوب کورفز درونده (لوروس) آغزنده اردوی همایونه تسلیم اولمشلردی .

حالات مشروحه‌یه نظراً همان دونمانك آق دکزه اخراجیله طرق بحریه‌نك تأمینی لازمه‌دن ایدیسه‌ده افلاق وبغدان وقعه‌لری عقبنده اطه‌لرك تهیات عصیانیه‌لری روسیه‌لونك تحریکنه حمل اولنمغله قره دکز بوغازینك محافظه‌سیچون دونمانك آق دکزه چیقارلمسنه جسارت اولنه‌میوردی . هر طرفده کمال درجه احتیاط وبصیرتله تدارکانه ابتدار اولندیغی صره‌ده بحراً دخی ابراز سطوت مقتضی کوریلوب دونمای همایوندن برفرقه افرازیله قپودانهٔ همایون نصوح زاده علی بك قوماندەسنده آرناوودلق ساحلنه کوندر- لدی . حال بوکه موره قورصانلرینك اینه بختی جوارنده و(چاملیجه)و (صولیجه) لیمانلرنده تدارك وتهیه ایتدکاری سفائن انکلیز سفائن حربیه‌سی کبی متین وسریع تکنه‌لر اولدیغندن اناطولی طرفندن روم ایلی‌یه کچه‌جك عسکر کمیلرینه‌ودرسعادته کله‌جك سفائن تجاریه‌یه تعرضلری ملحوظ اولدیغی وکوندریلان فرقهٔ بحریه ایسه دشمنك قوتنه نظراً غایت دون بولندیغی جهتله مصر سفائن حربیه‌سندن برقسمنك بر قوماندان معیتنده موره صولرینه بعث وتسییری قرارلشدیریله‌رق محمد علی پاشایه فرمان همایون اسطار اولندی‘ ردوسدن ساقزه قدر اطه‌لر آره‌سنده برقاچ کمی بولندیریله‌رق مواردات بحریه‌نك تأمین سلامتی خصوصنده ابراز حسن همت ایلمسی امر واشعار اولندی .

بو اثناده صولیجه وابصاره اطه‌لری عصاتنك کمیلری مدللو اطرافنده طولاشمغه باشلادقلری بوزجه اطه اهالیسی طرفندن در دولته اشعار وبرمقدار عسکر استدعا ایلدیکندن مقدار کافی عسکرك ارسالی بوغاز ناظری شفیق پاشایه امر اولندی . یکرمی درت قطعه یونان قورصان کمیلری ساقز جزیره‌سنك پاشا لیماننه لنکر انداز اولوب ساقز روملریله اختلاطه باشلادقلرندن اهل اسلام تیز الدن جلب ایتدکلری ساقز متره‌پولیدی ایله بعض معتبرانی رهن اوله‌رق توقیف ایتمکله سفائن اشقیا صاوشوب کیتدکلری انها ومقدار کافی عسکر ارسالی استدعا اولندیغندن عجالةً صغله سنجاغی متسلمی الیاس اغا جزیرهٔ مذکوره محافظه‌سنه تعیین وریالهٔ همایون تومبك زاده علی بك قوماندەسنده صغیر وکبیر اون قطعه سفینه جزیرهٔ مذکوره‌یه تسییر قلندی . الیاس اغا چشمه‌یه ورودنده سیسام جزیره‌سنك عصیان ایتدیکنه‌و آتش اختلالك قوش اطه‌سنه دخی سرایت ایلدیکنه مبنی اوطرفه توجه ایلدی . سیسام اطه‌سی

مجمع اشقیا اولمغله نیکده سنجاغی متصرفی اسماعیل پاشا دخی سیسامه مأمور بیورلمشیدی . جزیره اهالیسی مسافرت وتجارت طریقیله اطه‌ده بولنان اون‌بش نفر اسلامی وسکز طائفه‌سیله برتجارکمیسی ضبط ایله جمله‌سنی انواع اشکنجه ایله اعدام ایتدکلری ، اوصولرده کزن قورصان تکنه‌لریله بالاتفاق سیسام وساقز بوغازلرینی کسدکلری حوادثی پیدرپی درسعادته توارد ایتمکده ایدی . دیکر طرفده موره قلاعنده بولنان عسکره براً ارزاق ومهمات ارسالی ممکن اوله‌میوب آناطولی ساحللرندن روم ایلی یه کچه‌جك عسکرك بحراً نقل وایصالنه مجبوریت کوروندیکندن ، آرتق دونمانك ارسالنه لزوم قطعی حاصل اولمشیدی . بومادهٔنك استشاره‌سیچون قپودان حمدالله پاشا ایله امرای بحریه عقد مجلس ایدوب ، بوخصوصده بیوك قالیونلره احتیاج مس ایتمامکله فرقتین وقروت و بریق جنسندن اولان سفائندن براینجه دونما ترتیب اولنمسنه واولا اناطولی ساحللری طولاشیلوب بعده روم ایلی ساحللرینه کچلمسنه قرار ویرلدی ؛ چونکه روم سفینه‌لرینك کثرتی مسموع ایسه‌ده‌دونمای همایون سفائنیله مردانه قارشو قارشویه محاربه ایده میه جکلری ، انجق سفائن مذکوره خفیف وقوللانلشلی تکنه‌لر اولدیغندن هوانك حالنه وچکدکلری صویه کوره سرعت وسهولتله مانوره اجرا ایدوب فرار و اختفایه چاره بوله بیله‌جکلرندن قولایلقله دردست ایدیله‌میوب بعض مرتبه ایقاع ضرر وخسار ایلیه جکلری ملحوظ ایدی . هرنقدر غرب اوجاقلری کمیلرینك بودرلو ایشلرده مهارتلری درکارایدیسه‌ده (١٢٣١) ه سنه‌سی وقعه‌سیله پریشان اولدقلرندن بونلردن حقیله استفاده اولنه‌میه‌جنی بدیهی اولمغله دونمای همایون معیتنه اوفاق تجار تکنه‌لرندن برکوکللوفرقهٔ بحریه‌سی ترتیب اولنمسی کلی فائده‌یی موجب اوله‌جنی تذکر قلنمشیدی . مجلسك قراری عتبهٔ فلکمرتبهٔ جهانداری‌یه عرض اولنوب ارادهٔ سنیه‌سی استحصال اولندقده ، ردوس متصرفی یوسف بك ومصر والیسنه وغرب اوجاقلرینه تذکرهٔ سامیه یازیلوب خفیف کمیلرینی دونمای همایون رفاقتنه کوندرملری بیلدیرلدی .

اقدمجه تجهیز وارسال اولنان قبودانه علی بك فرقه‌سندن بشقه اوچ ، قطعه فرقتین ، اوچ بریق سفینه‌لری ریالهٔ همایون سید علی بك‌قومانده‌سیله بحر سفید جانبنه تسیارقلندی . آرناوودلق‌ساحلنه مأمور اولان فیلو قوماندانی قپودانهٔ همایون نصوح زاده علی بك طرفندن وارد اولان تحریراتده عصیانك کسب جسامت ایتمسنه بناءً سفائن تجاریهٔ اسلامیه‌یه تعرض ایتمکده بولنان قورصانلری کسر واحماایچون معیتنده بولنان کمیلری لازمکلان محللره متفرق برصورتده مأمور ایتمش‌اولدیغندن بونلره تقویت ویرمك اوزره همان بش آلتی قطعه قالیون وفرقتین‌ایله ارزاق ومهمات ارسال‌اولنمسی وذخیره ایله‌ارسال‌قلنه‌جق سفائن تجاریه‌نك‌سفائن‌حربیه‌یه‌ترفیق‌ایدلمسی‌بیان اولنمش‌ایدی. بونکله‌برابرومقدمجه‌استانبولدن‌کوندریلان اوچ‌قطعه کمیدن‌آنجق شعبان قپودانك سوار اولدیغی سفینه مواصلت‌ایدوب طیار بحری و نسیم ظفر نام سفائنك الآن‌غائب‌وبی‌نشان اولدقلری‌وبحرسفیدك‌هرطرفده‌بویله‌برشورش‌عظیم حکمفرما ایکن کندیسنك اوفاق‌تفك تکنه‌لر ایله پروزه ساحلنده قالمسی محذوردن سالم اولمدیغنه بناءً متفرق محللرده‌مأمور اولان

کمیلری آله‌رق اینه بختی‌یه عزیمتی موافق مصلحت اولدیغنی عرض واتیان قلنمشیدی . یانیه سر عسکری خورشید پاشا طرفندن وارد اولان تحریراتده دخی قپودانه بکك معروضاتی تأیید اولنمش وآرناوودلق سواحلی محافظه‌سنه مأمور اولان سفائندن عمر قپودانك سوار اولدیغی کمی اشقیایه بالتصادف محاربه ایدرك مغلوب اولدقده باشدن قره‌یه بندیروب افراد موجوده‌سی فراروکمی‌یی احراق ایلدکلری والده بولنان کمیلر ایله اشقیایه مقابله مشکل بولندیغی اشعار اولنمشیدی .

اواسط شعبانده مصر منلاسی سید محمد سعید افندینك ساقز جوارنده قورصان اشقیاسی طرفندن اسیر ایدیله‌رك اشکنجه‌لر ایله اعدام ایدلمسی افکار مراحم دثار حضرت خلافتپناهی‌یی پك زیاده متأثر قلدیغندن ، بروجه بالا ریاله قوماندهسنده آق دکزه چیقاریلان دونمایه معیتنه کوندرلمك اوزره چندقطعه سفائنك دخی احضارینه ارادهٔ سنیه صادر اولدی . درسعادت لیماننده بولنان سکز قطعه تجار سفینه‌سی قپودانلرینك رضاسیله ترسانه‌یه جلب ومحاربه ترتیبی اوزره بالتجهیز دکزه چیقارلمسنه تشبث قلندی .

کریددن استانبول طرفنه کلان برتجار سفینه‌سی اوزرینه اون یدی قطعه روم تجار سفائنی هجوم ایله محاربه‌یه طوتوشدقلری اثناده مصر والیسی محمد علی پاشا طرفندن تجهیز وارسال اولنان اون‌ایکی قطعه حرب کمیسی معرکه‌یه یتیشوب دشمن اوزرینه هجومله اوچ قطعه‌سنی ضبط ودیکرلرینی معطل وخراب ایتدکلرندن اشقیا سقطلنان کمیلری یدکه آلوب فرار ایتمشیدی . بوحوادث ایله برابر محمد علی پاشانك تجهیز ایتدیکی اون‌سکز قطعه حرب کمیسنك اسکندریه لیماننن چیقمق اوزره بولندقلری حقنده استانبوله معلومات ویرلمش اولدیغندن احضار اولنان دونمای همایونك بوغازدن چیقوب مصر دونماسیله برلشه‌رك پروزه‌ده محصور کبی برحالده قالان قپودانهٔ همایون نصوح زاده علی بکك تخلیصنه عزیمتلری حقنده خط همایون اسطار اولندی .

مع مافیه حرب ترتیبی تجهیز اولنان سکز قطعه تجار کمیسی دخی ختام بولمغله اوزرلرینه کریدلی ابراهیم قپودان قمودور تعیین اولنوب مومی الیهك رکوبنه دونمای همایون سفائنندن (عنایت الله) نام فرقتین تخصیص ایدیله‌رك رمضانك برنجی کونی بوغازدن چیقارلمشیدی .

بکتاش قپودانك سوار اولدیغی (منصوریه) نام قپاق رمضانك ایکنجی کونی دونمایه التحاق ایتمك اوزره استانبولدن قیام ایلمش وساقزه قدر کیدرك دونمایه تصادف ایده‌مامکله عودت ایلمش ایسه‌ده ، مدللو جوارنده قورصانلر اطرافنی احاطه ایتمکله اقشامه قدر محاربه ایدوب هیچ برینی بورده‌سنه یناشدرمامشیدی ؛ بوحال اوزره غروبده مدللی اطه‌سنه قدر کلمش وروزکارده ماینه ایتمشیدی . سفینه‌ده بولنان وکوکللی تعبیر اولنان قبادایلر کیجه دکزده قالمقدن خوف ایدرك (صیغری) لیماننه کیرمکه قپودانی اجبار ایتمشلر ایسه‌ده ، مومی الیه هرنقدر « بویله بر وقتده لیمانه کیرلمز . سلامت آنجق یلکن اوزرنده بولنه‌رق بر آن اول بوغازه ایرشمکده‌در » دیو منع ایتمش ایسه‌ده ، دشمن طرفندن انداخت اولنان بر کله اصابتیله قپودان شهید اولدقده ،

موقعنى آلان ملازم قپودان ،قباداييلرك زوريله ليمان مذكوره كيرمشيدى . حال بوكه قورصانلر ليمانى احاطه ايدوب اويغون هوا ايله ايچرويه آتش قايقلرى صاليويرمكه باشلادقلرنده ، بو برزخدن قالقمق تشبثنده بولنه جنى يرده زوربالر فلكه لره كيروب ساحله فرار ايتمش و آتش قايقلرندن برى تالهارك آلتنه كيروب كمى طوتوشدقده قالانلر دخى جان قيدينه دوشمشيدى . اولجه فرار ايدنلر ايله برابر كيدن فلكه لر اعاده اولنمديغندن يوزمك بيلانلر كندولرينى دكزه آتمش ايسه‌ده قره‌يه چيقانلر روملر طرفندن اعدام و كميده قالانلر او حريق هائلده سوزان اولديغندن پك آز كيمسه قور تولمشيدى .

رياله سيدعلى بك ارسال ايلديكى تحريراتنده جوندا اطه‌سى اهاليسى ساحله كوندرديكى فلكه‌يى يناشديرميوب عسكره قارشو سلاح استعمال ايتدكلرى مصرح ايدى؛ حال بوكه مومى اليهك يدينه ويريلان تعليماتده ساحللرده و اطه‌لرده عصيان و مخالفت اظهار ايلديكى حالده بلااهمال تربيه ايديله‌رك سائره عبرت كوسترلمسى مصرح ايكن مومى اليهك مخابره ايله وقت كچيرمسى وقتك اهميتيله متناسب اولمديغندن مذكور فيلو قومانداتلغنه بطرونهٔ همايون مختار بك مأمور اولوب معيتنه بشكطاش اوكنده لنكر انداز اولان (فاتح بحرى) و (برج ظفر) قاليونلريله قره دكز بوغازنده بولنان (غرهٔ نصرت) و (فوز نصرى) و ترسانه‌ده بولنان (بحر ظفر) نام فرقتينلرك تعيين قلنمسى بالتنسيب حضور همايونه عرض اولندقده ، قره دكز بوغازنده بولنانلردن ماعدا سنك عزيمتنه فرمان صدور ايتمشيدى . حال بوكه شو زمانده كمى بولنسه دخى كميجى بولمق مشكل ايدى . زيرا جزايرلى حسن پاشا دورندنبرى دونمای همايونده آرمه دورلق و ماريزلك كبى خصوصات روملر، مفوض اولوب افراد مسلمه نزدنده كميجيلك متروك ايدى . روملر دائما كميجيلكله تعيش ايدر برقوم اولدقلرندن عمليات بحريه‌يه واقف و بو خصوصده ترسانه كميجيلرينه فائق ايديلر . شو زمانده روم ملتندن و باخصوص آق دكز اطه‌لرى رعاياسندن امنيت كلياً منسلب اولديغندن بشكطاش اوكنده يتان مسعوديه نام اوچ آنبارلى ايله قاليونلرده مستخدم روم غابيار و ملاحلرك يرينه روز قاسمه قدر ايتاليانلردن ملاح تدارككى ملاحظه اولنمش ايسه‌ده، بونلرك بهرى ماهيه يوز غروش ايله آلنه بيله جكى و روم غابيارلرينه ايسه قرق غروش ويرلديكى اجلدن دونمای همايون سفائنى ماريزلرى ايتاليانلره تبديل اولنديغى حالده مصارفات مقننى تجاوز ايده‌جكى و بو حالده دخى اختلاف مذهب باقى اولديغندن مقصد حاصل اوله‌ميه‌جنى بديهى و بونلر كده اسلاملردن تداركى اولى كورلمكله اسكندريه ، مصر ، بر الشام ، ساحللرى و كريد ، ردوس اطه‌لرى و طربزون حواليسى اهاليسنك اكثريسى ملاحلق ايله مألوف و حتى عربستان سواحلى ملاحلرينك فن درياده اوروپا كميجيلرندن ماهر اولدقلرى مشهور و معروف اولديغندن تداركنه تشبث قلندى .

بوغازده سد البحر پيشكاهنده لنكر انداز اولان دونمانك شوالك اون اوچنجى كونى حركتله بحر سفيده عزيمت ايتدكلرى خبرى واصل اولمش و يكرمى اوچنده مصر واليسى محمد على پاشا طرفندن قپو كتخداسى نجيب افندى‌يه وارد اولان تحريراتده بر موجب ارادهٔ سنيه پروزه طرفنده بولنان قپودانه بك

معیتده کی دونغمایه التحاق ایتمك اوزره اسکندریه‌ده تجهیز قلنان اون سکز قطعه سفینه بو دفعه طوپوز اوغلو قپوجی باشی محمد اغا قوماندەسیله ردوس طرفنه کوندرلمکله سواحل مذکوره‌ده محرم بکك تحت قوماندەسنده کی فرقه ایله برلشوب پروزه‌یه عزیمت ایده‌جکلری و بوندن بویله دخی پیدرپی تجهیز اولنان سفاینك دونغمای همایون معیتنه کوندریله‌جکی بیان اولنمشیدی .

پطرونه مختاربك قوماندەسندکی دونغمای همایون سیسام جوارینه مواصلتلرنده قورصانلره بالتصادف تعقیبنه مباشرت ایتمش واشقیای مذکوره سیسامك طار بوغازینه کیروب تیمورلدکارندن و قورصانلرك آتش قایقلری استعمالنده سرعت ومهارتلری مجرب اولدیغندن ، دونغمای همایون سفاین جسیمه‌سنك بو محله ایتمسی محذوردن سالم اولمامغله آچیقده تیمورلمشلر ایدی . سیسام جزیره‌سنك اورلسی ارادهٔ سنیه اقتضاسندن اولمغله انا طولی ساحلنده تجمع ایدن عسکری دونغمای همایون معیتنده‌کی تجار کمیلریله سیسام جزیره‌سنه کچیرمك تشبثنده ایکن قپودان پاشا طرفندن ورود ایدن تحریراتده سریعاً قپودانه علی بکك فرقه‌سنه التحاق ایتملری محرر بولنمش اولدیغندن ، پطرونهٔ همایون مختاربك سفاین همایون سواریلرینی جلب و امر قپودانی بی قرائت ایدوب وقت ضایع ایتمیه‌رك صوب مقصوده متوجهاً حرکت ایتملرینی تبلیغ ایلدی . وقت معینده سفاین شاهانه قاعدهٔ بحریه اقتضاسنجه برر برر یلکن یاپوب قیام ایدرك غرب طرفی افقنه طوغری برخط اوزرینه اوزاندیلر . کریدلی ابراهیم قپودان قوماندەسنده کی سفاین تجاریه‌نك آیلقلی افرادی زیاده نظامسز بر حالده اولدقلرندن وقت معیننده حرکت ایده‌میوب تأخر ایتمشلر ایدی . علی الخصوص کمیلردن بعضیلری سیسام جزیره‌سنه نقل اولنه‌جق عسکری تحمیل ایتمش اولدقلرندن بونلری تکرار طیشارو چیقارمق ایچون بالطبع اضاعهٔ وقت اولنمشیدی . اشته سیسام بوغازنده یاتان قورصانلر دونغمانك اوزایوب سفاین مذکوره‌نك کیری قالدقلرینی کوردکلرنده اطرافلرینی آلوب جمله‌سنی احراق ایتمش و بوضایعات ایسه دونغما قوماندانننك تلاش و عجله‌سندن ایلری کلدیکی شبهه‌دن وارسته بولنمشیدی .

دونغما سیسامدن آیرلدقدن صکره مصر فرقه‌سنه ملاقی اوله‌رق اللی پاره‌یه بالغ اولمش ایدی . استانکوی پیشکاهنده بیوك کوچك یوز پاره اشقیا تکنه‌لرینه تصادف اولندقده بودروم طرفنه صقشدیریلوب جمله‌سنی اخذ و کرفت ایتمك غایت آسان بردرجه‌یه کلمش ایسه‌ده ، رومل آلتی قطعه آتش قایغی سوق ایتمکله دونغما سفاینی محافظه قیدیله دکزه آچلدقلرندن ، قورصانلر فراره میدان بولمش و دونغما وقت فوت ایتمیوب (بادره) یه کیدرك قپودانه علی بك دخی اورایه کلدیکندن برلشلمشدر . دونغما بورا ده بولندیغی مدتجه برفرقه‌سی جوارده‌کی (قاله ایکسیدی) لیماننده اشقیا اوزرینه کیدرك کمیلرینی احراق و اون سکز قطعه طوپلرینی اغتنام ایتدکلری مقید بولنمش ایسه‌ده ، بوتشبث جرأ تکارانه (بادره) متصرفی سیروزلی یوسف پاشایه عطف واسناد اولنمغله ، امرای بحریه‌نك یادینه حاجت کورلمامشدر . محاربهٔ مذکوره‌ده قورصانلر فراره مجال

بولهمیوب کمیلری قره‌یه اوغراده‌رق طاغلره فرار ایتمشلر وجملهٔ پریشان اولمشلردر . فقط دونمای مذ کورك حقیله برخدمت کوره‌مدیکی ، سیسامده تجار کمیلرینك ضایع ایدلمسی ، بودرومده قورصانلرك فرارینه میدان ویرلمسی کبی وقوعات ایله ثابت ایدی .

(١٢٣٧) ه صفرینك اون طقوزنجی (١٨٢١) م تشرین ثانیسنك اوچنجی کونی رتبهٔ والای وزارتله دریا قپودانلنی وجزایر ایالتی نصوح زاده علی پاشا عهده‌سنه توجیه قلندی . دونمای همایونه ارکاباً موره‌یه سوق اولنه‌جق عسکره سابق آقدکز محافظی محمدپاشا سردار تعیین اولندی . جمادی الاخره‌نك یکرمی سکزنجی ومارتك اوچنجی جمعه کونی سیسام اطه‌سی طرفندن صغیر وکبیر التمش قطعه اشقیا سفینه‌سی ساقزه کلوب ساحله یناشه‌رق قره‌یه آتیدیك اشقیا چیقاروب قلعه‌یی تحت تضییقه آلمشیدی ؛ محاصره مدتی یکرمی کون امتداد ایتمش وقلعه‌نك جبخانه ومرمیاتی تناقص ایتمکله عموم اهل اسلامه یأس وفتور کلمشیدی .رجبك یکرمی برنجی کونی استانبولده دونمانك تجهیزاتی تمام اولوب قپودان دریا نصوح زاده علی پاشا برموافق هوا ایله درسعادتدن فك لنکر اقامت ایلمش و ساقز قلعه‌سیچون مطلوب ایدیلان ارزاق ومهمات دخی سفاین همایونه تحمیل قلنمشیدی . محصورین پك زیاده صقلمش اولدقلری برزمانده دونمای همایون قیون اطه‌لری جهتندن کورلمکله قورصان قایقلری ساقز ارقه‌سنه فرار ایتمشلر ایدی. عثمانلیلر قوشلق وقتی قلعه پیشکاهنه کلوب تیمورلدیلر . دونمانك مواصلتی عقبنده قره‌یه عسکر اخراجنه تشبث اولنمش واشقیا عساکر شاهانه‌یی قره‌یه چیقارمامق اوزره برقاچ دفعه‌لر هجوم ایدوب ، ساحله یقین یاتان برکمی‌یی احراق ایلمشلرسه‌ده نهایت تلفات کثیره‌یه دوچار اولدقلری حالده فرار ایتدکلرندن سکزیوز نفر قلعه‌یه کیروب محافظ غیر تشعار وحید پاشا عسکریله برلشمشلردر . برطرفدن دخی چشمه‌ده تجمع ایدن عساکر قایقلرله اطه‌یه کچمکه باشلادقلرندن ، حرکات عسکریه‌یه بالابتدار چندکون ظرفنده اشقیا تارمار ایدلمش ورعایادن ترك سلاح ایدنلرك استیمانی قبول اولنه‌رق مملکتك اسایشی اعاده قلنمشدر .

مؤخراً ساقز محافظی اولان وحید پاشا ایله قپودان پاشا بیننده ابصاره‌یه عسکر سوقی خصوصندنناشی برتضاد پیدا اولمش ومحافظ پاشا عسکردن لزومی قدرینك دونمای همایون سفاینیله ابصاره‌یه کچیریلوب اوراده‌کی فساد اوجاغنك دخی اطفا وامحاسی لازم اولدیغنی قپودان پاشایه بالبیان رجا ایتمش ایسه‌ده ، قپودان پاشا ابصاره وسیسامده عسکر چیقاریله جق محللرده اشقیا استحکاملر انشا ایتمکله یاقلاشیله میه‌جغنی و علی الخصوص بو خدمت موره مأموریتنه مانع اوله‌جغنی بیان ایتدیکندن ، بو برودت کوندن کونه اشتداد ایدوب یکدیکری علیهنه استانبوله شکایتنامه‌لر یازه‌رق نهایت وحید پاشا محافظلقدن استعفا ایلمشدر . استعفاسی قبول اولنه‌رق عبدی پاشا محافظ نصب اولنمش ایسه‌ده هنوز کلمه‌دن قپودان پاشا دخی برصورت غریبه‌ده اتلاف اولنمشدر .

بو وقعه‌یه دائر قپودان پاشا کتبه‌سندن وکتخدا قلمی خلفاسندن دیشلك فیضی افندی دیو مشهور اولان ذاتك افاداتی و « تاریخ وقعهٔ جزیرهٔ ساقز » نام تاریخچه‌نك محتویاتی بروجه زیر اجمالاً تحریر اولندی :

(١٨٢١) م (١٢٣٧) ه رمضاننك يكرمی سكزنجی صالی كونی، دونتمای همايون ساقز پيشاهنده لنكر انداز ايكن نجه بانديره‌لی بر سفينه كلوب دونتمانك طيشاروسنه تيمورلمش وقپودانی علی پاشايی زيارته كله‌رك حين ملاقاتده ايرتسی كونی قالقه‌جغنی خبر ويرمشيدی . حال بوكه، قپودان پاشا كميسنده اولان مهندسلر سفينۀ مذكوره‌نك شكل وهيئتندن شبهه‌يه دوشوب اصولاً معاينه‌سنی قپودان پاشايه عرض ايتمشلرسه‌ده مشار اليه اهميت ويرمامش وسفينۀ مذكوره قپودانی ايرتسی كونی قالقه‌جغنی بيان ايتمشيكن بعدالغروب عجله قالقوب صاووشمسی اصحاب تجربه ومعلوماتدن اولان قپودانلری وسوسه‌يه دوشورمكله اوكيجه يلكن اوزرنده بولنلمسی تكرار قپودان پاشايه اعلام اولنمش ايسه‌ده مشار اليه «سز قورقاق آدملرسكز ! دشمن آتش اولسه جرمی قدر ير ياقار» كبی لاقيدانه سوزلرله قپودانلری مؤاخذه ورد ايتمشيدی . نجه رايت مستعاره‌سيله عثمانلولری اغفال ايدن روم سفينه‌سنك محضا قپودان پاشانك راكب اولديغی كمی‌يی، ولياندە دونتمانك نه وضعيتده تيمورلدكارينی، كشف وتحقيق ايچون كلش اولديغی علی العجله قيام ايتمسندن ظاهر ايدی : قپودان پاشانك بصيرتسزلكی عموم دونتما افرادينه نمونۀ امتثال اولمشيدی . كيجه ساعت آلتيده دشمن طرفندن سوق اولنان آتش قايقلری قپودان پاشا كميسنه آبورده اولوب طوتشدير نجه‌يه دكين هيچ بركميده حركت كوريله‌مامشيدی ؛ آتش، عقبنده روزكار آلتنده‌كی قپاغه دخی سرايت ايتدی . بو مدت ظرفنده سائر كميلر يلكن اوزرينه قالقه‌رق خلاص اولديلر . قپودان پاشا راكب اولديغی كمی‌يی بو ورطه‌دن قورتارمغه چوق چالشديسه‌ده كچ طورانديغندن موفق اوله‌مدی ؛ فلكه‌سنه بينوب كميدن آچلديغی آثناده بر هوا اولان قاليونك انقاضی مشار اليهك فلكه‌سی اوزرينه اصابتله غرق ايلدی . مؤخراً جسدی بولنوب ساقزه دفن اولندی . بو وقعۀ مؤلمه دونتما خلقنه حيرت ويرمش وقپودان پاشا نصب بيوريلنجه‌يه قدر قپودانۀ همايون مختار بك وحيد پاشا طرفندن وكيل تعيين اولنمشدر . وقوعاتك ژورنالاری استانبوله واصل اولدقده مقدمجه دونتمای همايونه قره سر عسكری تعيين اولنان و چند قطعه سفينه ايله (پالئوبادره) ساحللرنده بولنان قره محمد پاشا عهده‌سنه قپودان پاشالق دخی احاله قلندی . قپودانه مختار بكه مصر وغرب اوجاقلری كميلريله كريده مأمور سفاين همايونی آله‌رق (پالئوبادره)ده قپودان پاشا دونتماسنه التحاق ايلمسی امر اولندی .

قره محمد پاشانك آناپولی قلعه‌سندن اولنان استمداده احالۀ سمع اعتبار ايتميه‌رك تحت محاصره‌ده ترك ايله بوغازه عودت ايتمسی، قورقاقلق وحميتسزلك اثری اولديغندن، سنۀ مذكوره ربيع الاولنك يكرمی دردنجی كونی عزل وطربزون واليسی محمد خسرو پاشا قپودان دريا نصب اولندی .

(١٢٣٨) ه شعبانی غره‌سنده (١٨٢٣) م سنه‌سی بهارنده خسرو پاشا بحرسفيده چيقارلمق اوزره، فرقتين، قروت وسائر راكب بحريه‌دن اللی ايكی قطعه سفينه تجهيز وقره‌دكز بوغازينه دخی براوچ انبارلی، درت قپاق، ويكرمی قطعه فرقتين ترتيب وتعيين اولندی . شعبان اواخرنده بحر سفيده چيقوب موره صولرنده كشت وكذارده ايكن قورصانلر اناطولی ساحلنه كچه‌رك (منه‌من) و(كوزل حصار)ی غارت ايتمشلر ايدی .

(١٢٣٩) ه (١٨٢٤) م سنه‌سنده موره ايالتی هر اموردە مستقل الرأی اولمق اوزره مصر واليسی محمد علی پاشا زاده ابراهيم پاشا عهده‌سنه توجيه اولنوب فرمانی حاملاً بطرونه حسين بك

بش قطعه فرقتین ، یدی قطعه قروتدن عبارت دونما ایله اسکندریه‌یه اعزام اولندی ؛ (پاتوبادره) ساحلنه مأمور اولان چشمه‌لی خلیل بك قوماندەسندەكی فرقهٔ بحریه دخی والیٔ مشارالیه معیتنه‌ویرلدی .

مشارالیه سنهٔ مذكوره ذی‌القعده‌سنده مكمل بر دونما ایله اسكندریه‌دن چیقوب ، مخالف هوالر ایله (مكری) یه واورادن (بودروم) ه‌ گلش وقپودان خسرو پاشا دخی ابصاره اطه‌سنی آلدقدن صكره بودرومده ابراهیم پاشایه ملاقی اولمشدر . بواثناده سیسام صولرنده طولاشان روم قورصانلری دونمای همایون اوزرینه هجوم ایدوب ایچریلرینه متعدد آتش گمیلری سوق ایلمش ایسه‌ده دونمای همایون بصیرتكارانه طاورانوب اشقیا سفینه‌لرینك بعضیلرینی ضبط ایتدكلرندن باقیسی فرار ایلمشلردر . بومحاربه‌ده پطرونهٔ همایون چشمه‌لی خلیل بك وحسین قپودان اظهار غیرت و شجاعت ایتدكلرندن تلطیف اولنمشلردر . بوندن صكره قپودان پاشا دونما مصالحنك تسویه‌سیچون اوچ قطعه سفینه آله‌رق استانبوله عودت ایتمش ودونمای همایون قپودانه مختاربك قوماندەسندە ابراهیم پاشا معیتنده قالمشدر . پاشای مشار الیه (بودروم)دن موره‌یه متوجهاً حركتنده ساقز جوارنده تكرار اشقیا سفینه‌لرینه تصادفله محاربه وغلبه ایتمش ایسه‌ده ، هوالرك مخالفتندن ناشی یولنده دوام ایده‌میوب (مرمریس) ه ومؤخراً (سوده) لیمانه‌ یوجالیوب بوحال ایله درت آی دكزده‌طولاشمش ونهایت (١٢٤٠) ﻫ سنه‌سی رجبنده (سوده)دن قالقوب ،یكرمی بش قطعه سفینه وآلتی‌بیك پیاده‌وآلتیوز سواری ایله موره ساحلنده واقع (متون) قلعه‌سی جوارینه مواصلت ایتمشدر . عسكر قره‌یه چیقدقده (متون) و (قرون) قلعه‌لرینی محاصره ایدن اشقیا داغلمش و مهمات حربیه حموله‌لی گمیلر گیریده قالدقلرندن سفائن مذكوره‌نك ورودینه قدر متون جوارنده توقف اولنمشدر . اواسط رمضانده ، قالان گمیلر دخی سالماً وكاملاً مواصلت ایلمش و بهار دخی یتشمكله حركات عسكریه‌یه ابتدار اولنمشدر . براً وبحراً ناوارین‌اوزرینه یورینوب شدتلی محاربه‌لرله‌اشقیا تسلیم سلاحه مجبورایدلمش واموال كثیره اغتنام اولنمشدر .

(١٢٤٠) ﻫ شعبان (١٨٢٥) م مارتنده روم ایلی سر عسكری محمد رشید پاشا (میسولونكی)یی محاصره ایلمش وقپودان دریا خسرو پاشا دخی اردوی همایون ایچون‌لزوم گوریلان طوپ ومهمات‌حربیه‌یی حاملاً صغیر وكبیر اون سكز قطعه گمی ایله رمضانك اون برنجی گونی بشكطاش‌اوكندن قیام ایتمشدر . دونمای همایون(آندیره) بوغازنده قورصانلرایله خونریزانه برمحاربه ایدوب خزینه گمیسنی ضایع ایلمش ایسه‌ده دشمن فرار ایتدیكندن ، ذی القعده‌نك یكرمی اوچنجی گونی (میسولونكی) یه واصل اولمشدر . قپودان پاشا مهمات حربیه‌یی چیقاردقدن صكره دونمانك (آندیره) محاربه‌سنده رخنه‌دار اولمسندن و دشمنك قوتنه نظراً مقدارینك آزلغندن بحثله اسكندریه‌یه عزیمت ایتمش واكمال تعمیرات وتجهیزاتله محمدعلی پاشادامادی محرم بك قوماندەسندەبولنان مصر دونماسی ایله‌برابر اواسط ربیع اولده (میسولونكی) یه عودت ایلمش ایدی . مؤخراً ابراهیم پاشا اردوسی‌دخی (بادره) یه‌گلوب سرعسكرپاشاایله بالاستشاره براًوبحراً قلعهٔ مذكوره‌تحت‌تضییقه آلنمشدر . (میسولونكی) قلعهٔ‌مشهوره‌سنك بحراً امدادینی قطع

ايدن دونمای همايون اوزرينه برقاچ دفعه‌لر قورصانلر هجوم ايتمش واوائل رمضانده ، بالخاصه قلعهٔ مذكوره‌يه ذخيره ومهمات ادخال ايلمك اوزره ، قرق قطعه سفينه ، اون بش قطعه آتش كميسيله فداكارانه بر هجوم دها كوسترمشلرسه‌ده ، منهزماً فرار ايله نائل مرام اوله‌مامشلردر . سفائن مذكوره ميانده برده واپور موجود اولديغی بعض تواريخده محرردر . (ميسولونكي) قلعه‌سنك متانت ومناعت طبيعيه‌سی مشهور اولوب قره طرفی بطاقلق اولديغی كبی دكر طرفی برميل امتدادنده صيغ وقيالقلرله احاطه اولنمش و (واسيلقوز) كبی جزاير صغيره اوزرنده دخی متعدد استحكاملر موجود بولنمشيدی . اولجه بو استحكاملرك ضبطی مقتضی كورلمكله بش عدد صال ولزومی قدر فلكه ترتيب وطوپ وهوان ايله تجهيز اولنه‌رق ، امرای مصريه‌دن سرچشمه حسين بك قومانده‌سنده اسقنديل اعانه‌سيله (واسيلقوز) جزيره‌سنه سوق اولندی . شعبانك غره‌سی اولان جمعه كونی وقوعه كلان هجومده روملر شدتله مدافعه‌ده قصور كوسترمديلرسه‌ده عثمانلولر دخی اظهار شجاعتله ساعت اون برده قلعه‌يی ضبط ايلمشلر ايدی . بوراسی برجای حصين اولمغله (ميسولونكي) اشقياسی اولاد وعيالرينی وقيمتلو اشيالرينی قلعهٔ مذكوره‌يه نقل ايتمش اولدقلرندن عساكر جهاديه اموال بی نهايه‌يه دسترس اولدی . بو شوق ايله سائر كوچك اطه‌لر اوزرنده تأسيس اولنان استحكاملر دخی ضبط ايدلدی . قورصانلر دولتك نظرينی بشقه طرفه چويروب ميسولونكينك آبلوقه‌سنی تخفيف ايتمك مقصديله بيروت ، قبرس وسائر سواحل وجزايره تعرضدن خالی اولمامشلرسه‌ده هر طرفده مقهور ومنهزم اولمشلردی . (ميسولونكي) قلعه‌سنه ايسه بحراً امداد ايده‌مدكلرندن محصورين مضايقهٔ شديده‌يه كرفتار اولمش و (١٢٤١) ه رمضانك اون بشنجی (١٨٢٦) م نيسانك اون برنجی بازار كيجه‌سی فرار ايتمك قصديله خروج وعساكر اسلاميه اوزرينه هجوم ايتدكلرنده ، عثمانليلر كمال انتظام واحتياط ايله محاربه ايدرك (ميسولونكي) يی ضبط ايتمشلردر . بو مظفريتك تبشيری يدی كون صكره درسعادته واصل اولمشدر . قلعهٔ مذكوره‌نك ضبطندن صكره ابراهيم باشا ايله قپودان خسرو پاشا بيننه نفاق كيرمش و بونك سبب ظاهريسی ايسه عساكر جهاديه ايچون مصردن ارزاق ومهمات نقلنه قپودان پاشا طرفندن مقدار كافی كمی كوندرلمامسندن عبارت بولنمشيدی . محمدعلی پاشانك طلبی اوزرينه ابراهيم پاشا موره‌ده براقيلوب مقر اشقيا اولان (چامليجه) و(صوليجه) اطه‌لرينی ضبط ايتمك اوزره دونمای همايوندن يكرمی قطعه كمی بالا فرازمعيتنه ويرلدی . قپودان خسرو پاشا سيسام صولرينه مأمور ايدلمكله شوال اواخرنده بوغازه عودت ايلدی . قرق ايكی سنه‌سنه قدر آتنه و قلاع سائره روملر يدندن استرداد اولنمغله هيچ برطرفده حركته مجاللری قالمامش ، فقط بحراً قورصانلقلری دوامده بولنمشيدی .

(١٢٤٢) ه (١٨٢٧) م سنه‌سنده بحر سفيدك روم اشقياسندن تخليصی و موره مصلحتنك حسن صورتله تسويه‌سی محمد علی پاشا عهده‌سنه احاله قلنوب ، خسرو پاشا عزل ايله يرينه عزت پاشا قپودان دريا نصب اولنمش وموره صولرنده بولنان دونمای همايونه پطرونهٔ همايون جنكل اوغلو طاهر پاشا قوماندان تعيين قلنمغله ، سنهٔ مذكوره شوالنك اون سكزنجی كونی (ناوارين) ه واصل اولمشدی .

(١٢٤٣) ه سنه‌سی صفرينك اون برنجی و (١٨٢٧) م اغستوسك يكرمی ايكنجی كونی محرم بكك تحت

قوماندەسندەکی مصر دونماسی دخی لیمان مذکوره کلمکله؛ اللی برکیدن عبارت اولان دونمای همایون ابراهیم پاشا تحت قوماندەسندە اجتماع ایتمش و (صولیجه)، (چاملیجه) اطەلری اوزرینه حرکتلری مقرر بولنمشیدی؛ بو اثناده (میسولونکی) جوارندەمقدمجه اشقیادن نزع اولنان (سولیون) نام قلعەیه رومل بحراً هجوم ایدوب خیلی خساراته جسارت ایتدکلرندن، دونمای همایوندن برطاقم سفائن کوندریلوب جمعیتلری پریشان ایدیلەرك اسایش محلی اعاده قلنمشیدی.

حال بوکه (١٢٤٢) ه ذی القعده‌سنك اوچنجی (١٨٣٧) م حزیرانك آلتنجی کونی (لونده) ده انکلتره، فرانسه، روسیه مرخصلری بیننده امضالنان مقاوله نامه ایله موره استقلالیتی تصدیق ویدی سنەدن برو امتداد ایدن سفك دمایه نهایت ویرلمسی دولت علیه‌یه تکلیف اولنمش ودولت عثمانیه ایسه اوروپا دولتلرینك کندی امور داخلیه‌سنه مداخلەسنی قبول ایتمیوب رد ایله جواب ویرمشیدی.

ناوارین محاربه‌سی

(١٢٤٣) ه جمادی الآخره‌سنك یدنجی (١٨٢٧) م ایلولنك یکرمی بشنجی کونی (سر - ادوار - قودرینغتون) نام آدمیرالك تحت قوماندەسندەکی انکلیز دونماسی فرانسز دونماسیله برابر لیمان خارجنه تیمورلیوب، براً و بحراً رومل اوزرینه حرکتدن فراغ ایتمسنی ابراهیم پاشایه اخطار وانکلتره، فرانسه، روسیه دولتلری بالاتفاق یونانستانك استقلالیتی قبول و تصدیق ایتدکلرندن، مخالفت اولنورسه حرباً منعه مأمور اولدقلرینی ولیماندن چیقان کمیلری توقیف ایلیه‌جکلرینی اشعار ایتدیلر. ابراهیم پاشا جواباً دولت علیه دونماسی کندو صولری داخلنده کشت و کذاردن منعه هیچ بر دولتك حق اولەمیه‌جغنی وحسب المأموریه آرشیله حرکته مجبور اولدیغنی بیلدیرمش ایسەده، آدمیراللر تعلیماتلری قطعی اولدیغندن ممانعته مجبور اولدقلرینی تکرار ایتمشلردی. ابراهیم پاشا فرانسه آدمیرالیله بالذات ملاقات ایدوب آدمیراللرك قرارلرینه تماماً واقف اولدقده، کیفیتی باب عالی یه بیلدیرەرك ارادەسی صدورینه دکین توقف ایلدی. آدمیراللر روملره تعرض اولنمامق شرطیله موره ساحللرنده بولنان قلاع خاقانی‌یه ذخیره سوقنه مداخله ایتمیه‌جکلرینی بیان ایتمشلر ایدیسەده، ذخیره حموله‌سیله اینه بختی طرفلرینه ارسال اولنان کمیلر انکلیز آدمیرالی طرفندن لیمان آغزینه‌قره غول تعیین قلنان قپودان (فەلووس) ك تحت قوماندەسندەکی (دارتموت) نام فرقتین طرفندن ممانعت شدیده‌یه تصادف ایتدکلرندن عودت ایتمشلردی.

باب عالی یه یازیلان تحریراته جواباً ورود ایدن امر نامەده، (ناوارین) لیمانی بوغازینی کوزلجه محافظه ایدوب اجنبی دونمالرینك تهدیداتنه نکاه ایتمیەرك ایجاب ایدن کمیلر ایله حرکت و مخالفت فعلیه وقوع بولورسه مقابله بالمثله مبادرت فرائض دینیه دن اولدیغی و ایفای مقتضاسی قوماندانلق عهده‌سنه مودوع بولندیغی صراحةً بیان قلنمشیدی؛ نەچارەکه شوامر سامی اوزرینه ابراهیم پاشا دکزه چیقمقدن احتراز ایدرك ایشی تکرار امرای بحریه ایله استشاره‌یه دوشوروب، کمیلرك محاربه‌یه

الویرشلی وکائن اولمدیغندن بحثله مضبطه‌لر تنظیم ایتدیروب، درعلیه‌یه ارسال ومضابط مذکوره‌ده کندوسی هر درلو فداکارلغه حاضر ایسه‌ده فنون بحریه‌ده معلوماتی اولمدیغی جهتله مشاوره‌یه مجبور اولدیغنی علاوه واشعار ایتمشیدی . بوندن صکره دول متفقه دونتماسی حقنده معاملات دوستانه اجراسندن اصلا انحراف اولنمامسنی طاهر پاشا ایله محرم بکه توصیه وتنبیه ایدوب؛ امور بحریه‌یی رؤیت ایچون موره داخلنه عزیمتله دونتمایی بو حال اوزره لیمانده ترك ایتدی . ابراهیم پاشا مفارقت ایتدکده، مصر دونتماسنده مستخدم فرانسز ضابطلرینك فرانسه آدمیرالی طرفندن آلدقلری مکتوبلرده، عثمانلولر ایله محاربه مقرر اولدیغندن ترك خدمتله عودت ایتملری اشعار اولنمشیدی . ضابطان مومی الیهمك عزیمتی اوزرینه مصر دونتماسی قوماندانی اولان محرم بك فرانسز آدمیرالنه ترجمان ارسالیله اجنبی دونتمالرینك حال وحرکتلری امنیتی سلب ایتدیکندن لیمانه کیرمامه‌لرینی تبلیغ ایتمشیدی؛ بو تبلیغات محاربه‌یی تعجیل ایتدی . ایرتسی کونی وقعهٔ مؤسفه وقوعه کلدی .

ناوارینده بولنان دونتمای همایون

عدد طوپ		اسامیٔ سفائن	
٨٠		کوه‌روان	پطرونهٔ همایون چنکل اوغلو طاهر پاشا
٧٤		برج ظفر	
		فاتح بحری	
٦٤		فوز نصرت	
		قاعد ظفر	
٤٨		کیوان بحری	
		فیض معراج	
		مجرای ظفر	
٤٢	١٠	فرقتین	
٢٢	١٤	قروت	
١٠	٥	بریق	

مصر دونتماسی

٤٨	٤	فرقتین
٢٢	٣	قروت
١٠	٤	بریق
٦	٢	غولت
٠	٣	آتش کمیسی

طرفندن عثمانلی قوماندانه‌سفارتله کوندریلان فلکه‌نك عودتنده، محرم بك کمیسندن اوزرلرینه آتش اولنه‌رق مذکور فلکه‌یه مأمور اولان یوزباشی (فیت زه‌روی) لك قتل اولنمسی اوزرینه محاربه‌یه بدأ اولندیغنی تحریر و بیان ایتمشلردر . انکلیز قوماندانك راکب اولدیغی اسیا نام کمی طاهر پاشا کمیسیله محاربه‌یه طوتشمش ومحرم بك کمیسی دخی آسیا اوزرینه آتش ایتمکده بولنمشیدی . درت ساعت قدر دوام ایدن محاربه‌ده طاهر پاشا ومحرم بك کمیلرندن هرایکیسیده آسیانك مزه‌بورده آتشیله پك زیاده خسار دیده اولوب علی الاکثر طوپلری کورلنمش ومحرم بکك راکب اولدیغی سفینه‌نك زنجیری کسیلوب روزکار آلتی ساحلنه دوشمشدی. فقط ایکنجی خطده بولنان عثمانلی کمیلری صوك درجه‌یه قدر بهادرانه محاربه ایدوب ، آسیایی پك زیاده رخنه‌دار ایتمش ومنجانه دیرکی کوکرته‌یه دوشوب آنکده طوپلری کورلنمش وچوق طائفه‌سی تلف اولمشدر . دیکر انکلیز قپاغی (جنو) دخی عثمانلیلر طرفندن اولنان آتشله خراب اولمش و قپودانی (بسارد) برچفته کله اصابتیله قتل اولنمشدر . آلبیون ایله محاربه ایدن آلتمش درت طوپلی (فوزنصرت) نام فرقتین مصرانه وفداکارانه محاربه ایدوب نهایت آتش آله‌رق مهیب بر صورتده پاتلامشدر . اقشام قراکلغی چوکنجه‌یه قدر محاربه دوام ایتمش واولیل پرویل‌ده ، تابصباح ینان کمیلرك علوی سمایی استیعاب ایتمشیدی . لطفی تاریخنده بیان اولندیغی اوزره ناوارینده موجود اولان اللی ایکی قطعه سفائن همایوندن اون قطعه‌سی غرق واوتوز التی قطعه‌سی معطل قالمش وپك چوق افراد و امرا تلف اولمش ایسه ده اسملرینی وسرکذشتلرینی اوکرنمك ممکن اوله‌مامشدر . ایرتسی کونی دول متفقه دونمه‌سی لیماندن طیشاری چیقمش وقالان کمیلره‌ده اتش ویریلوب احراق اولنمشدر ! بوخبر دهشت اثر ابراهیم پاشایه (ارقادیا) قضاسنك (زورجه) قریه‌سنده واصل اولدقده، درحال ناوارینه کله‌رك طاهر پاشا ایله محرم بکی وحیاتده قالان امرای بحریه‌یی جمع ایله لدی الاستنطاق وقوع حالی (۱۲٤۳) ه سنه‌سی ربیع الآخرك یدیسی تاریخلی تحریراتیله باب عالی‌یه عرض ایلمشیدی . بووقعهٔ مؤلمه‌دن صکره انکلیز ادمیرالنك « محاربه‌نك وقوعنه اصلا رضام یوق ایدی، بوحادثه‌یه عثمانلیلر سبب اولدی » کبی واقع اولان سوزلری حقیقتدن پك اوزاقدر . دونمای همایونك لنکرانداز اولدیغی لیمانه حربه مهیا بولندقلری حالده کیروب قلعه‌لردن هیچ مدافعه کورمملری عثمانلیلرك افکار مصافات پرورانه لرینی اثباته دلیل کافیدر .

(۱۲٤۳) ه سنه‌سی ذی القعده‌سنك آلتنجی (۱۸۲۷) م مایسنك طقوزنجی کونی اعلان اولنان روسیه محاربه‌سنده دونمای همایونك نقصانی بحراً هیچ بر طرفده حرکات حربیه اجراسنه مساعد دکلدی . بحر سیاهده اون آلتی قپاق واوقدر فرقتیندن عبارت بر روسیه دونمه‌سی سربست سیر و سیاحته میدان بولمش، علی الخصوص (۱۸۲۸) م (۱۲٤۳) ه سنه‌سنده وارنه‌نك ابلوقه‌سنده دونمالرینك حاکمیتندن استفاده ایتمشلردی . بونکله برابر بالقانی تجاوز ایدن روسیه اردوسنك ارزاق ومهماتی دونمای مذکور واسطه‌سیله (بورغاز) ه نقل اولندیغندن اردو سبکبار اوله‌رق سرعتله حرکته میدان بولمشیدی .

(۱۲٤۳) ه سنه‌سنده یکیچری اوجاغنك الغاسندن صکره هر محلده تنظیم عساکر جدیده‌یه ابتدار

وبو میانده عساکر بحریه دخی اصلاح اولنه‌رق ، انشاآت بحریه خصوصنه صرف ما حصل اقتدار اولنمشیدی .

(١٢٤٧) ﻫ (١٨٣١) م سنه‌سنده مصر وقعه‌سی اوزرینه قپودان دریا داماد خلیل پاشا قومانده‌سنده بحر سفیده چیقاریلان دونمای همایونك ایکی اوچ انبارلی ، یدی قپاق ، اون ایکی فرقتین ، اون درت قروته جمعاً اوتوز یدی قطعه سفائن جسیمهٔ حربیه‌دن عبارت بولنمسی آز مدت ظرفنده‌کی ترقیات جسیمه‌یی اظهاره بر معیار اولسه‌ کرکدر .

چشمه‌لی حسن پاشا و شکری پاشا وابراهیم پاشا قومانده‌لرنده اوچ فرقه‌یه منقسم اولان اشبو دونما بر وقتلر (قبریس) و (مرسین) و (انطالیه) ساحللرنده کشت وکذار ایله فنیکه کورفزنده بر قاچ اوفاق قره‌غول کمیلری مصرلیلر طرفندن ضبط اولندیغی مشهوردر .

(١٢٥١) ﻫ (١٨٣٥) م تاریخنده قپودان دریا چنکل اوغلی طاهر پاشا قومانده‌سنده دکزه چیقان دونمای همایون اشقودره والیسنك عصیانی اوزرینه بروقتلر ارناوودلق ساحللرنده طولاشمش وفرانسزلرك (جزایر) ه تجاوزلرنده (تونس) سواحلنه کوندرلمشیدی .

(١٢٥٣) ﻫ (١٨٣٧) م سنه سنده طاهر پاشا طرابلس محافظی تعین اولنوب ، احمد فوزی پاشا قپودان دریا اولمش و یکرمی درت قطعه سفائن جسیمه‌دن عبارت اولان دونما ایله دکزه چیقارلمشیدی . بویله بر جسیم دونمانك هدف عزیمتی جزایر صولری اولمسی احتماله مبنی فرانسه سفارتی طرفندن ایضاحات طلب اولنمسی ، دونمای همایونك نظر اهمیتی دعوت ایده‌جك بر درجه‌ده قوتلی بولنمش اولدیغنه دلیل ایدی .

(١٢٥٥) ﻫ ربیع الآخرك سکزنجی (١٨٣٩) م حزیرانك اون طقوزنجی کونی سلطان محمود عدلی دار بقایه ارتحال ایدوب سلطان عبدالمجید خان غازی زیاده فائله‌لی بر زمانده تخت سلطنته جلوس ایلدی .

دور عبدالمجید خان غازی

سلطان عبدالمجید خان غازینك جلوسی وخسرو پاشانك صدارتی عقبنده ، باب عالی کتبه‌سندن عاکف افندی مصر والیسی محمدعلی پاشایه یازیلان فرمان همایونی مستصحباً و (پیك نصرت) واپورینه راکباً اسکندریه‌یه اعزام اولندی . افندیٔ مومی الیه اثنای راهده دونمای همایونی بولوب سلطان محمودك وفاتیله عبدالمجید خانك جلوسنی ، خسرو پاشانك صدارتنی ، ومحمد علی پاشا حقنده صادر اولان عفو شاهانه‌یی محتوی فرمان همایونی حاملاً مصره عازم اولدیغنی ، ودونمانك ایلرو حرکتنه حاجت قالمامغله عودتنی ، قوماندان احمد فوزی پاشایه تبلیغ ایلمشیدی . احمد پاشا اغراض مخصوصه سی ایجابنجه استانبولده واقع اولان تبدلاتدن خائف اولوب دشمن جانی عداینديکی خسرو پاشانك صدارته کلمسندن حقنده نتایج وخیمه ظهور ایده جکی ظن قویسیله بوکا برچاره اولمق اوزره محمد علی پاشا ایله برلشمکه قرار ویروب ، اول

امرده دونغا مستشاری رجالدن محسن افندی‌یی تبریك جلوس بهانه‌سیله استانبوله كوندردكدن و فریق مصطفی پاشا ایله سائر نفوذ داران امرایی راكب اولدیغی سفینه‌ده حبس ایتدكدن صكره دونمای همایونه اسكندریه‌یه حركت اشارتنی قالدیردی .

(١٢٥٦) ه جمادی الاولیسنك یكرمی بشنجی (١٨٤٠) م تموزینك اون اوچنجی كونی یعنی عاكف افندینك اسكندریه‌یه وصولندن چند كون صكره جملهٔ اسكندریه‌یه مواصلت و محمد علی پاشایه دخالت ایتمشلر ایدی . بو وجهله دونغا الدن چیقدقده ، مصر مصلحتی كسب مشكلات ایتمش و بوكا ایسه محمد علی پاشا ایله خسرو پاشا بیننده‌كی عداوت شخصیه سبب مستقل اولمشــدر .

(١٢٤٧) ه (١٨٣٢) م سنه‌سنده محمد علی پاشانك اوغلی ابراهیم پاشا قوماندهسنده‌كی مصر اردوسی اوچ یرده عثمانلو اردولرینی بوزارق اناطولی‌یه دخول ایتمش و روسیه‌لیلرك توسطیله بر الشامه رجعت ایلمش ایسه‌ده ، (١٢٥٤) ه (١٨٣٩) م سنه‌سنده مسئلهٔ مذكوره یكیدن سرنمای ظهور اولمشــیدی . پادشاه عالی جاه سلطان مجید خان حضرتلری تخت عالی بخت عثمانی‌یه جلوسنی متعاقب مصر ایالتنك ممتازیتنی بالتصدیق مقام امارتی بالوراثه محمد علی پاشا عهده‌سنه توجیه ایلمش ایسه‌ده ، مشار الیه بر الشامی دخی ید اداره‌سنه آلمق ایچون اظهار حرص وطمع ایتدیكندن ، (١٢٥٦) ه (١٨٤٠) م تموزنده دولت علیه ایله انكلتره ، روسیه ، اوستریا ، پروسیا دولتلری بینلرنده عقد اولنان معاهده اقتضاسنجه دول متفقه باب عالینك اظهار ایتدیكی سماحته محمد علی پاشایی ارضایه بالفعل تشبث ایتدیلر . فرانسز دولتی محمد علی پاشایی التزام ایدرك دولتلر بیننده منعقد معاهده‌یی امضادن استنكاف ایلدی . محمد علی پاشا دول متفقه‌نك تكالیفنی قبول ایتمدیكندن ، (سر ــ روبرت ــ ستافورت) نام آدمیرال جسیم بر دونغا ایله بر الشام سواحلنه مأمور اولمش وازمیر صولرنده بولنان (سیدنی ــ سیمس) نام آدمیرال قوماندهسنده‌كی دیكر بر انكلیز دونغاسیله (آرشیدوق چارلس ــ فرهدریق) قوماندهسنده‌كی اوستریا دونغاسی ودولت علیه خدمتنده فریق رتبه‌سنی حائز اولان (بالداوین ــ وولكر) نام انكلیز ضابطی تحت قوماندهسنده‌كی دولت علیه دونغاسی آدمیرال (روبرت ــ ستافورت) فرقه‌سنه التحاق ایله حركات خصمانه‌یه ابتدار ایتمشلر ایدی . بحراً دول متفقه دونغالری و براً اردوی همایون حركته باشلادقده ، بیروت ، صیدا ، یافه ، عكا قلعه‌لری ضبط وعساكر شاهانه طرفندن اشغال اولنمش وبعده اسكندریه صولرینه كیدلدكده ، محمد علی پاشا دولت علیه‌نك تكلیفنی قبوله مجبور اولمغله (١٢٥٦) ه ذی الحجه‌سی غره‌ســنده (١٨٤١) م كانون ثانیسنك اون برنجی كونی مصرلیلر یدینه كچن دولت علیه دونغاسی استانبوله عودت ایلمشدر . رشید پاشا مرحومك قلمه آلوب دول متفقه طرفندن قبول اولنان امتیاز فرمان عالیسنده مندرج شرائط ایله مصر ایالتی بالوراثه محمد علی پاشا عهده‌سنه احاله اولنمش و بو وجهله مسألهٔ مصریه ختام بولمشدر .

مصر مسأله‌سی بر طرف اولدقدن صكره سلطان عبدالمجید خان حضرتلری تنظیمات جدیده‌یی تأییداً كلخانه خط همایونی اسطار وحرف بحرف اجرای احكامنه اقدام بیورهرق ، آز زمانده ممالك عثمانیه‌لرینك

اسایش ومعموریتك تأمين‌و توسيعنه ، ومكاتب عسكريه‌نك تأسيسيله قوهٔ بحريه وبريه‌نك توفير وتنسيقنه موفق اولديلر . اوته‌دنبرو عساكر شاهانه‌نك يدنده بولنان اسلحهٔ مختلفه، اسلحهٔ جديده‌يه ــ قاپسوللی شيشخانه تفنكلرينه ــ تحويل ونسق واحد اوزره تنظيم اولنمش وطوپخانه فابريقه‌لرنجه دخی اصلاحات مطلوبه وجوده كتورلمشدر .

ملت معظمهٔ عثمانيه‌نك بردن بره شهراه ترقيده قطع مسافه‌يه باشلامسی افكار ترقی اربابنی پك زياده ممنون ايتمش وپادشاه حقيقت اكتناهك موفقيتی ورشيد پاشا مرحوم كبی امثالی نادر بولنور ديپلوماتلرك ثمرهٔ همتيله دولت‌ابد مدتك اورپاده خلوص نيتی تصديق اولنمش‌ايسه‌ده ، روسيه ، بوزمانه قدر قزانديغی غلباتك كافه‌سی تنسيقات عسكريه‌سی سايه‌سنده اولديغی جهتله دولت عليه‌نك شو انتظاماتده‌دوامی پولتيقه‌سنه غير موافق اولديغندن حسودانه برنظرله ترصده باشلامشيدی .

نهايت بعض صنوف اهاليی خرستيانلق نامنه حمايه‌يه قالقيشه‌رق وحكومت متبوعه‌لری عليهنه عصيانه تشويق ايليه‌رك (١٢٦٧) ﻫ (١٨٥١) م سنه‌سنده كنديسنی مدعی صفتيله ميدان ديپلوماسی‌يه آتمش خرستيان تبعهٔ شاهانه‌نك تأمين سلامت و رفاهيتلری يولنده برطاقم اجرا آت واصــلاحات طلب ايتمكه باشلامشيدی .

حال بوكه رشيد پاشا مرحوم ايله اوروپابيننده جريان‌ايدن مباحثات ومخابراتده روسيه‌نك ادعالرنده‌كی واهيلك اثبات ، ودولت عليه‌نك ترقی پرورلكی تأمين وتصديق اولنديغندن ، روسيه‌ليلرك مطالباتی كاملاً حكمسز قالمشيدی .

(١٢٦٩) ﻫ شوالنك سكزنجی (١٨٥٣) م تموزينك اوچنجی كونی روسيه عسكری پروت نهرينی عبور ايدوب مملكتينه تجاوز ايتمكله تشرين اولك برنجی كونی بالمقابله دولت عليه‌دخی اعلان‌حرب ايلمش و(بشيكه)ده لنكر انداز اولان انكليز و فرانسز دونمالری بوغازدن كيروب (بيوكدره) ده توقف ايتمشلرايدی .

سينوب محاربه‌سی

سينوب محاربهٔ مؤلمه‌سی (هنری ــ تايرل ــ اسقواير) نام ذاتك قريم محاربه‌سنه دائر يازديغی تاريخده وسائر محرراتده بروجه زير تحرير اولنمشدر :

(١١٧٠) ﻫ محرمنده (١٨٥٣) م تشرين ثانيسنده پطرونه مصطفی پاشا قومانده سنده‌كی فيلو باطومه مهمات حربيه سوقنه وپطرونه عثمان پاشا قومانده‌سنده‌كی فيلو دخی سينوب ليماننــه مأمور اوله‌رق دكزه چيقارلدی . تشرين ثانينك اون اوچنجی كونی عثمان پاشا فيلوسی سينوب ليماننه لنكر انداز اولمشيدی .

سینوب لیمانینه مأمور اولان دونمای همایون

عدد طوب	اسامیٔ سفائن			
۵۰	عون اله	فرقتین	پطرونه عثمان پاشا	قپودان حسن بك
٦٤	نظامیه	«	ریاله حسین پاشا	« عرب قدری بك
۲۲	قاعد ظفر	«		« ادهم بك
٤۸	نسیم ظفر	«		« علی ماهر بك
٤۸	فضل اله	«		« قواقلی محمد بك
٤۲	ناوك بحری	«		« امام اوغلی علی بك
٤۲	دمیاط	«		« . . .
۲۲	نجم فشان	قروت		« . . .
۲۲	فیض معبود	«		« یالیوه‌لی حسن بك
۲۲	كل سفید	«		« صالح بك
۱۲	طائف واپوری			« عرب یحیی بك (موخراً التحاق ایتمشدر)
۱۰	اركلی واپوری			« . . .
۰٦	پرواز بحری واپوری			« . . .

باطومه مهمات سوقیچون پطرونه مصطفی پاشا قوماندەسنده دكزه چیقاریلان فیلؤ همایون

عدد طوب	اسامیٔ سفائن		
۱۲	مجیدیه واپوری		« مصطفی بك
۱۲	سائق شادی واپوری		« ترك اسماعیل بك
۱۲	فیض باری واپوری	پطرونه مصطفی پاشا	« بروسه‌لی احمد بك
٤۰	مخبر سرور	فرقتین	« عزت بك
۱۲	طائف واپوری		« عرب یحیی بك

تشرین ثانینك یكرمی برنجی كونی اوچ قپاق، درت فرقتین، و بر بریقدن عبارت اولان روسیه دونماسی سینوبه اینوب، عثمانلولرك تیمور موقعلرینی وحال وحركتلرینی كشف ایچون، اوتوزنجی كوننه قدر بر فرطنه‌لی هواده لیمان خارجنده ابلوقه ایتمشیدی .

روسیه آدمیرالی (ناچیموف) سینوبده اجرای كشفیات ایله سیواستپولدن امداد طلب ایتمش ودرت كون لیمان خارجنده توقف امداد ورودینه انتظاردن ایلری كلمشیدی . اوتوزنجی كونی امداد ورود ایدرك كسب قوت ایتمكله، قبل الزوال اوچ اوچ انبارلی، اوچ قپاق، ایكی فرقتین ایله مساعد روزكار قوللانه‌رق لیمانه ایغمش وموجود اولان درت واپوری دخی عثمانلو كمیلرینك فرارینی منع ایچون خارجده قره‌غول براقشیدی . ساحل بطریه‌لرینك آتشندن قورتولنجه‌یه قدر ایلرولیوب، بیك یارده مسافه‌یه قدر صوقیله‌رق تیمورلدی .

عثمان پاشا اشارت چکوب « حربه مباشرت ایدوب اغور پادشاهیده فدای جان ایدنجه‌یه قدر سعی وغیرت مقتضای دیانت وحمیت اولدیغنی اعلان ایتمکله ، عقبنده نظامیه فرقتیندن آتشه باشلاندی . روسیه دونماسیله عثمانلو دونماسی بیننده‌کی عدم توازن نظر دقته آلندقده ، عثمانلولر ایچون یا تسلیم ویاخود محو اولمق مقرر ایدی . ایکی بچق ساعت غیورانه وفداکارانه محاربه‌یه دوام اولندی ؛ (ناوك بحری) نام فرقتین ، مقابلنده‌کی قپاغك مزه بورده آتشیله پك زیاده خسارديده اولمغله ، قپودانی علی بك محاربه ومقاومته غیر مقتدر بر حاله کلدیکنی کوردکده ، کمی‌یی دشمن یدینه تسلیم ایتمامك ایچون جبخانه‌یه آتش ویرلمسنی امر ایتمش ، وبو امرك اجرا اولنمدیغنی کوردکده بالذات یانمش مشعله‌یی جبخانه درونه آته‌رق کمی‌یی برهوا ایلمشدر . ایشته بو وقعه عثمانلولرك ثبات ومتانتلرینی اخلال ایلمشیدی . فرقتینك هر بر اعضاسنك بر طرفه داغلمسی ، وشهدانك پاره پاره اولان جسدلرینك قان ایله لعلکون اولان دکزه یاغمور کبی یاغمسی ، کورنلره خوف ودهشت وامیدسزلك ایراث ایلر ایدی . نهایت سفائنك برقسمی روسیه‌لیلرك خمبره‌لریله احراق بالنار ایدیلوب برهوا اولمش وبرقسمی ساحلره دوشوب تیمور اوزرنده ایکی فرقتین قالمشیدی . روسیه‌لیلر شدتله آتشه دوام ایله برابر آرمه‌یه عسکر چیقاروب مظفریتلرینی لاجل التشهیر حورا باغرمقده ایکن تیمور اوزرنده قالان فرقتینلرك وقت وقت غیر منتظم فاصله ایله انداخت ایتدکلری طوپلرك صداسی یاره‌لی ارسلانلرك غریو وفغانی آندیرمقده ایدی .

روسیه‌لیلرك اخذ ثار فکریله وقوعه کتوردکلری تخریبات اولدرجه‌لرده ایدیکه ، شهر وکمیلر خراب اولدقدن صکره دخی متعدد یاره‌لر آله‌رق طالعه اوزرنده جای سلامت آرایان بیچارکان اوزرینه صالقم وصاقولته یاغدیره‌رق بر انسان قالمامسنه سعی ایتمشلر ایدی ! نهایت هجوم ایدوب تیمور اوزرنده قالان فرقتینلره کیردیلر ، ایاغندن یاره‌لی اولدیغی حالده عثمان پاشا ایله ایکی فرقتین قپودانی ویوز یکرمی بش نفر اسیر الدیلر ، بو فرقتینلرك بورده‌لری دشمن مرمیاتیله طاغیلوب کوکرته‌لری طوپ انبارلری اوزرینه چوکمش وپك زیاده صو کوستروب غرق اولمق حالنده بولنمش اولدقلری حالده ایرتسی کونی روسیه‌لیلر طرفندن احراق اولنمشلردر .

ریاله حسین پاشا ایسه اثنای محاربه‌ده باشنه کله اصابتیله شهید اولمش وبعد المحاربه جسدی دکزده بولنوب سید بلال تربه‌سی جوارینه دفن ایدلمشدر .

اشبو ملحمهٔ کبراده دونمای همایونده بولنان درتبیك نفرك نصفندن زیاده‌سی شهید اولمش وروسیه‌لیلر دخی پك چوق تلفات وخساراته اوغرامشلر ایدی . علی الخصوص درت قپاغك دیرکلری کاملاً شکست اولوب آلابانده‌لری داغیله‌رق معطل قالدقلرندن ، کانون اولك ایکنجی کونه قدر لیمانده توقفله تعمیرات ممکنه‌یی بالاجرا معطل قالان کمیلری واپورلره باغلیه‌رق انکلیز و فرانسز کمیلرینك ورودندن مقدم سیواستپوله عزیمت ایتمشلردی . سینوب شهرینك نصفی خمبره ایله احراق ونصف دیکری مرمیات ایله تخریب ایدلمکله کاملاً ویران اولمشیدی .

محاربه‌نك بدأنده طائف[1] وابوری تیمورینی براقوب فرار ایتمش و بوخبر کدورت اثری استانبوله ایصال ایتمشیدی . بونك اوزرینه بوغازده بولنان انکلیز دونماسندن (رەترەبوشین) وفرانسز دونماسندن (مافادور) نام واپورلر سینوبه کلوب اجرای تحقیقات ایله یاره‌لیلری آلوب تداوی ایدرك استانبوله کتورمشلردر .

محاربه اثناسنده لیمانده بولنان برانکلیز تجار سفینه‌سنك طائفه‌لرندن ایکیسی روسیه مرمیاتیله تلف اولمش وکمیلری دخی یانمش اولدیغندن قپودانیله طائفه‌لری انکلیز واپورینه آلنمشیدی ؛ مرقومون عثمانلولرك غایت بهادرانه وغیورانه محاربه ایتدکارینی وکمیلرینی دشمن یدینه تسلیم ایتمامك ایچون شهید اولنجه‌یه قدر صواشدقلرینی بیان ایتمشلردر :

بومحاربه‌یه دائر روسیه باش وکیلی منچیقوفك چاره یازدیغی تحریرات بعض معلوماتی جامع اولمغله بروجه زیر ترجمه اولندی .

« ارادهٔ ایمپراطوریلری بحرسیاه دونماسی طرفندن پك‌پارلاق برصورتده موقع فعله قونلدی ، تشرین اولك اوتوزنجی کونی آدمیرال (ناچیموف) قومانده‌سنده‌کی دونما ایله محاربه ایدن عثمانلو دونماسی کاملاً محو اولوب ، قوماندانی عثمان پاشا یاره‌لی اولدیغی حالده اسیر ایدیله‌رك سیواستپوله کتورلدی . (صخوم) ی اشغال ایله[2] قافقاسیا اهالیسنی اغفال ایچون دکزه چیقارلدیغی معلوم حشمتپناهیلری اولان یدی فرقتین ، اوچ قروت وایکی واپوردن عبارت اولان دونمادن انجق بروابور قورتلمش و بزم طرفدن ایسه برضابط[3] ایله اوتوز اوچ نفر مقتول وایکیوز اوتوز نفر مجروح اولمشدر » .

روسیه آدمیرالی (ناچیموف) ك بعدالمحاربه سینوب نمچه قونسلوسنه یازدیغی تقریرك صورتی بروجه زیر عیناً ترجمه قلندی .

« ذاتکزی سینوبده برمأمور مرخص طانیدیغمدن بروجه زیر عرض مرام ایدر ومعروضاتمی منسوب اولدیغکز حکومته وسائر قونسلره بیان بیورمکزی نیاز ایلرم . واقع اولان محاربه‌ده شهرك دخی خراب اولمسی بادئ تأسف اولوب بونك ایسه عثمانلولرك مدافعهٔ شدیده‌لرندن ایلرو کلدیکنی بیانه حاجت یوقدر . مأموریتم قافقاسیا سواحلنی اشغال ایله چار وحکومتی علیهنه اختلال ایدن قافقاسیا اهالیسنه مهمات حربیه سوق وایصالیچون دکزه چیقان دونمایی تخریبدن عبارت بولنمغله بومیانده سینوب شهرینك دخی خراب اولمسی بالضروره واقع اولدیغی درکاردر . »

اشبو محاربه‌نك اسبابنی بیانده روسیه‌لیلرك وادئ خلافه کریزان اولملری برامر طبیعیدر . (منچقوف) ك چاره تقدیم و (ناچیموف) ك نمچه قونسلوسنه تحریر ایتدیکی مکتوبلرده دونمای همایون اوزرینه هجوم اولنمسی (صخوم) قلعه‌یی اشغال ایچون دکزه چیقارلمش اولملرندن نشأت ایتدیکی تحریر اولنمشدر ؛ حال بوکه اوروپا نظرنده تبرئهٔ ذمت ایچون تدارك اولنان بوسوزلرك خلاف واقع ایدوکی سطحی برمحاکمه ایله عیان اولور . بر محاربهٔ تجاوزکارانه‌دن اجتناب اولنه‌جغی چارك بیاننامه سیله دولتلره تبلیغ اولنمش

واوستریا دولتی و ساطتیله مخابرات صلحیه‌یه دوام ایدلمکده بولنمش اولدیغی بر زمانده وقوعه کلان سینوب حادثه‌سی روسیه‌نك تعهداتنه متناقض ایدی . قافقاسیا اختلالی دخی دولت علیه‌نك تشویقنه حمل ایتمك مجروحدر ؛ یتمش سنه‌دنبرو روسیه اداره‌سی تحتنده بولنان قریم اهالیسی سلاح بدست اوله‌رق دولت علیه‌دن استمداد ایتدکلری حالده ، هنوز مرکز خلافتك معاملهٔ مشفقانه‌سندن بشقه بر اداره کورمامش وشمدی‌یه قدر عادات واخلاقلرینی حال اصلیسنده محافظه ایتمش اولان قافقاسیا اهالیسنی روسیه‌نك تحت حکمنه کیرمامك ایچون عصیانه تشویقه حاجت یوق ایدی . بناءً علیه قوتجه‌دون اولان بردونمایی روسیه‌لیلرك تخریب ایتمسی تعدیٔ صریح اولدیغنی اوروپالیلر دخی تقدیر ایتدیلر .

سردارعمر پاشا قوماندەسنده‌کی اردوی همایونك (قلفات) ده‌کی مظفریاتی وسلستره جوارنده تحشد ایدن‌روسیه اردوسنك مقهوراً رجعتی‌عقبنده ، یعنی (۱۸۵٤) م مارتنك اون التنجی کونی انکلتره وفرانسه دولتلری دخی روسیه‌یه اعلان حرب ایدوب وارنه‌ده لنکرانداز اولان دول متفقه دونماسنه حرکات خصمانه‌یه ابتدار ایلملری امر اولندی .

❦ پطرونه احمدپاشا قوماندەسنده دول متفقه‌دونماسیله برلکده بحرسیاهه چیقان دونمای همایون ❦

عدد طوب	اسامیٔ سفاین		
۹٦	محمودیه‌اوچ انبارلی	قوماندان‌احمد پاشا	قپودان محمد بك
۷۲	تشریفیه قپاق	«	اوزون اسماعیل بك
۷۲	پیك مسرت «	«	ادهم بك
٦٤	نصرتیه فرقتین	«	عزت بك
٤۲	مخبر سرور «	«	عزت بك
۱۲	فیض باری‌و اپوری	«	بروسه‌لی احمد بك
۱۲	مجیدیه «	«	مصطفی بك
۱۲	طائف «	«	یحیی بك
۱۲	سائق شادی «	«	اسماعیل بك
۱٦	شهپر واپوری	«	ابراهیم بك
۲۲	فرحنما قروتی	«	شیله‌لی ابراهیم قپودان
۲۲	جیران قروتی	«	خندقلی علی قپودان

وایس آدمیرال (دانداس) قوماندەسنده کی انکلیز دونماسی یدی اوچ انبارلی ، اوچ قپاق ، اوچ فرقتین ، یدی قروت واون عدد سرعت واپورلرندن عبارت ایدی . وایس آدمیرال (هیمالین) قوماندەسنده‌کی فرانسز دونماسی دخی ایکی اوچ انبارلی ،اون‌بش قپاق ، یکرمی برفرقتین وچند قطعه واپورلردن عبارت ایدی .

(١٢٧١) هـ صفرينك اون آلتنجى (١٨٥٤) م نيسانينك اونجى كونى (اودهسا) طوپه‌طوتلدى .
ليمانده موجود كميلر ايله مهمات حربيه مملو مخزنلرى ضبط واحراق ايدلدى .

ايلولده دول متفقه اردولرى درتيوز پاره كمى ايله وارنه‌دن قريمه نقل ايدلديكه ، بويله برجسيم دونما
هيچ برطرفده اجتماع ايتمامشيدى .

سيواستپول ليمانــنده بولنان اوچ انبارلى ، اون برقپاق ، وددت فرقتين ، آلتى قروت وبر طاقم
واپورلردن عبارت اولان روسيه دونماسنك اكثريسى سينوبده رخنه‌دار اولوب هنوز تعمير اولنه‌مامش
وروسيه آدميرالى بويله پريشان حال ايله دكزه چيقمغه جسارت ايده‌ميوب ليمانى سد ايتمك اوزره باجمله
سفائنى ليمان اغزنده غرق ايلمشيدى . (الما‌لى) ، (كوزلوه) مظفريتلرندن صكره (سيواستپول)
اوزرينــه حركت اولنمش وتشرين اولك اون يدنجى كونى ليمانه دخول ايدن دول متفقه دونماسى فوق
ماتيصور بهادرلق ابراز ايتمشلر ايدى . شويله‌كه : فرانسز آدميرالنك راكب اولديغى (ويله دوپارس)
نام اوچ انبارلى ايله انكليز آدميرالنك راكب اولديغى (بريتانيا) نامنده‌كى اوچ آنبارلى استحكاملرك
پيشكاهنه بيك يارده مسافه‌يه تيمورلمش وفرانسز سفن حربيه‌سى شماله وانكليزلر جنوبه طوغرى ايكى خط
اوزره موقعلرينى آلوب (محموديه) ايله (پيك مسرت) قاليون همايونلرى دخى سفاين مذكوره ميانئده
بولنمشيدى ؛ يوم مذكورك اقشامنه قدر دوام ايدن طوپ محاربه‌سنده طرفيندن پك چوق تلفات وقوع
بولمشيدى . بو موقع مستحكمك محاصره‌سى (١٢٧١) هـ ذى‌الحجه‌سنه و (١٨٥٥) م سنه‌سى آغستوسنه
قدر امتداد ايدوب ، ذى الحجه‌نك بشنجى واغستوسك يدنجى كونى اوچ كون على التوالى براً و بحراً
طوپه طوتلدقدن صكره هجوم اولنوب (ملاقوف) طابيه‌سى آلنمش وايرتسى كونى (جنوب) طابيــه‌سى
دخى اله كيرمشدر . بومظفريتى متعاقب اوستريا‌ليلر دخى اعلان حرب ايتمكله روسيه‌ليلر مصالحه‌يه مجبور
اولوب (١٨٥٦) شباطنده و (١٢٧١) هـ جمادى الآخره‌سنده پارس معاهدهٔ مشهوره‌سى امضالنمشدر .

انتهى

درون کتابده تصادف اولنه‌جق اصطلاحات بحریه

آدمیرال	دونتما قوماندانی اولان بحریه پاشاسی
آرمه	دیرکلرک هیئت مجموعه‌سنه واوزرلرنده بولنان متحرك وثابت خلاطلره دنیلور .
آرمه طولدرمق	دیرکلری محللرنده ضبط ایدن ثابت خلاطلرك بوشلرینی الوب تقویه ایتمك .
آبورده	یان یانه یناشمق .
ابلوقه	محاصرهٔ بحریه .
آزصو چکر	صوخطندن اشاغیسی آز اولوب ، صیغ صولرده حرکته صالح اولان سفائن .
الابنده	کمینك یانلرینك ایچرو کلان یوزی .
اورصه	روزکارك اسدیکی جهته سیر ایتمك .
اورصه الابنده	روزکارك اسدیکی جهته دونمك اوزره دومنی باصمق .
اومورغه	کمینك التنده باشدن قیچه قدر امتداد ایدن کبیر اغاجدرکه اساسی عد اولنور .
اسقندیل	عمق دریایی مساحه ایچون مستعمل آلات .
اسکله طرفی	درون سفینه‌ده باشه طوغری متوجه اولان کیمسه‌نك صولنه اصابت ایدن طرف.
بانق	دکزده هرقنغی برسببله صیغلشان محل .
بورده	کمینك یانلرینك طیشاری‌یه کلان یوزی .
بوینا کوره‌کی	دومن یرینه قوللانیلور برنوع طوپاچسز کورکدر .
پرووه	کمینك باشی ، باش طرفی ، معاینه وتجربه ایتمك .
بریمه چه	کمی‌یی تیمور اوزرنده استیلان جهته چویرمك ایچون زنجیره بند اولنوب چیمه‌سی قیچ لومبارندن ایچرو النان خلاط .
پطرونه	مراتب عتیقه اصولنجه اوچ صنف پاشالرك ایکنجی مرتبه‌سی .
پوچه لمق	روزکارك جهت وزانه مقابل دونمك .
چاپ	قطر ، قالبره .
دیریسه ایتمك	دکشمك ، تبدیل استقامت ایتمك .

دوشك — اومورغه اوزرینه آیقری وضع اولنان اغاجلردرکه سنجاق واسکله اسقار موزلرینی بربرینه ربط وبند ایدر .

روزکار آلتی — روزکارك جهت وزانته مقابل دوشن طرف .

ریاله — اصول عتیقه موجبنجه قپودان پاشانك مادوننده اولان اوچ صنف بحریه پاشالرینك اوچنجی مرتبه‌سی .

رامپه — برکمی‌یه بورده بورده‌یه یناشوب ضبط ایتمك ایچون قانجه‌لمق .

سنجاق کمیسی — سنجاق کشیده ایدن قوماندانلرك یعنی آمیراللرك راکب اولدیغی سفینه .

سالسره — قومانده ایچون مستعمل برنوع دودك .

سنجاق طرفی — درون سفینه‌ده باشه طوغری متوجه اولان کیمسه‌نك صاغنه کلان طرف .

شبقه — خلاطدن ویاتلدن اورلمش آغدرکه کمیلرده سپر مقامنده قوللانیلور .

طوپاج — کورکارك داخلده بولنان طوتیله‌جق قسمی .

غومنه — ۱۲۰ انکلیز قولاجی طولنه مساوی بر مقیاس اولدیغی کبی تیمور ایچون قوللانیلان یوزیکرمی قولاچ طولنده اعمال اولنان قالن خلاطلرده غومنه تسمیه اولنور .

عزب — صنایع ملاحیه‌یه واقف کوکللو کمیجی .

غرب اوجاقلری — جزایر ، تونس ، طرابلسده ، مقدما تأسیس ایتمش اولان کوکللو بحریه فرقه‌لری .

غراندی — اوچ دیرکدن وسطده واقع اولان ستون .

غابیه‌چبوغی — آنا دیرکك فوقنده بولنان چبوق .

فورسه — کورکجی ، تیز وسریع معناسنه دخی کلور .

قصاره — کمینك باش وقیچ طرفنه یاپیلان یارم کرته‌لر .

قپودانه — مراتب عتیقه‌دن برنجی صنف قوماندانه تسمیه اولنور ایدی .

قورصان — دکز خرسزی ، دکز خرسزلغی ایدن سفائن .

کوپشته — کمینك کوکرته یانلرینك اوزری .

لومبار — طوپلرك انداختنه مخصوص مازغاللر .

لوند — اقدمجه کمیلرده بولنان کوکللو سلاح انداز نفراتی ، لومبار قپاقلرینی قالدیرمق ایچون مستعمل خلاطره وخی تسمیه اولنور .

لاتین یلکنی — منحرف الشکل یلکندر .

مزاستره — محل مخصوصنه قدر رفع اولنمیوب یاریده براقیلان .

مانجانه — صو واریلی ، فرطنه هوالرده قوللانیلان کوچك رانده یلکنی .

میزانه — کمینك اوچ دیرکندن اك کیروده‌کی .

مانغه — ایکی طوپ لومباری آره‌سی .

مارینر — کمیجی ، ملاّح ، عزب .

میل بحری — نصف النهار اوزرنده بر دقیقه‌لق قوسدرکه ٦٠٨٠ انکلیز قدمنه مساویدر .

مزه بورده آتش — سفینه‌نك یالکز برآلاباندەسنده بولنان بالجمله طوپلرك بردن آتش اولنمسی .

وارد یان — کورکه محکوم اسرانك محافظلری .

واردیا — نوبت .

یالی کوتوکی — کوکرته ایله الاباندەنك فصل مشترکنه وکمره‌لرك باشلرینه موضوع اغاجلر .

یارده — اوچ انکلیز قدمنه مساوی انکلیز مساحه مقیاسیدر .

صحیفه ﴿ فهرس کتاب ﴾

.. مقدمه
١ شهزاده غازی سلیمان پاشا
٢ ابو الفتح سلطان محمد خان غازی
٥ عهد سلطان بایزید ثانی
٨ دور سلطان سلیمان خان قانونی
١٥ کورفز محاربهٔ مشهوره‌سی
١٨ بحر هند سفرلری
٢٢ پیاله پاشا وطورغود
٢٥ جربه محاربهٔ مشهوره‌سی
٢٨ مالطه‌نك محاصره‌سی
٣٢ عهد سلطان سلیم ثانی
٣٣ اینه بختی محاربه‌سی
٤٠ استطراد
٤٤ عهد سلطان ابراهیم خان
٤٥ کرید محارباتی
٥١ دور سلطان محمد خان رابع ـ فوچه محاربه‌سی
٥٤ محاربهٔ نقشه
٥٦ بشیکه محاربه‌سی
٥٩ کفز محاربه‌سی
٦٠ چناق قلعه محاربه‌سی
٦١ قوم برونی محاربه‌سی
٦٨ صغری محاربه‌سی
٦٩ غرب اوجاقلری
٧٠ وندیکلیلرك نقض عهدی
٧٣ عهد سلطان مصطفی خان ثانی ـ ساقز محاربه‌سی
٧٧ وندیکه اعلان حرب
٧٩ ایروز محاربه‌سی
٨٠ عهد سلطان مصطفی خان ثالث
٨١ چشمه محاربه‌سی
٨٥ عهد سلطان عبدالحمید خان اول

٨٦ اوزی محاربه‌سی
٨٧ ییلان اطه‌سی محاربه‌سی
٨٨ عهد سلطان سلیم خان ثالث
٨٩ نخل برونی محاربه‌سی
٩٣ استطراد
٩٦ صدد بحث
١٠٣ انکلیزلرك بالمحاربه چناق قلعه‌دن مروری
١٠٧ عهد سلطان محمود خان عدلی
١١١ موره اختلالی
١١٧ساقز وقوعاتی
١٢٠ ناوارین محاربه‌سی
١٢٥ دور عبدالمجید خان غازی
١٢٦ مصر وقعه‌سی
١٢٧ سینوب محاربه‌سی

صحیفه ﴿ رسملرك فهرسی ﴾

مقدمه بافوس
مقدمه امیر یعقوب محاربه‌سی
٥ کمال رئیس محاربه‌سی
٩ فتح ردوس
١٢ بارباروس
١٥ کورفز محاربه‌سی
٨٧ ییلان اطه‌سی محاربه‌سی

خطا صواب جدولی

صحیفه	سطر	خطا	صواب
یط	١٢	متوفق	متوقف
ك	١٢	ادره	اداره
١٨	٦	وردی	ورودی
٤٤	١٨	اوناودلق	آرناودلق
٣٨	٤	جهوری	جمهوری
٣٨	٢٤	ایتدن صکره	ایتدکدن صکره
٥١	سرلوحه	ثالث	رابع
١٠٠	٢٨	امدادینه	امتدادینه

مؤلفك آثار سائره سی

	غروش
مهندسك رفیقی	۸
رصدات بحریه‌یه دائر بر درس عملی .	٤
قورنه ، قدعم چاوش . . .	۲

533

DR
451
N8